

**Οι Σπουδές
Κοινωνικής Ανθρωπολογίας
και Ιστορίας
στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου
2015-2016**

**ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ
ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας**

Περιεχόμενα

A. Η Κοινωνική Ανθρωπολογία και η Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

1. Η επιστημονική ταυτότητα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	2
2. Η επιστήμη της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	3
3. Οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	4
4. Επαγγελματικές δυνατότητες των πτυχιούχων του Τμήματος	5
5. Προτεινόμενη βιβλιογραφία	6

B. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

1. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας	7
2. Ένα Πανεπιστήμιο στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους και τη Μυτιλήνη	10
3. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου	11
4. Το πρόγραμμα ERASMUS	12
5. Διδακτικό προσωπικό	13
6. Αρμοδιότητες διδασκόντων	14
7. Διοικητικό και τεχνικό προσωπικό	15
8. Σύλλογος φοιτητών	15

Γ. Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

1. Οργάνωση των προπτυχιακών σπουδών	16
2. Προσφερόμενα μαθήματα και πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια	20
3. Περιλήψεις μαθημάτων και πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων	22
4. Πρόγραμμα σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2015-2016	109
5. Θερινή Πρακτική Άσκηση	111

Δ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία

1. Οργάνωση του Προγράμματος	114
2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας	115
3. Προσφερόμενα μαθήματα	126
4. Περιλήψεις μαθημάτων	127

Ε. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία

1. Οργάνωση του Προγράμματος	145
2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας	146
3. Προσφερόμενα μαθήματα	152
4. Περιλήψεις μαθημάτων	153

ΣΤ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κρίση και Ιστορική Αλλαγή

1. Οργάνωση του Προγράμματος	163
2. Προσφερόμενα μαθήματα	164
3. Περιλήψεις μαθημάτων	165

Την επιμέλεια του Οδηγού Σπουδών είχε η Ποθητή Χαντζαρούλα.

Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Λόφος Πανεπιστημίου
81 100 Μυτιλήνη Λέσβος
τηλ. 22510-36303, 36323
fax: 22510-36309
www.sa.aegean.gr

A. Η Κοινωνική Ανθρωπολογία και η Ιστορία στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

1. Η επιστημονική ταυτότητα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας

ΣΤΟ ΤΜΗΜΑ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου, υπηρετούμε μια αντίληψη που εστιάζεται στη μελέτη των κοινωνικών, ιστορικών και πολιτισμικών όψεων της ανθρώπινης δράσης. Σε μια εποχή κατά την οποία υπάρχει στροφή στη μερική και ακαδημαϊκά αποσπασματική γνώση, το Τμήμα μας εξακολουθεί να υποστηρίζει πολύπλευρες και διεπιστημονικές προσεγγίσεις καθώς πιστεύουμε ότι μόνο οι προσεγγίσεις αυτές υπηρετούν την καλύτερη κατανόηση των κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων. Μέσα σε αυτό το πλαίσιο οργανώνονται οι διδακτικές, εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος, τόσο σε προπτυχιακό όσο και μεταπτυχιακό επίπεδο. Η διδασκαλία επικεντρώνεται στην παροχή ολοκληρωμένων σπουδών στους τομείς της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας. Στο Τμήμα υπάρχει συστηματικό ενδιαφέρον για την καλλιέργεια του διαλόγου ανάμεσα στα δύο αυτά γνωστικά αντικείμενα και την προσέγγιση συγκεκριμένων θεμάτων, όπως η οικογένεια, το φύλο και οι συγγενικές σχέσεις, η μετανάστευση, οι μειονότητες και οι εθνοτικές ταυτότητες, κ.ά., τόσο από ανθρωπολογική όσο και από ιστορική σκοπιά.

Στο Τμήμα πιστεύουμε ότι η πολύπλευρη και σφαιρική προσέγγιση σύγχρονων κοινωνικών και πολιτισμικών φαινομένων προϋποθέτει την κατανόησή τους ως ιστορικών φαινομένων, συνεπώς αναγνωρίζει την ιστορική τους διάσταση. Η διερεύνηση και κατανόηση της αλληλεπίδρασης παρόντος και παρελθόντος και των ποικίλων χρήσεων του παρελθόντος στο παρόν αποτελούν βασική πλευρά της ερευνητικής και εκπαιδευτικής φυσιογνωμίας του Τμήματος, ήδη από την εποχή της ίδρυσής του, και έχει αποδώσει μέχρι σήμερα πολλούς καρπούς. Η φυσιογνωμία αυτή αντανακλάται στη δομή του προπτυχιακού και μεταπτυχιακού προγράμματος, στη θεματολογία διδακτορικών διατριβών αλλά και στα τέσσερα συνέδρια που έχει οργανώσει το Τμήμα στη βάση αυτού του διαλόγου.

Η εστίαση του ενδιαφέροντος στις κοινωνικές, ιστορικές και πολιτισμικές όψεις των ανθρωπίνων φαινομένων όσο και η σφαιρική τους θεώρηση συνεπάγονται στενούς δεσμούς με άλλους κλάδους των κοινωνικών επιστημών. Παρότι η διδασκαλία επικεντρώνεται στη συστηματική παιδεία στα πεδία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, το Τμήμα παρέχει και μαθήματα σε συγγενείς κλάδους των Κοινωνικών Επιστημών όπως η Ιστορία της Τέχνης, η Πολιτική Οικονομία, η Πολιτική Φιλοσοφία και η Γλωσσολογία. Τα μαθήματα αυτά διεκδικούν τις γνωστικές βάσεις του Τμήματος και βοηθούν σημαντικά στην εμπέδωση της παρεχόμενης γνώσης.

Τέλος, το Τμήμα αναγνωρίζοντας τη σημασία των νέων τεχνολογιών έχει μεριμνήσει για την κάλυψη των αναγκών των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών του φοιτητών και φοιτητριών σε αυτόν τον τομέα και διαθέτει άρτια εξοπλισμένο εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών. Στο εργαστήριο προσφέρεται η δυνατότητα εξοικείωσης των φοιτητών/-τριών με τους ηλεκτρονικούς υπολογιστές και παρέχονται ειδικά σεμινάρια για την εκμάθηση προγραμμάτων software. Το εργαστήριο είναι συνδεδεμένο με το δίκτυο του Πανεπιστημίου (Αιγαίο-NET) και η είσοδος των φοιτητών/-τριών του Τμήματος είναι ελεύθερη.

2. Η επιστήμη της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ είναι η μελέτη του ανθρώπου. Ως κλάδος των επιστημών της κοινωνίας και του ανθρώπου, η ανθρωπολογία αποσκοπεί στη διερεύνηση των διαφορετικών μορφών της ανθρώπινης ύπαρξης και εμπειρίας σε όλη τους την ευρύτητα. Στόχος της είναι η διαπίστωση των γενικών και ειδικών αρχών που διέπουν τις πολιτισμικές διαφορές και ομοιότητες ανάμεσα στις ανθρώπινες κοινωνίες.

Η ανθρωπολογία είναι μια κριτική επιστήμη του πολιτισμού. Ο κριτικός της προσανατολισμός στηρίζεται κυρίως στην ευρύτατη εποπτεία των ανθρώπινων πολιτισμών, που συναντώνται σε όλα τα μήκη και τα πλάτη του πλανήτη μας, και στη συγκριτική, διαπολιτισμική τους μελέτη. Πεποίθηση των ανθρωπολόγων είναι ότι οι άλλοι πολιτισμοί έχουν πολλά να μας διδάξουν πάνω σε θέματα μεγίστης σημασίας για την ανθρωπότητα, γι' αυτό και πρέπει να τους προσεγγίσουμε με σοβαρότητα και προσοχή. Η αντίληψη αυτή, που κυριαρχεί στην ευρωπαϊκή ανθρωπολογική παράδοση ήδη από τις πρώτες δεκαετίες του αιώνα μας, δίνει μικρότερη σχετικά προσοχή σε τομείς όπως η βιολογική ανθρωπολογία ή η προϊστορική αρχαιολογία. Αυτό που κυρίως μας απασχολεί είναι οι τρόποι με τους οποίους οι άνθρωποι οργανώνουν την καθημερινή τους ζωή και το νόημα που αυτοί αποδίδουν στις πράξεις τους.

Αντικείμενο της ανθρωπολογίας είναι η πολιτισμική ετερότητα, η διαφορετικότητα. Η ανθρωπολογία, λοιπόν, ιστορικά, αντλεί τον δυναμισμό της από τη συστηματική, την «από τα μέσα», επιτόπια γνώση και εμπειρία άλλων, διαφορετικών κοινωνιών που ανήκουν στις περιφέρειες του βιομηχανικού κόσμου, στην Αφρική, την Ασία, τη Νότιο Αμερική, την Αυστραλία ή τη Μελανησία. Από την απόσταση που εξασφαλίζει η γνώση του διαφορετικού, η ανθρωπολογία στρέφεται και στη μελέτη του «οικείου», και ειδικότερα, στη διερεύνηση των λεγόμενων «δυτικών», βιομηχανικών κοινωνιών.

Η σύγκριση του διαφορετικού με το οικείο αναιρεί το αυτονόητο και ανατρέπει ό,τι θεωρούμε «φυσικό». Έτσι η ανθρωπολογία αμφισβητεί στερεότυπες θεωρίες και στάσεις που επικρατούν στη σύγχρονη κοινωνική ζωή. Για παράδειγμα, η ανθρωπολογία ελέγχει, κριτικά, θεωρίες που βασίζονται σε γενικεύσεις για την «ανθρώπινη φύση», πολλές από τις οποίες αντανακλούν βαθιά ριζωμένες προκαταλήψεις των δυτικών κοινωνιών για την οικογένεια, την ταυτότητα του κοινωνικού φύλου και τη σεξουαλικότητα, την εθνοτική και κοινωνική ένταξη, την κοινωνική ευταξία, τον χώρο ή τον χρόνο.

Η δουλειά των ανθρωπολόγων καταδεικνύει πόσο αυτές οι θεωρίες είναι οροθετημένες από ιστορικούς και πολιτισμικούς παράγοντες και εκθέτει τους τρόπους με τους οποίους τέτοιες προκαταλήψεις στενεύουν και διαστρεβλώνουν την κατανόηση του ανθρώπινου παρόντος και παρελθόντος. Συγχρόνως δείχνει τους πολιτισμικούς περιορισμούς και τις εξαρτήσεις της ανθρώπινης πρακτικής σε σημαντικούς τομείς όπως είναι, για παράδειγμα, η οικονομική ανάπτυξη, η επικοινωνία, η διοικητική οργάνωση, η παραγωγή της τροφής, η παροχή περίθαλψης, ακόμα και η αντιμετώπιση θεομηνιών και, επομένως, συμβάλλει στην αντιμετώπιση των ανθρωπίνων δυσκολιών.

Η ανθρωπολογία τοποθετείται κατά του «εθνοκεντρισμού», της τάσης δηλαδή να ερμηνεύουμε και να αξιολογούμε άλλους πολιτισμούς ή μη οικείες μορφές κοινωνικής ζωής με ιδέες και κοινωνικές αρχές του δικού μας πολιτισμού. Η συγκριτική, διαπολιτισμική γνώση που παράγει η ανθρωπολογία έχει επανειλημμένα

αποδειξεί ότι πολλές θεωρίες της Κοινωνικής Επιστήμης δεν έχουν οικουμενική ισχύ – παρά τους αντίθετους ισχυρισμούς της.

Σε πολλά πανεπιστημιακά τμήματα της Ευρώπης και της Αμερικής, όπως και στο δικό μας, η έμφαση στη σχέση της ανθρωπολογίας με μη-βιομηχανικούς «εξωτικούς» πολιτισμούς, εξισορροπείται από τη συστηματική αναφορά και στον δυτικό πολιτισμό. Οι φοιτητές/-τριες καλούνται να αναπτύξουν ζητήματα που έχουν σχέση όχι μόνο με άλλες κοινωνίες αλλά και με τη δική τους, να ανιχνεύσουν και να συζητήσουν τις συνέχειες και τις ασυνέχειες ανάμεσα στον αγροτικό χώρο και την πόλη, ανάμεσα στις λεγόμενες «αναπτυσσόμενες» και τις «ανεπτυγμένες» χώρες.

Η ανθρωπολογία δίνει ιδιαίτερη σημασία σε έναν ειδικό τύπο έρευνας, την επιτόπια παρατήρηση, που εμπλέκει τον ερευνητή σε άμεση, καθημερινή και μακρόχρονη σχέση με τους ανθρώπους που μελετά. Η ερευνητική αυτή πρακτική, εφαρμοσμένη στον Ελλαδικό χώρο, αποτελεί βασικό στοιχείο των μεταπτυχιακών ανθρωπολογικών σπουδών στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου. Ήδη από τα πρώτα του βήματα, το Τμήμα ανέπτυξε έντονο ερευνητικό προσανατολισμό στο μεταπτυχιακό επίπεδο, επιδιώκοντας τον συστηματικό συνδυασμό της διδασκαλίας με την έρευνα.

Με δεδομένα την πλούσια ερευνητική εμπειρία του διδακτικού μας προσωπικού στη μελέτη της ελληνικής κοινωνίας, τις αξιόλογες διδακτορικές διατριβές που εκπονούνται από μεταπτυχιακούς φοιτητές/-τριές μας και τη διεθνή αναγνώριση του ερευνητικού έργου που επιτελούμε, μπορούμε δικαίως να υποστηρίξουμε ότι το Τμήμα μας έχει συμβάλει σημαντικά στην ανθρωπολογία της Νότιας Ευρώπης και της Βαλκανικής.

3. Οι Ιστορικές Σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας

Η ΙΣΤΟΡΙΑ ασχολείται με τη μελέτη του παρελθόντος και αποτελεί κλάδο των κοινωνικών επιστημών. Η μελέτη του παρελθόντος είναι πολύ πιο πολύπλοκη απ' ό,τι εκ πρώτης όψεως φαίνεται, και κυρίως από την εικόνα που έχουν τόσο οι μαθητές της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης όσο και ευρύτερα στρώματα της κοινωνίας. Συνήθως η αντίληψη που επικρατεί για την Ιστορία είναι ότι πρόκειται για μια ενότητα σταθερών γνώσεων για το παρελθόν, στις οποίες μπορεί να ανατρέχει κανείς όποτε χρειαστεί. Μια πολύ συνηθισμένη εκδοχή αυτής της αντίληψης εκλαμβάνει την Ιστορία ως ένα διαχρονικό άθροισμα συμβαντολογικών πληροφοριών σχετικών με ημερομηνίες σημαντικών γεγονότων, διαδοχές αυτοκρατόρων, μοναρχών ή πολιτικών κυβερνήσεων, μάχες κ.ά. Αυτή η αντίληψη υποβαθμίζει τόσο τις συστηματικές προσπάθειες αποκατάστασης του παρελθόντος, στο βαθμό που αυτό μπορεί να αποκατασταθεί, όσο και τον πλούσιο μεθοδολογικό και θεωρητικό προβληματισμό των ιστορικών στην Ελλάδα και διεθνώς. Οι ιστορικές σπουδές δεν συνδέονται απλώς με την ανακύκλωση ήδη γνωστών πραγμάτων αλλά με την επέκταση της ιστορικής σκέψης σχετικά με το τι ακριβώς συνιστά το παρελθόν.

Στο πλαίσιο αυτό το παρελθόν αντιμετωπίζεται ως πρόβλημα μάλλον, παρά ως σαφώς οριοθετημένη πηγή γνώσεων. Μετά την εισαγωγή και εδραίωση της κοινωνικής ιστορίας που ήρθε σε ρήξη με παλαιότερα παραδείγματα ιστορικής έρευνας που επικεντρώνονταν στην διερεύνηση των «μεγάλων γεγονότων» και των επιφανών προσώπων, η συζήτηση για το παρελθόν και την ιστορία διευρύνεται συνεχώς με αποτέλεσμα το πεδίο των ιστορικών σπουδών να απασχολούν πλέον θέματα όπως η ιστορία του φύλου, η πολιτισμική ιστορία, ο τρόπος γραφής της ιστορίας κ.ά. Η ιστορικοποίηση, η απόπειρα κατανόησης των φαινομένων στο

πλαίσιο της εποχής τους, η διερεύνηση της τομής και της συνέχειας στον ιστορικό χρόνο αποτελούν πλέον βασικά μελήματα της ιστορικής έρευνας. Ταυτόχρονα όλο και περισσότερο αναγνωρίζεται η σημασία των χρήσεων του παρελθόντος στο παρόν, ο τρόπος δηλαδή που συγκεκριμένες κοινωνίες επανερμηνεύουν το παρελθόν, θετικά ή αρνητικά, και το χρησιμοποιούν συστηματικά στα συμφραζόμενα της δικής τους εποχής, συχνά πολύ απομακρυσμένης από το παρελθόν που επικαλούνται.

Αν και δεν υπάρχει συναίνεση στον χώρο των ιστορικών σχετικά με επιστημολογικά ζητήματα (όπως το ιδεώδες της αντικειμενικότητας, η δυνατότητα πλήρους και οριστικής αποκατάστασης του παρελθόντος, η ανάγκη της διεπιστημονικότητας, κ.ά.) ή με ζητήματα που αφορούν τις προτεραιότητες της ιστορικής έρευνας (όπως η έμφαση στη μακρά ή τη μικρή διάρκεια, η προτεραιότητα στην κοινωνική ιστορία σε σχέση με την παλαιότερη προτίμηση στην διπλωματική ιστορία, κ.ά.) οι συζητήσεις που γίνονται στους κόλπους της ιστορικής κοινότητας είναι ιδιαίτερα πλούσιες και οι καρποί της ιστορικής έρευνας έχουν επηρεάσει πολλαπλά άλλες συγγενείς επιστήμες.

Οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας παρακολουθούν αυτόν τον πλούσιο προβληματισμό και προσαρμόζονται συνεχώς στα νέα δεδομένα της ιστορικής έρευνας. Μακριά από την «ελληνοκεντρική» αντίληψη των ιστορικών σπουδών που κυριάρχησε στην ελληνική τριτοβάθμια εκπαίδευση και εξακολουθεί ακόμη και σήμερα να ισχύει σε πολλά προγράμματα ιστορικών σπουδών, οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα έχουν προσανατολιστεί στην προσφορά ενός σύγχρονου και πλούσιου προγράμματος που παρέχει γνώσεις τόσο σε γενικά όσο και σε εξειδικευμένα θέματα.

Η οργάνωση των σπουδών αυτών διακρίνεται σε δύο αλληλένδετα επίπεδα. Το πρώτο αφορά την παροχή μαθημάτων γενικού χαρακτήρα τα οποία εξετάζουν μεγάλες ή μικρότερες χρονικές ενότητες εστιασμένες στην ιστορία συγκεκριμένων χώρων. Στο πλαίσιο αυτό διδάσκεται η Νεότερη και η Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία, η Νεότερη και Σύγχρονη Ελληνική Ιστορία, η Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου, η Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας κ.ά. Τα μαθήματα αυτά διαχέονται, ανάλογα με τον βαθμό δυσκολίας και στους δύο κύκλους σπουδών του Τμήματος. Στόχος τους είναι η παροχή γνώσεων, η εξοικείωση των φοιτητών/-τριών με τα θέματα αυτά και ο εμπλουτισμός της κριτικής τους σκέψης.

Το δεύτερο επίπεδο οργάνωσης των ιστορικών σπουδών αφορά εξειδικευμένα μαθήματα που εξετάζουν θέματα όπως η πολιτισμική μνήμη, ο εθνικισμός, το αστικό φαινόμενο, η ιστορική δημογραφία, η ιστορία του τοπίου, η δουλεία στην αρχαιότητα, κ.ά. Στα μαθήματα αυτά οι φοιτητές/-τριες όχι μόνο έρχονται σε επαφή με την έρευνα και τον προβληματισμό που αναπτύσσεται, αλλά και σε συστηματική επαφή με πηγές για τα συγκεκριμένα αντικείμενα. Το Τμήμα θεωρεί ότι η προσφορά των ιστορικών μαθημάτων δίνει ένα σύγχρονο και ευέλικτο στίγμα για τις ιστορικές σπουδές και την κατεύθυνση που πρέπει να έχουν. Επιπλέον, υπάρχει μέριμνα έτσι ώστε οι ιστορικές σπουδές στο Τμήμα να επικοινωνούν με τα μαθήματα της ανθρωπολογίας παρέχοντας έτσι στους φοιτητές/-τριες ολοκληρωμένη και όχι αποσπασματική εικόνα για την αλληλεπίδραση παρελθόντος και παρόντος.

4. Επαγγελματικές δυνατότητες των πτυχιούχων του Τμήματος

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας προσφέρει σπουδές γενικής παιδείας που συνδέονται με μεγάλο φάσμα επαγγελματικών επιλογών. Τα επαγγελματικά δικαιώματα των αποφοίτων του Τμήματος ορίζονται με βάση

Προεδρικό Διάταγμα το οποίο δημοσιεύθηκε στο ΦΕΚ 228/6.11.1995. Σύμφωνα με το διάταγμα αυτό, οι απόφοιτοι του Τμήματος μπορούν να απασχοληθούν στην έρευνα και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση, σε μουσεία, στους ευρύτερους χώρους της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσης, της κοινωνικής ιατρικής και της επιδημιολογίας, της ψυχολογίας, της πολεοδομίας και του προγραμματισμού. Επίσης μπορούν να βρουν απασχόληση στην Τοπική Αυτοδιοίκηση και άλλους δημόσιους οργανισμούς και υπηρεσίες, καθώς και σε τομείς, όπως της διαφήμισης, των δημοσκοπήσεων και ερευνών αγοράς, αλλά και στον έντυπο και ηλεκτρονικό τύπο. Σε αρκετά από αυτά τα επαγγέλματα η απαραίτητη επαγγελματική εκπαίδευση προσφέρεται στον ίδιο τον χώρο απασχόλησης, υπό τη μορφή μιας επιπλέον εξειδίκευσης στην ευρύτερη διαπολιτισμική παιδεία που διαθέτει ο πτυχιούχος. Πάντως η υψηλή ποιότητα σπουδών δίνει σημαντικά εφόδια στους αποφοίτους για μεταπτυχιακές σπουδές στην Ελλάδα και το εξωτερικό. Στην κατεύθυνση αυτή οι πτυχιούχοι του Τμήματος μπορούν να αξιοποιήσουν τις γνώσεις τους προκειμένου να προχωρήσουν στην απόκτηση μεταπτυχιακού διπλώματος Masters, ή και διδακτορικού διπλώματος. Σε αυτή την περίπτωση οι δυνατότητες απασχόλησης στον χώρο της έρευνας και της εκπαίδευσης αυξάνονται σημαντικά.

5. Προτεινόμενη βιβλιογραφία

ΟΣΟΙ ενδιαφέρονται να ακολουθήσουν προπτυχιακές σπουδές στο Τμήμα ίσως βοηθηθούν αν κάνουν ένα προκαταρκτικό διάβασμα στην κοινωνική ανθρωπολογία και την ιστορία. Ειδικότερα για την κοινωνική ανθρωπολογία που είναι ένας σχετικά νέος κλάδος στον ελληνικό επιστημονικό χώρο, διαθέτουμε ήδη έναν σημαντικό αριθμό κειμένων που εισάγουν τον αναγνώστη σε διαφορετικούς τομείς του κλάδου. Η προτεινόμενη βιβλιογραφία εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στους σύγχρονους προβληματισμούς στο χώρο της ανθρωπολογίας και της ιστορίας και διευκρινίζει τις ομοιότητες και τις διαφορές τους με συγγενείς κλάδους, όπως η κοινωνιολογία, η γεωγραφία και άλλες κοινωνικές επιστήμες.

Ενδεικτικά προτείνουμε τα εξής βιβλία:

ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ

- Eriksen T.H., *Μικροί Τόποι, Μεγάλα Ζητήματα*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2007.
- Laburthe-Tolra P.H. και J.-P. Warnier, *Εθνολογία – Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα 2003.
- Colleyn, J-P, *Στοιχεία κοινωνικής και πολιτισμικής Ανθρωπολογίας*, Πλέθρον, Αθήνα, 2005
- Lienhardt, *Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Gutenberg, Αθήνα, 1985
- Evans-Pritchard E.E., *Κοινωνική Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Καρδαμίτσα, Αθήνα 1987.
- Lévi-Strauss, C., *Φυλές και Ιστορία – Φυλή και Πολιτισμός*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2003.
- Kuper, A., *Ανθρωπολογία και Ανθρωπολόγοι*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1994.
- Δημητρίου-Κοτσώνη, Σ. – Σ. Δημητρίου, *Ανθρωπολογία και Ιστορία*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996.
- Περιοδικό *Διαβάζω* (τεύχ. 323, 1993), Αφιέρωμα στην Κοινωνική Ανθρωπολογία.
- Augé M., *Για μια Ανθρωπολογία των Σύγχρονων Κόσμων*, Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1999.

- Γκέφου-Μαδιανού, Δ. (επιμ.), *Ανθρωπολογική Θεωρία και Εθνογραφία*, Εκδόσεις Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα 1998.
- Godelier, M., *Μαρξιστικοί Ορίζοντες στην Κοινωνική Ανθρωπολογία*, 2 τόμοι, Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα 1992.
- Balandier, G., *Πολιτική Ανθρωπολογία*, Εκδόσεις Παπαζήση, Αθήνα 1990.
- Dumont Louis, *Εισαγωγή σε δύο Θεωρίες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*, Εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 1996.
- Παπαταξιάρχης, Ε. – Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ταυτότητες και Φύλο στη Σύγχρονη Ελλάδα: Ανθρωπολογικές Θεωρήσεις*, Εκδόσεις Καστανιώτη και Πανεπιστήμιο Αιγαίου, Αθήνα 1992.
- Herzfeld, M., *Η Ανθρωπολογία μέσα από τον Καθρέφτη*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 1998.
- Sahlins, M., *Πολιτισμός και Πρακτικός Λόγος*, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα 2003.
- Geertz, G., *Η ερμηνεία των πολιτισμών*, Εκδόσεις Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2003.

ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

- Λιάκος Α., *Πώς το παρελθόν γίνεται ιστορία*, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2007.
- Karr, E.X., *Τι Είναι η Ιστορία*, Εκδόσεις Γκοβόστης, Αθήνα 1999.
- Bloch, M., *Απολογία για την Ιστορία*, Εναλλακτικές Εκδόσεις, Αθήνα 1994.
- Ασδραχάς, Σπ., *Ζητήματα Ιστορίας*, Εκδόσεις Θεμέλιο, Αθήνα 1983.
- Le Goff, J., *Ιστορία και Μνήμη*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1998.
- Διανοητική Ιστορία: όψεις μιας σύγχρονης συζήτησης*, Εκδόσεις Μνήμων, Αθήνα 1996.
- Iggers, G., *Η ιστοριογραφία στον 20ο αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1999.
- Λιάκος, Α., «Δοκίμιο για την ποιητική της Ιστορίας», *Τα Ιστορικά*, τόμος Χ (31), 1999, σ. 259-290.
- Dosse, F., *Η Ιστορία σε Ψίγουλα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο 1993.
- Burke, P., *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*, Εκδόσεις νήσος, Αθήνα 2002.
- Farge, A., *Η Γεύση του Αρχείου*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 2004.

Β. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

1. Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας υπήρξε το πρώτο Πανεπιστημιακό Τμήμα στην Ελλάδα που ανέπτυξε από το τέλος της δεκαετίας του '80 ένα ολοκληρωμένο πρόγραμμα σπουδών στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και στην Ιστορία, καλλιεργώντας το διάλογο των δύο επιστημών. Επίσης υπήρξε ένα από τα πρώτα Τμήματα που συγκρότησαν έναν ολοκληρωμένο διετή κύκλο μεταπτυχιακών σπουδών προτού θεσμοθετηθούν με νόμο οι μεταπτυχιακές σπουδές.

Η μέριμνα για την καλλιέργεια των επιστημών της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, στη βάση επιστημονικών και παιδαγωγικών αρχών, ο συγχρονισμός του επιστημονικού δυναμικού του, όπως δείχνουν οι ακαδημαϊκές δημοσιεύσεις του και

οι επιστημονικές δραστηριότητες του Τμήματος, με το διεθνές επιστημονικό γίνεσθαι αποτελούν σταθερά στοιχεία της ταυτότητας του Τμήματος. Σε συνδυασμό με τα παραπάνω, οι πρόσφατες επιτυχίες όπως η πανελλαδική διάκριση στο Πρόγραμμα της Θερινής Πρακτικής Άσκησης αλλά και η υψηλή επίδοση στα Προγράμματα Μεταδιδακτορικής και Διδακτορικής Έρευνας αναδεικνύουν μια δυναμική προοπτική για την περαιτέρω ανάπτυξή του.

Το 2014 το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας συμπλήρωσε 27 χρόνια λειτουργίας. Η ίδρυση του Τμήματος ταυτόχρονα με την ίδρυση του Πανεπιστημίου Αιγαίου το 1984 και η λειτουργία του αρχικά σε μεταπτυχιακό επίπεδο σπουδών και σχεδόν αμέσως μετά σε προπτυχιακό σηματοδότησαν την έναρξη μιας πορείας εντυπωσιακής ανάπτυξης σε φοιτητικό δυναμικό, ακαδημαϊκό προσωπικό και υλικοτεχνική υποδομή.

Το Τμήμα στοχεύει στην παροχή ολοκληρωμένων σπουδών στους τομείς της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας. Η θεσμική εμπέδωση μιας αυτόνομης ανθρωπολογικής ταυτότητας αποτέλεσε προτεραιότητα την πρώτη περίοδο λειτουργίας του Τμήματος. Η κοινωνική ανθρωπολογία, μια διεθνώς καθιερωμένη επιστήμη που έκανε όμως τότε στην Ελλάδα τα πρώτα της βήματα, έλαβε στο Τμήμα πλήρη θεσμική αποκατάσταση. Ήδη από τα πρώτα βήματα του Τμήματος η ανάπτυξη της επικοινωνίας με την ιστοριογραφία και η συστηματική καλλιέργεια του διαλόγου ανάμεσα στα δύο γνωστικά αντικείμενα αποτελούσε πρωταρχικό μέλημα. Η μετονομασία του Τμήματος αναβάθμισε το ρόλο της ιστορίας και αποτέλεσε την τυπική επισφράγιση της προϋπάρχουσας δημιουργικής συνομιλίας ιστορίας και κοινωνικής ανθρωπολογίας θέτοντας τη διεπιστημονικότητα σε στέρεες βάσεις.

Με την παροχή ενός ολοκληρωμένου προγράμματος σπουδών, το Τμήμα έδωσε έμφαση στη διδασκαλία, ενώ μέσα από το μεταπτυχιακό πρόγραμμα αναπτύχθηκε η έρευνα σε επικοινωνία και συγχρονισμό με τις διεθνείς επιστημονικές εξελίξεις στα πεδία της κοινωνικής ανθρωπολογίας και της ιστορίας. Μία σημαντική διάσταση του προγράμματος ήταν η ανανέωση των δύο κλάδων και ο συνεχής διάλογος με τα διεθνή ακαδημαϊκά περιβάλλοντα, ξεφεύγοντας από την περιχαράκωση σε ελληνοκεντρικά σχήματα τα οποία σε μεγάλο βαθμό κυριαρχούσαν στο ελληνικό ακαδημαϊκό περιβάλλον. Ο διεπιστημονικό χαρακτήρας του ενισχύθηκε και εμπλουτίστηκε από συγγενείς κλάδους των κοινωνικών επιστημών, όπως η ιστορία της τέχνης, η γλωσσολογία, η πολιτική φιλοσοφία και η πολιτική οικονομία.

Το Τμήμα αποτέλεσε βασικό αγωγό διάδοσης των ανθρωπολογικών ιδεών στην ελληνική κοινωνία υλοποιώντας ένα συγκεκριμένο πρόγραμμα για την ανθρωπολογία στην Ελλάδα, που δίνει προτεραιότητα στην κλασική εθνογραφική μέθοδο, παραπέμπει στη σύγχρονη ανθρωπολογική θεωρία όχι με όρους απλής κατανάλωσης δάνειων σχημάτων αλλά παραγωγής μέσα από εθνογραφικές εφαρμογές στην οικεία και σε «άλλες» κοινωνίες, και καλεί στη συγκρότηση ελληνόφωνου ανθρωπολογικού λόγου. Στις ιστορικές σπουδές, η εισαγωγή νέων θεωρητικών και μεθοδολογικών προσεγγίσεων στη μελέτη του παρελθόντος, οι οποίες μετασχημάτισαν διεθνώς το ιστοριογραφικό παράδειγμα, συνέβαλε στην ανανέωση του προγράμματος σπουδών. Ο σχεδιασμός του προγράμματος των ιστορικών σπουδών στοχεύει στην παροχή γνώσεων και καλύπτει ένα ευρύ φάσμα θεμάτων, χώρων και περιόδων αλλά και στην εξοικείωση των φοιτητών/τριών με νέα πεδία - κοινωνική ιστορία, πολιτισμική ιστορία, διανοητική ιστορία, ιστορική δημογραφία, προφορική ιστορία, ιστορία του φύλου, ιστορία της οικογένειας- αλλά και με μία ανανεωμένη πολιτική ιστορία και ιστορία των θεσμών.

Από το 2001, χρονιά θεσμοθέτησης πρώτου κύκλου των μεταπτυχιακών σπουδών, μέχρι σήμερα λειτουργεί το ΠΜΣ «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία». Στα πρώτα 20 χρόνια λειτουργίας έκαναν αίτηση για μεταπτυχιακές σπουδές στην Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία περισσότεροι από 750 φοιτητές εκ των οποίων έγιναν δεκτοί και φοίτησαν οι 283, οι 180 την πρώτη περίοδο και οι υπόλοιποι την περίοδο 2001-2007. Μέχρι σήμερα 27 διδακτορικές διατριβές έχουν ολοκληρωθεί με επιτυχία στο Τμήμα μας.

Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα υπήρξε ένα από τα πρώτα στις κοινωνικές επιστήμες στην Ελλάδα. Το πρόγραμμα απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης σε δύο κατευθύνσεις, την Ανθρωπολογική και Ιστορική Κατεύθυνση. Σκοπός του προγράμματος είναι η προαγωγή της ανθρωπολογικής και ιστορικής έρευνας. Επικεντρώθηκε στην προσπάθεια συστηματικής εισαγωγής των ανθρωπολογικών σπουδών στο ελληνικό πανεπιστήμιο, στην παροχή βασικής, συστηματικής παιδείας στην κοινωνική ανθρωπολογία καθώς και στην συστηματική διερεύνηση ιστοριογραφικών ζητημάτων που σχετίζονται με τις πολιτικές, κοινωνικές και πολιτισμικές διαστάσεις των κοινωνιών του παρελθόντος. Εξειδικεύεται στην εθνογραφία και κοινωνική ιστορία του ευρύτερου ελληνικού, βαλκανικού και μεσογειακού χώρου. Ως προς τον βασικό πυρήνα των ανθρωπολογικών σπουδών καθιερώθηκε μια βασική δομή μαθημάτων και γνωστικών αντικειμένων που διεθνώς συνιστά την εκπαιδευτική ταυτότητα της σύγχρονης κοινωνικής ανθρωπολογίας. Στο πρόγραμμα σπουδών η ιστορική και θεωρητική τοποθέτηση του κλάδου συνοδεύτηκε από την παρουσίαση των πολιτισμικών (μέσω της θρησκείας, της τελετουργίας και του συμβολισμού) και των κοινωνικών (μέσω της συγγένειας και της κοινωνικότητας) διαστάσεων του βίου σε πολιτικό και οικονομικό πλαίσιο. Το πρόγραμμα μαθημάτων της ιστορίας είναι προσανατολισμένο στη διεπιστημονικότητα, στη χρήση αναλυτικών εργαλείων και εννοιών της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη ζητημάτων της ευρωπαϊκής ιστορίας, στη σε βάθος μελέτη ζητημάτων της κοινωνικής, πολιτικής και πολιτισμικής ιστορίας: ιστορικοποίηση του εθνικού φαινομένου, μηχανισμούς παραγωγής ιδεολογίας, πολιτικούς θεσμούς στον αρχαίο και σύγχρονο κόσμο, αξίες με τις οποίες οι θεσμοί αυτοί είναι επενδυμένοι και κοινωνικές δυνάμεις που δρουν σε αυτούς. Η επικέντρωση στα παραπάνω ζητήματα ενισχύει την αναλυτική ικανότητα των φοιτητών και των φοιτητριών καθώς και την άσκησή τους στη συγκριτική μέθοδο για την ερμηνεία φαινομένων του παρελθόντος. Το μεταπτυχιακό πρόγραμμα είναι διετούς φοιτήσεως και δέχεται πτυχιούχους διαφόρων ειδικοτήτων.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2014-2015 λειτουργεί ένα νέο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μονοετούς φοιτήσεως με θέμα «Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία». Αρχικά το πρόγραμμα εγκρίθηκε το 2002 στα πλαίσια του ΕΠΕΑΕΚ II με τίτλο «Γυναίκες και Φύλα: Ανθρωπολογικές και Ιστορικές Προσεγγίσεις». Το νέο αυτό πρόγραμμα με έμφαση στη διεπιστημονικότητα ήταν πρωτοπόρο στις μεταπτυχιακές σπουδές φύλου στην Ελλάδα, συγκέντρωσε σημαντικές προσωπικότητες του ακαδημαϊκού χώρου με μακρά ερευνητική δραστηριότητα και παρουσία στο πεδίο. Η δυναμική του αποτυπώνεται σε μια σειρά συνέδρια, ημερίδες, σεμινάρια και εκδόσεις πάνω σε ζητήματα φύλου αλλά και σε βιβλιογραφικές μελέτες οι οποίες είναι αναρτημένες στον κόμβο του προγράμματος και χρησιμοποιούνται όχι μόνο από τις φοιτήτριες/τές αλλά και από άλλους φορείς και πανεπιστήμια. Το πρόγραμμα παρείχε κύκλο διαλέξεων και σεμιναρίων για τους επιμορφωτές/τριες του ΚΕΘΙ τον Ιούλιο του 2007. Το πρόγραμμα έχει ήδη αξιολογηθεί από εξωτερικούς κριτές σύμφωνα με τις απαιτήσεις του ΕΠΕΑΕΚ.

Από το ακαδημαϊκό έτος 2015-16 λειτουργεί ένα νέο μεταπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών μονοετούς φοιτήσεως με τίτλο «Κρίση και Ιστορική Αλλαγή». Στόχος του προγράμματος είναι να προσφέρει μια σφαιρική εξέταση του ζητήματος της ιστορικής μεταβολής σε μείζονα πεδία της ανθρώπινης δράσης μέσα από συγκεκριμένα κάθε φορά παραδείγματα. Παράλληλα εκπαιδεύει τους φοιτητές/τριες στα μεθοδολογικά εργαλεία και τις αναλυτικές προσεγγίσεις της σύγχρονης ιστορικής έρευνας.

Και τα τρία μεταπτυχιακά προγράμματα απονέμουν Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ). Το Τμήμα δέχεται επίσης υποψήφιους διδάκτορες μετά από σχετική διαδικασία που ορίζει ο Κανονισμός Μεταπτυχιακών Σπουδών του Τμήματος. Σήμερα εκπονούν τη διδακτορική διατριβή τους 29 υποψήφιοι διδάκτορες.

Στο Τμήμα λειτουργούν τρία θεσμοθετημένα εργαστήρια τα οποία υποστηρίζουν ενεργά τις διδακτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του Τμήματος τόσο σε προπτυχιακό όσο και σε μεταπτυχιακό επίπεδο. Πρόκειται για το Εργαστήριο Εθνογραφίας, το Εργαστήριο Ιστορίας και το Εργαστήριο Οικογένειας και Συγγένειας. Το Εργαστήριο Εθνογραφίας και το Εργαστήριο Οικογένειας και Συγγένειας οργανώνουν κύκλους σεμιναρίων στα οποία παρουσιάζονται καινούριες έρευνες και αποτελούν χώρο επικοινωνίας και ανταλλαγής ανάμεσα σε έμπειρους και νέους ερευνητές. Στο Εργαστήριο Ιστορίας υπάρχει πλούσιο αρχαιολογικό υλικό ημερήσιου και περιοδικού τύπου του δεκάτου ενάτου και του εικοστού αιώνα, ενώ οργανώνεται παράλληλα αρχείο προφορικών μαρτυριών. Στο Τμήμα λειτουργεί επίσης από το 1992 εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών με 25 θέσεις εργασίας για τις ανάγκες των προπτυχιακών και μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών. Περισσότερες πληροφορίες για τα Εργαστήρια διατίθενται στον δικτυακό τόπο του Τμήματος.

2. Ένα Πανεπιστήμιο στα νησιά του Αιγαίου Πελάγους και τη Μυτιλήνη

ΤΟ Πανεπιστήμιο Αιγαίου αποτελεί, ως σύλληψη και ως εφαρμογή, ένα πρωτοποριακό εγχείρημα που αποβλέπει στην οργάνωση πλέγματος τριτοβάθμιων σπουδών, σε ένα εκτεταμένο νησιωτικό σύμπλεγμα με χαρακτηριστικά αρχιπελάγους.

Ο ακαδημαϊκός στόχος του Πανεπιστημίου Αιγαίου είναι να χαράζει ριζικά νέες κατευθύνσεις σε επιλεγμένους χώρους της Ανώτατης Παιδείας, κατευθύνσεις που υπαγορεύονται επιτακτικά από την εξέλιξη της ελληνικής κοινωνίας στον σύγχρονο κόσμο, αλλά που η απουσία τους είναι εμφανής στο χώρο των γενικών πανεπιστημίων. Οι τομείς στους οποίους έχει ρίξει το βάρος της προσπάθειάς του το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι οι Κοινωνικές Επιστήμες, το Περιβάλλον, η Διοίκηση Επιχειρήσεων, οι Μαθηματικές Σπουδές, η Πληροφορική και οι Νέες Τεχνολογίες και η Παιδαγωγική.

Στον οργανωτικό τομέα, η αντισυμβατική δομή του προγράμματος του Πανεπιστημίου Αιγαίου έγκειται κυρίως στην προσπάθειά του να διασπείρει οργανωτικά τις σπουδές – και τις εν γένει πανεπιστημιακές δραστηριότητες – σε τουλάχιστον πέντε από τα νησιά του αιγαιακού συμπλέγματος, με ακραίες αποστάσεις μεταξύ τους που φτάνουν σχεδόν τα 200 μίλια, και όχι να συγκεντρώσει τις εγκαταστάσεις τους, κατά τα συμβατικά πρότυπα, σε ενιαίο σύνολο και σε ένα ορισμένο σημείο του αιγαιοπελαγίτικου χώρου.

Στο πνεύμα αυτής της αντίληψης, το Πανεπιστήμιο Αιγαίου είναι το πρώτο, απ' όσο γνωρίζουμε στον κόσμο που επιχειρεί την εδραίωση Τμημάτων του στα πλαίσια

μικροκοινωνιών ημιαστικού τύπου, που η φυσιογνωμία των οικονομικών τους δραστηριοτήτων δεν παρουσιάζει ομοιότητες με τα οικονομικά περιβάλλοντα μέσα στα οποία εγκαθιδρύονται κατά κανόνα τα νέα πανεπιστήμια στην Ευρώπη και αλλού.

Η χωροταξική αυτή επιλογή υπήρξε προϊόν έντονου προβληματισμού και εκτεταμένων συζητήσεων και έγινε με πλήρη συνείδηση των πολλών δυσκολιών που θα συναντούσε στην πρακτική εφαρμογή της. Ήταν ωστόσο μια επιλογή που υπαγορευόταν ευθέως από την ομόθυμη παραδοχή πως το Πανεπιστήμιο Αιγαίου όφειλε να ιδρυθεί για να διασπείρει ακριβώς σε όσο το δυνατόν περισσότερα σημεία του αιγαιοπελαγίτικου χώρου δυναμικές δραστηριότητες παραγωγής και αναπαραγωγής γνώσης. Και τούτο με την προσδοκία ότι αυτές θα λειτουργήσουν ως εναύσματα ενεργοποίησης κοινωνικών διεργασιών, που με τη σειρά τους θα ήταν δυνατόν να συμβάλουν στην εδραίωση δυναμικών κοινωνικών συγκεντρώσεων σε μία ευαίσθητη περιοχή όπως είναι το Αιγαίο.

Το Πανεπιστήμιο Αιγαίου στη Μυτιλήνη βρίσκεται εγκατεστημένο κυρίως σε ένα συγκρότημα τεσσάρων κτιρίων σε μικρή απόσταση από την πόλη της Μυτιλήνης αλλά και στο κέντρο της πόλης. Ειδικότερα για το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες του προπτυχιακού προγράμματος και οι διοικητικές υπηρεσίες του στεγάζονται στο συγκρότημα των τεσσάρων κτιρίων. Ειδικότερα, οι διοικητικές υπηρεσίες είναι εγκατεστημένες στο κτίριο Διοίκησης. Οι εκπαιδευτικές δραστηριότητες των μεταπτυχιακών προγραμμάτων, το εργαστήριο ηλεκτρονικών υπολογιστών και τα γραφεία των διδασκόντων του Τμήματος στεγάζονται στο κτίριο Μπίνειο, στο κτίριο της ΑΤΕ και στο κτίριο Καραντώνη.

3. Η Βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου

Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ του Πανεπιστημίου Αιγαίου ιδρύθηκε το 1984 και έχει κεντρική έδρα τη Μυτιλήνη. Το Τμήμα μας, αλλά και η ευρύτερη ακαδημαϊκή Κοινότητα του Πανεπιστημίου, αποδίδει ιδιαίτερη σημασία στο ρόλο της Βιβλιοθήκης, στην ανάπτυξη του ερευνητικού πνεύματος και την εμπέδωση, μεταξύ των φοιτητών/-τριών, της αντίληψης για την πολλαπλότητα των πηγών στη σπουδή των διαφόρων ζητημάτων που απασχολούν τις Κοινωνικές Επιστήμες. Υπ' αυτή την έννοια, για το Τμήμα μας και για την ευρύτερη ακαδημαϊκή κοινότητα, η Βιβλιοθήκη αποτελεί έναν από τους πιο ουσιαστικούς μοχλούς της έρευνας, της εκπαιδευτικής διαδικασίας και της ανάπτυξης της ακαδημαϊκής ζωής στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Η συλλογή της Βιβλιοθήκης, στο μεγαλύτερο ποσοστό της, αποτελείται από ξενόγλωσσα βιβλία και υπερβαίνει τους 120.000 τόμους. Ο αριθμός των τίτλων των ξενόγλωσσων περιοδικών ανέρχεται σε 435 και ο αριθμός τίτλων των ελληνικών περιοδικών ανέρχεται σε 231. Τη συλλογή των περιοδικών συμπληρώνουν 59 περίπου τίτλοι ξενόγλωσσων και ελληνικών στατιστικών εκδόσεων. Εκτός από τα παραπάνω, η Βιβλιοθήκη διαθέτει μεγάλη ψηφιακή συλλογή (ηλεκτρονικά περιοδικά, ψηφιακή χαρτοθήκη, κα), πληροφοριακό υλικό (εγκυκλοπαίδειες, λεξικά, χάρτες, κ.λ.π.), διδακτορικές διατριβές και εκδόσεις της Εθνικής Στατιστικής Υπηρεσίας.

Στη Μυτιλήνη, εκτός από την Κεντρική Υπηρεσία της Βιβλιοθήκης, η οποία εξυπηρετεί όλα τα Παραρτήματα Βιβλιοθήκης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, λειτουργεί και το Παράρτημα Βιβλιοθήκης Μυτιλήνης, το οποίο άρχισε να λειτουργεί

από το έτος 1987 και έχει αναπτύξει τη συλλογή του προς τις κατευθύνσεις των Τμημάτων της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών και του Τμήματος Περιβάλλοντος.

Η συλλογή βιβλίων και περιοδικών στον τομέα της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας είναι η πλουσιότερη στην Ελλάδα. Γίνεται συστηματική ενημέρωσή της, πράγμα που επιτρέπει την ανελλιπή παρακολούθηση των ανθρωπολογικών εξελίξεων στον διεθνή χώρο. Η συλλογή βιβλίων και περιοδικών στον τομέα της Ιστορίας έχει ενισχυθεί σημαντικά και επιτρέπει την πλήρη υποστήριξη του διδακτικού έργου. Επιπλέον, στο Εργαστήριο Ιστορίας διατηρείται μεγάλη συλλογή από εφημερίδες και περιοδικά του 19ου και του 20ου αιώνα η οποία εμπλουτίζεται συνεχώς.

Το ταξινομικό σύστημα που χρησιμοποιεί η Βιβλιοθήκη είναι το δεκαδικό σύστημα ταξινόμησης DEWEY. Τα βιβλία είναι τοποθετημένα σε ανοιχτά βιβλιοστάσια ελεύθερης πρόσβασης κατά την ταξινομική τους κατηγορία, ενώ η ακριβής θέση του κάθε βιβλίου στο ράφι προσδιορίζεται από τον ταξινομικό αριθμό του, που είναι επικολλημένος στη ράχη. Η αναζήτηση των βιβλίων γίνεται μέσω Η/Υ, είτε κατά συγγραφέα, είτε κατά τίτλο, είτε κατά θέμα, είτε με λέξεις-κλειδιά. Στην εγγραφή κάθε βιβλίου εμφανίζεται και ο ταξινομικός αριθμός του ο οποίος καθοδηγεί τον χρήστη για την ανεύρεση του βιβλίου.

Όλα τα μέλη της πανεπιστημιακής κοινότητας έχουν δικαίωμα δανεισμού του υλικού της Βιβλιοθήκης, σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από τον κανονισμό λειτουργίας της. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη χρήση της Βιβλιοθήκης είναι η κατοχή κάρτας χρήστη της Βιβλιοθήκης.

Η Βιβλιοθήκη λειτουργεί κάθε εργάσιμη ημέρα το πρωί και μερικά απογεύματα την εβδομάδα.

4. Το Πρόγραμμα ERASMUS

Το πρόγραμμα Erasmus χορηγεί υποτροφίες κινητικότητας σε φοιτητές, διοικητικούς υπαλλήλους και διδάσκοντες της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης με στόχο την ενθάρρυνση δραστηριοτήτων που στοχεύουν στη βελτίωση των προγραμμάτων σπουδών και την ανάπτυξη νέων και καινοτόμων κύκλων σπουδών μέσω της διακρατικής συνεργασίας. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην προώθηση της πλήρους ακαδημαϊκής αναγνώρισης των σπουδών που πραγματοποιούνται σε άλλες συμμετέχουσες χώρες, συμβάλλοντας, με τον τρόπο αυτό, στην ανάπτυξη ενός ευρωπαϊκού χώρου, ανοικτού στις ανταλλαγές και τη συνεργασία στον τομέα της τριτοβάθμιας εκπαίδευσης, καθώς και στον τομέα της εξ' αποστάσεως εκπαίδευσης.

ΚΙΝΗΤΙΚΟΤΗΤΑ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Για τους φοιτητές/-τριες που παρακολουθούν πρόγραμμα σπουδών σε ένα πανεπιστήμιο-εταίρο στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus, ισχύουν τα εξής:

-Στο πρόγραμμα μπορούν να συμμετέχουν όλοι οι φοιτητές/τριες που είναι εγγεγραμμένοι σε πρόγραμμα σπουδών προπτυχιακού, μεταπτυχιακού και διδακτορικού επιπέδου. Απαραίτητη προϋπόθεση για τους προπτυχιακούς φοιτητές/-τριες είναι να έχουν ολοκληρώσει επιτυχώς το πρώτο έτος των ακαδημαϊκών τους σπουδών και να έχουν περάσει τα 2/3 των μαθημάτων μέχρι το έτος φοίτησης στο οποίο βρίσκονται.

– Παρέχεται πλήρης ακαδημαϊκή αναγνώριση της περιόδου σπουδών στο εξωτερικό, ακόμη και αν το περιεχόμενο διαφέρει. Η περίοδος αυτή είναι συνήθως από τρεις μήνες μέχρι ένα ακαδημαϊκό έτος.

– Τα πανεπιστήμια-εταίροι και ο κάθε φοιτητής/-τρια συνάπτουν συμφωνία όσον αφορά το πρόγραμμα σπουδών στο εξωτερικό. Στο τέλος της περιόδου σπουδών στο εξωτερικό, το πανεπιστήμιο υποδοχής χορηγεί εγγράφως βεβαίωση όπου αναφέρονται τα αποτελέσματα που πέτυχε ο φοιτητής/-τρια. Τα μαθήματα αυτά είτε αντιστοιχίζονται με μαθήματα του Προγράμματος Σπουδών του Τμήματος είτε αναγνωρίζονται ως ελεύθερες επιλογές.

– Δεν καταβάλλεται κανενός είδους αμοιβή (δίδακτρα, εγγραφή, εξέταστρα, δικαίωμα χρήσης εργαστηρίων και βιβλιοθηκών, κλπ.) προς το πανεπιστήμιο υποδοχής. Επιβαρύνονται μόνον με τις δαπάνες με τις οποίες επιβαρύνονται και οι κανονικοί φοιτητές/-τριες του ιδρύματος (π.χ. μειωμένα έξοδα διαμονής, χρήση φωτοαντιγραφικών μηχανημάτων).

– Συνεχίζεται η καταβολή στο ακέραιο των εθνικών υποτροφιών και δανείων προς τους εξερχόμενους φοιτητές/-τριες.

Στο πλαίσιο του προγράμματος Erasmus παρέχεται, επίσης, η δυνατότητα πρακτικής άσκησης στο εξωτερικό σε φορείς που επιλέγονται από το Τμήμα και το Πανεπιστήμιο ή μετά από πρωτοβουλία του φοιτητή/-τριας. Απαραίτητη προϋπόθεση για την επιλογή ενός φορέα είναι να δραστηριοποιείται σε χώρες που καλύπτει το πρόγραμμα Erasmus και να σχετίζεται με το αντικείμενο σπουδών του Τμήματος. Η πρακτική άσκηση στο εξωτερικό μπορεί να διαρκέσει από 3 έως 12 μήνες.

Η διαχείριση του προγράμματος Erasmus γίνεται συνολικά για το πανεπιστήμιο από το Γραφείο Διαχείρισης Ευρωπαϊκών Προγραμμάτων και Διεθνών Συνεργασιών του Πανεπιστημίου Αιγαίου που εδρεύει στη Μυτιλήνη, με υπεύθυνη την κ. Αριστέα Καζαντζή και συντονίζεται σε συνεργασία με τους υπεύθυνους διδάσκοντες κάθε Τμήματος.

Αναλυτικές πληροφορίες για το πρόγραμμα Erasmus υπάρχουν στην ιστοσελίδα <http://erasmus.aegean.gr>

5. Διδακτικό προσωπικό

A. ΜΕΛΗ ΔΙΔΑΚΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΥ ΠΡΟΣΩΠΙΚΟΥ

Εξερτζόγλου Χάρης, Πρόεδρος, Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, King's College, University of London.

Παπαταξιάρχης Ευθύμιος, Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, London School of Economics, University of London.

Αναστασιάδης Βασίλης, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης.

Γαλανή-Μουτάφη Βασιλική, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Σχολή Μεταπτυχιακών Σπουδών, State University of New York.

Γιαννακόπουλος Κώστας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.

Καράβας Σπύρος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Université Lumière Lyon 2.

Κανάκης Κώστας, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στη Γλωσσολογία, University of Chicago.

Καντσά Βενετία, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, London School of Economics, University of London.

Μπέλλας Χριστόδουλος, Αναπληρωτής Καθηγητής, Διδακτορικό στα Οικονομικά, Queen Mary and Westfield College, University of London.

Γκαρά Ελένη, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, Wien Universität.

Πανόπουλος Παναγιώτης, Μόνιμος Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Πλεξουσάκη Έφη, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.

Σταματογιαννοπούλου Μαρία, Μόνιμη Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.

Γιαννιτσιώτης Γιάννης, Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Ιστορία, Τμήμα Ιστορίας & Αρχαιολογίας, Φιλοσοφική Σχολή, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Πετρίδου Έλια, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, University College London, University of London.

Τοπάλη Πηνελόπη, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Τσεκένης Αμίλιος, Επίκουρος Καθηγητής, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, École des Hautes Études en Sciences Sociales de Paris.

Χαντζαρούλα Ποθητή, Επίκουρη Καθηγήτρια, Διδακτορικό στην Ιστορία, Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ίδρυμα Φλωρεντίας.

Ιακώβου Βίκυ, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Πολιτική Φιλοσοφία, Paris 7-Denis Diderot.

Πλακωτός Γιώργος, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Ιστορία, University of Glasgow.

Σμαρνάκης Γιάννης, Λέκτορας, Διδακτορικό στην Ιστορία, Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Παραδέλλης Θεόδωρος, Διδακτορικό στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, Πάντειον Πανεπιστήμιο, Αθήνα.

6. Αρμοδιότητες διδασκόντων

Πρόεδρος: Χάρης Εξερτζόγλου.

Εκπρόσωποι στην Επιτροπή Ερευνών: Γιάννης Γιαννιτσιώτης (τακτικός), Χριστόδουλος Μπέλλας (αναπληρωματικός).

Συντονιστές ΠΜΣ «Κοινωνική Ανθρωπολογία & Ιστορία»: Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (διευθυντής), Χάρης Εξερτζόγλου, Βασιλίσ Αναστασιάδης, Παναγιώτης Πανόπουλος, Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

Συντονιστές ΠΜΣ «Γυναίκες & Φύλα»: Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη (επιστημονική υπεύθυνη), Κώστας Γιαννακόπουλος, Χάρης Εξερτζόγλου, Βενετία Καντσά.

Εργαστήριο Εθνογραφίας: Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (διευθυντής).

Εργαστήριο Ιστορίας: Χάρης Εξερτζόγλου (διευθυντής).

Εργαστήριο Μελετών Οικογένειας & Συγγένειας: Βενετία Καντσά (διευθύντρια).

Επιτροπή Προπτυχιακού Προγράμματος Σπουδών: Χάρης Εξερτζόγλου, Ελένη Γκαρά, Παναγιώτης Πανόπουλος.

Υπεύθυνος για θέματα Βιβλιοθήκης: Χάρης Εξερτζόγλου.

Υπεύθυνη Φοιτητικών Θεμάτων: Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

Επιτροπή Θερινής Πρακτικής Άσκησης: Έφη Πλεξουσάκη (επιστημονική υπεύθυνη), Γιάννης Γιαννιτσιώτης, Χάρης Εξερτζόγλου, Μαρία Σταματογιαννοπούλου.

Υπεύθυνη Προγράμματος Erasmus: Έλια Πετρίδου.

Υπεύθυνος Εργαστηρίου Υπολογιστών: Χριστόδουλος Μπέλλας.

Υπεύθυνη Οδηγού Σπουδών: Ποθητή Χαντζαρούλα.

Υπεύθυνη Διαδικτυακού Τόπου του Τμήματος: Έφη Πλεξουσάκη.

Επιτροπή Παραλαβής & Εκτέλεσης Εργασιών: Έλια Πετρίδου, Κώστας Γιαννακόπουλος, Χάρης Εξερτζόγλου, Βασίλης Αναστασιάδης.

Υπεύθυνη Προγράμματος EClass: Ελένη Γκαρά.

7. Διοικητικό και τεχνικό προσωπικό

ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ

Κουτσαφτή Σοφία (Προϊστάμενη) – τηλ. 22510-36323

Χατζηνικολάου Χρυσάνθη (Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών) – τηλ. 22510-36303

Δημοπούλου Έφη (Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών) – τηλ. 22510-36331

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΩΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΤΩΝ

Μουχτή Θεοφανώ (ΕΤΕΠ) τηλ. 22510-36315

8. Σύλλογος φοιτητών

Ο Σύλλογος Φοιτητών Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας «Οδυσσέας Ελύτης» ιδρύθηκε στις 12/5/1989 μετά από απόφαση του πολυμελούς πρωτοδικείου Μυτιλήνης.

Μέλος του συλλόγου μας θεωρείται κάθε φοιτητής αυτόματα με την εγγραφή του στο πρώτο εξάμηνο (όλοι οι εγγεγραμμένοι φοιτητές στους καταλόγους του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας). Οι πρωτοετείς φοιτητές θα μπορούσαν να έρθουν σε μια πρώτη επαφή με τον Σύλλογο μέσω της υποδοχής πρωτοετών που οργανώνει ο Σύλλογος μας κάθε χρόνο.

Σκοπός του Συλλόγου μας είναι η συμμετοχή, η συσπείρωση και οργάνωση των φοιτητών για την μελέτη των προβλημάτων, ο συλλογικός προσδιορισμός και η αγωνιστική προώθηση της θέλησης των φοιτητών πάνω σε θέματα κοινωνικά, πολιτικά (όχι κομματικά) και πολιτιστικά και η ένταξη των αγώνων τους στα πλαίσια του λαϊκού κινήματος για ανεξαρτησία, λαϊκή κυριαρχία και κοινωνική δικαιοσύνη.

Επίσης η βελτίωση των όρων ζωής και σπουδών των φοιτητών και ανύψωση του μορφωτικού και του πολιτιστικού επιπέδου τους, η κατάκτηση και περιφρούρηση των συνδικαλιστικών, ακαδημαϊκών και πολιτικών δικαιωμάτων και ελευθεριών των φοιτητών και της ελεύθερης διακίνησης των ιδεών, η υπεράσπιση του δημοκρατικού φοιτητικού κινήματος από κάθε φασιστική ή νεοφασιστική επίθεση, η δημιουργία και η καλλιέργεια σχέσεων αλληλεγγύης, επικοινωνίας και συνεργασίας με σπουδαστικούς, μορφωτικούς, επιστημονικούς και πνευματικούς συλλόγους, εκπροσώπους παραγωγικών τάξεων, τοπικών φορέων και γενικά κάθε σωματείο, οργάνωση, οργανισμό ελληνικό ή διεθνή που επιδιώκει τους ίδιους ή παρεμφερείς σκοπούς.

Τέλος, σκοπός μας είναι η υποστήριξη του αγώνα των εργαζομένων και ιδιαίτερα των επαγγελματιών, του κλάδου μας για την προώθηση των συμφερόντων τους παράλληλα με την λήψη μέτρων για την πλήρη επαγγελματική αποκατάσταση του τμήματος μας, η σύσφιξη των σχέσεων του Τμήματος μας με τα υπόλοιπα τμήματα και σχολές του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Ο σύλλογος επίσης υποστηρίζει την προώθηση και ανάπτυξη του τομέα της κοινωνικής έρευνας.

Γ. Το Προπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών

1. Οργάνωση των Προπτυχιακών Σπουδών

I. ΓΕΝΙΚΑ

ΤΟ πρόγραμμα σπουδών στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας προσφέρει μαθήματα καταναμεμένα σε δύο κύκλους σπουδών καθένας από τους οποίους διαρκεί τέσσερα εξάμηνα. Η οργάνωση του προγράμματος σπουδών στηρίζεται στην προσφορά μαθημάτων εισαγωγικού ή εξειδικευμένου χαρακτήρα και την κατανομή τους στους δύο κύκλους σπουδών αναλόγως του βαθμού δυσκολίας. Στόχος της οργάνωσης αυτής είναι η καλύτερη δυνατή άρθρωση των μαθημάτων και η μεγαλύτερη δυνατότητα επιλογής των φοιτητών/-τριών. Στον πρώτο κύκλο σπουδών προσφέρεται ο βασικός κορμός μαθημάτων στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία αλλά και υποστηρικτικά μαθήματα, όπως Πολιτική Οικονομία, Γλωσσολογία, Πολιτική Φιλοσοφία κ.ά., τα οποία διευρύνουν τους γνωστικούς ορίζοντες των φοιτητών/-τριών προσφέροντάς τους τη δυνατότητα καλύτερης εξοικείωσης με τα δύο κύρια γνωστικά αντικείμενα που υπηρετεί το Τμήμα.

Στον δεύτερο κύκλο σπουδών προσφέρεται ένας μεγάλος αριθμός μαθημάτων στη βάση των οποίων οι φοιτητές/-τριες μπορούν να αναπτύξουν τα ενδιαφέροντά τους ή να εξειδικευτούν επιλέγοντας μαθήματα με συγγενή θεματολογία. Για την επιλογή των μαθημάτων του δεύτερου κύκλου οι φοιτητές/-τριες μπορούν να συμβουλευτούν το/τη σύμβουλο σπουδών τους. Στον ίδιο κύκλο σπουδών προσφέρεται και μια ειδική κατηγορία μαθημάτων, οι πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

Συνολικά το προπτυχιακό πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος προσφέρει σε τετραετή βάση εξήντα πέντε περίπου μαθήματα που καλύπτουν ευρύ φάσμα των γνωστικών αντικειμένων της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας. Κατά τον πρώτο κύκλο σπουδών προσφέρονται τα υποχρεωτικά μαθήματα και τα υπόλοιπα μαθήματα, συμπεριλαμβανομένων των πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων, κατανέμονται στα τέσσερα εξάμηνα του δεύτερου κύκλου. Τα μαθήματα είναι 3ωρης διάρκειας ανά εβδομάδα. Ο κωδικός κάθε μαθήματος δείχνει τη θέση του στην αντίστοιχη κατηγορία μαθημάτων.

II. ΚΑΤΗΓΟΡΙΕΣ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

ΟΛΑ τα μαθήματα κατανέμονται σε τρεις (3) κατηγορίες: τα υποχρεωτικά, τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής και τις πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

α) Υποχρεωτικά είναι τα μαθήματα που καλύπτουν βασικά γνωστικά αντικείμενα και η διδασκαλία τους επαναλαμβάνεται κάθε διδακτικό έτος. Οι φοιτητές/-τριες πρέπει να εξετασθούν σε αυτά με επιτυχία προκειμένου να αποφοιτήσουν και δεν μπορούν να τα αντικαταστήσουν με άλλα. Στα υποχρεωτικά μαθήματα περιλαμβάνονται όλα τα μαθήματα του πρώτου διετούς κύκλου (συμπεριλαμβανομένων των μαθημάτων ξένων γλωσσών). Η Γενική Συνέλευση έχει το δικαίωμα να αλλάξει ένα υποχρεωτικό μάθημα αντικαθιστώντας το όμως ταυτόχρονα με κάποιο άλλο έτσι ώστε να παραμείνει σταθερός ο αριθμός των μαθημάτων του πρώτου κύκλου. Κάθε υποχρεωτικό μάθημα αντιστοιχεί σε 3 διδακτικές μονάδες και 5 πιστωτικές μονάδες.

β) Τα μαθήματα ελεύθερης επιλογής είναι μαθήματα τα οποία εξειδικεύουν και καλλιεργούν τα ενδιαφέροντα των φοιτητών/-τριών και προσφέρονται αποκλειστικά

στον δεύτερο κύκλο σπουδών. Τα μαθήματα αυτής της κατηγορίας αντιστοιχούν σε 3 διδακτικές μονάδες και 6 πιστωτικές μονάδες. Στα διατηρηματικά όμως μαθήματα οι πιστωτικές μονάδες μπορεί να ποικίλουν. Τα μαθήματα επιλογής δεν είναι σταθερά στο πρόγραμμα και η διδασκαλία τους δεν επαναλαμβάνεται, αν ο διδάσκων/-ουσα δεν το επιθυμεί. Η ευχέρεια αυτή παρέχει στους διδάσκοντες/-ουσες την ευελιξία να οργανώνουν τη διδασκαλία νέων μαθημάτων στη θέση των παλαιών και στους φοιτητές/-τριες τη δυνατότητα μεγαλύτερης επιλογής γνωστικών αντικειμένων. Στο πλαίσιο της λειτουργίας της πανεπιστημιακής μονάδας της Μυτιλήνης, η Γενική Συνέλευση του Τμήματος έχει αποφασίσει να δίνεται η δυνατότητα στους φοιτητές/-τριες του Τμήματος να επιλέγουν συγκεκριμένα μαθήματα της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών. Εκτός από αυτά τα μαθήματα οι φοιτητές/-τριες του Τμήματος μπορούν να επιλέγουν έως τέσσερα διατηρηματικά μαθήματα ως ελεύθερες επιλογές από το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Γεωγραφίας, Τμήματος Κοινωνιολογίας και Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας καθώς και το μάθημα της Επιχειρηματικότητας.

γ) Οι πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια [ΠΑ/Σ] αποτελούν μια ειδική κατηγορία μαθημάτων και παρέχονται αποκλειστικά στον δεύτερο κύκλο σπουδών. Βασικό χαρακτηριστικό των εν λόγω μαθημάτων είναι ο μικρός αριθμός φοιτητών/-τριών που εγγράφονται σε αυτά (όχι περισσότεροι από οκτώ) και το εξειδικευμένο αντικείμενό τους. Στόχος των ασκήσεων/σεμιναρίων είναι η εξοικείωση των φοιτητών/-τριών με μεθοδολογικά και θεωρητικά εργαλεία και η ανάπτυξη των δεξιοτήτων τους υπό την άμεση επίβλεψη του διδάσκοντα/-ουσας. Για την παρακολούθηση των μαθημάτων της κατηγορίας αυτής υπάρχουν προαπαιτούμενα μαθήματα στα οποία οι φοιτητές/-τριες πρέπει να έχουν εξεταστεί επιτυχώς προκειμένου να έχουν το δικαίωμα να τα παρακολουθήσουν. Η εβδομαδιαία διδασκαλία της πρακτικής άσκησης/σεμιναρίου είναι τρίωρη και αντιστοιχεί σε 3 διδακτικές μονάδες και 6 πιστωτικές μονάδες. Οι φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν έως και το 2006 υποχρεούνται να επιτύχουν σε μια τουλάχιστον πρακτική άσκηση/σεμινάριο για να αποφοιτήσουν. Στη βάση της αναδιοργάνωσης του Προγράμματος Σπουδών, η Γενική Συνέλευση του Τμήματος αποφάσισε ότι, αρχής γενομένης με τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν στο Τμήμα το ακαδημαϊκό έτος από το 2007/8 και εξής, η αποφοίτηση προϋποθέτει την επιτυχή εξέταση 3 πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων.

III. Η ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

ΣΤΟ πλαίσιο του δεύτερου κύκλου σπουδών προσφέρεται η δυνατότητα εκπόνησης πτυχιακής εργασίας στους φοιτητές/-τριες που έχουν ήδη εγγραφεί στον κύκλο αυτό. Η πτυχιακή εργασία είναι προαιρετική και για τους εισαχθέντες από το 2007 και εξής αντιστοιχεί σε 3 μαθήματα επιλογής και 18 πιστωτικές μονάδες (ενώ για τους εισαχθέντες έως και το 2006 αντιστοιχεί σε 2 μαθήματα επιλογής). Η επιλογή του θέματος της πτυχιακής εργασίας γίνεται σε συνεννόηση με έναν επιβλέποντα/-ουσα καθηγητή/-τρια ενώ το θέμα επιλέγεται σε σχέση με κάποιο από τα παρεχόμενα μαθήματα του προπτυχιακού προγράμματος σπουδών. Για την τελική αξιολόγηση της πτυχιακής εργασίας αποφασίζει επιτροπή που αποτελείται από τρεις διδάσκοντες.

IV. ΚΥΚΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

Η ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑ των μαθημάτων στο Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας διαφοροποιείται ανάλογα με τον κύκλο σπουδών. Στον πρώτο κύκλο σπουδών η έμφαση δίνεται στις παραδόσεις, δηλαδή στην εποπτική παρουσίαση του

γνωστικού αντικειμένου από τον διδάσκοντα/-ουσα. Το πρόγραμμα σπουδών συμπληρώνεται κατά περίπτωση με φροντιστηριακές ασκήσεις αλλά οι παραδόσεις καλύπτουν το μεγαλύτερο μέρος του. Στα μαθήματα αυτά γίνεται συστηματική χρήση οπτικού υλικού. Κατά την κρίση του διδάσκοντος/-ουσας, σε μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών οι φοιτητές/-τριες εξετάζονται σε πρόοδο κατά τη διάρκεια του εξαμήνου στο οποίο παρέχεται το μάθημα. Η βαθμολογία της προόδου προσμετράται στην τελική βαθμολογία του φοιτητή/-τριας.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου κύκλου σπουδών το Τμήμα ενθαρρύνει τρόπους διδασκαλίας που συνδυάζουν τις διαλέξεις που παρέχονται από τους διδάσκοντες/-ουσες με την ενεργοποίηση των φοιτητών/-τριών στην εκπαιδευτική διαδικασία. Αυτό επιτυγχάνεται με την οργάνωση φροντιστηριακών κύκλων που συνοδεύουν το κάθε μάθημα, με την ανάθεση εργασιών στους φοιτητές/-τριες και την παρουσίασή τους στη διάρκεια του μαθήματος, ή τέλος με τον συνδυασμό διαλέξεων και επιτόπιων ερευνών. Η επιλογή του κατάλληλου συνδυασμού αποτελεί συνάρτηση των δυνατοτήτων που παρέχει το κάθε μάθημα και βρίσκεται στην αποκλειστική αρμοδιότητα του κάθε διδάσκοντα/-ουσας. Η επίδοση των φοιτητών/-τριών συνυπολογίζεται στην τελική βαθμολογία. Στα μαθήματα του δεύτερου κύκλου σπουδών συνεκτιμάται η συστηματική παρακολούθηση των φοιτητών/-τριών στην αξιολόγησή τους από τον διδάσκοντα/ουσα.

Η διδασκαλία των μαθημάτων έχει ως στόχο την εμπέδωση των γνώσεων που παρέχονται στο Τμήμα και την ανάπτυξη της κριτικής σκέψης και των δεξιοτήτων των φοιτητών/-τριών στον γραπτό και τον προφορικό λόγο. Οι διδάσκοντες/-ουσες ενθαρρύνουν τη συμμετοχή των φοιτητών/-τριών στα μαθήματα και προσαρμόζουν τον τρόπο διδασκαλίας έτσι ώστε να μεγιστοποιείται το εκπαιδευτικό αποτέλεσμα.

V. ΔΙΑΔΡΟΜΕΣ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

ΚΑΤΑ τον πρώτο κύκλο σπουδών οι φοιτητές/-τριες παρακολουθούν αποκλειστικά τα μαθήματα του εξαμήνου στο οποίο είναι εγγεγραμμένοι καθώς και μαθήματα προηγούμενων εξαμήνων στα οποία είχαν αποτύχει ή δεν είχαν δηλώσει. Οι φοιτητές/-τριες του πρώτου και του δεύτερου εξαμήνου δεν μπορούν να εγγραφούν σε λιγότερο από τέσσερα (4) μαθήματα ανά εξάμηνο και οι φοιτητές/-τριες του τρίτου και του τετάρτου εξαμήνου δεν μπορούν να εγγραφούν σε λιγότερα από τέσσερα (4) και περισσότερα από δέκα (10) μαθήματα ανά εξάμηνο. Η εγγραφή στον δεύτερο κύκλο (πέμπτο εξάμηνο) είναι ελεύθερη και δεν προϋποθέτει την επιτυχή εξέταση του φοιτητή/-τριας σε όλα τα μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών.

Κατά τη διάρκεια του δεύτερου κύκλου σπουδών οι φοιτητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να δηλώσουν και μαθήματα που κατά την ίδια περίοδο (εαρινό ή χειμερινό εξάμηνο) προσφέρονται σε άλλο εξάμηνο από αυτό στο οποίο οι ίδιοι έχουν εγγραφεί. Σε καμία περίπτωση πάντως οι φοιτητές/-τριες του κύκλου αυτού δεν έχουν δικαίωμα να δηλώσουν περισσότερα από δέκα (10) ή λιγότερα από τέσσερα (4) μαθήματα ανά εξάμηνο.

Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν πριν από το ακαδημαϊκό έτος 2007/8, απαραίτητη προϋπόθεση για τη λήψη πτυχίου από το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας είναι η επιτυχής εξέταση σε 46 μαθήματα, στα οποία συμπεριλαμβάνονται 26 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 19 μαθήματα επιλογής και 1 πρακτική άσκηση/σεμινάριο. Οι φοιτητές/-τριες έχουν τη δυνατότητα να εγγραφούν σε περισσότερα μαθήματα επιλογής και, αν επιτύχουν, να επιλέξουν για την τελική βαθμολογία τους εκείνα που έχουν τον υψηλότερο βαθμό.

Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν το ακαδημαϊκό έτος 2007/8 και εξής, ο αριθμός μαθημάτων για τη λήψη πτυχίου ορίστηκε στα 44, τα οποία αντιστοιχούν σε 240 πιστωτικές μονάδες. Σε αυτά συμπεριλαμβάνονται για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν από το 2007 έως το 2010 τα 26 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 15 μαθήματα ελεύθερης επιλογής και 3 πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια. Για τους φοιτητές/-τριες που εισήχθησαν από το ακαδημαϊκό έτος 2011 και εξής στα 44 μαθήματα για τη λήψη πτυχίου συμπεριλαμβάνονται τα 24 υποχρεωτικά μαθήματα του πρώτου κύκλου σπουδών, 17 μαθήματα ελεύθερης επιλογής και 3 πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια.

Στα μαθήματα ελεύθερης επιλογής περιλαμβάνονται και μαθήματα της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών τα οποία έχουν ενσωματωθεί στο πρόγραμμα σπουδών μετά από απόφαση της Γενικής Συνέλευσης. Εκτός από αυτά τα μαθήματα οι φοιτητές/-τριες του Τμήματος μπορούν να επιλέγουν διατμηματικά μαθήματα ως ελεύθερες επιλογές από το πρόγραμμα σπουδών του Τμήματος Περιβάλλοντος, Τμήματος Γεωγραφίας, Τμήματος Κοινωνιολογίας και Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας καθώς και το μάθημα της Επιχειρηματικότητας με τον περιορισμό ότι στον συνολικό αριθμό μαθημάτων ελεύθερης επιλογής για τη λήψη πτυχίου του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, ο πτυχιούχος έχει το δικαίωμα να συμπεριλάβει συνολικά 4 διατμηματικά μαθήματα που προσφέρονται στα Τμήματα αυτά.

Σημειώνεται ότι κατά τη διάρκεια και των δύο κύκλων σπουδών το πρόγραμμα μπορεί να υφίσταται αλλαγές αν αυτό κριθεί απαραίτητο από τη Γενική Συνέλευση του Τμήματος. Σε περίπτωση κατά την οποία αφαιρεθεί μάθημα από το πρόγραμμα σπουδών, αυτό δεν αφαιρείται και από το ενεργητικό των φοιτητών/-τριών που έχουν ήδη εγγραφεί και επιτύχει σε αυτό.

Τέλος, από το χειμερινό εξάμηνο του ακαδημαϊκού έτους 2002-2003 προσφέρεται το μάθημα «Εισαγωγή στην Πληροφορική» (ΠΛΡ-70). Σε κάθε εξάμηνο προσφέρεται ένας κύκλος 8 σεμιναρίων 2ωρης διάρκειας. Το μάθημα το διδάσκει ο υπεύθυνος του εργαστηρίου Η/Υ του Τμήματος, ο οποίος καθορίζει τον αριθμό των φοιτητών/-τριών που θα παρακολουθούν τα σεμινάρια κάθε εξάμηνο. Στο τέλος του εξαμήνου παραδίδει στη Γραμματεία κατάλογο με τους φοιτητές/-τριες οι οποίοι παρακολούθησαν τα σεμινάρια. Οι φοιτητές/-τριες παίρνουν από τη Γραμματεία του Τμήματος βεβαίωση στην οποία αναγράφεται ότι έχουν παρακολουθήσει τον κύκλο σεμιναρίων στο μάθημα «Πληροφορική» καθώς και το περιεχόμενο των σεμιναρίων αυτών.

Το μάθημα «Πληροφορική» δεν βαθμολογείται, συνεπώς δεν έχει διδακτικές και πιστωτικές μονάδες και δεν συνυπολογίζεται στον αριθμό των 44 μαθημάτων για την λήψη πτυχίου από το Τμήμα. Συνιστάται στους προπτυχιακούς φοιτητές/-τριες να έχουν ολοκληρώσει τη σειρά των σεμιναρίων στην πληροφορική κατά τα δύο πρώτα έτη των σπουδών τους. Τον κύκλο σεμιναρίων στην πληροφορική μπορούν να παρακολουθήσουν επίσης οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες και οι υποψήφιοι διδάκτορες του Τμήματος.

VI. ΟΙ ΣΥΜΒΟΥΛΟΙ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΕ δεδομένη την περιφερειακή θέση του Τμήματος, τον μεγάλο αριθμό φοιτητών/-τριών από άλλες περιοχές εκτός του νομού Λέσβου, και τις δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι φοιτητές/-τριες έως ότου εξοικειωθούν στο νέο ακαδημαϊκό και κοινωνικό περιβάλλον, το Τμήμα έχει εισαγάγει τον θεσμό του συμβούλου σπουδών.

Με την εγγραφή τους στο Τμήμα οι φοιτητές/-τριες κατανέμονται σε ομάδες για την εποπτεία των οποίων υπάρχει υπεύθυνος/-η σύμβουλος σπουδών. Ο σύμβουλος σπουδών ανήκει στο διδακτικό προσωπικό του Τμήματος και έχει την υποχρέωση να συναντά τους φοιτητές/-τριες που επιβλέπει και να συζητά μαζί τους προβλήματα που αντιμετωπίζουν στην ακαδημαϊκή τους ζωή. Οι σύμβουλοι σπουδών ορίζονται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους.

2. Προσφερόμενα μαθήματα και πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια

- KA-100 Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία I (Y)
- KA-102 Ζητήματα αφρικανικής εθνογραφίας I (E)
- KA-104 Εισαγωγή στην ανθρωπολογία της Αφρικής (Y)
- KA- 106 Ζητήματα αφρικανικής εθνογραφίας II (E)
- KA-112 Ελληνική Εθνογραφία (Y)
- KA-119 Μετανάστευση και ρατσισμός: Ανθρωπολογικές Προσεγγίσεις (E)
- KA-120 Ανθρωπολογία της συγγένειας (Y)
- KA-122 Ανθρωπολογία των φύλων (E)
- KA-123 Ανθρωπολογία της μετανάστευσης (Y)
- KA-129 Ανθρωπολογία της επιστήμης (E)
- KA-140 Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (Y)
- KA-141 Ανθρωπολογική θεωρία (Y)
- KA-145 Ένδυση και πολιτισμός (E)
- KA-150 Οικονομική Ανθρωπολογία (Y)
- KA-153 Ανθρωπολογία του τουρισμού (E)
- KA-180 Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης (E)
- KA-192 Ανθρωπολογία της μουσικής (Y)
- I-200 Εισαγωγή στην Ιστορία (Y)
- I-206 Το μακεδονικό ζήτημα τον 20ό αιώνα (E)
- I-208 Προφορική ιστορία (Y)
- I-213 Κοινωνική πολιτική, εργασία και εργατικό κίνημα στην Ευρώπη (E)
- I-214 Εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία του Βυζαντίου (Y)
- I-218 Κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης (Y)
- I-221 Κράτος και κοινωνία στη Νεότερη Ελλάδα (19^{ος} αι.-αρχές 20ού αι.) (Y)
- I-226 Οι Βυζαντινές πόλεις (4ος-15ος αι.) (E)
- I-235 Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (Y)
- I-236 Έθνη και εθνικισμοί στο βαλκανικό χώρο (19-αρχές 20 αι.) (E)
- I-241 Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου I: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα (Y)
- I-243 Εισαγωγή στη ρωμαϊκή ιστορία (E)
- I-258 Συγγένεια, γάμος, οικογένεια στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο (18ος-19ος αι.) (E)
- I-265 Η Ευρώπη και η ιστορία των λαών «χωρίς ιστορία» (Y)
- I-267 Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.) (Y)
- ΓΛ-300 Εισαγωγή στη Γλωσσολογία (Y)
- OI-400 Αρχές της Οικονομικής (Y)

ΟΙ-402 Ιστορία της οικονομικής σκέψης (Ε)
 Φ-471 Εισαγωγή στην πολιτική φιλοσοφία (Υ)
 ΔΣΧ-103 Διαμόρφωση και αρχές νεωτερικότητας (Ε)
 ΔΣΧ ΠΟΛ-203 Μουσεία και εκθέσεις (Ε)
 ΔΣΧ ΠΟΛ-224 Μουσεία και πολιτιστική πολιτική (Ε)
 ΔΣΧ-215 Κοινωνιολογία των κοινωνικών κινήματων (Ε)
 ΔΣΧ ΙΤΕ-500 Εισαγωγή στην ιστορία της τέχνης (Ε)
 ΔΣΧ ΠΟΛ-212 Ιστορία της τεχνολογίας (Ε)
 ΞΓΛ-01,02,03,04 Αγγλικά Ι, ΙΙ, ΙΙΙ, ΙV
 ΠΑ/Σ-001 Όψεις της έννοιας του προσώπου (Μελανησία, Αφρική)
 ΠΑ/Σ-004 Ιστορία Αρχαίου Κόσμου ΙΙΙ: Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας
 και κριτικής των πηγών
 ΠΑ/Σ-016 Το οθωμανικό ιεροδικείο
 ΠΑ/Σ-026 Ιστορική δημογραφία
 ΠΑ/Σ-028 Διαπραγματεύσεις κληρονομικών δικαιωμάτων στην οθωμανική Λέσβο το
 19ο αιώνα
 ΠΑ/Σ-030 Ιστοριογραφία του Βυζαντίου
 ΠΑ/Σ-032 Ανθρωπολογία του αστικού χώρου
 ΠΑ/Σ-034 Πραγματολογία
 ΠΑ/Σ-039 Εθνογραφία της Μεσογείου
 ΠΑ/Σ-044 Μνήμη, ιστορία και αναπαράσταση του Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου: Η
 γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης
 ΠΑ/Σ-047 Ειδικά ζητήματα της ανθρωπολογίας του τουρισμού
 ΠΑ/Σ-052 Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και
 Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη
 ΠΑ/Σ-054 Ταξίδι και ταξιδιώτες στον οθωμανικό χώρο
 ΠΑ/Σ-058 Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση
 ΠΑ/Σ-059 Η δημόσια ιστορία
 ΠΑ/Σ-061 Συγγένεια, θρησκεία, αναπαραγωγή
 ΠΑ/Σ-065 Material cultures and ethnographies
 ΠΑ/Σ-066 Κοινωνιογλωσσολογία
 ΠΑ/Σ-067 Η ελληνική οικονομία στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα
 ΠΑ/Σ-068 Ιστορικοί και ιστοριογραφία της μεσαιωνικής και πρώιμης νεότερης
 Ευρώπης
 ΠΑ/Σ-069 Greek history in European perspective
 (Υ) Υποχρεωτικό μάθημα
 (Ε) Μάθημα επιλογής

ΚΩΔΙΚΟΙ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Κοινωνική Ανθρωπολογία (ΚΑ) κωδικοί 100-192

Ιστορία (Ι) κωδικοί 200-291

Γλώσσα (ΓΛ) κωδικοί 300-311

Οικονομία (ΟΙ) κωδικοί 400-404

Φιλοσοφία (Φ) κωδικοί 471

Πρακτικές Ασκήσεις/Σεμινάρια (ΠΑ/Σ) Κωδικοί 001-069

Ξένες Γλώσσες (ΞΓΛ) κωδικοί 01-04

Πληροφορική (ΠΛΡ) κωδικοί 70-89

3. Περιλήψεις μαθημάτων και πρακτικών ασκήσεων/σεμιναρίων

Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία I

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-100
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έφη Πλεξουσάκη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι φοιτητές/-τριες εισάγονται σε βασικές έννοιες και ορισμούς της κοινωνικής ανθρωπολογίας οι οποίες πλαισιώνονται ιστορικά σε σχέση με την ανάδυση και τη θεμελίωση του κλάδου στην Ελλάδα και διεθνώς. Παρουσιάζονται τα μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνικής ανθρωπολογίας, η εθνογραφική συμμετοχική παρατήρηση όσον αφορά την έρευνα, την ανάλυση και τη συγγραφή. Τέλος, μέσα από εθνογραφικά παραδείγματα, προσεγγίζονται οι τρόποι με τους οποίους διαφορετικοί πολιτισμοί αντιλαμβάνονται και ταξινομούν τον κόσμο γύρω τους, με ιδιαίτερη εστίαση στα θέματα του ρατσισμού, της γλώσσας και των συμβόλων, της σχέσης των ανθρώπων με τα εργαλεία και το φυσικό περιβάλλον, τους μύθους και τις πολιτισμικές διαστάσεις του χρόνου.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εξοικειώσει τους πρωτοετείς φοιτητές με το αντικείμενο και την μεθοδολογία της κοινωνικής ανθρωπολογίας καθώς και με βασικές θεωρητικές έννοιες που χρησιμοποιούνται στην ανθρωπολογική μελέτη του πολιτισμού και της κοινωνίας. Επιπλέον, μέσα από την κατανόηση της πολιτισμικής ετερότητας, επιδιώκεται η διερεύνηση των "δικών μας", πολιτισμικά κατασκευασμένων και συχνά εθνοκεντρικών τρόπων, αντίληψης του κόσμου. Οι φοιτητές επιδιώκεται: α) να κατανοήσουν τη σημασία της πολιτισμικής ποικιλομορφίας για τη θεμελίωση της κοινωνικής ανθρωπολογίας. β) να μνηθούν στις διαφορετικές ανθρωπολογικές προσεγγίσεις για την κοινωνία και τον πολιτισμό και τη σύνδεσή τους με το ιστορικό πλαίσιο και γ) να εντοπίσουν τις μορφές με τις οποίες εκδηλώνεται ο εθνοκεντρισμός και ο ρατσισμός και της σύνθετης σχέσης τους με την ανθρωπολογία.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - Eriksen, Thomas Hylland 2007. «1. Εισαγωγή: σύγκριση και πλαίσιο & 3. Η επιτόπια έρευνα και η ερμηνεία της». Στο *Μικροί τόποι, μεγάλα ζητήματα. Μια εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ανθρωπολογία*. Αθήνα, Κριτική: 21-31 & 57-79.
    - Colleyn, Jean-Paul 2005 [1998]. «Κεφάλαιο τρίτο: Ο εξωτικός αντιπερισπασμός» & «Κεφάλαιο τέταρτο: Τι είναι η Ανθρωπολογία;». Στο Jean-Paul Colleyn, *Στοιχεία Κοινωνικής και πολιτισμικής Ανθρωπολογίας*. Αθήνα, Πλέθρον: 49-55.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- G. Mounin, 1988. *Κλειδιά για τη γλωσσολογία*. Αθήνα, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τράπεζας.
- Άννα Φραγκουδάκη, 1987. *Γλώσσα και ιδεολογία. Κοινωνιολογική προσέγγιση της ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα, Οδυσσέας.
- Claude Levi-Strauss, 2003. *Φυλή και ιστορία. Φυλή και πολιτισμός*. Αθήνα, Πατάκης.
- C. Jacquard, 1995. *Εγώ και οι άλλοι. Μια γενετική προσέγγιση*. Αθήνα, Κάτοπτρο.
- Ζαν-Λου Αμσέλ, 1990. *Μιγαδική λογική. Για μια ανθρωπολογία της ταυτότητας στην Αφρική και αλλού*, Αθήνα, Χατζηνικολή.
- R. Edmund Leach, 1961. «Χρόνος και ψεύτικες μύτες» (μετάφραση φωτοτυπημένη). Στο *Rethinking anthropology*, University of Chicago, Λονδίνο
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
Διαλέξεις, συζήτηση, προβολή εθνογραφικών ταινιών, σχολιασμός σύντομων κειμένων και εκπαιδευτικές επισκέψεις (για παράδειγμα στο Αϊβαλί ή σε κέντρο υποδοχής προσφύγων στη Μυτιλήνη).
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
τελική γραπτή εξέταση και γραπτές εργασίες
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ζητήματα Αφρικανικής Εθνογραφίας Ι

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-102
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αιμίλιος Τσεκένης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Ενότητα πρώτη : Η θεωρία της καταγωγής και οι «κατατμημένες κοινωνίες». Στο πρώτο κεφάλαιο εξετάζεται η θεωρία των ομάδων μονογραμμικής καταγωγής (*descent groups/lineage theory*) και των «κατατμημένων κοινωνιών» που διατυπώθηκαν αρχικά από τους Βρετανούς αφρικανιστές, μέσα από θεωρητικά κείμενα και εθνογραφικά παραδείγματα (Nuer και Tallensi). Στο δεύτερο κεφάλαιο γίνεται μια κριτική αποτίμηση της θεωρίας της καταγωγής και των «κατατμημένων κοινωνιών» Πώς υποδέχτηκαν οι ανθρωπολόγοι τη θεωρία της καταγωγής και ποιες ήταν οι σημαντικότερες αντιδράσεις, οι κριτικές που δέχτηκε (από τις προτάσεις βελτίωσής της μέχρι και την πλήρη απόρριψή της);
Ενότητα δεύτερη: Θεωρία της καταγωγής, «κατατμημένες κοινωνίες» και η έννοια της «φυλής». Προσεγγίζει τη θεωρία της καταγωγής ως μια

αναπαράσταση της συγγένειας και την συσχετίζει με την έννοια της «φυλής» τοποθετώντας την στο πολιτισμικό και ιστορικό της συμφραζόμενο (δουλεμπόριο, αποικιοκρατία, «παγκοσμιοποίηση»).

Ενότητα τρίτη: «*Ταυτότητες*», «*εθνότητες*», «*φυλές*» και η έννοια του «*προσώπου*». Η ενότητα ξεκινάει με μια σύντομη εισαγωγή στην ιστορία της υποσαχάριας Αφρικής και εστιάζει σε δυο στιγμές που υπήρξαν βίαιες και καθοριστικές για τη μαύρη ήπειρο: το Ατλαντικό δουλεμπόριο που στην ουσία σηματοδότησε την ενσωμάτωση της μαύρης ηπείρου στο 'παγκόσμιο σύστημα' ('*world-system*') και την αποικιοκρατία' το κεφάλαιο κλείνει με μια σύντομη αναφορά στην μετά-αποικιακή Αφρική. Στο δεύτερο μέρος απαντάμε στα εξής ερωτήματα: ποια είναι η υπόσταση και το περιεχόμενο εννοιών όπως: 'ταυτότητα', 'φυλή', και 'εθνοτική ομάδα (*ethnic group*) και οι σχέσεις τους στην προ-αποικιακή, αποικιακή και μετά-αποικιακή υποσαχάρια Αφρική; Πώς μετασχηματίστηκαν κάτω από την 'αποικιοκρατική συνθήκη'; Ποιοι και πώς συνέβαλαν και συμβάλλουν στη διαμόρφωση αυτών των ιδεών και ποιες οι γενικότερες συνθήκες – ιστορικές (δουλεμπόριο), πολιτικές (αποικιοκρατία) και οικονομικές ('παγκοσμιοποίηση') – μέσα στις οποίες λαμβάνουν χώρα; Παραδείγματα από τη νότια Αφρική και το δυτικό Καμερούν.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** οι φοιτητές/τριες αποκτούν γνώσεις σχετικές με τους μεθοδολογικούς και θεωρητικούς προβληματισμούς που απασχόλησαν και απασχολούν τους ανθρωπολόγους και τους ιστορικούς της υποσαχάριας Αφρικής. Στόχος είναι αφενός η ανάδειξη της 'ιδιαιτερότητας' των εθνογραφιών και των ζητημάτων της συγκεκριμένης 'περιοχής' αλλά και πώς αυτά τροφοδότησαν την, και τροφοδοτήθηκαν από, τα ζητήματα της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις σχέσεις ανθρωπολογίας και ιστορίας.

Αναθεωρείται η εσφαλμένη αντίληψη της μαύρης ηπείρου ως αποτελούμενης από σταθερές, συμπαγείς και α-ιστορικές ομάδες («φυλές», «φυλετικές ομάδες», κτλ.). Υπογραμμίζονται η ιστορικότητα και οι μετασχηματισμοί των αφρικανικών κοινωνιών με συγκεκριμένα παραδείγματα. Τέλος, οι φοιτητές αποκτούν μια ακριβέστερη εικόνα της θέσης της μαύρης ηπείρου στον 'παγκόσμιο πολιτισμικό χάρτη', αλλά και των αλληλεξαρτήσεων ανάμεσα στην υποσαχάρια Αφρική και τον υπόλοιπο κόσμο (Ευρώπη και Δύση ειδικότερα)

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Dumont, Louis. 1996. *Εισαγωγή σε δυο θεωρίες της κοινωνικής ανθρωπολογίας*, Αθήνα: Καστανιώτη.

Kuper, Adam. 2007 [2005]. *Η επανάκαμψη της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Argenti, Nicolas. 2007. *The Intestines of the State: Youth, Violence, and Belated Histories in the Cameroon Grassfields*, Chicago & London, University Of Chicago Press.

Cooper, Frederick. 2005. *Colonialism in Question. Theory, Knowledge, History*. Berkeley, Los Angeles & London, University of California Press.

Ekeh Peter P., 1990, «Social anthropology and two contrasting uses of Tribalism in Africa», *Comparative Studies in Society and History*, vol. 32, No 4: 660-700.

Fardon, Richard O. 1996 "The Person, Ethnicity and the Problem of 'Identity'". In Fowler, Ian & David Zeitlyn (eds.) *African Crossroads. Intersections between History and Anthropology in Cameroon*, Providence: Berghahn: 17-44.

Geschiere, Peter, Birgit Meyer & Peter Pels (επιμ.). 2008. *Readings in Modernity in Africa*. Indiana University Press, James Currey & Unisa Press. Bloomington & Indianapolis – Oxford – Pretoria.

Piffie, John. 2007. *Africans. The History of a Continent*. Cambridge University Press.

MacGaffey, Wyatt. 2005. “Changing representations in central African history”, *Journal of African History*, 46: 189-207.

Parker, John & Richard Rathbone. 2007. *African History. A Very Short Introduction*, Oxford: Oxford University Press.

Piot, Charles. 1999. *Remotely Global: Village Modernity in West Africa*, Chicago & London, University Of Chicago Press.

Grinker Richard R. & Christopher B. Steiner (επιμ.). 1997. *Perspectives on Africa: a reader in Culture, History and Representation*, Malden – Oxford – Victoria, Blackwell Publishing Professional.

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Διαλέξεις.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** παρουσίαση κειμένων (προαιρετική), εργασία (προαιρετική), τελική προφορική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εισαγωγή στην ανθρωπολογία της Αφρικής

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-104
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αιμίλιος Τσεκένης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα παρουσιάζει σε βάθος δυο πληθυσμούς της υποσαχάριας Αφρικής: τους Nuer του δυτικού Σουδάν και τις κοινότητες Grassfields των υψιπέδων του δυτικού Καμερούν εισάγοντας τους φοιτητές σε κλασικές και σύγχρονες θεματικές της κοινωνικής ανθρωπολογίας της υποσαχάριας Αφρικής. Μέσα από την λεπτομερή περιγραφή εισάγουμε σημαντικές έννοιες και όρους της ανθρωπολογίας της υποσαχάριας Αφρικής και των αφρικανικών σπουδών εν γένει εστιάζοντας και στους τρόπους που διαπλέκονται: μορφές της ‘οικογένειας’, οικισμός – *compound* –, ομάδες γραμμικής καταγωγής, κατατεταγμένες κοινωνίες (*segmentary societies*), ‘φυλές’ (*tribes*), ‘φυλαρχίες’ (*chiefdoms*), ‘αφρικανό σύνορο’ (*African frontier*) και προσεγγίζουμε αναλυτικές κατηγορίες και κλασικές θεματικές του κλάδου της κοινωνικής ανθρωπολογίας: συγγένεια, πολιτική οργάνωση, τελετουργία, έννοια του προσώπου, φύλο, μαγεία, κτλ.

I- Εισαγωγή. Αφρική και κοινωνική ανθρωπολογία. *Κεφάλαιο 1*: Σύντομη εισαγωγή στην ιστορία της Αφρικής. *Κεφάλαιο 2*: Η κοινωνική ανθρωπολογία της Αφρικής. II- Κοινωνική οργάνωση και 'τρόποι ζωής': Οι Nuer του δυτικού Σουδάν (Evans-Pritchard). *Κεφάλαιο 1*: Πληθυσμιακή κατανομή και αγροτικές δραστηριότητες. *Κεφάλαιο 2*: Πολιτικοί θεσμοί Nuer. III- Οι 'φυλές' στο χώρο και στο χρόνο. *Κεφάλαιο 1*: Αφρικανικά πολιτικά συστήματα. *Κεφάλαιο 2*: 'Φυλές', επινόηση και ιστορία. *Κεφάλαιο 3*: Μισό αιώνα μετά: ιστορική εθνογραφία των Nuer (Hutchinson). IV- Οι κοινότητες Grassfields του δυτικού Καμερούν. *Κεφάλαιο 1*: Τα Grassfields ως 'οικουμένη'. *Κεφάλαιο 2*: Μια κοινότητα των ανατολικών Grassfields. V- Εκφάνσεις της νεοτερικότητας στο μετά-αποικιακό Καμερούν. *Κεφάλαιο 1*: Λόγοι περί 'αυτοχθονίας'. *Κεφάλαιο 2*: Κράτος, μαγεία και νεοτερικότητα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να κατανοήσουν τη λογική αντιλήψεων και πρακτικών που εκ πρώτης όψεως φαντάζουν ανοίκεια έως και 'παράλογα'. Στόχος είναι να αναδειχτούν οι διάφοροι τρόποι με τους οποίους άλλοι πολιτισμοί αντιλαμβάνονται τη σχέση τους με το περιβάλλον, το χρόνο, πως σχετίζονται με τους άλλους και πως εννοιολογούν το συλλογικό. Οι φοιτητές/τριες απεμπλοούν την εικόνα της υποσαχάριας Αφρικής ως «καθυστερημένης» ηπείρου αποτελούμενη από κοινότητες «εκτός χώρου και χρόνου», και θα αποκτήσουν μια εικόνα των δυναμικών σχέσεων της ηπείρου με τον υπόλοιπο κόσμο. Τέλος, θα αρχίσουν να σχηματίζουν μια εικόνα για τις πρακτικές όψεις της ανθρωπολογικής έρευνας (επιτόπια έρευνα με συμμετοχική παρατήρηση).

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Dumont, Louis. 1996. *Εισαγωγή σε δυο θεωρίες της κοινωνικής ανθρωπολογίας*, Αθήνα: Καστανιώτη.

Kuper, Adam. 2005. *Η επανάκαμψη της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Barley, Nigel. 2005. *Ο ανυποψίαστος ανθρωπολόγος*. Αθήνα: Αιώρα.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Ekeh Peter P. 1990. «Social anthropology and two contrasting uses of Tribalism in Africa». *Comparative Studies in Society and History*, vol. 32, No 4: 660-700.

Evans-Pritchard, E. E. 1940. *The Nuer. A description of the modes of livelihood and political institutions of a nilotic people*. Νέα Υόρκη – Λονδίνο: Oxford University Press.

Evans-Pritchard, E. E. 1951. *Kinship and Marriage among the Nuer*. Οξφόρδη: Clarendon Press.

Feldman-Savelsberg, Pamela. 1999. *Plundered Kitchens, Empty Wombs. Threatened Reproduction and Identity in the Cameroon Grassfields*. Ann Arbor: The University of Michigan.

Hobsbawn, Eric και Terence Ranger (επιμ.). 2004 [1983]. *Η επινόηση της παράδοσης*. Αθήνα: Θεμέλιο.

Hutchinson, Sharon H. 1996. *Nuer Dilemmas. Coping with Money, War, and the State*. Μπέρκλεϋ – Λος Άντζελες – Λονδίνο: University of California Press.

Southall Aidan, 1997 [1970]. «The Illusion of Tribe». Στο Grinker Richard R. και Christopher B. Steiner (επιμ.), *Perspectives on Africa: a reader in Culture, History and Representation*, Μάλντεν – Οξφόρδη – Βικτόρια, Blackwell Publishing Professional: 38-51.

Τσεκένης, Αιμίλιος. 2007. «Ο βάτραχος, ο χαμαιλέοντας και οι άνθρωποι .... : 'φύση', 'κοινωνία' και 'πρόσωπο' στους Μπαμιλεκέ του δυτικού Καμερούν». Στο Ζώρας, Κ. και Φ. Μπαντιμαρούδης (επιμ.), *Οι κοινωνικές επιστήμες σήμερα (1^ο Συνέδριο Σχολής Κοινωνικών Επιστημών Πανεπιστημίου Αιγαίου. Μυτιλήνη 2006)*. Αθήνα – Κομοτηνή: Σάκκουλα: 387-405.

Τσεκένης, Αιμίλιος. 2010. «Από τις ‘φυλές’ στην ‘παραγωγή της τοπικότητας’: Αναπαραστάσεις της υποσαχάριας Αφρικής». *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών* 132-133: 67-98.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολές ντοκιμαντέρ.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Τελική γραπτή εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ζητήματα Αφρικανικής Εθνογραφίας II: Αναπαράσταση, νεωτερικότητα, εθνογραφία

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-106
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αιμίλιος Τσεκένης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Να εισαγάγουμε τους φοιτητές σε ζητήματα που απασχόλησαν και απασχολούν τους ανθρωπολόγους και τους ιστορικούς της μαύρης ηπείρου μέσα από την παρουσίαση και την ανάλυση θεμάτων και αναλυτικών κατηγοριών χαρακτηριστικά των αφρικανικών σπουδών. Στόχος είναι να αναδείξουμε τις ‘ιδιαιτερότητες’ των εθνογραφιών και των ζητημάτων της συγκεκριμένης ‘περιοχής’ αλλά και πώς τροφοδοτούν την, και τροφοδοτούνται από τα ζητήματα της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Στόχος είναι 1^{ον}: να αναδειχθούν τα χαρακτηριστικά των κοινωνιών της υποσαχάριας Αφρικής, 2^{ον}: να υπογραμμίσουμε αν και σε ποιο βαθμό αυτά τα χαρακτηριστικά είναι ‘προϊόντα’ της ενσωμάτωσης της αφρικανικής ηπείρου στο ‘παγκόσμιο σύστημα’, δηλαδή της ιστορίας, και 3^{ον}: να εξετάσουμε τις μορφές αντίδρασης/αντίστασης των τοπικών κοινωνιών στην κυριαρχία των ξένων δυνάμεων (ατλαντικό δουλεμπόριο, αποικιοκρατία) και στο μετά-αποικιακό κράτος.

Το σεμινάριο χωρίζεται σε τρεις ενότητες: **I.** Ανθρωπολογία της υποσαχάριας Αφρικής: θέματα και θεωρίες. **1.** Η πολιτική ανθρωπολογία και τα Αφρικανικά πολιτικά συστήματα. **2.** Πρόσωπο, φύλο και τελετουργία. **3.** Μαγγανεία, συγγένεια και ‘συστήματα σκέψεων’. **II.** Αναθεωρήσεις. **1.** ‘Φυλή’: χρήσεις και καταχρήσεις μια έννοιας. **2.** Το ‘αφρικανικό σύνορο’ και η ‘παραγωγή της τοπικότητας’. **3.** Από το ατλαντικό δουλεμπόριο στην αποικιοκρατία: η νεωτερικότητα της μαγγανείας. **III.** Αποικιοκρατία και μετα-

αποικιακό κράτος: από την ‘επινόηση της παράδοσης’ στις πολιτικές του ανήκειν. **1.** Πρακτικές και κληρονομίες της αποικιακής διακυβέρνησης: ‘έμμεση διακυβέρνηση’ και ‘αποκεντρωμένος δεσποτισμός’. **2.** Αποικιοκρατία και η ‘επινόηση της παράδοσης’. **3.** Πολιτικές του ανήκειν στην μετααποικιακή Αφρική.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αποκτούν, μέσα από μια διαπολιτισμική ματιά, τα εργαλεία που θα τους επιτρέψουν να προσεγγίσουν κριτικά τις παραδοχές που καθορίζουν την κοσμοαντίληψη τους και τις συνακόλουθες πρακτικές. Θα απεμπολήσουν την εικόνα της υποσαχάριας Αφρικής ως «καθυστερημένης» ηπείρου αποτελούμενη από κοινότητες «εκτός χώρου και χρόνου», και θα αποκτήσουν μια εικόνα των δυναμικών σχέσεων της ηπείρου με τον υπόλοιπο κόσμο. Τέλος, οι συμμετέχοντες αποκτούν γνώσεις γύρω από τα επιστημολογικά ζητήματα που εγείρει το ανθρωπολογικό εγχείρημα.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Dumont, Louis. 1996. *Εισαγωγή σε δυο θεωρίες της κοινωνικής ανθρωπολογίας*, Αθήνα: Καστανιώτη.

Kuper, Adam. 2007 [2005]. *Η επανάκαμψη της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Kuper, Adam. *Ανθρωπολογία και ανθρωπολόγοι. Η Βρετανική σχολή*.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Argenti, Nicolas. 2007. *The Intestines of the State: Youth, Violence, and Belated Histories in the Cameroon Grassfields*, Chicago & London, University Of Chicago Press.

Feldman-Savelsberg, P. 1999. *Plundered kitchens, Empty wombs. Threatened Reproduction and Identity in the Cameroon Grassfields*. Ann Arbor: University of Michigan Press.

Geschiere, P. 1997. *The Modernity of Witchcraft: Politics and the occult in postcolonial Africa*. Charlottesville: University Press of Virginia.

Geschiere, P. 2009. *The Perils of Belonging: autochthony, citizenship and exclusion in Africa and Europe*. Chicago IL: University of Chicago Press.

Grinker Richard R. & Christopher B. Steiner (επιμ.). 1997. *Perspectives on Africa: a reader in Culture, History and Representation*, Malden – Oxford – Victoria, Blackwell Publishing Professional.

Hutchinson, S. E. 1996. *Nuer Dilemmas. Coping with Money, War, and the State*. Μπέρκλεϋ – Λος Άντζελες – Λονδίνο: University of California Press.

Kopytoff, I. 1987. *The African Frontier. The Reproduction of Traditional African Societies*. Bloomington & Indianapolis: Indiana University Press

Moore, Henrietta L. 1996 [1986]. *Space, Text, and Gender*. Νέα Υόρκη – Λονδίνο: The Guilford Press.

Moore, Henrietta L. και Todd Sanders (επιμ.). 2001. *Magical Interpretations, Material Realities. Modernity, witchcraft and the occult in postcolonial Africa*. Routledge.

Piot, Ch. 1999. *Remotely Global. Village Modernity in West Africa*. University of Chicago Press – Chicago & London.

Pradelles de Latour, Ch.-H. 1991. *Ethnopsychanalyse en pays bamiléké*. Παρίσι: EPLE.

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Διαλέξεις, προβολές.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** εργασία και τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ελληνική Εθνογραφία

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-112
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Ευθύμιος Παπαταξιάρχης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Εξετάζεται η συμβολή της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της ελληνικής πολιτισμικής ταυτότητας και των πολιτικών της χρήσεων. Παράλληλα διερευνώνται οι κοινωνικές σχέσεις και οι νοοτροπίες που διαμορφώνονται στους χώρους της ελληνικής υπαίθρου και της πόλης, ενώ δίνεται έμφαση στη διαπραγμάτευση εννοιών όπως οικιακή ομάδα και οικογένεια, συγγένεια και φύλα, θρησκεία και πολιτικές σχέσεις. Τέλος εξετάζονται προσεγγίσεις που συνδυάζουν την Ανθρωπολογία και την Ιστορία στη μελέτη του νεοελληνικού παρελθόντος.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να προσφέρει μια εμπειρισταωμένη εικόνα της σύγχρονης ανθρωπολογικής θεωρίας, τόσο από ιστορική άποψη όσο και από την άποψη των σύγχρονων εθνογραφικών κειμένων στα οποία εφαρμόζονται τα διαφορετικά θεωρητικά παραδείγματα της ανθρωπολογικής σκέψης.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Μετανάστευση και ρατσισμός: Ανθρωπολογικές προσεγγίσεις

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-119
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό

- Έτος σπουδών: 3^ο- 4^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 5^ο- 7^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκουσας: Πηνελόπη Τοπάλη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί μία εισαγωγή σε ζητήματα ρατσισμού στις σημερινές κοινωνίες. Πιο συγκεκριμένα ασχολείται με τις πολιτικές και επιστημονικές χρήσεις της έννοιας της ‘φυλής’ και μελετά μορφές καθεστωτικού ρατσισμού στη Γερμανία, τις ΗΠΑ και τη Νότια Αφρική. Επιπλέον, διερευνά σύγχρονες μορφές ρατσισμού στην Ευρώπη και στη σύγχρονη Ελλάδα και τον τρόπο με τον οποίο αυτές αλληλοδιαπλέκονται με την έννοια του ‘πολιτισμού’, της θρησκείας, της ‘φυλής’ και της μετακίνησης μεταξύ εθνικών κρατών. Επεξεργάζεται το περιεχόμενο της έννοιας του/της μετανάστη/τριας σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, ανιχνεύοντας μορφές διακρίσεων και ‘φυλετικών’ λογικών που διατρέχουν τη χρήση της. Τέλος, εστιάζει στη σημερινή Ελλάδα, μελετώντας μορφές ρατσισμού που αναπτύσσονται σε σχέση με διαφορετικές εθνοτικές ομάδες μεταναστών και προσφύγων.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν κριτική ανθρωπολογική προοπτική πάνω σε ζητήματα ρατσισμού και μετανάστευσης. Διερευνώντας τις πολλαπλές μορφές που λαμβάνει η ‘φυλετική’ σκέψη και τα πολιτισμικά και ιστορικά καθορισμένα περιεχόμενα της «φυλής» θα εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία πάνω σε ζητήματα ρατσισμού. Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες αναμένεται:
  - Να αναγνωρίζουν μορφές ‘φυλετικής’ σκέψης
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή μορφών ‘φυλετικής’ σκέψης με ιστορικές και σύγχρονες διασπορές
  - Να σκιαγραφούν μορφές καθεστωτικού ρατσισμού και τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά τους
  - Να αναγνωρίζουν τις διάφορες μορφές ρατσισμού στα σύγχρονα ευρωπαϊκά κράτη
  - Να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις των ρατσιστικών μορφών σκέψης και πρακτικής στη συγκρότηση των εθνικών κρατών, της κατηγορίας του «μετανάστη», του «πρόσφυγα».
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή των διαφορετικών μορφών ρατσιστικής σκέψης και πρακτικής με το φύλο και την οικογένεια.
  - Να αναγνωρίζουν την αλληλοδιαπλοκή μορφών ρατσιστικής σκέψης με τον πολιτισμό και τη θρησκεία.
  - Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις μορφών ρατσιστικής σκέψης και πρακτικής σε ομάδες μεταναστών και προσφύγων. Να εντοπίζουν μορφές ρατσιστικής βίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση και προαιρετική εργασία (20% της βαθμολογίας).

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία της συγγένειας

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-120
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βενετία Καντσά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η συγγένεια υπήρξε το προνομιακό πεδίο μελέτης και έρευνας της ανθρωπολογίας για περίπου έναν αιώνα, μέχρι τη δεκαετία του 1970, όταν το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη μελέτη των συγγενειακών σχέσεων μειώθηκε αισθητά, ύστερα από την κριτική που δέχτηκαν οι επονομαζόμενες «ολιστικές προσεγγίσεις της συγγένειας». Ωστόσο, οι επιδράσεις της συμβολικής προσέγγισης της συγγένειας και των φεμινιστικών αναλύσεων του φύλου, της αναπαραγωγής και της σεξουαλικότητας, αλλά και οι εθνογραφικές καταγραφές των τρόπων με τους οποίους κατασκευάζονται και νοηματοδοτούνται οι συγγενειακές και οικογενειακές σχέσεις στις δυτικές κοινωνίες είχαν ως συνέπεια την ανανέωση του ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος για τη μελέτη της συγγένειας και της οικογένειας τις τελευταίες δεκαετίες.

Στο πλαίσιο του μαθήματος επιχειρείται, καταρχήν, η γνωριμία με τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες της συγγένειας και η κατανόηση βασικών εννοιών. Αναλυτικότερα, εξετάζονται η θεωρία της μονογραμμικής καταγωγής και η θεωρία της επιγαμίας, οι οποίες αντιμετωπίζουν τη συγγένεια ως συνολικό τρόπο οργάνωσης μιας κοινωνίας, και αναλύονται, ανάμεσα σε άλλες, οι έννοιες της καταγωγής, της αγχιστείας, της αιμομιξίας, της εξωγαμίας, του έδνου, της προίκας, της εγκατάστασης, της οικογένειας και της οικιακής ομάδας. Εξετάζονται ακόμα, τόσο η συμβολική προσέγγιση, όσο και φεμινιστικές θεωρήσεις που προτείνουν την από κοινού ανάλυση της συγγένειας και του φύλου, και οι οποίες αμφισβήτησαν παλαιότερες ολιστικές θεωρίες περί συγγένειας και προετοίμασαν το έδαφος για την ανάδυση σύγχρονων προσεγγίσεων. Τέλος, ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στη χρήση νέων μεθόδων αναπαραγωγής και την εμφάνιση καινούργιων τρόπων συμβίωσης και μορφών γαμήλιων σχέσεων οι οποίες αμφισβήτησαν ρητά την άποψη ότι οι πλέον διαδεδομένες κοινωνικές μας σχέσεις είναι βασισμένες στη

«βιολογία» ή τη «φύση», διαφοροποίησαν τις αντιλήψεις μας σχετικά με το «τι κάνει» κάποιον συγγενή, και επανέφεραν με ένταση στο προσκήνιο την ερώτηση αναφορικά με τις εννοιολογήσεις της συγγένειας και της οικογένειας σε διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα.

Το μάθημα είναι οργανωμένο σε τρεις ενότητες χωρισμένες σε επιμέρους διαλέξεις:

- Αρχική γνωριμία με το μάθημα
- Ενότητα 1η “Εισαγωγικά”: Σεμινάριο 1ο “Τι είναι συγγένεια”, Σεμινάριο 2ο “Το αρχικό ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη μελέτη της συγγένειας”
- Ενότητα 2η “Κλασσικές προσεγγίσεις”: Σεμινάριο 3ο “Όροι της συγγένειας, γενεαλογικό σχεδιάγραμμα και η γενεαλογική μέθοδος”, Σεμινάριο 4ο “Η θεωρία της καταγωγής”, Σεμινάριο 5ο “Αιμομιξία, ανταλλαγή, αγχιστεία”, Σεμινάριο 6ο “Οικογένεια και οικιακή ομάδα”
- Ενότητα 3η “Σύγχρονες προσεγγίσεις”: Σεμινάριο 7ο “Η συμβολική προσέγγιση του David Schneider και η επίδραση της φεμινιστικής ανθρωπολογίας”, Σεμινάριο 8ο “Μητρότητα, πατρότητα, αναπαραγωγή”, Σεμινάριο 9ο “Καταγωγή και υιοθεσία. Διεθνικές υιοθεσίες”, Σεμινάριο 10ο “Οικογένειες καταγωγής – οικογένειες επιλογής”, Σεμινάριο 11ο “Υποβοηθούμενη αναπαραγωγή”, Σεμινάριο 12ο “Νέες βιολογίες, νέες σχέσεις. Φύση, πολιτισμός, συγγένεια”.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι, αφενός, η κατανόηση και κριτική αποτίμηση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών που αφορούν τη συγγένεια, και, αφετέρου, η γνωριμία και εξοικείωση με τους βασικούς όρους, έννοιες και μεθοδολογίες της ανθρωπολογίας της συγγένειας.

Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα αφορούν στη γνωριμία με ένα από τα πλέον σημαντικά πεδία θεωρητικής διερεύνησης και εθνογραφικής καταγραφής για την ανθρωπολογία, τη κατανόηση των πολιτισμικά ποικίλων τρόπων σύλληψης και ερμηνείας των συγγενειακών και οικογενειακών σχέσεων σε διαφορετικές κοινωνίες και πολιτισμούς, την αναγνώριση της σύνδεσης των συγγενειακών σχέσεων με άλλες πλευρές της κοινωνικής ζωής και ένταξής τους σε ευρύτερα πολιτισμικά πλαίσια.

Πιο συγκεκριμένα, μετά την επιτυχή ολοκλήρωση του μαθήματος αναμένεται από τον/ην οι φοιτητή/ήτρια:

- να αναγνωρίζει σημαντικούς όρους της συγγένειας (για παράδειγμα, συγγένεια σε ευθεία και πλάγια γραμμή, σταυρεξάδελφα και παραλληλεξάδελφα κ.ά.) και να γνωρίζει τον τρόπο δημιουργίας ενός γενεαλογικού σχεδιαγράμματος
- να κατανοεί τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες που συνδέονται με τη μελέτη της συγγένειας (εξελικτισμός και θεωρία της μητριαρχίας, δομολειτουργισμός και θεωρία της καταγωγής, δομισμός και θεωρία της αγχιστείας, συμβολική προσέγγιση και πολιτισμική ανάλυση της συγγένειας, φεμινιστικές προσεγγίσεις στη μελέτη της συγγένειας και του φύλου)
- να κατανοεί τη πολιτισμική ποικιλομοργία εννοιών όπως οικογένεια, οικιακή ομάδα, γάμος, καταγωγή, συγγένεια, μητρότητα, πατρότητα
- να είναι σε θέση να συνδέσει τις σχέσεις συγγένειας με άλλες μορφές σχέσεων όπως θρησκευτικές, οικονομικές, πολιτικές καθώς και με πλαίσια σημαντικά σε μια κοινωνία (για παράδειγμα, το νομικό πλαίσιο, η ιατρική,

η τεχνολογία, η κατανάλωση) και να αναλύει παλαιότερες αλλά και σύγχρονες μορφές συγγένειας (για παράδειγμα, σχέσεις συγγένειας που διαμορφώνονται μέσω υιοθεσίας ή με τη χρήση μεθόδων υποβοηθούμενη αναπαραγωγής) ενταγμένες στα πολιτισμικά και ιστορικά συμφραζόμενά τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Sahlins, Marshall 2014 *Τι είναι (και τι δεν είναι) η συγγένεια*. Εκδόσεις Εικοστού Πρώτου: Αθήνα

Καντσά, Βενετία (επιμ.) 2013. *Η μητρότητα στο προσκήνιο. Σύγχρονες έρευνες στην ελληνική εθνογραφία*. Εκδ. Αλεξάνδρεια: Αθήνα
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Carsten, Janet (ed.) 2000. *Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship*. Cambridge University Press: Cambridge.

Dumont, Louis 1996. *Εισαγωγή σε Δύο Θεωρίες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας*, Louis Dumont. Καστανιώτης: Αθήνα.

Frankin, Susan & Susan McKinnon (eds.) 2001. *Relative Values. Reconfiguring Kinship Studies*. Duke University Press: Durham & London.

Héritier, Françoise (2005). *Οι δύο αδελφές και η μητέρα τους. Ανθρωπολογία της Αιμομιξίας*, Αθήνα, Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου (αρχική γαλλική έκδοση, 1994).

Holy, Ladislav 1996. *Anthropological Perspectives on Kinship*. Pluto Press: London.

Καλπουρτζή, Εύα 2001. *Συγγενικές Σχέσεις και Στρατηγικές Ανταλλαγών. Το Παράδειγμα της Νάζου το 17^ο αι.* Ελληνικά Γράμματα: Αθήνα.

Καυταντζόγλου, Ρωξάνη (επιμ.) 1996. *Οικογένειες του Παρελθόντος. Μορφές Οικιακής Οργάνωσης στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια..* Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

Kuper, Adam 2006 [α' έκδοση 1988, β' έκδοση 2005]. *Η επανεπίνοηση της πρωτόγονης κοινωνίας. Μεταμορφώσεις ενός μύθου*. Εκδ. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.

Parkin, Roger and Linda Stone 2004. *Kinship and Family. An Anthropological Reader*. Blackwell Publishing.

Strathern, Marilyn 2008 [1992]. *Αναπαράγοντας το μέλλον. Ανθρωπολογία, συγγένεια και νέες τεχνολογίες αναπαραγωγής*. Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Τουντασάκη, Ειρήνη 2008 *Ανθρωπολογικές θεωρήσεις της συγγένειας κατά τον 20^ο αι.* Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

Vernier, Bernard. 2001. *Η Κοινωνική Γένεση των Αισθημάτων. Πρωτότοκοι και Υστερότοκοι στην Κάρπαθο*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τους/τις φοιτητές/-ήτριες, προβολή εθνογραφικών ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Τελική γραπτή εξέταση, προαιρετική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία των φύλων

- **Κωδικός μαθήματος:**

KA-122

- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο - 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο - 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Γιαννακόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Φεμινισμός/-οί και ανθρωπολογία/κοινωνικές επιστήμες: το ζήτημα της σχέσης κοινωνικών κινήματων, κοινωνικής θεωρίας και «επιστήμης». Από την ανθρωπολογία των γυναικών στην ανθρωπολογία των φύλων: σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα. Το ζήτημα της έμφυλης διαφοράς: φύση:γυναίκα/πολιτισμός:άνδρας; Βιολογικό/κοινωνικό φύλο (sex/gender), σεξουαλικότητα, αναπαραγωγή, συγγένεια. Φύλο και σχέσεις εξουσίας: ανδρική εξουσία και γυναικεία αντίσταση, ανδρισμός και εξουσία. Το φύλο ως μεταφορά: το φύλο ως τρόπος νοηματοδότησης και νομιμοποίησης των κοινωνικών σχέσεων και σχέσεων εξουσίας πέρα από το φύλο. Φύλο, σεξουαλικότητα και αναστοχαστική ανθρωπολογία: έμφυλες, σεξουαλικές ταυτότητες και διυποκειμενικότητα στην ανθρωπολογική έρευνα και γραφή.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εξοικειώσει τους φοιτητές/-τριες με τις κυριότερες ανθρωπολογικές προβληματικές για το φύλο και με τη χρήση του φύλου ως εργαλείο προβληματισμού για ευρύτερα ζητήματα που απασχολούν την ανθρωπολογία, όπως η σχέση μεταξύ του βιολογικού και του κοινωνικού/πολιτισμικού και οι σχέσεις εξουσίας.
- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Γιαννακόπουλος Κ. (επιμέλεια) 2006. *Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και πολιτικές της ανθρωπολογίας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Μπακαλάκη Α. (επιμέλεια) 1994. *Ανθρωπολογία, γυναίκες και φύλο*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Laqueur T. 2003. *Κατασκευάζοντας το φύλο. Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους Έλληνες έως το Φρόιντ*. Αθήνα: Πολύτροπον.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Παπαταξιάρχης Ε. –Παραδέλλης Θ. 1992 (επιμέλεια). *Ταυτότητες και φύλο στη σύγχρονη Ελλάδα*. Αθήνα: Καστανιώτης/Πανεπιστήμιο Αιγαίου.

Badinter E. 1994. *XY. Η ανδρική ταυτότητα*. Αθήνα: Κάτοπτρο.

Βαρίκα Ε. 2000. *Με διαφορετικό πρόσωπο. Φύλο, διαφορά και οικουμενικότητα*. Αθήνα: Κατάρτι.

Gatens M., 1996. *Imaginary Bodies. Ethics, Power and Corporeality*. London and New York: Routledge.

Iacob M. 2002. *Qu'avez-vous fait de la libération sexuelle?* Paris : Flammarion.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι :** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τις/τους φοιτήτριες/-ές, προβολή ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης :** Γραπτή τελική εξέταση, εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ανθρωπολογία της μετανάστευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-123
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Πηνελόπη Τοπάλη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην ανθρωπολογία της μετανάστευσης και της διαμετανάστευσης. Μέσα από μια ανθρωπολογική προοπτική εστιάζει σε εθελούσιες ή μη μετακινήσεις ομάδων και διερευνά τις πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές όψεις των σύγχρονων μορφών μετακίνησης μεταξύ εθνικών συνόρων. Επιπλέον, το μάθημα επικεντρώνεται στις μορφές μετανάστευσης (διαμετανάστευση) που διαμορφώνονται στο σύγχρονο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον και παρακολουθεί τις επιπτώσεις αυτών των μετακινήσεων σε μια σειρά πρακτικών που περιλαμβάνουν τη γονεϊκότητα, το γάμο, τους έμφυλους ρόλους, την πολιτική, την εργασία, τη θρησκεία. Τέλος, το μάθημα εξετάζει το πώς μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία για να κατανοήσουμε τις πολιτισμικά ορισμένες εμπειρίες μεταναστών σε διαφορετικά εθνικά κράτη, με έμφαση στο παράδειγμα της Ελλάδας.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να αναπτύξουν κριτική ανθρωπολογική προοπτική πάνω σε ζητήματα μετανάστευσης, διαμετανάστευσης, παγκοσμιοποίησης και εθνικότητας. Διερευνώντας το ζήτημα της μετανάστευσης από τη σκοπιά των ίδιων των μεταναστών θα εξοικειωθούν με την ανθρωπολογική θεωρία και μεθοδολογία και παράλληλα με τα αναλυτικά εργαλεία της μετανάστευσης. Πιο συγκεκριμένα οι φοιτητές/τριες αναμένεται:
  - Να σκιαγραφούν τις σύγχρονες μεταναστευτικές κινήσεις κυρίως προς ευρωπαϊκά εθνικά κράτη.
  - Να διακρίνουν τις έννοιες του/της οικονομικού/ής μετανάστη/τριας, του/της πρόσφυγα και του/της διαμετανάστη/τριας.
  - Να διακρίνουν τις έννοιες της εθνότητας, της εθνικότητας και της «φυλής».
  - Να αναγνωρίζουν το πολιτισμικά ορισμένο περιεχόμενο του «μετανάστη», του «πρόσφυγα», του «έθνους» και της «φυλής».
  - Να αναγνωρίζουν τη μετανάστευση ως κεντρικό παράγοντα στη συγκρότηση των σύγχρονων εθνικών κρατών.
  - Να σκιαγραφούν πολιτικές της μετανάστευσης και της υπηκοότητας
  - Να αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις της παγκοσμιοποίησης στις πρακτικές μετακίνησης των ανθρώπων.
  - Να εντοπίζουν τις επιπτώσεις διαμεταναστευτικών πρακτικών στην οικογένεια, το γάμο, τις έμφυλες σχέσεις, την εργασία, την πολιτική και τη θρησκεία

Να αναγνωρίζουν «φυλετικούς» λόγους και μορφώματα.
Να ερμηνεύουν την μεταναστευτική εμπειρία χρησιμοποιώντας ως αφετηρία τη σκοπιά των ίδιων των μεταναστών.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Παπαταξιάρχης, Ε. (επιμ.). 2006. *Περιπέτειες της ετερότητας*, Αλεξάνδεια.
Τρουμπέτα, Σ. (επιμ.).
2012. *Το προσφυγικό και μεταναστευτικό ζήτημα*. Παπαζήσης.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση. Προαιρετική εργασία (20% της βαθμολογίας για όσους/ες την επιλέξουν)
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία της επιστήμης

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-129
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βενετία Καντσά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του μαθήματος είναι οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της επιστήμης. Μέχρι πρόσφατα η μελέτη της επιστήμης αφορούσε σχεδόν αποκλειστικά την ιστορία και φιλοσοφία των επιστημών ενώ μόλις τα τελευταία χρόνια ένας νέος κλάδος, οι σπουδές επιστήμης και τεχνολογίας (ΣΕΠ), είχαν ως αποτέλεσμα την διεύρυνση του ενδιαφέροντος από ζητήματα γνωσιολογίας στα κοινωνικά συμφοραζόμενα παραγωγής της γνώσης. Η ανθρωπολογία της επιστήμης είναι ένα σχετικά νέο ερευνητικό πεδίο το οποίο χρονολογείται από τα μέσα της δεκαετίας του 1990 που όμως σύντομα εξελίχτηκε σε μια πολύ δυναμική περιοχή για τη προσέγγιση ζητημάτων όπως «για ποιο λόγο υπάρχει η επιστήμη, για ποιόν, γιατί κ.λπ.». Καθώς ορίζει εκ νέου τις έννοιες του πεδίου, της επιτόπιας, του πολιτισμού, της γνώσης, της βιολογίας, της φύσης, και της πληροφορίας η ανθρωπολογία της επιστήμης έχει κατακτήσει μια σημαντική θέση ανάμεσα στις σπουδές επιστήμης και έχει επηρεάσει την ίδια την ανθρωπολογική θεωρία και πράξη. Μια σειρά από προηγούμενες διαδρομές έχουν συμβάλει σε αυτό. 1)

φεμινιστικές πολιτισμικές αναλύσεις του φύλου και της συγγένειας που έχουν ασχοληθεί με τις νέες αναπαραγωγικές τεχνολογίες, β) διαπολιτισμικές συγκρίσεις της δυτικής επιστήμης και ιθαγενών τρόπων γνώσης, γ) εθνογραφίες του εργαστηρίου, δ) εξερευνήσεις της επιστήμης σε διεθνικά πλαίσια.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στα πλαίσια του μαθήματος θα αναφερθούμε στο έργο δύο κύριων εκπροσώπων των σπουδών επιστήμης και τεχνολογίας, του Γάλλου φιλοσόφου και ανθρωπολόγου Bruno Latour και του συνεργάτη του Steve Woolgar, -με αναφορά κυρίως στο έργο τους για την «εθνογραφία του εργαστηρίου»- και θα εξετάσουμε τη σχέση ανάμεσα στις ΣΕΠ και την ανθρωπολογία της επιστήμης. Πέρα από την ενασχόληση με τις πολιτισμικές συνθήκες παραγωγής ‘αντικειμενικής γνώσης’ και την έννοια του εργαστηρίου ένας δεύτερος κεντρικός άξονας του μαθήματος θα κινηθεί σε ζητήματα επιστημολογίας, τρόπου παραγωγής γνώσης και σχέσεων εξουσίας όπως αναδύονται μέσα από τον διάλογο των σπουδών της επιστήμης με τις φεμινιστικές και μετααποικιακές σπουδές. Η ανθρωπολογία εξαιτίας της ενασχόλησής της με το φύλο ως αναλυτικό εργαλείο και τρόπο θέασης του πολιτισμού αλλά και του ‘παραδοσιακού’ ενδιαφέροντός της για τους τρόπους γνώσης και κατανόησης του κόσμου από άλλους πολιτισμούς ήταν επαρκώς εφοδιασμένη να μελετήσει τις πολιτισμικές συνθήκες παραγωγής γνώσης σε δυτικές και μη δυτικές κοινωνίες και να τονίσει τη σημασία μιας ανάλυσης «από τη σκοπιά του ιθαγενούς» είτε πρόκειται για τους μάγους μιας φυλής ή τους ερευνητές σε ένα εργαστήριο. Περαιτέρω δε επισήμανε την ανάγκη να μελετώνται τα δίκτυα, οι σχέσεις εξουσίας και οι πολλαπλοί λόγοι που υπερβαίνουν τον λόγο των ερευνητών και αφορούν σε σύνθετες σχέσεις σε τοπικό και παγκόσμιο επίπεδο. Τέλος, θα αναφερθούμε σε παραδείγματα ανθρωπολογικών αναγνώσεων της επιστήμης, ενώ, ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί, ως μελέτη περίπτωσης, στο επιστημονικό πεδίο της βιολογίας και ειδικά της γενετικής, στη συζήτηση για τη σχέση ‘φύση’-‘επιστήμη’, και τις νέες μορφές συλλογικότητας και ιδιότητας του πολίτη όπως προκύπτουν μέσα από τις πρόσφατες επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις.
- **Προαπαιτούμενα:** Το μάθημα προσφέρεται σε φοιτητές/τριες που βρίσκονται στο δεύτερο κύκλο σπουδών του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - Αθανασίου, Αθηνά (επιμ.) 2011 *Βιοκοινωνικότητες. Θεωρήσεις στην ανθρωπολογία της υγείας*. νήσος, Αθήνα
    - Καντσά, Βενετία, Βασιλική Μουτάφη και Ευθύμιος Παπαταξιάρχης 2011 (επιμ.) *Μελέτες για το φύλο στην ανθρωπολογία και την ιστορία*. Αλεξάνδρεια, Αθήνα.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - Bourdieu, Pierre 2005 [έκδοση στα γαλλικά 2001] *Επιστήμη της επιστήμης και αναστοχασμός* Εκδ. Πατάκη, Αθήνα
    - Γαβρόγλου, Κώστας 2004 *Το παρελθόν των επιστημών ως ιστορία* Πανεπιστημιακές εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο
    - Chalmers, Alan F. 1994 [α’ έκδοση στα αγγλικά 1978] *Τι είναι αυτό που το λέμε επιστήμη*; Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο
    - Edwards, Jeanette, Penny Harvey and Peter Wade (επιμ.) 2007 *Anthropology & Science. Epistemologies in Practice* Berg Publications
    - Harding, Sandra 1998 *Is Science Multicultural? Postcolonialisms, Feminisms, and Epistemologies* Indiana University Press, Bloomington and Indianapolis
    - Hess, David J. 1995 *Science & Technology in a Multicultural World* Columbia University Press, New York.

- Hess, David J. and Linda L. Layne 1992 *Knowledge and Society: The Anthropology of Science and Technology*, vol. 9 JAI Press Inc, Greenwich and London
- Keller, Evelyn Fox 2004 *Ο Αιώνας του Γονιδίου* Εκδ. Τραυλός, Αθήνα
- Mc Kinnon, Susan 2005 [μτφ. 2009] *Νεοφιλελεύθερη Γενετική. Μύθοι και ηθικού περιεχομένου ιστορίες της εξελικτικής ψυχολογίας*. Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, Αθήνα
- Nader, Laura 1996 *Naked Science. Anthropological Inquiry into Boundaries, Power and Knowledge* Routledge, New York & London.
- Pickering, Andrew (ed.)1992 *Science as Practice and Culture* The University of Chicago Press, Chicago and London
- Wade, Peter 2009 *Φυλή, φύση και πολιτισμός. Μια ανθρωπολογική προσέγγιση*. Αθήνα: Εκδ. Πολύτροπον
- Woolgar, Steve 2003 *Επιστήμη. Η ιδέα καθ' αυτήν* Εκδ. Κάτοπτρο, Αθήνα.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων από τους/τις φοιτητές/-ήτριες, προβολή εθνογραφικών ταινιών.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορική συμμετοχή και παρουσίαση ενός θέματος στα πλαίσια των διαλέξεων, υποχρεωτική γραπτή εργασία, γραπτές τελικές εξετάσεις. εργασία.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΚΑ-140

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

1 ^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

1 ^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

5

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας :**

Έλια Πετρίδου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζονται, μέσα από μια κριτική σκοπιά, οι κυριότερες θεωρίες και τα ρεύματα που κυριάρχησαν στην Κοινωνική Ανθρωπολογία από το 19ο αιώνα μέχρι και τη δεκαετία του 1970, προκειμένου να διαμορφώσουν οι φοιτητές μια πλήρη εικόνα για τις ιστορικές τάσεις της σύγχρονης ανθρωπολογίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην κατανόηση της προέλευσης και των χαρακτηριστικών των τριών «εθνικών σχολών» (της αγγλικής, της γαλλικής και της αμερικανικής) της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας καθώς και βασικών εννοιών, όπως εξέλιξη, πολιτισμός, λειτουργία, διαδικασία και δομή.

Στόχοι: Η γνωριμία με τα κυριότερα ρεύματα που κυριάρχησαν στην Κοινωνική Ανθρωπολογία από το ξεκίνημά της έως τη δεκαετία του 1970 και η κατανόηση της σχέσης της με την ιστορία. Η εξοικείωση με βασικές έννοιες και μεθοδολογίες.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές θα μάθουν να αναγνωρίζουν και να διακρίνουν μεταξύ τους τα κυριότερα θεωρητικά ρεύματα και μεθόδους έρευνας στην ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Θα μπορέσουν να αναπτύξουν ένα ταξινομικό σχήμα των θεωρητικών ρευμάτων στον χώρο και το χρόνο και θα μάθουν να συνδέουν τη θεωρία με συγκεκριμένους ανθρώπους, τόπους και γεγονότα. Επίσης, θα εξοικειωθούν με βασικές έννοιες-εργαλεία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και με την εφαρμογή τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - 1) Ιστορία της Ανθρωπολογικής Σκέψης, P. Erickson & L. Murphy, Εκδόσεις Κριτική, 2002.
    - 2) Ανθρωπολογία και Ιστορία, Σ. Δημητρίου & Σ. Δημητρίου-Κοτσώνη, Καστανιώτης, 1996.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Κεφάλαια από βιβλία, άρθρα από επιστημονικά περιοδικά, σημειώσεις της διδάσκουσας.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις από φοιτητές, προβολή εθνογραφικών ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Απαλλακτικές πρόοδοι (προαιρ.), τελική γραπτή εξέταση, γραπτές εργασίες (προαιρ.), προφορικές παρουσιάσεις (προαιρ.)
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογική θεωρία

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-141
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Γιαννακόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Κριτική παρουσίαση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών (λειτουργισμός, δομολειτουργισμός, μαρξισμός, δομισμός, ερμηνευτική, μεταδομισμός) και η ένταξή τους σε ευρύτερα θεωρητικά ρεύματα. Έτσι, εξετάζεται ο τρόπος με τον οποίο η ανθρωπολογία συνομιλεί με άλλες επιστήμες όπως τη φιλοσοφία και τη ψυχανάλυση. Δίνεται ιδιαίτερη έμφαση στη μετάβαση από τον δομισμό στον μεταδομισμό και στα σύγχρονα θέματα στην ανθρωπολογική θεωρία όπως υποκειμενικότητα, εξουσία-γνώση, ανθρωπολογία της

ενσωμάτωσης/σωματοποίησης και του συναισθήματος. Η πρόσφατη, με βάση τις παραπάνω θεωρίες και θεματικές, επανεξέταση της εθνογραφικής έρευνας και γραφής θα αποτελέσει έναν από τους βασικούς άξονες του μαθήματος.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές/τριες αναμένεται να:
  - Να γνωρίζουν τις βασικές έννοιες της σύγχρονης ανθρωπολογικής θεωρίας
  - Να μπορούν να συνδυάσουν τις έννοιες αυτές με εκείνες που διδάσκονται στα μαθήματα που αναφέρονται σε ειδικούς κλάδους της ανθρωπολογίας
  - Να κατανοήσουν την σύνδεση της ανθρωπολογίας με άλλες πειθαρχίες
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσίαση κειμένων από τους φοιτητές/-τριες και συζήτηση, προβολή και ανάλυση εθνογραφικών ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική πρόοδος, προφορικές παρουσιάσεις, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ένδυση και Πολιτισμός

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-145
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο- 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο- 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έλια Πετρίδου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Μελετώντας διαφορετικούς πολιτισμούς του παρόντος και του παρελθόντος, στο μάθημα αυτό θα επιχειρήσουμε να κατανοήσουμε την ένδυση και τα ενδύματα ως αναπόσπαστο κομμάτι στη διαμόρφωση των ανθρώπων και των κοινωνικών σχέσεων. Εστιάζοντας σε πτυχές του πολιτισμού όπως το έθνος, η θρησκεία, το φύλο, το σώμα και η σεξουαλικότητα θα εξετάσουμε ποικίλους τρόπους με τους οποίους η ένδυση εμπλέκεται στο σχηματισμό σχέσεων εξουσίας και κοινωνικής διάκρισης και συμβάλλει ενεργά στη διαμόρφωση των ανθρώπων ως πολιτισμικά υποκείμενα. Ξεκινώντας από τα βασικά θεωρητικά εργαλεία που το γνωστικό πεδίο του Υλικού Πολιτισμού έχει να προσφέρει για τη μελέτη της σχέσης των ανθρώπων με τον υλικό κόσμο, το μάθημα περιλαμβάνει τις εξής ενότητες: 1) πολιτικές χρήσεις της ένδυσης στο πλαίσιο της εθνικής ιδεολογίας, 2) στο πλαίσιο του φύλου και της βιοεξουσίας, 3) η ένδυση ως στοιχείο διαμόρφωσης του σώματος

και των σωματικών τεχνικών, 4) ως θρησκευτική πρακτική και 5) ως αντικείμενο μουσειακής συλλογής και έκθεσης. Τέλος, μια ενότητα εστιάζει στην υπόδηση επανεξετάζοντας τον ίδιο τον ορισμό του υποδήματος και τονίζοντας τη δραστική του ικανότητα πάνω στον άνθρωπο

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι η ανάπτυξη της ικανότητας των φοιτητών και φοιτητριών να κατανοούν βαθύτερα το πολιτισμικό φαινόμενο της ένδυσης και της υπόδησης και να μπορούν να το συνδέσουν με ευρύτερες κοινωνικές και πολιτισμικές αντιλήψεις και πρακτικές. Επίσης, θα διευρύνουν τις γνώσεις τους σχετικά με την ένδυση σε διάφορους πολιτισμούς και πολιτισμικά πλαίσια. Μέσα από την εκπόνηση εργασίας, τους δίνεται επίσης η δυνατότητα να εξασκηθούν στο χειρισμό της βιβλιογραφίας (ελληνικής και αγγλικής) και στη σύνθεση ιδεών πάνω σε ένα συγκεκριμένο θέμα.
- **Προαπαιτούμενα:** Δυνατότητα χειρισμού αγγλικής βιβλιογραφίας.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Miller, D. (2010) “Why clothing is not superficial” στο D. Miller *Stuff*, Cambridge: Polity, σελ. 12-41.

Entwistle, J. (2000) ‘Fashion and the fleshy body: dress as embodied practice’ στο *Fashion Theory* 4 (3), σελ. 323-348.

Πετρίδου Ε. (2013) «Ένδυμα και υλικός πολιτισμός» στο Ε. Γιαλούρη (επιμ.), *Υλικός Πολιτισμός: η ανθρωπολογία στη χώρα των πραγμάτων*, Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, προβολή οπτικοακουστικού υλικού, παρουσιάσεις φοιτητών, συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εργασία, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Οικονομική Ανθρωπολογία

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-150
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το πρώτο μέρος του μαθήματος επικεντρώνεται στη διαμόρφωση της Οικονομικής Ανθρωπολογίας (θεωρίες και ρεύματα) καθώς και τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού». Γίνεται κριτική παρουσίαση

των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών για την πρωτόγονη οικονομία και, ειδικότερα, για την ανταλλαγή, το δώρο και τους τρόπους/σχέσεις παραγωγής. Επίσης εξετάζονται διάφορες αντιλήψεις που έχουν επικρατήσει για τον συμβολισμό και την ηθική του χρήματος καθώς και απόψεις για τις διαφορές μεταξύ δυτικού και πρωτόγονου χρήματος. Το δεύτερο μέρος περιλαμβάνει ενότητες οι οποίες προορίζονται για την εξέταση των εξής θεμάτων: θεωρίες/έννοιες του εκσυγχρονισμού, της ανάπτυξης και των παγκοσμίων συστημάτων, προσεγγίσεις των διαδικασιών κοινωνικοοικονομικού μετασχηματισμού, και αναλυτικές σκοπιές πάνω στο ζήτημα εργασία και κοινωνικό φύλο.

Στόχοι: Να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την ανθρωπολογική αντιμετώπιση διαφόρων θεωρητικών και ερευνητικών ζητημάτων συναφών με οικονομικές σχέσεις, πρακτικές και αντιλήψεις, τόσο από μεθοδολογική άποψη όσο και από αναλυτική σκοπιά. Ειδικότερα, να κατανοήσουν πώς η εθνογραφική έρευνα ερμηνεύει τις ιδιαιτερότητες των εκάστοτε οικονομικών πρακτικών, συμπεριφορών και αντιλήψεων, εντάσσοντάς τες στα κοινωνικά και πολιτισμικά τους συμφραζόμενα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του οικονομικού, η κατανόηση των κυριότερων ανθρωπολογικών θεωριών για την πρωτόγονη οικονομία, την ανταλλαγή, το δώρο καθώς και για τον συμβολισμό και την ηθική του χρήματος. Η απόκτηση θεωρητικού και μεθοδολογικού πλαισίου για την ερμηνεία και ανάλυση των οικονομικών πρακτικών, συμπεριφορών και αντιλήψεων στα εκάστοτε κοινωνικά και πολιτισμικά τους συμφραζόμενα.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση και προαιρετική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία του τουρισμού

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-153
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι παρακάτω άξονες αποτελούν τη βάση για τη συγκρότηση του μαθήματος: οι εννοιολογικές προσεγγίσεις του τουρισμού και της κατηγορίας του τουρίστα (δομικές αναλύσεις, ταξινομικά σχήματα και η προσέγγιση του τουρισμού ως διαδικασία). αναλυτικές προσεγγίσεις του τουριστικού λόγου, των τουριστικών αναπαραστάσεων και της διαπολιτισμικής, διυποκειμενικής τουριστικής συνάντησης. το ζήτημα της αυθεντικότητας από τη σκοπιά των εμπειριών των τουριστών αλλά και των υποδοχέων τους. οι αντιδράσεις και μορφές προσαρμογής κοινωνικών ομάδων και νοικοκυριών στον τουρισμό (σε επίπεδο επιχειρηματικής δράσης, εργασιακών σχέσεων, χρήσεων γης, καθημερινών πρακτικών κ.ά). η διαπλοκή/αλληλεπίδραση του τουρισμού με έμφυλες «πραγματικότητες» (ιδεολογίες, σχέσεις, αντιλήψεις). και, γενικά, οι διαδικασίες του κοινωνικο-οικονομικού μετασχηματισμού και οι πολιτισμικές αλλαγές τις οποίες βιώνουν οι τοπικές κοινωνίες υποδοχής..
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχοι του μαθήματος: να εξοικειωθούν οι φοιτητές με την ανθρωπολογική προσέγγιση του τουρισμού, τόσο από άποψη μεθοδολογικής όσο και αναλυτικής προσέγγισης των ζητημάτων της έρευνας. ειδικότερα, να κατανοήσουν πώς η ανθρωπολογική/ εθνογραφική έρευνα είναι σε θέση να φωτίσει το φαινόμενο του τουρισμού απ' τη σκοπιά των ίδιων των τουριστών -των αναζητήσεων, των εμπειριών και των ταυτοτήτων τους -καθώς και τις ιδιαιτερότητες των τοπικών κοινωνιών μέσα από το πρίσμα των διασυνδέσεων τους με μια παγκόσμια οικονομική, κοινωνική και πολιτισμική πραγματικότητα (τον τουρισμό)..
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Χριστίνα Μπανάρου. *Οπτικός πολιτισμός και τουρισμός*, εκδ. Παπαζήση, 2012.
Β. Γαλανή-Μουτάφη, *Έρευνες για τον Τουρισμό στην Ελλάδα και την Κύπρο: Μια Ανθρωπολογική Προσέγγιση*, εκδ. Προπομπός, 2002.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Άρθρα και κεφάλαια βιβλίων.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσιάσεις κειμένων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις και γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KA-180
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο- 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Έφη Πλεξουσάκη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εξετάζει ορισμένους από τους τρόπους με τους οποίους εφαρμόζεται η προβληματική και η μέθοδος της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της εκπαίδευσης και του σχολείου. Η εκπαίδευση αναφέρεται σε πολύμορφα φαινόμενα και παράλληλα το ίδιο το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τη σχολική εκπαίδευση έχει πολλαπλές αφετηρίες και συνδέσεις με άλλες κοινωνικές επιστήμες.

Καταρχήν θα συζητηθούν ζητήματα κοινωνικοποίησης, μάθησης και γνώσης από τη σκοπιά της κλασσικής αμερικανικής (Μποασιανής) ανθρωπολογίας μη δυτικών κοινωνιών και θα παρουσιαστούν μελέτες που προσεγγίζουν κριτικά την έννοια της κοινωνικοποίησης από τη σκοπιά της συμβολικής ανθρωπολογίας και της εθνογραφίας της επικοινωνίας. Στη συνέχεια, θα παρουσιαστούν οι κοινωνικές και πολιτισμικές αλλαγές που συνδέονται με την συγκρότηση των εθνικών εκπαιδευτικών συστημάτων και θα συζητηθούν οι πολυποικίλες λειτουργίες που έχει η εκπαίδευση σε διαφορετικά πολιτισμικά συμφραζόμενα. Με αφετηρία εθνογραφικές έρευνες θα εστιάσουμε στα ποικίλα νοήματα που προσδίδονται σε έννοιες κεντρικές κατά τη σχολική ζωή όπως μαθητής, δάσκαλος, γνώση, μάθηση, σχολική αποτυχία/επιτυχία κλπ σε σχέση με ζητήματα ταυτότητας (ταξικής, έμφυλης, εθνικής και εθνοτικής, τοπικής), ρατσισμού και πολιτισμικής αλλαγής.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**

- Οι φοιτητές επιδιώκεται να μπορούν: α) να εντοπίζουν τους τρόπους με τον οποίο εκφράζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές ιεραρχήσεις στην εκπαίδευση, β) να κατανοήσουν τη σημασία της δράσης των υποκειμένων για τη διαμόρφωση και τη λειτουργία του σχολικού θεσμού και γ) να αναγινώσκουν την πολιτισμική διαφορά και του τρόπου με τον οποίο αποτυπώνεται στη σχολική φοίτηση.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Paul Willis, 2012. *Μαθαίνοντας να δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*, Αθήνα: Gutenberg.

Sharon Gewirtz και Alan Cribb, 2010. *Κατανοώντας την εκπαίδευση*, Μεταίχιμο.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Audrey I. Richards, 1997. «"Chisungu": μια τελετουργία μύησης των κοριτσιών στους Μπέμπα της Ζάμπια», στο Δ. Μακρυνιώτη, *Παιδική ηλικία*. Αθήνα: Νήσος

Λεωνίδα Σωτηρόπουλος, 1999. *Ανθρωπολογία στην εκπαίδευση*, Αθήνα: Ελληνικά γράμματα

Jim Cummins, 1999. *Ταυτότητες υπό διαπραγμάτευση*. Αθήνα, Gutenberg,

Judith Okely, 1978. «Privileged, schooled and finished: Boarding education for girls», S. Ardener (επιμ.), *Defining females. The Nature of Women in Society*. Λονδίνο: Croom Helm.

Louise Archer, 2008. «The impossibility of minority ethnic educational "sucess"? An examination of the discourses of teachers and pupils in British secondary schools». *European Educational Research Journal*, 7 (1).

Ταινίες: *Με λένε Στέλλα* της Συλβί Βερέντ και *Ανάμεσα στους τοίχους* του Λοράν Καντέ.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, προβολή και σχολιασμός ταινιών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εργασίες και τελική γραπτή εξέταση. Γραπτή εργασία και τελική γραπτή εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ανθρωπολογία της μουσικής

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΑ-192
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Παναγιώτης Πανόπουλος

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα αυτό, θα εξετάσουμε πώς εφαρμόζεται η ανθρωπολογική προσέγγιση στη μελέτη της μουσικής. Θα διερευνήσουμε ποικίλες μουσικές επιτελέσεις, σε διάφορες κοινωνίες, και θα εστιάσουμε στις κοινωνικές και συμβολικές συνιστώσες της μουσικής μέσα στον πολιτισμό, αλλά και της μουσικής ως πολιτισμού. Θα μελετήσουμε, επομένως, τη μουσική όχι ως αυτόνομη καλλιτεχνική μορφή οργάνωσης του ήχου, αλλά ως κοινωνική σχέση και πολιτισμική πρακτική, εστιάζοντας στην πολλαπλότητα και την ποικιλομορφία των πολιτισμικών σημασιών των μουσικών επιτελέσεων από κοινωνία σε κοινωνία, αλλά και μέσα στα πλαίσια της ίδιας κοινωνίας.

Στόχοι: Η εξοικείωση με ζητήματα μουσικής εθνογραφίας και εθνογραφίας της επιτέλεσης. Η συστηματική μελέτη ενός είδους κοινωνιών (των κοινωνιών του τροπικού δάσους) ως αντιπροσωπευτικό εθνογραφικό παράδειγμα ανθρωπολογικής προσέγγισης της μουσικής.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Μέσα από την ανάλυση των ποικίλων κοινωνικών χρήσεων της μουσικής σε διάφορους πολιτισμούς, θα εξηγήσουμε γιατί η ανθρωπολογία της μουσικής δεν αποτελεί σήμερα έναν γνωστικό κλάδο που συγκροτείται πάνω στη βάση ενός γνωστικού αντικειμένου (τη μουσική στις «άλλες» κοινωνίες), αλλά μια ευρύτερη θεωρητική σκοπιά, που προσεγγίζει τη μουσική ως πεδίο παραγωγής και διαχείρισης των πολιτισμικών σημασιών, των κοινωνικών πρακτικών και των σχέσεων εξουσίας, και που μπορεί να εφαρμοστεί σε κάθε κοινωνία και σε κάθε πολιτισμικό σύστημα.
- **Προαπαιτούμενα :** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Πανόπουλος, Παναγιώτης. (επιμ.). 2005. *Από τη μουσική στον ήχο: Εθνογραφικές μελέτες των Steven Feld, Marina Roseman και Anthony Seeger*. Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.

Blacking, John. 1981 [1973]. *Η έκφραση της ανθρώπινης μουσικότητας*. Αθήνα: Νεφέλη.

Small, Christopher. 1983 [1977]. *Μουσική – Κοινωνία – Εκπαίδευση*. Αθήνα: Νεφέλη.

- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- Nettl, Bruno. 1979 [1956]. *Η μουσική στους πρωτόγονους πολιτισμούς*. Αθήνα: Κάλβος.
 Ιδιαίτερα, κεφ. 1: «Εισαγωγή», κεφ. 2: «Ο ρόλος της μουσικής στον πρωτόγονο πολιτισμό» και κεφ. 3: «Η ανάπτυξη και τα δόγματα της εθνομουσικολογίας».
- Clastres, Pierre. 1992 [1966]. “Τόξο και καλάθι”. Στο *Η κοινωνία ενάντια στο κράτος*.
 Αθήνα: Εκδόσεις Αλεξάνδρεια.
- Eliade, Mircea. 1978 [1968]. *Ο σαμανισμός και οι αρχαϊκές τεχνικές της έκστασης*.
 Αθήνα: Εκδόσεις Χατζηνικολή. Ιδιαίτερα, κεφ.: «Το σαμανικό ταμπούρλο» και κεφ.: «Κοστούμια και μαγικά ταμπούρλα σ’ ολόκληρο τον κόσμο».
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή εθνογραφικών ταινιών, ακρόαση μουσικών παραδειγμάτων.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εξέταση, εργασία (προαιρετική και συμπληρωματική της εξέτασης) κατόπιν συνεννοήσεως με τον διδάσκοντα στην αρχή του εξαμήνου.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εισαγωγή στην Ιστορία

- **Κωδικός μαθήματος:** I-200
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξερτζόγλου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εισάγει τους φοιτητές/τριες στην Ιστορία παρουσιάζοντας το ζητήματα με τα οποία συνδέεται η ιστορική έρευνα, τη θέση της Ιστορίας στις κοινωνικές επιστήμες. αλλά και τους τρόπους οργάνωσης της ιστορικής σκέψης σε σχέση με το παρελθόν, το παρόν και το μέλλον. Το μάθημα χωρίζεται σε τρεις ενότητες. Στην πρώτη εξετάζονται θεματικές όπως η Ιστορία και παρελθόν, μνήμη και ιστορία, χρόνος και ιστορικότητα. Παρουσιάζεται επίσης η εξέλιξη της ιστοριογραφίας από τον 19^ο αιώνα μέχρι σήμερα τόσο μέσα από τις βασικές ιστορικές σχολές όσο και μέσα από τις περιοχές ιστορικής έρευνας. Η δεύτερη ενότητα αποτελεί μια εισαγωγή στο πεδίο της ιστορικής έρευνας παρουσιάζοντας τους τρόπους με τους οποίους δουλεύουν οι ιστορικοί καθώς το υλικό με το οποίο εργάζονται. Η τρίτη ενότητα επιχειρεί να εισάγει τους φοιτητές/τριες σε επιστημολογικά και μεθοδολογικά ζητήματα που αφορούν την ιστορία, όπως, η σχέση ιστορίας και κοινωνικών επιστημών, οι διαφορετικοί τρόποι

ιστορικής ερμηνείας, το ζήτημα της αντικειμενικότητας και η ματιά του ιστορικού, το γεγονός ως επιστημολογικό ζήτημα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αποσκοπεί στο να φέρει τους φοιτητές/τριες σε μια πρώτη επαφή με την ιστορική σκέψη. Καθώς η ιστορική σκέψη καλλιεργείται και δεν είναι φυσική, όπως και καμία άλλη μορφή σκέψης, προσφέρει σημαντικές νοητικές δεξιότητες στους κοινωνικές επιστήμονες που οφείλουν να κατανοούν τα ζητήματα που τους απασχολούν στην ιστορικότητά τους. Με δεδομένο τον εντελώς ανεπαρκή τρόπο διδασκαλίας της ιστορίας στις προηγούμενες βαθμίδες της εκπαίδευσης οι φοιτητές/τριες έχουν μια εντελώς στρεβλή εικόνα για την ιστορία ενώ αγνοούν παντελώς τη διάσταση της ιστορικής σκέψης. Η γνωριμία με την Ιστορία και με τις δεξιότητες που απαιτούνται για την ιστορική έρευνα αποτελεί βασικό στόχο του μαθήματος. Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες θα εξοικειωθούν με ένα γνωστικό πεδίο που αναδεικνύει την πολυπλοκότητα ως γνωστική προϋπόθεση και δεν περιορίζεται σε προκαθορισμένες, στατικές γνώσεις.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Burke Peter, 2002. *Ιστορία και Κοινωνική Θεωρία*, Αθήνα, Νήσος.
Ιγκερς Γκέοργκ, 1999. *Η Ιστοριογραφία στον 20^ο αιώνα*, Αθήνα, Νεφέλη.
Λιάκος Αντώνης, 2007. *Πώς το Παρελθόν Γίνεται Ιστορία*, Αθήνα: Πόλις.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Jenkins Keith, 2004. *Επαναθεώρηση της Ιστορίας*, Αθήνα: Παπαζήσης.
Λε Γκοφ Ζακ, 1998. *Ιστορία και Μνήμη*, Αθήνα: Νεφέλη.
Burke Peter, 2009. *Τι Είναι Πολιτισμική Ιστορία*, Μεταίχμιο.
Cannadine David, 2007. *Τι είναι η Ιστορία Σήμερα*, Αθήνα: Νήσος.
Δημητρίου –Κοτσώνη Σίβυλα, Δημητρίου Σωτήρης, 1996. *Ανθρωπολογία και Ιστορία*, Αθήνα, Καστανιώτης
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα οργανώνεται με βάση διαλέξεις του διδάσκοντα ενώ παράλληλα προσφέρονται φροντιστήρια με συγκεκριμένες θεματικές στα οποία η συζήτηση γίνεται με βάση συγκεκριμένη βιβλιογραφία. Το μάθημα συνοδεύεται από την παρουσίαση οπτικού υλικού αλλά και την προβολή ταινιών. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με τελικές εξετάσεις και μη υποχρεωτική εξέταση προόδου.
Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Το μακεδονικό ζήτημα τον 20ό αιώνα

- **Κωδικός μαθήματος:** I-206
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Σπύρος Καράβας

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ιστορική θεώρηση του Μακεδονικού ζητήματος απαλλαγμένη κατά το δυνατόν από τις συνθήκες ιδεολογικές αγκυλώσεις. Η θεώρηση αυτή έχει ως κύριο άξονα τις ελληνικές πολιτικές που προτάθηκαν ή και εφαρμόστηκαν στη Μακεδονία, τόσο πριν όσο και μετά το 1913. Η συγκεκριμένη οπτική υπαγορεύεται από το ελληνόγλωσσο τεκμηριωτικό και ιστοριογραφικό υλικό που χρησιμοποιείται. Στο μάθημα εξετάζονται οι συνθήκες δημιουργίας του Μακεδονικού ζητήματος στο πλαίσιο των ευρωπαϊκών και βαλκανικών ανταγωνισμών· οι οικονομικές, κοινωνικές και πολιτισμικές συνιστώσες του, σε συνδυασμό με την επαγγελία της απελευθέρωσης· οι άξονες της ελληνικής προπαγάνδας για τον γλωσσικό εξελληνισμό και τον εθνικό φρονηματισμό των «αντιθέτων»· η συγκρότηση του μύθου του Μακεδονικού Αγώνα μέσα από τη διαδικασία της αποσιώπησης και του «εξευγενισμού» των πεπραγμένων· οι πολιτικές ενσωμάτωσης και αφομοίωσης, καθώς και οι μεθοδεύσεις εξελληνισμού του μακεδονικού χώρου που ακολούθησαν μετά τον Β' παγκόσμιο πόλεμο· η επιπόνηση της στρατηγικής του «ανύπαρκτου» ζητήματος και οι κοινωνικές και πολιτικές επιπτώσεις της· η πολιτική των διακρίσεων ως προς την ιθαγένεια για την επιστροφή των πολιτικών προσφύγων.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/-τριες, μέσα από το παράδειγμα του Μακεδονικού ζητήματος αναμένεται 1^ο να κατανοήσουν τη σημασία της χρονολόγησης, της αυθεντικότητας και του είδους των τεκμηρίων· 2^ο να κάνουν τη διάκριση μεταξύ προπαγάνδας για εσωτερική χρήση και επιστημονικής προσέγγισης· 3^ο να αποκτήσουν τη δυνατότητα θεώρησης του παρελθόντος απαλλαγμένης από τις πέδες της δημόσιας-αγοραίας ιστορίας.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Κωστόπουλος, Τάσος. 2008 (2000). *Η απαγορευμένη γλώσσα - Κρατική Καταστολή των Σλαβικών Διαλέκτων στην Ελληνική Μακεδονία*, Αθήνα, Βιβλιόραμα.

Καράβας, Σπύρος. 2014. *Μυστικά και παραμύθια από την ιστορία της Μακεδονίας*, Αθήνα, Βιβλιόραμα.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Βότσης, Πέτρος. 1998. *Μακεντόντιστο. Οδοιπορικό μιας πικρίας*, Αθήνα, Πλέθρον.

Brailsford, H. N. 2006 (Λονδίνο 1906). *Μακεδονία. Οι φυλές της και το μέλλον της*, μτφ. Δ. Καζάκης, Αθήνα, Οδυσσέας.

Γούναρης, Βασίλης. 2005. «*Εγνωσμένων κοινωνικών φρονημάτων*»: Κοινωνικές και άλλες όψεις του αντικομμουνισμού στη Μακεδονία του Εμφυλίου Πολέμου, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο.

Γούναρης, Βασίλης. 2010. *Το Μακεδονικό Ζήτημα από το 19ο έως τον 21ο αιώνα. Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις*, Αθήνα, Αλεξάνδρεια.

Καράβας, Σπύρος. 2010. «*Μακάριοι οι κατέχοντες την γην*». *Γαιοκτητικοί σχεδιασμοί προς απαλλοτρίωση συνειδήσεων στη Μακεδονία 1880-1909*, Αθήνα, Βιβλιόραμα.

Καρακασίδου, Αναστασία. 1999. *Μακεδονικές ιστορίες και πάθη (1870-1990)*, Αθήνα, Οδυσσέας.

Κωστόπουλος, Τάσος, «*Αφαιρέσεις Ιθαγένειας: η σκοτεινή πλευρά της νεοελληνικής ιστορίας (1926-2003)*», π. *Σύγχρονα Θέματα*, τ. 83, Αθήνα, Δεκ. 2003.

Κωστόπουλος, Τάσος. 2004. «*Το όνομα του 'Άλλου': από τους 'ελληνοβούλγαρους' στους 'ντόπιους Μακεδόνες'*» στο συλλογικό τόμο *Μειονότητες στην Ελλάδα*, Αθήνα, εκδ. Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού.

Λιθοξόου, Δημήτρης. 1998. *Ο ελληνικός αντιμακεδονικός αγώνας*, Αθήνα, εκδ. Μεγάλη Πορεία.

Πετσίβας Γιώργος (επιμ.). 2000. *Ιωνος Δραγούμη. Τα τετράδια του Ιλιντεν*, Αθήνα.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, σχολιασμός τεκμηρίων και πρακτική εξάσκηση από ομάδες φοιτητών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση, προαιρετική εργασία με παρουσίασή της εντός της αίθουσας, που αφορά στο 33% της βαθμολογίας.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος

Προφορική Ιστορία

- **Κωδικός μαθήματος:** I-208
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ποθητή Χαντζαρούλα
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στα κεντρικά θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα της προφορικής ιστορίας: Αποτελεί η προφορική ιστορία ένα διαφορετικό είδος ιστορίας και σε τι συνίσταται η διαφορά της; Τι είδους τεκμήρια είναι οι προφορικές μαρτυρίες; Για ποιο λόγο αποτελούν πρόκληση για τον ιστορικό του πρόσφατου παρελθόντος; Ποιες πλευρές της ανθρώπινης ιστορίας φωτίζουν οι προφορικές μαρτυρίες; Πώς προέκυψε και από ποιες ανάγκες η συγκρότηση της προφορικής ιστορίας σε ξεχωριστό γνωστικό πεδίο; Τα θέματα στα οποία εστιάζει αφορούν: τη σχέση μνήμης και ιστορίας, τη μνήμη ως πηγή της ταυτότητας (ταξικής, έμφυλης, φυλετικής, σεξουαλικής, θρησκευτικής κλπ.), τη διαδικασία διαμόρφωσης της υποκειμενικότητας (ατομικής και συλλογικής), τη σχέση μεταξύ ερευνήτριας/τή και πληροφορήτριας/τή, ζητήματα δεοντολογίας της προφορικής συνέντευξης και χρήσης της προφορικής μαρτυρίας, τις πολιτικές της συγκρότησης της αφήγησης (μνήμη, απόκρυψη, σιωπή, τραύμα). Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τις φοιτήτριες/τές με τις θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις της προφορικής ιστορίας μέσα από συγκεκριμένα ιστοριογραφικά παραδείγματα (ιστορία του Ολοκαυτώματος, εμφυλίου, απαρτχάιντ κλπ.). Επιπλέον, να τις/τους εισαγάγει σε ζητήματα πρακτικής της προφορικής ιστορίας όπως ο σχεδιασμός και η διεξαγωγή συνεντεύξεων και η ερμηνεία των προφορικών μαρτυριών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/-τριες αναμένεται να εξοικειωθούν με τη μέθοδο της προφορικής ιστορίας και να οργανώνουν τη δική τους έρευνα, η οποία θα βασίζεται σε προφορικές μαρτυρίες. Επίσης να αποκτήσουν γνώση της σημασίας και της ιδιαιτερότητας της προφορικής μαρτυρίας και να κατανοήσουν τη έννοια της μνήμης ως πηγή για να κατανοήσουμε το παρελθόν. Ειδικότερα, αναμένεται:
  - Να κατανοήσουν την προφορική μαρτυρία ως πηγή γνώσης για το παρελθόν.
  - Να διακρίνουν τις ιδιαιτερότητες της μαρτυρίας ως ιστορικής πηγής.
  - Να εφαρμόσουν τη μεθοδολογία της προφορικής συνέντευξης στη δική τους έρευνα.
  - Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν ένα πρόγραμμα προφορικής ιστορίας.
  - Να πραγματοποιούν και να αναλύουν προφορικές συνεντεύξεις.
  - Να χρησιμοποιήσουν τη μαρτυρία ως πηγή και να αξιολογήσουν τα τεκμήριά τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Paul Thompson, 2002. *Φωνές από το παρελθόν* (μετάφραση Ρ.Β.Μπούσχοτεν-Ν. Ποταμιάνος), Αθήνα: Πλέθρον.

Zeese Papanikolas, 2002. *Αμοιρολόιτος: Ο Λούις Τίκας και η σφαγή στο Λάντλουου* (μετάφραση Πελαγία Μαρκέτου). Αθήνα: Παπαζήσης.

Ποθητή Χαντζαρούλα, 2012. *Σμιλεύοντας την υποταγή: Οι έμμισθες οικιακές εργάτριες στην Ελλάδα το πρώτο μισό του εικοστού αιώνα*. Αθήνα: Παπαζήσης.

Maurice Halbwachs, *Τα κοινωνικά πλαίσια της μνήμης* (μτφ. Ε. Ζέη). Νεφέλη 2013.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- Mercedes Vilanova, 2000. *Αόρατες πλειοψηφίες: εργατική εκμετάλλευση, επανάσταση και καταστολή*. Κατάρτι.
- Ρένα Μόλχο. 2002. «Το αρχείο οπτικοακουστικών μαρτυριών των επιζώντων της ναζιστικής γενοκτονίας Shoah: Στόχοι, οργάνωση και διαδικασία συνεντεύξεων», *Επιθεώρηση Κοινωνικών Ερευνών*, 107: 199-217.
- Valerie Yow, *Recording Oral History. A Guide for the Humanities and Social Sciences* 2nd ed. (Walnut Creek: AltaMira Press, 2005).
- Luisa Passerini, 1998. «Προφορικές πηγές και ανάλυση πολιτισμικών ταυτοτήτων. Μνήμες του εαυτού: Αυτοβιογραφία και αυτό-αναπαράσταση». Στο *Σπαράγματα του 20ού αιώνα*. Νεφέλη: 101-165.
- Ρίκη Βαν Μπούσχοτεν, 1997. *Ανάποδα χρόνια: συλλογική μνήμη και ιστορία στο Ζιάκα Γρεβενών (1900-1950)*. Πλέθρον.
- Δήμητρα Λαμπροπούλου, 2009. *Οικοδόμοι: οι άνθρωποι που έχτισαν την Αθήνα, 1950-1967*. Αθήνα: Βιβλιόραμα.
- Paul Willis, 2012. *Μαθαίνοντας να Δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*. Αθήνα: Gutenberg.
- Alessandro Portelli, 1998. «What makes oral history different?» Στο R. Perks και A. Thompson (επιμ.), *The Oral History Reader*. Λονδίνο: Routledge.
- Nicholas Doumanis, 1997. *Myth and Memory in the Mediterranean: Remembering Fascism's Empire*. Macmillan.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού και ηχητικού υλικού, ηλεκτρονικά αρχεία προφορικής ιστορίας. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open EClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό καθώς και συνδέσεις με σημαντικά αρχεία προφορικής ιστορίας.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση, προαιρετική εργασία (η οποία καταλαμβάνει το 30% της βαθμολογίας).
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας

Κοινωνική πολιτική, εργασία και εργατικό κίνημα στην Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** I-213
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο, 8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ποθητή Χαντζαρούλα
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του μαθήματος αποτελεί η ιστορία του εργατικού κινήματος το δέκατο ένατο αιώνα στην Ευρώπη και η ανάπτυξη της κρατικής κοινωνικής πολιτικής με κύριους άξονες ανάλυσης την εργασία, την κοινωνική τάξη και το φύλο. Θα μας απασχολήσει η δημιουργία ενός νέου υποκειμένου, της εργατικής τάξης, και οι προσεγγίσεις της από τη νέα κοινωνική ιστορία. Ποιοι συγκροτούσαν αυτό το νέο πολιτικό υποκείμενο; Το σεμινάριο πραγματεύεται ζητήματα της εμφάνισης του εργατικού κινήματος και της σχέσης του με την ειδικευση, το φύλο, τη θρησκεία, την εθνότητα και στοχεύει να αναδείξει τις διαφοροποιήσεις της συγκρότησης του πολιτικού υποκειμένου στις διαφορετικές ευρωπαϊκές χώρες, συνδέοντας τη συγκρότησή του με το οικονομικό και κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο. Οι σχέσεις των κοινωνικών κινήματων με το κράτος και η ανάπτυξη της κοινωνικής πολιτικής ήταν καθοριστικοί παράγοντες της διαμόρφωσης των κοινωνικών σχέσεων και υποκειμένων, καθώς το κράτος κάνει υπόθεσή του την εργασία. Θα αναλυθούν οι θεωρητικές προσεγγίσεις της κοινωνικής πολιτικής και θα τεθεί το συγκριτικό πλαίσιο εξέτασης της ευρωπαϊκής κοινωνικής πολιτικής. Θα αναλυθεί το ιστορικό περιεχόμενο των εννοιών της κοινωνικής πολιτικής, της μέριμνας και του κοινωνικού και θα αναδειχθούν οι έμφυλοι προσδιορισμοί τους. Η διάκριση δημόσιου/ιδιωτικού, κατεξοχήν έμφυλη διχοτομία, και η διαφορά του φύλου αποτέλεσαν κεντρικούς άξονες μέσα από τους οποίους γινόταν κατανοητή η εργασία, η εργατική τάξη και η προστασία. Θα αναλύσουμε τους τρόπους με τους οποίους οι έμφυλες και ταξικές διακρίσεις καθόρισαν την ανάπτυξη των προνοιακών πολιτικών αλλά και την ανάπτυξη συλλογικών υποκειμενικοτήτων.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες αναμένεται:
  - Να έχουν κατανοήσει την ευρωπαϊκή διάσταση της κοινωνικής πολιτικής και το πλαίσιο ανάπτυξής της.
  - Να χρησιμοποιούν τις έννοιες της κοινωνικής πολιτικής, της μέριμνας (φροντίδας) και του κοινωνικού και να τις τοποθετούν στα ιστορικά τους συμφραζόμενα.
  - Να διακρίνουν τα χαρακτηριστικά της κοινωνικής πολιτικής σε διαφορετικές χώρες της Ευρώπης.

- Να τοποθετούν το εργατικό κίνημα στο οικονομικό, κοινωνικό και πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο αναδύθηκε.
- Να αναγνωρίζουν το φύλο ως κεντρικό παράγοντα στη διαμόρφωση της εργασίας και του εργατικού κινήματος.
- Να χρησιμοποιούν τις έννοιες της τάξης και του φύλου στην ιστορική ανάλυση.
- Να ερμηνεύουν διαφορετικές μορφές λόγου και να τον τοποθετούν στα ιστορικά του συμφραζόμενα.
- Να μπορούν να επεξεργαστούν τα σύγχρονα κοινωνικά προβλήματα με τη θεωρητική σκευή των προσεγγίσεων του κράτους πρόνοιας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Dick Geary, *Το ευρωπαϊκό εργατικό κίνημα*, Θεσσαλονίκη, Επίκεντρο 1988.

Goeff Eley, *Σφυρηλατώντας τη δημοκρατία: ιστορία της ευρωπαϊκής αριστεράς. Α΄ τόμος (1850-1923)*. Αθήνα: Σαββάλας 2010.

Αντώνης Λιάκος, *Εργασία και πολιτική στην Ελλάδα του Μεσοπολέμου: Το Διεθνές Γραφείο Εργασίας και η ανάδυση των κοινωνικών θεσμών*. Αθήνα: Νεφέλη 2014 (β΄ έκδοση).

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Ε.Π.Τόμσον, *Η δημιουργία της αγγλικής εργατικής τάξης*. (Υπό έκδοση).

Carolyn Steedman, *An Everyday Life of the English Working Class. Work, Self and Sociability in the Early Nineteenth Century*, Cambridge University Press, 2013.

Marcel Van der Linden and Jurgen Rojahn (eds.), *The Formation of Labour Movements, 1870-1914*. Brill 1990.

Ira Katznelson και Aristide R. Zolberg (επιμ.), *Working-Class Formation: Nineteenth-Century Patterns in Western Europe and the United States*, Princeton University Press, 1986.

Έφη Αβδελά, «Η κοινωνική τάξη στη σύγχρονη ιστοριογραφία». *Τα Ιστορικά*, 12, 22, Ιούνιος 1995. 173-204.

Francois-Xavier Merrien., *Αντιμέτωποι με τη φτώχεια: Η Δύση και οι φτωχοί χθες και σήμερα*. Παπαζήσης 1996.

Έφη Αβδελά, «Το αντιφατικό περιεχόμενο της κοινωνικής προστασίας: Η νομοθεσία για την εργασία των γυναικών στη βιομηχανία (19ος - 20ός αιώνας)». *Τα Ιστορικά* 11, 1989: 336-360.

Jacques Rancière, *La nuit des prolétaires: Archives du rêve ouvrier*. Παρίσι: Fayard, 1981 [αγγλική μετάφραση, *Nights of Labor*].

Μαρία Κορασίδου, *Όταν η Αρρώστια Απειλεί: Επιτήρηση και έλεγχος της υγείας του πληθυσμού στην Ελλάδα του 19ου αιώνα*. Αθήνα, Τυπωθήτω.

Kathleen Canning, «Social Policy, Body Politics: Recasting the Social Question in Germany, 1875-1900» στο L. Frader και S.O. Rose (επιμ.), *Gender and Class in Modern Europe*, Cornell University Press, 1995.

François Ewarld, 2000. *Ιστορία του Κράτους Πρόνοιας* (μτφ. Μ. Κορασίδου). Gutenberg.

Μαρία Στρατηγάκη, 2007. *Το φύλο της Κοινωνικής Πολιτικής*, Μεταίχμιο.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις. Στο μάθημα θα χρησιμοποιηθεί η ελληνόγλωσση και αγγλόγλωσση βιβλιογραφία της ιστορίας της κοινωνικής πολιτικής και του εργατικού κινήματος. Θα χρησιμοποιηθούν ιστορικοί ιστότοποι που περιέχουν πηγές της ιστορίας του εργατικού κινήματος. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open eClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Εισαγωγή στην κοινωνική και πολιτισμική ιστορία του Βυζαντίου

- **Κωδικός μαθήματος:** I-214
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Σμαρνάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγή στη μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού της Βυζαντινής αυτοκρατορίας. Μετά από μερικές αρχικές διαλέξεις για τα σύνορα, τους λαούς, τις γλώσσες και την πολιτική ιστορία του Βυζαντίου, εξετάζονται οι αντιλήψεις των Βυζαντινών για τον αυτοκράτορα και το κράτος τους, η οργάνωση της διοίκησης και του στρατού. Στη συνέχεια αναδεικνύονται κάποια βασικά χαρακτηριστικά της βυζαντινής οικονομίας και κοινωνίας, όπως η οργάνωση της παραγωγής, η ζωή στις πόλεις και στην ύπαιθρο, οι πολιτικές συμπεριφορές των διάφορων κοινωνικών στρωμάτων. Το μάθημα ολοκληρώνεται με τρία ειδικά ζητήματα της Βυζαντινής Ιστορίας, όπου αναλύονται η περίοδος της Εικονομαχίας, οι κανονιστικοί λόγοι και οι πολιτικές περί «ορθοδοξίας» και «ετεροδοξίας» και οι αντιλήψεις για το χρόνο και την ιστορία.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι η γνώση της ιστορίας του βυζαντινού πολιτισμού, αλλά και η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με ζητήματα που αφορούν τους τρόπους προσέγγισης του ιστορικού παρελθόντος. Οι φοιτητές/τριες έρχονται σε επαφή με ένα σημαντικό κεφάλαιο της μεσαιωνικής ευρωπαϊκής ιστορίας και παράλληλα εξοικειώνονται με μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνικής και της πολιτισμικής ιστορίας. Ο στόχος είναι ο εμπλουτισμός των γνώσεών τους, η διεύρυνση των νοητικών οριζόντων τους, αλλά και η ανάπτυξη των αναλυτικών ικανοτήτων τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - C.Mango, 2007. *Βυζάντιο. Η αυτοκρατορία της νέας Ρώμης*, μτφ. Δ.Τσουγκαράκης, Αθήνα: MIET.
    - H.G.Beck, 2009. *Η Βυζαντινή χιλιετία*, μτφ. Δ. Κούρτοβικ, Αθήνα: MIET.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία (έως 10 συγγράμματα):**
    - G. Ostrogorsky, 1978-1981. *Ιστορία του Βυζαντινού κράτους*, τ.1-3, μτφ. Ι. Παναγόπουλος, Αθήνα: Βασιλόπουλος.
    - Ιστορία του Ελληνικού Έθνους*, εκδ., Εκδοτική Αθηνών, τ.Ζ', Η', Θ', Αθήνα: Εκδοτική Αθηνών 1980.
    - R.Browning, 1992. *Η Βυζαντινή Αυτοκρατορία*, μτφ. Ν. Κονομής, Αθήνα: Παπαδήμας.

A. Guillou, 1996. *Ο Βυζαντινός πολιτισμός*, μτφ. P. Odorico – Σ. Τσοχανταρίδου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

A. Λαΐου, επιμ., 2006. *Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου*, τ.1-3, Αθήνα: ΜΙΕΤ.

C.Mango, επιμ., 2006. *Ιστορία του Βυζαντίου του Πανεπιστημίου της Οξφόρδης*, μτφ. Ο. Καραγιώργου, Αθήνα: Νεφέλη.

J. Haldon, 2007. *Βυζάντιο: Μια Ιστορία*, μτφ. Σ. Ν. Σφυρόερα, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα.

J.Herrin, 2008. *Τι είναι το Βυζάντιο;*, μτφ. Χ. Σαμαρά, Αθήνα: Ωκεανίδα.

A.Cameron, 2009 *Οι Βυζαντινοί*, μτφ. Γ. Τζήμας, Αθήνα: Ψυχογιός.

C. Morrisson – J. C. Cheynet, επιμ., 2012. *Ο Βυζαντινός κόσμος*, τ. I-II, Αθήνα: Πόλις 2007 –.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις και σχολιασμός επιλεγμένων πηγών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Κοινωνική και πολιτισμική ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:** I-218
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί εισαγωγή στην κοινωνία και τον πολιτισμό της Ευρώπης από τον 5^ο μέχρι το 18^ο αιώνα. Εξετάζονται η μετάβαση από την αρχαιότητα και η διαμόρφωση του μεσαιωνικού κόσμου και στη συνέχεια το πέρασμα στην πρώιμη νεότερη περίοδο. Κύριους άξονες του μαθήματος αποτελούν η διαμόρφωση του πολιτικού χάρτη της Ευρώπης («βαρβαρικά βασίλεια», κοινοτικό φαινόμενο, ανάδυση του θεσμικού και εδαφικού κράτους), η κοινωνική διαστρωμάτωση (τριμερής διάκριση της μεσαιωνικής κοινωνίας, φεουδαρχική οργάνωση, αστική κοινωνία, ελίτ και υπάλληλα στρώματα), τα δημογραφικά μεγέθη, η οικονομία (χωροδεσποτεία και αγροτικός κόσμος, αστική οικονομία, μετάβαση από τη φεουδαρχία στον καπιταλισμό, πρωτοεκβιομηχάνιση, επέκταση στον εξωευρωπαϊκό κόσμο), οι διανοητικοί ορίζοντες (ο μεσαιωνικός χριστιανισμός, το κίνημα της Αναγέννησης, τα κινήματα της Μεταρρύθμισης και Αντιμεταρρύθμισης) και η συγκρότηση ταυτοτήτων (κοινωνικών, έμφυλων, θρησκευτικών).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να προσδιορίζουν το χρονολογικό πλαίσιο των υπό εξέταση περιόδων, να διακρίνουν τα ερμηνευτικά σχήματα που έχουν προταθεί, να αντλούν συμπεράσματα μέσω συγκρίσεων, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική, να αναθεωρούν παραδεδομένες ιστορικές κρίσεις, να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης και να κρίνουν τη σχέση της ιστορικής έρευνας με το παρόν.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Μπενβενίστε Ρίκα, 2007. *Από τους Βαρβάρους στους Μοντέρνους. Κοινωνική Ιστορία και ιστοριογραφικά προβλήματα της μεσαιωνικής Δύσης*, Αθήνα.

Kamen Henry, 2002. *Πρώιμη Νεότερη Ευρωπαϊκή Ιστορία*, Αθήνα.

Wiesner-Hanks Merry, 2008. *Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη 1450-1789*, Αθήνα.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Bloch Marc, 1987. *Η Φεουδαλική Κοινωνία*. Αθήνα.

Braudel Fernand, 1993-2002 (1949). *Η Μεσόγειος και ο μεσογειακός κόσμος την εποχή του Φιλίππου Β΄*, 3 τ. Αθήνα.

Braudel Fernand, 1995-8 (1979). *Υλικός πολιτισμός, οικονομία και καπιταλισμός, (15^{ος}-18^{ος} αιώνες)*, 2 τ. Αθήνα.

Crawford Katherine, 2007. *European Sexualities, 1400-1800*. Cambridge.

Gurevich Aaron, 1992. *Historical Anthropology of the Middle Ages*. Cambridge.

Hufton Olwen, *Ιστορία των γυναικών στην Ευρώπη (1500-1800)*. Αθήνα, 2003.

Le Goff Jacques, *Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης*. Θεσσαλονίκη 1993.

Muir Edward, *Ritual in Early Modern Europe*. Cambridge, 1997.

Smith Julia, 2008. *Η Ευρώπη μετά τη Ρώμη. Μια Νέα Πολιτισμική Ιστορία 500-1000*. Αθήνα.

Todorov Tzvetan, 2004. *Η κατάκτηση της Αμερικής: το πρόβλημα του Άλλου*. Αθήνα.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, χρήση οπτικού υλικού και κειμένων.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Κράτος και κοινωνία στην Νεότερη Ελλάδα (19^{ος} αι.-αρχές 20ού αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:** I-221
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Γιαννιτσιώτης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζονται στη διαπλοκή τους οι πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία, από την ίδρυση του ελληνικού κράτους μέχρι και τις αρχές του 20ού αιώνα. Το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στα χαρακτηριστικά του γραφειοκρατικού μηχανισμού και το πελατειακό σύστημα, τους πολιτικούς θεσμούς και τη λειτουργία των κομμάτων, την εθνική ιδεολογία και τον εθνικισμό, την κοινωνική διαστρωμάτωση στα πρώτα αστικά κέντρα και τέλος στο χαρακτήρα της ελληνικής οικονομίας με άξονες την εκβιομηχάνιση, την αγροτική πίστη και τις σχέσεις γαιοκτησίας, τη ναυτιλία και το εμπόριο. Το μάθημα αρθρώνεται γύρω από δύο βασικές παραδοχές. Κατά πρώτο, υιοθετείται η συγκριτική οπτική με βάση την οποία αναζητούνται οι διαφορές αλλά και οι ομοιότητες τόσο με τις χώρες του ευρωπαϊκού κέντρου όσο και με τις χώρες της περιφέρειας στη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου. Κατά δεύτερο, υπογραμμίζεται στους φοιτητές και τις φοιτήτριες ότι παράλληλα με την εξέταση των ιστορικών γεγονότων και μετασχηματισμών εξετάζουμε και ιστορικά ερμηνευτικά σχήματα. Με τον τρόπο αυτό αναδεικνύονται, στο μέτρο του δυνατού, οι διαφορετικές οπτικές και προσεγγίσεις των ιστορικών στο εσωτερικό της ελληνικής ιστοριογραφίας κατά τη διάρκεια των τελευταίων σαράντα χρόνων.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες που παρακολουθούν τις διαλέξεις και μελετούν την ύλη:
  - -Αποκτούν βασικές γνώσεις για τις κοινωνικές, πολιτικές και οικονομικές σχέσεις στην ελληνική κοινωνία του 19ου αιώνα.
  - -Εξοικειώνονται με τη βασική βιβλιογραφία της περιόδου και με την έννοια της «ιστοριογραφίας» και της ερμηνείας της ιστορίας.
  - -Κατανοούν τους ιστορικούς μετασχηματισμούς που συμβαίνουν σε εθνικό πλαίσιο μέσα από μια δια-εθνική συγκριτική προοπτική.
  - -Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα των ιστορικών φαινομένων και, στην προκειμένη περίπτωση, της συγκρότησης ενός εθνικού κράτους τον 19ο αιώνα.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Δίνονται κείμενα από τον διδάσκοντα.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - Αρώνη Καίτη -Τσίχλη, Λύντια Τρίχα (επιμ.), *Ο Χαρίλαος Τρικούπης και η εποχή του. Πολιτικές επιδιώξεις και κοινωνικές συνθήκες*, εκδ. Παπαζήση, Αθήνα 2000.
    - Δερτιλής Γ.Β. και Κώστας Κωστής (επιμ. – εισαγ.), *Θέματα νεοελληνικής ιστορίας*, εκδ. Αντ. Σάκκουλα, Αθήνα – Κομοτηνή 1991.
    - Δερτιλής Γ., *Ιστορία του ελληνικού κράτους 1830-1920*, Βιβλιοπωλείο της «Εστίας», Αθήνα 2005, τ. Α΄ και Β΄.
    - Hering Gunnar, *Τα πολιτικά κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, ΜΙΕΤ, Αθήνα 2004, τ. Α΄ και Β΄.
    - Κωστής Κώστας και Σωκράτης Πετμεζάς (επιμ.), *Η ανάπτυξη της ελληνικής οικονομίας τον 19ο αιώνα*, εκδ. Αλεξάνδρεια, Αθήνα 2006.
    - Κωστής Κώστας, *«Τα κακομαθημένα παιδιά της Ιστορίας»: Η διαμόρφωση του νεοελληνικού κράτους 18^{ος}-21^{ος} αιώνας*, Πόλις, Αθήνα 2014.
    - Λιάκος Αντώνης – Έφη Γαζή (επιμ.), *Η συγκρότηση του ελληνικού κράτους. Διεθνές πλαίσιο, εξουσία και πολιτική τον 19ο αιώνα*, εκδ. Νεφέλη, Αθήνα 2008.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με powerpoint.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εξετάσεις.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Οι Βυζαντινές πόλεις (4^{ος}-15^{ος} αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:** I-226
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Σμαρνάκης

Περιεχόμενο μαθήματος: Θέμα του μαθήματος είναι η ζωή στις Βυζαντινές πόλεις από τον 4^ο έως και το 15^ο αιώνα. Η δομή του μαθήματος ακολουθεί μια χρονολογική διάρθρωση, καθώς αναλύονται τα βασικά χαρακτηριστικά της αστικής ζωής στην Κωνσταντινούπολη και στην επαρχία, κατά τη διάρκεια των τριών περιόδων της Βυζαντινής ιστορίας. Ειδικότερα θέματα που θα μας απασχολήσουν είναι οι σχέσεις των πόλεων με την αυτοκρατορική εξουσία και την Εκκλησία, η οργάνωση του αστικού χώρου, η αλληλεπίδραση με την ύπαιθρο, οι οικονομικές δραστηριότητες, η κοινωνική διαστρωμάτωση και οι πολιτικές στρατηγικές διάφορων κοινωνικών ομάδων, η σύγκριση με την ανάπτυξη των πόλεων στη μεσαιωνική δυτική Ευρώπη μετά τον 11^ο αιώνα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με ένα σημαντικό θέμα της ιστορίας του βυζαντινού πολιτισμού, το οποίο αντιμετωπίζεται μέσα στα ευρύτερα συμφραζόμενα της μεσαιωνικής ευρωπαϊκής ιστορίας. Οι φοιτητές/τριες παράλληλα εξοικειώνονται με μεθοδολογικά εργαλεία της κοινωνικής και της πολιτισμικής ιστορίας που έχουν χρησιμοποιηθεί από τη σύγχρονη ιστοριογραφία για τη μελέτη του αστικού φαινομένου. Οι στόχοι του μαθήματος είναι ο εμπλουτισμός των γνώσεων τους, η διεύρυνση των νοητικών οριζόντων τους, αλλά και η ανάπτυξη των αναλυτικών ικανοτήτων τους.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Κανένα
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - C. Mango, *Βυζάντιο. Η αυτοκρατορία της νέας Ρώμης*, μτφ. Δ.Τσουγκαράκης, Αθήνα: MIET 1988.
    - H. G. Beck, *Η Βυζαντινή χιλιετία*, μτφ. Δ.Κούρτοβικ, Αθήνα: MIET 1992.
    - A.Guillou, *Ο Βυζαντινός πολιτισμός*, μτφ. P.Odorico – Σ.Τσοχανταρίδου, Αθήνα: Ελληνικά Γράμματα 1996.
    - A. Λαΐου (επιμ.), *Οικονομική Ιστορία του Βυζαντίου*, τ.1-3, Αθήνα: MIET 2006.
    - C. Mango (επιμ.), *Ιστορία του Βυζαντίου του Παν/μίου της Οξφόρδης*, μτφ. Ό.Καραγιώργου, Αθήνα: Νεφέλη 2006.
    - H. Saradi, *The Byzantine City in the Sixth Century: Literary Images and Historical Reality*, Αθήνα: Εταιρεία Μεσσηνιακών Αρχαιολογικών Σπουδών 2006.
    - E. Concina, *Η βυζαντινή πόλη*, μτφ. Κ.Δασκαλάκη, Αθήνα: Εστία 2009.

C .Morrisson – J.C.Cheyne, επιμ., *Ο Βυζαντινός κόσμος*, μτφ. Α.Καραστάθη, τ. I-II, Αθήνα: Πόλις 2007 – 2012.

T. Κιουσοπούλου (επιμ.), *Οι Βυζαντινές πόλεις (8^{ος} αι.-15^{ος} αι.). Προοπτικές της έρευνας και νέες ιστοριογραφικές προσεγγίσεις*, Ρέθυμνο: Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης 2012.

T.Κιουσοπούλου, *Οι αόρατες βυζαντινές πόλεις στον ελλαδικό χώρο*, Αθήνα: Πόλις 2013.

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Διαλέξεις και σχολιασμός επιλεγμένων πηγών.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300-1839)

• **Κωδικός μαθήματος:**

I-235

• **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

• **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

• **Έτος σπουδών:**

2^ο

• **Εξάμηνο σπουδών:**

3^ο

• **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

5

• **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

• **Όνομα διδάσκοντος/διδάσκουσας:**

Ελένη Γκαρά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Για πέντε αιώνες η Οθωμανική Αυτοκρατορία εξουσίασε το μεγαλύτερο μέρος της νοτιοανατολικής Ευρώπης, της Μικράς Ασίας και της Εγγύς Ανατολής, και επηρέασε άμεσα ή έμμεσα τις ιστορικές εξελίξεις στον ευρύτερο ευρασιατικό χώρο. Πάνω από είκοσι σύγχρονα κράτη, μεταξύ των οποίων και η Ελλάδα, υπήρξαν στο παρελθόν μέρος της επικράτειας των σουλτάνων, ενώ η συγκρότηση και ιστορία των σύγχρονων εθνών στην ευρύτερη περιοχή έχει σφραγιστεί από την εμπειρία της οθωμανικής κυριαρχίας. Το μάθημα εξετάζει την ιστορία του οθωμανικού κράτους και των θεσμών του από τις απαρχές του, περί το 1300, μέχρι την έναρξη των μεταρρυθμίσεων του Τανζιμάτ το 1839. Στη διάρκεια αυτής της μακράς περιόδου διαμορφώθηκε σταδιακά ένα πλέγμα θεσμών και μηχανισμών κρατικής διοίκησης και διαχείρισης των υπηκόων με ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Ήταν ενάντια σε αυτό το «παλαιό καθεστώς» που εξεγέρθηκαν οι Έλληνες το 1821 και είναι η κληρονομιά του αυτή που εξακολουθεί να απασχολεί τον σύγχρονο δημόσιο διάλογο για τη σχέση κράτους και κοινωνίας στην Ελλάδα και σε άλλα διάδοχα κράτη. Το μάθημα διερευνά τη διαμόρφωση του οθωμανικού «παλαιού καθεστώτος» σε σχέση με τις ευρύτερες πολιτικές, κοινωνικές, οικονομικές και ιδεολογικές αλλαγές της εποχής. Μεταξύ των ζητημάτων που εξετάζονται είναι η συγκρότηση της οθωμανικής ηγεμονίας και η μετεξέλιξή της σε αυτοκρατορία, ο τρόπος διοίκησης, οι μείζονες θεσμικές μεταβολές και

κοινωνικοοικονομικές εξελίξεις, καθώς και οι σχέσεις κράτους και υπηκόων, αυτοκρατορικού κέντρου και περιφέρειας...

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που παρακολουθούν τις διαλέξεις, μελετούν την ύλη και ολοκληρώνουν τις ασκήσεις για το μάθημα
  - αποκτούν νέες γνώσεις για τις πολιτικές, κοινωνικές και οικονομικές εξελίξεις στην οθωμανική επικράτεια, οι οποίες τους επιτρέπουν να κατανοήσουν πληρέστερα την ελληνική και την ευρωπαϊκή ιστορία,
  - εξοικειώνονται με την επιστημονική βιβλιογραφία για την οθωμανική ιστορία, αλλά και για την ιστορία των πληθυσμών υπό οθωμανική κυριαρχία,
  - μαθαίνουν να αναγνωρίζουν και να κατανοούν την πολυπλοκότητα των παραγόντων που επηρέασαν την εξέλιξη των οθωμανικών κοινωνιών και γενικότερα τις ιστορικές διεργασίες κατά τον ύστερο Μεσαίωνα και τους πρώιμους νεότερους χρόνους,
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - İnalçik, H., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: η κλασική εποχή, 1300-1600*, μτφρ. Μ. Κοκολάκης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 1995.
    - Quataert, D., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία: οι τελευταίοι αιώνες 1700-1922*, μτφρ. Μ. Σαρηγιάννης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2006.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - Faroqhi, S., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και ο κόσμος γύρω της*, μτφρ. Γ. Καραχρήστος, Αθήνα: Εκδόσεις του Εικοστού Πρώτου, 2009.
    - Finkel, C., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία 1300-1923*, μτφρ. Μ. Δελέγκος, Αθήνα: Διόπτρα, 2007.
    - Goffman, D., *Η Οθωμανική Αυτοκρατορία και η πρώιμη νεότερη Ευρώπη: μια νέα προσέγγιση*, μτφρ. Σ. Αγάπιος, Αθήνα: Ενάλιος, 2007.
    - İnalçik, H. - Quataert, D. (επιμ.), *Οικονομική και κοινωνική ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας, τ. Α': 1300-1600*, μτφρ. Μ. Σαρηγιάννης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2008.
    - Lowry, H., *Η φύση του πρώιμου οθωμανικού κράτους*, μτφρ. Σ. Παπαγεωργίου, Αθήνα: Εκδόσεις Παπαζήση, 2004.
    - Ζαχαριάδου, Ελισάβετ, *Δέκα τουρκικά έγγραφα για τη Μεγάλη Εκκλησία (1483-1567)*, Αθήνα: 1996.
    - Zürcher, E. J., *Σύγχρονη ιστορία της Τουρκίας*, μτφρ. Β. Κεχριώτης, Αθήνα: Αλεξάνδρεια, 2004.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με συζήτηση, χρήση κειμενικού και πολυμεσικού υλικού
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή πρόοδος (ενδιάμεση εξέταση), γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Έθνη και εθνικισμοί στο βαλκανικό χώρο (19^{ος}-20^{ός} αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:**

I-236

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- Έτος σπουδών: 3^ο- 4^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 6^ο- 8^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Χάρης Εξερτζόγλου

Περιεχόμενο μαθήματος: Το μάθημα διερευνά τα ζητήματα που άπτονται της εμφάνισης του εθνικισμού και των εθνικών κρατών στα Βαλκάνια κατά τον 19^ο και τις αρχές του 20^{ου} αιώνα. Η προσέγγιση είναι συγκριτική και περιλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις των εθνικών κρατών (Ελλάδα, Σερβία, Ρουμανία, Βουλγαρία, Αλβανία). Σε αντίθεση με τις περισσότερες ιστορικές εκδοχές που στηρίζονται στην βεβαιότητα της διαχρονικής ύπαρξης των βαλκανικών εθνών και θεωρούν την υπό εξέταση περίοδο ως το διάστημα στο οποίο οι εθνικές συνειδήσεις βγαίνουν από τη λανθάνουσα κατάσταση στην οποία βρίσκονταν και διεκδικούν τα δικαιώματά τους, ή ιστορική ερμηνεία του μαθήματος εκκινά από την υπόθεση ότι η εθνική ιδέα αποτελεί μεταγενέστερο ιστορικά φαινόμενο συνδεδεμένο με την δυτική νεωτερικότητα. Το μάθημα είναι οργανωμένο πάνω σε τρεις ενότητες. Η πρώτη ενότητα εξετάζει την διαδικασία επινόησης των εθνικών ταυτοτήτων στον βαλκανικό χώρο στη βάση των διαφορετικών επιρροών που ασκήθηκαν κυρίως από τον ευρωπαϊκό χώρο. Η δεύτερη ενότητα ασχολείται με το θέμα των εθνικών επαναστάσεων στον 19^ο αιώνα. Η τρίτη ενότητα παρουσιάζει τον μετασχηματισμό του βαλκανικού χώρου και το πέρασμα από την οθωμανική αυτοκρατορική επικράτεια στα εθνικά κράτη. Το μάθημα επιχειρεί να συνδυάσει μια πολιτισμική με μια πολιτική ιστορική προσέγγιση αντιμετωπίζοντας τον εθνικισμό ως μια δύναμη εκσυγχρονισμού που θετικά ή αρνητικά μεταβάλλει τις προϋπάρχουσες μορφές ταυτότητας, κοινότητας και κοινωνικής οργάνωσης.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Στόχος του μαθήματος είναι η γνωριμία των φοιτητών με μια σημαντική περίοδο μετασχηματισμού του βαλκανικού χώρου και η δυνατότητα να κατανοήσουν την ιστορικότητα του εθνικισμού και του εθνικού φαινομένου στο σύνολό του. Επιπλέον το μάθημα προσφέρει στους φοιτητές/τριες σύγχρονες θεωρητικές προσεγγίσεις και ιστορικές αναλύσεις αλλά και την επαφή με κατηγορίες ιστορικών πηγών που διευκολύνουν την κατανόηση των θεματικών του μαθήματος.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα η οποία δίνει στους φοιτητές/τριες τη δυνατότητα να έχουν εξαρχής άμεση επαφή με μια ενδεικτική βιβλιογραφία αλλά και τις κατάλληλες πηγές έτσι ώστε να μπορούν να προετοιμαστούν κατάλληλα για την παρακολούθησή του. Η σελίδα του μαθήματος ανανεώνεται τακτικά στη βάση της πορείας του μαθήματος.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα υποστηρίζεται από διαλέξεις του διδάσκοντα. Κατά τη διάρκεια των διαλέξεων χρησιμοποιείται power point, οπτικό και ακουστικό υλικό. Ο τρόπος διδασκαλίας ενθαρρύνει την συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση του μαθήματος γίνεται με τις τελικές εξετάσεις. Ενδέχεται, ανάλογα με την πορεία του μαθήματος να γίνει εξέταση προόδου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου Ι: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα

- **Κωδικός μαθήματος:** I-241
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Βασίλης Αναστασιάδης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Οι αρχαιοελληνικές πόλεις-κράτη παρουσιάζουν σημαντική ποικιλία πολιτευμάτων, τα οποία μάλιστα οργανώνονταν στο πλαίσιο της πολιτικής φιλοσοφίας σε περίπλοκα σχήματα ομοιοτήτων και αντιθέσεων. Παράλληλα, φαίνεται να υπήρξε έντονος ο προβληματισμός σχετικά με τη μετάλλαξη, τον εκφυλισμό ή την ολίσθησή τους, φαινόμενα τα οποία θα ήταν δυνατό να τεκμηριώνονται από την ίδια την πολιτική ιστορία. Το μάθημα αυτό αποβλέπει στην παρουσίαση των σπουδαιότερων πτυχών της σχετικής γραμματείας, πάντοτε σε συνάρτηση με τις σύγχρονές τους εξελίξεις στην οικονομία, την κοινωνία, τους θεσμούς και τη διπλωματία.
Στόχοι: Η εξοικείωση των φοιτητών με την τυπολογία των πολιτευμάτων στον αρχαίο κόσμο, και κυρίως τη 'θεωρητική' τεκμηρίωσή τους στις γραπτές πηγές.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Ο φοιτητής γνωρίζει να διακρίνει τα πολιτεύματα της αρχαίας Ελλάδας και είναι σε θέση να αναγνωρίσει την ταξινόμησή τους με βάση ένα αδρομερές τριαδικό σχήμα. Είναι σε θέση να εκτιμήσει τον βαθμό της 'θεωρητικής' επεξεργασίας καθενός από αυτά, να ταξινομήσει τις επιμέρους παραλλαγές τους και να αξιολογήσει τη σχετικότητα της υπεροχής καθενός προς τα αντίπαλά του. Η άσκηση της κρίσης του είναι επωφελής και όσον αφορά μια συγκριτική προσέγγιση της πολιτικής επιχειρηματολογίας του αρχαίου έναντι της αντίστοιχης του νεότερου κόσμου.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
    - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
    - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εισαγωγή στη Ρωμαϊκή Ιστορία

- Κωδικός μαθήματος: I-243
- Τύπος μαθήματος: Επιλογής
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3^ο, 4^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 6^ο, 8^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Βασίλης Αναστασιάδης
- Περιεχόμενο μαθήματος:
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα:
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνική.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Συγγένεια, γάμος, οικογένεια στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο (18ος-19ος αιώνας)

- Κωδικός μαθήματος: I-258
- Τύπος μαθήματος: Επιλογής
- Επίπεδο μαθήματος: Προπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 3^ο-4^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 5^ο-7^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Μαρία Σταματογιαννοπούλου

- Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζεται η δομή και οργάνωση του οικιακού χώρου στο μεταβαλλόμενο πλαίσιο του ελληνο-οθωμανικού περιβάλλοντος κατά τον 18^ο και 19^ο αιώνα. Παρουσιάζεται η σύνθεση της οικιακής ομάδας και η σημασία του οικιακού μοντέλου οργάνωσης, η λειτουργία της ως μονάδας παραγωγής και κατανάλωσης, αλλά και ως φορολογικής μονάδας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στις συγγενικές σχέσεις, όπως διαμορφώνονται σε συσχέτιση με τη σύνθεση της οικιακής ομάδας και τον τύπο εγκατάστασης, και την ηγεμονική τους θέση στη συγκρότηση κοινωνικών και οικονομικών δικτύων, στην κλίμακα τόσο της κοινότητας όσο και της περιοχής, και επομένως στη λειτουργία της γαμηλιακής αγοράς και των γαμήλιων στρατηγικών. Εξετάζεται επίσης το πλαίσιο της κυκλοφορίας των οικογενειακών αγαθών ανάμεσα στις γενιές, οι κανόνες αλλά και οι πρακτικές της μεταβίβασης των αγαθών. Έμφαση δίνεται στην κανονιστική λειτουργία του δικαιοϋκού πλαισίου, εκκλησιαστικού και κοσμικού, στα ζητήματα της συγγένειας και του γάμου και οι τρόποι με τους οποίους το θεσμικό πλαίσιο οριοθετεί τις πρακτικές, επιτρέπει αποκλίσεις ή και μετασχηματίζεται κάτω από την πίεση των μεταβαλλόμενων συνθηκών. Ο οικιακός χώρος προσεγγίζεται επομένως ως τόπος παραγωγής ποικίλων σχέσεων, που καθορίζονται από ένα κανονιστικό πλαίσιο και από το κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον, και εντός του οποίου τα υποκείμενα, συλλογικά –ως οικιακές ομάδες ή συγγενικά δίκτυα, αλλά και ατομικά, προσδιορίζονται, περιορίζονται από ή και ανατρέπουν το πλαίσιο οργάνωσης της συγγένειας. Ταυτόχρονα, επιχειρείται να αναδειχθεί μια ‘οικονομία’ των συναισθημάτων μέσα από τη θέση που τα άτομα κατέχουν στον οικιακό χώρο σε σχέση με την κυκλοφορία των αγαθών.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Ο/Η φοιτητής/-τρια καλείται να κατανοήσει την κεντρική σημασία των συγγενικών σχέσεων στις κοινωνίες που μελετώνται και ιδιαίτερα το βάρος των τρόπων μεταβίβασης των οικογενειακών αγαθών. Ακόμα, καλείται να δοκιμάσει, στο συγκεκριμένο πεδίο της ιστοριογραφίας, την προσέγγιση εθνογραφικής και ιστορικής έρευνας και επομένως να συνδυάσει τα δυο γνωστικά αντικείμενα των σπουδών του. Από τη μαθησιακή διαδικασία αναμένεται από τους φοιτητές/φοιτήτριες να κατανοήσουν, στη βάση ιστορικών μελετών και παραδειγμάτων, τη λειτουργία των συγγενικών σχέσεων σε κοινωνίες που μελετούν, να συνδυάσουν την εθνογραφική με την ιστορική έρευνα στο μελετώμενο πεδίο, να εξοικειωθούν με νομικές ρυθμίσεις (εκκλησιαστικές, κοινοτικές) σχετικά με την οργάνωση της συγγένειας στο παρελθόν.
- Προσπαιτούμενα:** Κανένα.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
 Vernier, B. 1998. *Η κοινωνική γένεση των αισθημάτων. Πρωτότοκοι και υστερότοκοι στην Κάρπαθο*.
 Παπαταξιάρχης, Ε.– Θ. Παραδέλλης (επιμ.). 1998. *Ανθρωπολογία και παρελθόν. Συμβολές στην κοινωνική ιστορία της νεότερης Ελλάδας*.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
 Τεάζη-Αντωνοκοπούλου, Ι. 1985. «Η μελέτη της οικογένειας από κοινωνικοιστορικής και ανθρωπολογικής σκοπιάς», σ. 43-64, στο *Ελληνική Κοινωνία. Επετηρίς του Κέντρου Ερένης της Ελληνικής κοινωνίας*, Αθήνα.
 Κανταντζόγλου, Ρ. (επιμ.). 1996. *Οικογένειες του παρελθόντος. Μορφές οικιακής οργάνωσης στην Ευρώπη και τα Βαλκάνια*.
 Κανταντζόγλου, Ρ. 1995. «Η μελέτη του συγγενειακού πεδίου μιας ιστορικής κοινωνίας: πηγές και προβλήματα», σ.113-128, *Ο Ιστωρ*, 8.
 Καλπουτζή, Ε. 2001. *Συγγενικές σχέσεις και στρατηγικές ανταλλαγών. Το παράδειγμα της Νάξου τον 17ο αιώνα*.
 Riault, C. (επιμ.). 1996. *Οικογένειες και περιουσία στην Ελλάδα και την Κύπρο*.

Κουρούκλη, Μ. 2008. *Έργα και ημέρες στην Κέρκυρα. Ιστορική Ανθρωπολογία μιας τοπικής κοινωνίας.*

Papataxiarchis, E.– S. Petmezas. 1998. “The Devolution of Property and Kinship Practices in Late- and Post-Ottoman ethnic Greek Societies. Some Demo-Economic Factors of 19th and 20th Century Transformations”, στο G. Bouchard, J. Goy, A.-L. Head-Konig (επιμ.). *Problèmes de la transmission des exploitations agricoles (XVIIIe-XXe siècles).*

Κάσδαγλη, Α. 2004. “Family and Inheritance in the Cyclades, 1500-1800: Present Knowledge and unanswered questions”, 257-274, *The History of the Family*, 9.

Κάσδαγλη, Α. 1998. “Dowry and Inheritance in 17th Century Naxos”, 211-216, στο G. Bouchard, J. Goy, A.-L. Head-Konig (επιμ.), *Problèmes de la transmission des exploitations agricoles (XVIIIe-XXe siècles).*

Ελληνική Κοινωνία. Επετηρίς του Κέντρου Ερεύνες της Ελληνικής Κοινωνίας, 2-3. 1994.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα περιλαμβάνει εβδομαδιαίες δίωρες διαλέξεις που παρακολουθούνται από φροντιστήριο μιας ώρας, στο οποίο οι φοιτητές/-τριες εξοικειώνονται με τα τεκμήρια, των οποίων γίνεται σχολιασμός, και συμμετέχουν στη συζήτηση στο τέλος κάθε ενότητας, παρουσιάζοντας μικρές εργασίες με βάση κείμενα και τεκμήρια που έχουν στη διάθεσή τους.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Οι φοιτητές/-τριες που έχουν πυκνή παρουσία στο μάθημα, συμμετέχουν στο φροντιστήριο με μικρές εργασίες, παρουσιάζουν, σε συνεργασία με τη διδάσκουσα, μια σύνθετη γραπτή εργασία στο τέλος του εξαμήνου, απαλλάσσονται από τη γραπτή τελική εξέταση. Στην περίπτωση αυτή αξιολογείται με 70% η συνολική συμμετοχή τους στις διαλέξεις και το φροντιστήριο και με 30% η γραπτή τελική εργασία. Οι υπόλοιποι φοιτητές/-τριες καλούνται σε γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Η Ευρώπη και η ιστορία των λαών «χωρίς ιστορία»

- **Κωδικός μαθήματος:** I-265
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Μαρία Σταματογιαννοπούλου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζεται η ηγεμονική συγκρότηση της Ευρώπης κατά το 16^ο αιώνα, μέσα από την κατανόηση της ισπανικής κυριαρχίας σε σημαντικό τμήμα της αμερικανικής ηπείρου. Τρεις είναι οι κεντρικές θεματικές ενότητες που συγκροτούν το μάθημα. Η πρώτη θεματική ενότητα εξετάζει τη

μεσογειακή-ευρωπαϊκή πορεία προς το «1492», την ευρωπαϊκή δηλαδή επέκταση κατά το 15^ο και το 16^ο αιώνα, χαρτογραφώντας την ‘έξοδο’ του ευρωπαϊκού ναυτικού και εμπορικού κόσμου στον Ατλαντικό και τις συνθήκες εκείνες που κατέστησαν πραγματοποιήσιμες τις εξερευνητικές αποστολές και την ευρωπαϊκή επέκταση, με ιδιαίτερη έμφαση στο μεσογειακό κόσμο και τις ιβηρικές μοναρχίες. Η δεύτερη θεματική ενότητα εξετάζει τις επιπτώσεις της κατάκτησης αμερικανικών εδαφών από το ισπανικό στέμμα κατά το 16^ο αιώνα στους τοπικούς πληθυσμούς, αλλά και στους ίδιους τους κατακτητές, τη νέα τάξη πραγμάτων που επιβάλλουν οι νέοι κυρίαρχοι και τις μορφές ηγεμονίας –κοινωνικής, οικονομικής, πολιτισμικής. Τέλος, η τρίτη θεματική ενότητα του μαθήματος επιχειρεί να παρουσιάσει και να συζητήσει το πλαίσιο (νομικό, φιλοσοφικό και θεολογικό) μέσα στο οποίο, κατά το 16^ο αιώνα, τοποθετήθηκε, συζητήθηκε, απέκτησε νομιμότητα ή αποτέλεσε αντικείμενο κριτικής η κατάκτηση και κυριαρχία των Ισπανών στην Κεντρική και Νότια Αμερική. Εξετάζονται επομένως οι τρόποι με τους οποίους προσεγγίστηκε, την περίοδο της κατάκτησης, το ηθικό ζήτημα που έθετε η δράση των Ισπανών στις κατακτημένες περιοχές και το πολιτικό ζήτημα της νομιμότητας ή μη της ισπανικής κυριαρχίας σε αμερικανικά εδάφη. Τελικά, στο μάθημα εξετάζονται οι τρόποι ένταξης των ‘λαών χωρίς ιστορία’ στα οικονομικά, πολιτικά και αξιακά προτάγματα του ευρωπαϊκού κόσμου και το πλαίσιο της νομιμοποίησης της ευρωπαϊκής κυριαρχίας, στην αυγή της αποικιοκρατικής της επέκτασης.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους φοιτητές με την ιστορική διαδικασία η οποία συνέδεσε, κατά την αυγή της αποικιοκρατίας, τον μη-ευρωπαϊκό κόσμο με τη «Δύση» και όρισε τις μορφές ηγεμονίας και τη νομιμοποίηση της κυριαρχίας της στους «λοιπούς» του πλανήτη. Στόχο αποτελεί επίσης η κατανόηση των τρόπων με τους οποίους συνδέονται διαφορετικές πολιτισμικές τάξεις και των τρόπων με τους οποίους παράγονται υβριδικές πολιτισμικές πραγματικότητες, μέσα από τις σχέσεις ανάμεσα στην μητροπολιτική Ισπανία, την Ισπανία των κρεολών των αμερικανικών αποικιών και τις γηγενείς κοινότητες. Από τη εκπαιδευτική διαδικασία αναμένεται από τους φοιτητές να εξοικειωθούν με μια διαφορετική προσέγγιση ζητημάτων, από τα οποία ορισμένα τους έχουν απασχολήσει στο επίπεδο της δευτεροβάθμιας εκπαίδευσής τους, στο πλαίσιο όμως μιας ευρωποκεντρικής αντίληψης και μιας προσέγγισης που εστιάζει στην αδιάπτωτη πορεία του ευρωπαϊκού κόσμου προς την πρόοδο. Αναμένεται επίσης να κατανοήσουν, σε μια πρώτη επαφή, ότι και οι λαοί «χωρίς ιστορία» των σχολικών εγχειριδίων, κατέχουν θέση, όπως και οι Ευρωπαίοι ή άλλοι «ιστορικοί» λαοί, στην ιστορική διαδικασία, ως κοινωνίες που παρήγαγαν «πολιτισμό» και που δέχτηκαν, άλλοτε παθητικά και άλλοτε ενεργητικά, τις επιπτώσεις της ευρωπαϊκής επέκτασης.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Pagden, A., 2004. *Λαοί και Αυτοκρατορίες. Οι Ευρωπαίοι και ο υπόλοιπος κόσμος από την αρχαιότητα έως σήμερα.*

Τοντόροφ, Τ. 2004. *Η κατάκτηση της Αμερικής. Το πρόβλημα του Άλλου.*

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Wolf, E. 2008. *Η Ευρώπη και οι λαοί χωρίς ιστορία.*

Aymard, M. «1492: η Ευρώπη και ο κόσμος», σ. 11-30, στο M. Aymard- E. Αρβελέρ. 2000. *Οι Ευρωπαίοι. Β' τ.*

Subrahmanyam, S. «Τα στάδια της κατάκτησης των θαλασσών», σ. 45-57, στο ίδιο.

Mollat, M. 1999. *Η Ευρώπη και η θάλασσα.*

Vicens-Vives, J. 1997. *Σύντομη ιστορία της Ισπανίας.*

Wachtel, N. «Ο εκπολιτισμός», σ.38-65, στο J. Le Goff- P. Nora, *Το έργο της ιστορίας*, τ.3.

Favre, H.,1995. *Οι Τνκας.*

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Για λόγους που έχουν να κάνουν με τους στόχους του μαθήματος επιλέγεται ως μέθοδος διδασκαλίας η διάλεξη, που στοχεύει να ανασυνθέσει σταδιακά τη σχέση των φοιτητών με το πεδίο της ιστοριογραφίας. Οι φοιτητές παρακολουθούν στην αρχή της εκπαιδευτικής διαδικασίας προβολές σχετικών ταινιών, που θέτουν το ζήτημα της ευρωπαϊκής κυριαρχίας στην αμερικανική ήπειρο και τις πολλαπλές αναγνώσεις του. Προτρέπονται τέλος σε γραπτή εργασία, που στηρίζεται σε αφηγήσεις σύγχρονες της εξεταζόμενης περιόδου (κείμενα των στρατιωτικών, εκκλησιαστικών, ή των εξερευνητικών αποστολών) με στόχο να συνδέσουν τη συγκρότηση ενός λόγου για τον ευρωπαϊκό εαυτό και τους άλλους, όπως εμφανίζεται σε αυτά τα κείμενα του 16^{ου} αιώνα, με το υλικό του μαθήματος.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση των φοιτητών βασίζεται σε προαιρετικές γραπτές εργασίες (που εφόσον πραγματοποιηθούν καταλαμβάνουν 40% της βαθμολογίας), και τη γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.)

- **Κωδικός μαθήματος:** I-267
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 4^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος :** Σπύρος Καράβας
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στο μάθημα εξετάζονται οι εξής θεματικές ενότητες: Βιομηχανική Επανάσταση – Γαλλική Επανάσταση – Η Ευρώπη μετά το 1815 και τα επαναστατικά κινήματα – Αστικοποίηση και εκβιομηχάνιση τον 19^ο αιώνα – Δημιουργία εθνικών κρατών – Ο θρίαμβος και η κρίση του ευρωπαϊκού καπιταλισμού (1870-1914). Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στις δύο επαναστάσεις (βιομηχανική και γαλλική) που άλλαξαν τη μορφή και καθόρισαν σε μεγάλο βαθμό την πορεία της Ευρώπης. Σε κάθε ενότητα προηγείται σύντομη εισαγωγή και χρονολογική παρουσίαση των γεγονότων-σημείων αναφοράς και επακολουθεί η ανάλυση των παραγόντων που επηρέασαν τις εξελίξεις καθώς και των μηχανισμών που χαρακτηρίζουν τις νέες ιστορικές πραγματικότητες.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος η γνωριμία των φοιτητών με τις κυριότερες θεματικές της σύγχρονης Ευρωπαϊκής Ιστορίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Hobsbawm, E. 2008. *Η εποχή των επαναστάσεων, 1789-1848*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

Hobsbawm, E. 2006. *Η εποχή του κεφαλαίου, 1848-1875*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

Hobsbawm, E. 2007. *Η εποχή των αυτοκρατοριών, 1875-1914*. ΜΙΕΤ, Αθήνα.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Burns, E. 2006. *Ευρωπαϊκή Ιστορία*, Επίκεντρο. Αθήνα.

Ντέιβις, Ν. 2010. *Ιστορία της Ευρώπης*, τ. Β'. Νεφέλη, Αθήνα.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις υποστηριζόμενες από οπτικό υλικό και φωτοτυπίες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εισαγωγή στη γλωσσολογία

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΓΛ-300

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

2^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

3^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

5

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Κώστας Κανάκης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Σε αυτό το μάθημα –το οποίο αντικαθιστά το παλαιότερο ομότιτλο– οι φοιτητές/τριες εισάγονται στη γλωσσολογία, τον κλάδο που έχει ως αντικείμενό του τη μελέτη των φυσικών γλωσσών, από τυπική και λειτουργική σκοπιά. Εξετάζονται η ιστορία και οι βασικές αρχές της σύγχρονης γλωσσολογίας και δίνεται έμφαση στην παρουσίαση των επιπέδων της γλωσσολογικής ανάλυσης (φωνητική & φωνολογία, μορφολογία, σύνταξη, σημασιολογία). Δεδομένου ότι επιχειρεί να καλύψει βασικές θεωρητικές ανάγκες εκκολλαπτόμενων κοινωνικών επιστημών, το μάθημα εξετάζει όχι μόνο την τυπική (βλ. παραπάνω) αλλά σε κάποιο βαθμό και την κοινωνικο-λειτουργική πλευρά της γλώσσας (πραγματολογία, κοινωνιογλωσσολογία) επιχειρώντας, έτσι, μια σύνδεση της γλώσσας ως πανανθρώπινου (γνωσιακού) φαινομένου και της γλώσσας ως συγκεκριμένου επικοινωνιακού κώδικα (δηλαδή ως ιδιαίτερης, κοινωνικά τοποθετημένης πραγματικότητας και εμπειρίας) με κοινωνική συνάφεια. Ενός κώδικα που έχει μελετηθεί ιστορικά από την ανθρωπολογία, ως πολυσυλλεκτική επιστήμη με πολλούς σπονδύλους, και τη γλωσσολογία ως αυτόνομη επιστήμη μετά τη δεύτερη δεκαετία του 20ού αιώνα. Η πρώτη κατέδειξε από νωρίς την κοινωνική συνάφεια της γλώσσας ενώ η δεύτερη τη γνωσιακή της βάση. Το μάθημα αυτό επιχειρεί μια συνολική (ολιστική) προσέγγιση, η οποία για ευνόητους λόγους ακολουθεί την

αντίστροφη πορεία: από τη γλωσσολογική δομική σκέψη και την εξειδίκευση των εργαλείων προκειμένου να γίνουν χρήσιμες γενικεύσεις με αξιοπρόσεκτο βαθμό προβλεψιμότητας (και, κατ' επέκταση, θεωρητικοποίησης) στην ανθρωπολογική μερικότητα απολύτως συγκεκριμένων κοινοτήτων πρακτικής, η μελέτη των οποίων, ωστόσο, επιτρέπει εξίσου χρήσιμες γενικεύσεις για τη φύση του γλωσσικού φαινομένου από λειτουργική σκοπιά. Κομβικό σημείο για αυτή τη σύνδεση είναι οι γλωσσικές πράξεις, μέσω των οποίων επιχειρείται η συστηματική σύνδεση μεταξύ μορφής και λειτουργίας των γλωσσικών τύπων (από τους φθόγγους, τα μορφήματα και τις λέξεις στις φράσεις –και μέσω του θεωρητικού δημιουργήματος των «προτάσεων»– στο συνεχή λόγο (discours ή discours) που είναι το κατ' εξοχήν σημείο συνάντησης της γλωσσολογίας με τις κοινωνικές επιστήμες).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αυτό επιχειρεί μια συνολική (ολιστική) προσέγγιση του γλωσσικού φαινομένου εστιάζοντας, για πρακτικούς λόγους, στην ελληνική χωρίς να περιορίζεται σε αυτήν. Βασική του επιδίωξη είναι να εξοικειώσει φοιτητές/τριες κοινωνικών επιστημών με τις γενικές αρχές της (δομικής και γενετικής) γλωσσολογίας και συγκεκριμένα: α) με την τυπική μελέτη του κάθε επιπέδου γλωσσικής ανάλυσης και β) με τη λειτουργική πλευρά της γλώσσας. Οι γνώσεις που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/ες προάγουν την κατανόηση της γλώσσας ως σύνθετου φαινομένου με γνωσιακή και κοινωνική βάση, ενώ οι σχετικές δεξιότητες τους επιτρέπουν να αναλύουν γλωσσικά φαινόμενα διαφόρων επιπέδων με συστηματικό τρόπο. Απώτερος στόχος είναι η προετοιμασία κοινωνικών επιστημόνων για το σύνθετο έργο που επιχειρούν οι σύγχρονες κοινωνικές επιστήμες: την αγκίστρωση των κοινωνικών φαινομένων στην έννοια του λόγου (discours) όπως την διετύπωσε, μεταξύ άλλων, ο Foucault. Ωστόσο, δεδομένου ότι ο φουκωικός λόγος/discours δεν μπορεί παρά να έπεται του λόγου/parole όπως τον εννοεί ο de Saussure, σε αυτό το μάθημα ακολουθείται ο δρόμος της (κάθε άλλο παρά γραμμικής) ιστορικής συνέχειας: το μεγαλύτερο μέρος του μαθήματος καταδεικνύει τη σημασία του δομισμού για την ανάλυση των γλωσσικών τύπων (κάθε μεγέθους/έκτασης), ενώ παράλληλα ασκείται συστηματική κριτική στο δομισμό για τη μερικότητα της προσέγγισής του στο γλωσσικό φαινόμενο –μιας προσέγγισης που εμπνεύστηκε με βάση τη φωνητική (και αργότερα τη φωνολογία) η οποία σε αντίθεση με τα άλλα επίπεδα της γλωσσικής ανάλυσης δεν καλείται να λάβει, γενικά ή σοβαρά, υπόψη της τη γλωσσική σημασία, η οποία ωστόσο ελλοχεύει σε κάθε περαιτέρω επίπεδο ανάλυσης (και τελικά είναι αποδεδειγμένα ο μόνος λόγος για τον οποίο έχουμε γλώσσα). Το τελευταίο μέρος του μαθήματος χρησιμοποιεί την πραγματολογική θεωρία των γλωσσικών πράξεων προκειμένου να συνδέσει τη γλωσσική μορφή με τη γλωσσική λειτουργία και να περάσει: α) από τους γλωσσικούς τύπους στις γλωσσικές σημασίες και β) από το parole του de Saussure ως παραγωγή λόγου ή γλωσσική χρήση στο discours του Foucault ως πρακτική που συγκροτεί την κοινωνική πραγματικότητα. Απώτερος στόχος του μαθήματος είναι η συνειδητοποίηση ότι το γλωσσικό τυπικό αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για την κριτική κατανόηση του Λόγου/discours.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Lyons, John. 1995. *Εισαγωγή στη γλωσσολογία*. Αθήνα: Πατάκης.

Φιλιππάκη-Warburton, Ει. 1995. *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*. Αθήνα: Νεφέλη.

Φρόμκιν, Β., Ρ. Ρόντμαν, & Ν. Χάιμς. 2008. *Εισαγωγή στη μελέτη της γλώσσας*. Μτφρ. Έ. Βάζου, Γ. Ευδόπουλος, Φ. Παπαδοπούλου, Α. Τσαγγαλίδης. Επιμ. Γ. Ευδόπουλος. Αθήνα: Πατάκης.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- Austin, J. L. 2003. *Πώς να κάνουμε πράγματα με τις λέξεις*. Επιμ. Χ. Χρόνης, μτφρ. Α. Μπίστης. Αθήνα: Εστία.
- Γούτσος, Δ. 2012. *Γλώσσα: Κείμενο, ποικιλία, σύστημα*. Αθήνα: Κριτική.
- Duranti, A. 1997. *Linguistic Anthropology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Κανάκης, Κ. 2007. *Εισαγωγή στην Πραγματολογία: Γνωστικές και κοινωνικές όψεις της γλωσσικής χρήσης*. Αθήνα: Εικοστός Πρώτος.
- Lyons, J. 2002. *Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία*. Μτφρ. Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη, Α. Ευθυμίου, Ζ. Γαβριηλίδου. Αθήνα: Μεταίχμιο.
- Mounin, G. 1994. *Κλειδιά για τη γλωσσολογία*. Μτφρ. Μτφρ. Ά. Αναστασιάδη-Συμεωνίδη. 3^η έκδοση. Αθήνα: μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης (ΜΙΕΤ).
- Παυλίδου, Θ.-Σ. 2005 [1997]. *Επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης: Παραδόσεις του μαθήματος Γενική Γλωσσολογία II στο τμήμα Φιλολογίας του ΑΠΘ*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο.
- Robins, R. H. 1989. *Σύντομη ιστορία της γλωσσολογίας*. Μτφρ. Α. Μουδοπούλου. Αθήνα; Νεφέλη.
- Ντε Σωσσύρ, Φ. 1979. *Μαθήματα γενικής γλωσσολογίας*. Μτφρ. Φ. Αποστολόπουλος. Αθήνα: Παπαζήσης.
- Τσιτσιπής, Λ. 2005. *Από τη γλώσσα ως αντικείμενο στη γλώσσα ως πράξη*. Αθήνα: Νήσος.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, πρακτική εξάσκηση στην τάξη.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Πρόοδος, γραπτή εργασία, σύντομες ομαδικές παρουσιάσεις στην τάξη και γραπτή ή προφορική τελική εξέταση.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος συνεπικουρούμενη από εκπαιδευτικό υλικό αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος μέσα από τη σχετική πλατφόρμα.

Αρχές της Οικονομικής

- **Κωδικός μαθήματος:** ΟΙ-400
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος (Προπτυχιακό/Μεταπτυχιακό):** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χριστόδουλος Μπέλλας
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα διαπραγματεύεται την σχέση αγοράς και κράτους στην οικονομική ζωή υπό το πρίσμα της σύγχρονης οικονομικής θεωρίας. Αρχικά αναλύονται βασικές έννοιες όπως οι οικονομικές επιλογές και το κόστος τους, η συνολική παραγωγή και η μεγέθυνσή της, το βιοτικό επίπεδο μιας χώρας, η

ανταλλαγή και το χρήμα. Στη συνέχεια παρουσιάζεται το υπόδειγμα της ελεύθερης αγοράς και οι περιπτώσεις στις οποίες η αγορά αποτυγχάνει (εξωτερικότητες, δημόσια αγαθά, μονοπώλιο, οικονομική ανισότητα). Αυτό οδηγεί στη εξέταση της παρέμβασης του κράτους στην αγορά (έμμεση και άμεση φορολογία, δασμοί, επιδοτήσεις, ρύθμιση των αγορών), αλλά και στον αυτόνομο ρόλο του στην οικονομία (κρατική παραγωγή δημοσίων αγαθών, μεταβιβαστικές πληρωμές, δημόσιες επενδύσεις). Στο μακροοικονομικό σκέλος της ανάλυσης παρουσιάζονται τα δύο αντιμαχόμενα υποδείγματα (κεϋνσιανό και μονεταριστικό) και οι διαφορές που αυτά συνεπάγονται για τις επιδράσεις της δημοσιονομικής και νομισματικής πολιτικής στα συνολικά μεγέθη της οικονομίας (ΑΕΠ, ανεργία, τιμές, ισοζύγιο πληρωμών).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Επιδιώκεται να εμπλουτισθούν οι γνώσεις των φοιτητριών και των φοιτητών για τον τρόπο λειτουργίας των σύγχρονων οικονομιών και να αποκτηθεί εκ μέρους τους κριτική ικανότητα αξιολόγησης τόσο της λειτουργίας τους αλλά και της μεθοδολογίας ανάλυσής τους. Δίνεται έμφαση στην κατανόηση συνδυασμών σχέσεων αιτίου και αιτιατού που οδηγούν στην αποκάλυψη της λειτουργίας των σύγχρονων οικονομικών θεσμών. Βασική επιδίωξη είναι η κατανόησή ότι ενώ θεωρείται ότι τα οικονομικά ζητήματα επιδέχονται αδιαμφισβήτητες τεχνοκρατικές λύσεις, στην πραγματικότητα στις λύσεις αυτές υποκρύπτεται το αξιολογικό-πολιτικό στοιχείο. Απώτερος στόχος είναι η βελτίωση της δυνατότητας των φοιτητριών και των φοιτητών να παρακολουθούν τον δημόσιο διάλογο που σχετίζεται με την λειτουργία των σύγχρονων οικονομιών.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Mankiw, G., Taylor, 2011. *Αρχές της Οικονομικής Θεωρίας*. Gutenberg.
Arnold, R., 2007. *Εισαγωγή στην Οικονομική*. Επίκεντρο.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Heilbroner, R., Thurow, L., 1984. *Για την κατανόηση της μικροοικονομικής*. Παπαζήσης.
Heilbroner, R., Thurow, L., 1984. *Για την κατανόηση της μικροοικονομικής*. Παπαζήσης.
Robinson, J., Eatwell, J. 1977. *Εισαγωγή στη σύγχρονη οικονομική*. Παπαζήσης.
Sweezy, P.M. 1993. *Θεωρία της καπιταλιστικής ανάπτυξης: Αρχές της μαρξιστικής πολιτικής οικονομίας*. Παπαζήσης.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις που υποστηρίζονται από εκπαιδευτικό υλικό τοποθετημένο σε εβδομαδιαία βάση στο διαδίκτυο. Το υλικό περιλαμβάνει επισήμανση των βασικών σημείων της κάθε διάλεξης, σχετικό στατιστικό υλικό με αναφορές στην ελληνική οικονομία, ερωτήσεις και ασκήσεις.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εξέταση προόδου, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης

• **Κωδικός μαθήματος:**

OI-402

• **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

• **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

3^ο- 4^ο

- Έτος σπουδών:
- Εξάμηνο σπουδών: 5^ο-7^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 6
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Χριστόδουλος Μπέλλας

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Εξετάζεται η πορεία της οικονομικής σκέψης από το δεύτερο ήμισυ του 18ου αιώνα ως τις μέρες μας. Σημείο αφετηρίας, μετά από σύντομες αναφορές στην αρχαιότητα, τον μεσαίωνα, τον μερκαντιλισμό και τους φυσιοκράτες, αποτελεί η συμβολή του A. Smith στην οικονομική σκέψη. Αναλύεται επίσης το έργο των κλασικών οικονομολόγων του 19ου αιώνα (Ricardo, Malthus, Mill) αλλά και των ουτοπικών σοσιαλιστών. Ακολουθεί η παρουσίαση της θεωρίας του Marx για την φύση και δυναμική του καπιταλισμού. Εξετάζονται στη συνέχεια η ανάπτυξη της νεοκλασικής θεωρίας και η αντίδραση σε αυτήν από στοχαστές όπως ο Veblen και ο Hobson. Η ανάλυση της συμβολής του Keynes στη διαμόρφωση των μεταπολεμικών ιδεών για τον ρόλο του κράτους στην οικονομία και η αντίδραση στον κενσιανισμό με την επανεμφάνιση της ποσοτικής θεωρίας του χρήματος ολοκληρώνουν την θεματολογία.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Βασικός στόχος του μαθήματος είναι η εμπέδωση της ιστορικότητας των οικονομικών θεωριών, η κατανόηση δηλαδή ότι οι οικονομικές θεωρίες εξαρτώνται και αλληλεπιδρούν με τις ιστορικές συνθήκες μέσα στις οποίες παράγονται. Ιδιαίτερη προσοχή δίνεται συνεπώς στην σχέση των επιμέρους θεωριών με την ιστορική φάση κατά την οποία διατυπώθηκαν καθώς και στις επιπτώσεις τους στη διαμόρφωση ιδεολογικών ρευμάτων.

Επιδιώκεται ο εμπλουτισμός και η συμπλήρωση των ιστορικών γνώσεων των διδασκόμενων μέσω της κατανόησης των οικονομικών ιδεών που αναπτύχθηκαν σε κάθε σχετική περίοδο. Επιχειρείται η απόκτηση μιας πολυδιάστατης άποψης για οικονομικές έννοιες και θεωρίες μέσω της κατανόησης των απόψεων σημαντικών διανοουμένων που συνέβαλαν σε διαφορετικές εποχές στην εξέλιξη των ιδεών σχετικών με τη δομή και λειτουργία των οικονομικών συστημάτων και δίνεται η δυνατότητα συνδυασμού ή αντιπαραβολής αυτών των απόψεων για την κριτική αξιολόγηση ζητημάτων που έχουν σχέση με την σύγχρονη οικονομική πραγματικότητα.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

R.L. Heilbroner, 2000. *Οι Φιλόσοφοι του Οικονομικού Κόσμου* του. Εκδόσεις Κριτική, Αθήνα.

Ernesto Screpanti – Stefano Zamagni, 2004. *Η Ιστορία της Οικονομικής Σκέψης*, Εκδόσεις Τυπωθήτω, Αθήνα

Roger E. Backhouse, *Η Εξέλιξη της Οικονομικής Σκέψης από την Αρχαία Ελλάδα μέχρι σήμερα*. Εκδόσεις Κριτική.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

M. Dobb *Θεωρίες της Αξίας και της Διανομής*, Εκδόσεις Gutenberg

I.H. Rima, 1994. *Η Ιστορία της Οικονομικής Ανάλυσης* (Τόμοι 1 και 2), Εκδόσεις Gutenberg, Αθήνα.

Paul Sweezy, *Η Θεωρία της Καπιταλιστικής Ανάπτυξης* εξακολουθεί να παραμένει μια από τις καλύτερες εισαγωγές στην μαρξιστική οικονομική.

Στη βιβλιοθήκη υπάρχει επίσης μια σειρά από ιδιαίτερα ενδιαφέροντα σχετικά έργα που είναι γραμμένα στην αγγλική γλώσσα. Συνιστάται σε όσους φοιτητές έχουν κάποια

άνεση με την αγγλική να επιχειρήσουν να τα φυλλομετρήσουν. Ενδεικτικά αναφέρονται τα παρακάτω:

J. A. Schumpeter (επανεκδοση 1994): *A History of Economic Analysis* που αν και παλιό αποτελεί εμβληματικό έργο για την ανάλυση της ιστορίας της οικονομικής σκέψης.

W.J. Barber (1967), *A History of Economic Thought* Penguin Books. Μια σύντομη και περιεκτική εισαγωγή στην ιστορία της οικονομικής σκέψης.

M. Blaug (1997,2000), *Economic Theory in Retrospect*. Ένα ευρύτατα χρησιμοποιούμενο σύγγραμμα στις σύγχρονες οικονομικές σχολές.

L. Robbins, (1998), *A History of Economic Thought*. The LSE Lectures, Princeton University Press. Οι διαλέξεις του Robbins στο London School of Economics κατά τη αρχή της δεκαετίας του 1980.

J.K. Galbraith (1987), *A History of Economics*, Penguin Books. Μια πολύ ενδιαφέρουσα εισαγωγή αν και κάπως άνιση ως προς την θεματική της κάλυψη.

M. Stuart (1986): *Keynes and After*, Penguin Books (Μια θαυμάσια εισαγωγή για την συμβολή του Keynes στην οικονομική σκέψη).

Όσον αφορά στα ίδια τα αυθεντικά κείμενα, υπάρχουν οι παρακάτω μεταφράσεις τμημάτων η και ολόκληρων κλασικών κειμένων στα ελληνικά:

Adam Smith,(ελληνική μετάφραση 2000), *Έρευνα για τη Φύση και τις αιτίες του Πλούτου των Εθνών* (Βιβλία I και II), Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα.

Adam Smith,(ελληνική μετάφραση 1991), *Έρευνα για τη Φύση και τις αιτίες του Πλούτου των Εθνών*, Ευρωεκδοτική.

T. P. Μάλθους, (ελληνική μετάφραση 1940), *Θεωρία περί πληθυσμού*, Εκδόσεις Παπαζήση.

Ντ. Ρικάρντο ,(ελληνική μετάφραση 1938), *Αρχαί Πολιτικής Οικονομίας και Φορολογίας*, εκδόσεις Γκοβόστη.

K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση 1978), *Το προτσές της παραγωγής του κεφαλαίου*, Βιβλίο 1, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.

K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση 1979), *Το προτσές της παραγωγής του κεφαλαίου*, Βιβλίο 2, εκδόσεις Σύγχρονη Εποχή.

K. Μαρξ, (ελληνική μετάφραση),Το συνολικό προτσές της κεφαλαιοκρατικής παραγωγής : βιβλίο III, εκδόσεις Νέα Βιβλία.

Thorstein Veblen, (ελληνική μετάφραση 1982), *Η θεωρία της αργόσχολης τάξης: η οικονομική μελέτη των θεσμών*, εκδόσεις Κάλβος.

Keynes, J. M., (ελληνική μετάφραση 2001), *Η Γενική Θεωρία της Απασχολήσεως, του Τόκου και του Χρήματος*, εκδόσεις Παπαζήση.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προαιρετική εξέταση προόδου, γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα.

Εισαγωγή στην πολιτική φιλοσοφία

- **Κωδικός μαθήματος:**

Φ-471

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

2^ο

- Έτος σπουδών:
- Εξάμηνο σπουδών: 3^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 5
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκουσας: Βίκυ Ιακώβου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Κριτική παρουσίαση των νεότερων φιλοσοφικών θεωριών σχετικά με την πολιτική. Έπειτα από μια εισαγωγική διάλεξη, όπου θα αναλυθούν οι διαφορές ανάμεσα στην κλασική και τη νεότερη πολιτική φιλοσοφία, θα στραφούμε στα έργα των ακόλουθων στοχαστών: Μακιαβέλλι, Χομπς, Λοκ, Ρουσσώ, Καντ, Χέγκελ, Μαρξ. Κάθε φορά, έμφαση θα δίνεται αφενός στην εσωτερική λογική της εκάστοτε θεωρίας και αφετέρου στα ιστορικά συμφραζόμενα εντός της οποίας αναπτύχθηκε.

Στόχος του μαθήματος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τα βασικά ζητήματα που πραγματεύεται η νεότερη πολιτική φιλοσοφία – ζητήματα όπως η φυσική κατάσταση και το φυσικό δίκαιο, το κοινωνικό συμβόλαιο, η γενική βούληση, η κυριαρχία, η νομιμότητα της εξουσίας, το δικαίωμα αντίστασης κ.ά.– καθώς και με τις διαφορές μεταξύ των επιμέρους θεωριών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος, οι φοιτητές/τριες θα πρέπει είναι σε θέση να αναγνωρίζουν και να εκθέτουν τα κυριότερα επιχειρήματα των νεότερων φιλοσοφικών θεωριών σχετικά με την πολιτική, να διακρίνουν και να εξηγούν ορισμένες από τις βασικές έννοιες στις οποίες αυτές εδράζονται καθώς και να κατηγοριοποιούν κείμενα της πολιτικής φιλοσοφίας
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

- Πλάγγεσης Γ., *Νεότερη πολιτική και κοινωνική φιλοσοφία*, University Studio Press, Θεσσαλονίκη, 2009
- Στυλιανού Α., *Θεωρίες του κοινωνικού συμβολαίου*, Πόλις, Αθήνα, 2006

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- Καντ Ι., *Μεταφυσική των ηθών. Μέρος πρώτο: Θεωρία του δικαίου*, μτφρ. Θ. Γκιούρας, στο Μ. Αγγελίδης, Θ. Γκιούρας (επιμ.), *Θεωρίες της πολιτικής και του κράτους. Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Hegel*, Σαββάλας, Αθήνα, 2005
- Καντ Ι., *Για την αιώνια ειρήνη*, μτφρ.-επίμετρο Α. Πόταγα, προλ.-επιμ. Λ. Αναγνώστου, Αλεξάνδρεια, Αθήνα, 1992
- Λοκ Τζ., *Δεύτερη πραγματεία περί κυβερνήσεως*, εισ.-μτφρ.-σχόλια, Π. Μ. Κιτρομηλίδης, Πόλις, Αθήνα, 2010
- Μακιαβέλλι Ν., *Ο Ηγεμόνας*, μτφρ. Ζ. Ζωγραφίδου-Καραχάλιου, επιμ.-ανθολόγιο-σημ.-πίνακες Γ. Ζωγραφίδης, Βάνιας, Θεσσαλονίκη, 1999
- Μακιαβέλλι Ν., *Διατριβές πάνω στην πρώτη Δεκάδα του Τίτου Λιβίου*, στο Ν. Μακιαβέλλι, *Έργα*, τ. Ι, εισ.-μτφρ. Τ. Κονδύλης, Κάλβος, Αθήνα, 1984
- Μαρξ Κ., *Κριτική της εγγελιανής φιλοσοφίας του κράτους και του δικαίου*, μτφρ. Μπ. Λυκούδης, Παπαζήσης, Αθήνα, 1978
- Ρουσσώ Ζ.-Ζ., *Το κοινωνικό συμβόλαιο Η Αρχές πολιτικού δικαίου*, μτφρ. Β. Γρηγοροπούλου, Α. Σταϊνχάουερ, επιμ.-εισ.-σημ.-επίμετρο Β. Γρηγοροπούλου, Πόλις, Αθήνα, 2004
- Χέγκελ Γκ. Β. Φρ., *Βασικές γραμμές της φιλοσοφίας του δικαίου Η φυσικό δίκαιο και πολιτική επιστήμη σε μορφή σχεδίου*, μτφρ. Θ. Γκιούρας, στο Θ. Γκιούρας, Μ.

Αγγελίδης (επιμ.), *Θεωρίες της πολιτικής και του κράτους. Hobbes, Locke, Rousseau, Kant, Hegel*, Σαββάλας, Αθήνα, 2005

-Χομπς Τ., *Λεβιάθαν ή Υψη, μορφή και εξουσία μιας εκκλησιαστικής και λαϊκής κοινότητας*, εισ. Αιμ. Μεταξόπουλος, μτφρ. Γρ. Πασχαλίδης, Αιμ. Μεταξόπουλος, Γνώση, Αθήνα, 2006

Αποσπάσματα από τα παραπάνω κείμενα αναρτώνται στην ιστοσελίδα του μαθήματος (στην πλατφόρμα του OpenEclass)

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις της διδάσκουσας και μελέτη αποσπασμάτων από τα πρωτότυπα κείμενα, με την ενεργό συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή τελική εξέταση.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Διαμόρφωση και αρχές νεωτερικότητας

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ-103
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Μανούσος Μαραγκουδάκης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα σκοπό έχει να εμβαθύνει στη διερεύνηση της μεταμόρφωσης των αγροτικών-μεσαιωνικών κοινωνιών σε νεωτερικές και βιομηχανικές. Εξετάζει τις βαθιές αλλαγές που συνέβησαν στην πολιτική οργάνωση, την οικονομική διάρθρωση, τα πνευματικά-διανοητικά πρότυπα και τις ευρύτερες κοινωνικές αναδιατάξεις πρώτα στη Δύση και μετά αλλού.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Οι φοιτητές/φοιτήτριες να:

1. Εξοικειωθούν με την έννοια «νεωτερικότητα» και των βασικών αρχών της.
2. Γνωρίζουν τα βασικά αίτια της ανάδυσης της νεωτερικότητας στη Δυτική Ευρώπη και όχι αλλού.
3. Αναγνωρίζουν τις κρίσιμες πολιτικές, διπλωματικές-στρατιωτικές, οικονομικές, και ιδεολογικές αλλαγές που έλαβαν χώρα την περίοδο ανάμεσα στον 15ο και 18ο αιώνα και οδήγησαν στην αποκρυστάλλωση της «σύγχρονης κοινωνίας» τον 19ο αιώνα.
4. Κατανοούν τον ρόλο των φυσικών επιστημών στην διαμόρφωση του ορθολογισμού ως βασικού πνευματικού πρότυπου της κοινωνικής οργάνωσης.
5. Κατανοούν την διαδικασία «εκκοσμίκευσης» και παράλληλης παρακμής της εκκλησίας στη Δυτική Ευρώπη, αλλά και τον αναδομημένο ρόλο της θρησκείας σε άλλες περιοχές του Δυτικού κόσμου και αλλού.

6. Αναγνωρίζουν ότι η νεωτερικότητα δεν αποτελεί μία μονοδιάστατη διαδικασία, αλλά αντίθετα, κάθε πολιτισμός ακολουθεί την δική του πορεία διαμορφώνοντας εν τέλει την παράλληλη ανάπτυξη «πολλαπλών νεωτερικοτήτων».

Τι θα διδαχθεί ο φοιτητής

Μέχρι την περάτωση του αντίστοιχου εξαμήνου, ο φοιτητής ή η φοιτήτρια θα διδαχθεί:

1. Τις βασικές διαφορές μεταξύ «προνεωτερικής» και «νεωτερικής» κατάστασης.
  2. Τον ρόλο του κράτους και του κρατικού συστήματος στην Δυτική Ευρώπη κατά την Αναγέννηση για τη διαμόρφωση της νεωτερικότητας.
  3. Τις διαδικασίες και τους μηχανισμούς ανάπτυξης της οικονομίας και την μετατροπή της σε «καπιταλιστική» πρώτα στην Βρετανία και μετά αλλού.
  4. Τις αιτίες και τον τρόπο ανάπτυξης της «νέας επιστημονικής μεθόδου» στην Βρετανία τον 17ο αιώνα, και τους διάφορους τρόπους εκκοσμίκευσης της Πολιτείας στη Δυτική Ευρώπη και την Αμερική.
  5. Τις βαθιές κοινωνικές αλλαγές στην οικογένεια, τις έμφυλες σχέσεις, την εργασία, και την παιδεία στις νεωτερικές κοινωνίες.
  6. Τον ρόλο του πολέμου ως καταλύτη κοινωνικών μεταβάσεων και αναδιαρθρώσεων των νεωτερικών κοινωνιών.
  7. Την «αμφιβολία» και την «αβεβαιότητα» ως εγγενή χαρακτηριστικά της νεωτερικής κατάστασης.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Hall, Stuart και Gieben Bram (2003) *Η Διαμόρφωση της Νεωτερικότητας*. Αθήνα: Σαββάλας.

Hall S., D. Held και A. McGrew (2003) *Η Νεωτερικότητα Σήμερα*. Αθήνα: Σαββάλας

Μαραγκουδάκης Μανούσος (2010) *Αμερικανικός Φονταμενταλισμός – Πώς οι Πολιτικές, Επιστημονικές και Θρησκευτικές Αντιπαραθέσεις στη Δύση Διαμόρφωσαν τον Μισαλλόδοξο Αμερικανικό Προτεσταντισμό*. Αθήνα: Παπαζήση.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Adorno, Theodor W. 1973. *Negative Dialectics*, translated by E.B. Ashton. London: Routledge. (Originally published as *Negative Dialektik*, Frankfurt a.M.: Suhrkamp, 1966)

Bauman, Zygmunt. 1989. *Modernity and the Holocaust*. Cambridge: Polity Press.; Ithaca, N.Y.: Cornell University Press.

Berman, Marshall. 1982. *All That Is Solid Melts into Air: The Experience of Modernity*. New York: Simon and Schuster.

Bock, Gisela, Quentin Skinner, and Maurizio Viroli. 1990. *Machiavelli and Republicanism. Ideas in Context*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

Cassirer, Ernst. 1944. *An Essay on Man: An Introduction to a Philosophy of Human Culture*. Chapter 1.3. New Haven: Yale University Press; London: H. Milford, Oxford University Press.

Eisenstadt, Shmuel Noah. 2003. *Comparative Civilizations and Multiple Modernities*, 2 vols. Leiden and Boston: Brill.

Gaonkar, Dilip Parameshwar (ed.). 2001. *Alternative Modernities. A Millennial Quartet Book*. Durham: Duke University Press.

Giddens, Anthony. 1998. *Conversations with Anthony Giddens: Making Sense of Modernity*. Stanford, Calif.: Stanford University Press.

Giddens, Anthony. 1990. *The Consequences of Modernity*. Stanford: Stanford University Press.

Harriss, John. 2000. "The Second Great Transformation? Capitalism at the End of the Twentieth Century." In *Poverty and Development into the 21st Century*, revised

edition, edited by Tim Allen and Alan Thomas, 325–42. Oxford and New York: Open University in association with Oxford University Press.

Henry, John. 2004. "Science and the Coming of Enlightenment" in *The Enlightenment World*, edited by Martin Fitzpatrick et al.

Kennington, Richard. 2004. *On Modern Origins: Essays in Early Modern Philosophy*, edited by Pamela Kraus and Frank Hunt. Lanham, Md.: Lexington Books.

Mansfield, Harvey. 1989. *Taming the Prince*. The Johns Hopkins University Press.

Norris, Christopher. 1995. "Modernism." In *The Oxford Companion to Philosophy*, edited by Ted Honderich, 583. Oxford and New York: Oxford University Press

Rahe, Paul A. 2006. *Machiavelli's Liberal Republican Legacy*. Cambridge and New York: Cambridge University Press.

Rosenau, Pauline Marie. 1992. *Post-modernism and the Social Sciences: Insights, Inroads, and Intrusions*. Princeton, N.J.: Princeton University Press.

Saul, John Ralston. 1992. *Voltaire's Bastards: The Dictatorship of Reason in the West*. New York: Free Press; Maxwell Macmillan International.

Strauss, Leo. 1958. *Thoughts on Machiavelli*. Chicago: University of Chicago Press

Ιστότοποι
<http://auth.academia.edu/katrinkaripidou/Papers/831813/>

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα θα πραγματοποιηθεί με διαλέξεις, συζητήσεις και παρουσιάσεις στην αίθουσα.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης/βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση του φοιτητή ή της φοιτήτριας στο μάθημα θα προκύπτει από την παρουσία του στο μάθημα και την ενεργό συμμετοχή στις συζητήσεις (10%), την ενδιάμεση εργασία (30%) και την τελική γραπτή εξέταση (60%).
 Παράδοση ενδιάμεσης εργασίας: Στο μάθημα, κατά την ώρα της έκτης (6) διάλεξης.
 Θέμα της εργασίας: Ποιες είναι οι βασικές αρχές της «νεωτερικότητας»; Η εργασία δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 2000 λέξεις.
 Υλικό: Η απάντηση πρωτίστως θα βασίζεται στις Εισαγωγές των τριών εγχειριδίων του μαθήματος.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορία της τεχνολογίας

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ ΠΟΛ-212
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Δέσποινα Καταπότη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η τεχνολογία και η επιστήμη συνιστά θεμελιώδη παράμετρο του σύγχρονου πολιτισμού και, ως εκ τούτου, η διερεύνηση της ιστορικής εξέλιξής της αποτελεί αντικείμενο έρευνας καίριας σημασίας. Βασικός στόχος της θεματικής «Ιστορία της Τεχνολογίας και της Επιστήμης» είναι η κατανόηση των διαδικασιών παραγωγής γνώσης (τεχνολογικού χαρακτήρα) ανά τους αιώνες και πιο συγκεκριμένα, (α) η εξέλιξη της τεχνολογίας από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα, (β) η αξιολόγηση του έργου μεγάλων επιστημόνων αλλά και (γ) της συμβολής σημαντικών τεχνολογικών επιτευγμάτων στο εκάστοτε κοινωνικοπολιτικό γίγνεσθαι.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειωθούν οι φοιτητές με βασικές έννοιες όπως «τέχνη», «τεχνική», «τεχνολογία» κλπ αλλά και να αντιληφθούν τις ευρύτερες κοινωνικές, ηθικές και πολιτικές διαστάσεις της τεχνολογικής πράξης.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
CardwellDonald (2004) *Ιστορία της Τεχνολογίας*. Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε.
Idhe Don (2004) *Φιλοσοφία της Τεχνολογίας*. Μεταίχμιο Εκδοτική Α.Ε.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
CarlMitcham (2005) *Η Τεχνολογική Σκέψη*. Εκδόσεις Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Μουσεία και εκθέσεις

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ ΠΟΛ-213
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αναστασία Χουρμουζιάδη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποτελεί μια εισαγωγική προσέγγιση στο σύγχρονο μουσείο ως ένα πολυεπίπεδο φαινόμενο. Μέσα από την εξέταση του μουσείου από διαφορετικές οπτικές γωνίες θα δοθεί η ευκαιρία να διαμορφωθεί το θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο μελέτης και αξιολόγησης μουσειακών παραδειγμάτων, καθώς και οι θεωρητικές και μεθοδολογικές αρχές που διέπουν την

οργάνωση μιας νέας μουσειακής πρότασης. Ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην ένταξη όλων των παραπάνω στο ιστορικό, πολιτικό και κοινωνικό πλαίσιο αναφοράς των μουσειακών εγχειρημάτων. Προκειμένου η εικόνα να γίνει πληρέστερη, αν και η κύρια έμφαση του μαθήματος δίνεται στο σύγχρονο μουσειακό φαινόμενο, τα επιμέρους θέματα που θίγονται προβάλλονται στην ιστορική τους διάσταση, ώστε να φανεί το πώς φτάσαμε από τις πρώιμες ιδιωτικές συλλογές στον σημερινό σύνθετο πολιτιστικό οργανισμό. Συγκεκριμένα θα μας απασχολήσουν:

- Το μουσείο ως επικοινωνιακή σχέση
  - Το μουσείο ως κέλυφος
  - Το μουσείο ως δοχείο πραγμάτων
  - Το μουσείο ως κοινωνικός χώρος
  - Το μουσείο ως σχολείο
  - Το μουσείο ως επαφή με την τέχνη
  - Το μουσείο ως επαφή με το παρελθόν
- Η ιστορική διάσταση όλων των παραπάνω
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι οι φοιτητές:
    - να προσεγγίσουν με ευρύτητα την έννοια και τον κοινωνικό ρόλο του μουσείου
    - να αποκτήσουν εικόνα της ιστορικής διαδρομής του, ώστε να μπορούν να προβάλλουν τα χαρακτηριστικά του στο μέλλον
    - να εισαχθούν στα θέματα που συζητά η σύγχρονη μουσειολογία
    - να συγκροτήσουν ένα σύστημα κριτηρίων για την αξιολόγηση των ελληνικών και των ξένων μουσείων.
  - **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
      - Χουρμουζιάδη, Α. 2006. «Το Ελληνικό Αρχαιολογικό Μουσείο. Ο εκθέτης, το έκθεμα, ο επισκέπτης». Εκδόσεις Βάνιας. Θεσσαλονίκη (ΚΩΔ. ΕΥΔΟΞΟΥ 5218).
      - Hooper-Greenhill, E. 2006. «Το Μουσείο και οι Πρόδρομοί του». Εκδοση του ΠΙΟΠ. Αθήνα (ΚΩΔ. ΕΥΔΟΞΟΥ 30607).
    - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
      - Ζαφειράκου, Α. κ.ά. (επιμ.) 2000. «Μουσεία και σχολεία: διάλογος και συνεργασίες, αναπαραστάσεις και πρακτικές». Εκδόσεις Τυπωθήτω-Γιώργος Δαρδανός. Αθήνα.
      - Μπούνια, Α. και Γκαζή, Α. (επιμ.) 2012. «Εθνικά Μουσεία στη Νότια Ευρώπη». Εκδόσεις Καλειδοσκόπιο. Αθήνα.
      - Νάκου, Ειρ., 2001. «Μουσεία, Εμείς, τα Πράγματα και ο Πολιτισμός». Εκδόσεις Νήσος. Αθήνα.
      - Πιρς, Σ. Μ., 2002. «Μουσεία, Αντικείμενα και Συλλογές». Εκδόσεις Βάνιας. Θεσσαλονίκη.
      - Σκαλτσά, Μ. (επιμ.) 2001. «Η Μουσειολογία στον 21ο αιώνα: Θεωρία και Πράξη». (Πρακτικά ομώνυμου διεθνούς συμποσίου, Θεσσαλονίκη, 21-21 Νοεμβρίου 1997). Εκδόσεις Εντευκτήριο. Θεσσαλονίκη.
      - Σερότα, Ν., 1999. «Εμπειρία ή ερμηνεία: το δίλημμα των μουσείων μοντέρνας τέχνης». Εκδόσεις Άγρα. Αθήνα.
      - Τζώνος, Π., 2007. «Μουσείο και νεωτερικότητα». Εκδόσεις Παπασωτηρίου. Αθήνα.
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ ΠΟΛ-224
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 5
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αλεξάνδρα Μπούνια

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Στόχος του μαθήματος είναι να εστιάσει στην έννοια της πολιτιστικής πολιτικής και στον τρόπο με τον οποίο αυτή ασκείται στην Ελλάδα. Το πρώτο μέρος του μαθήματος είναι αφιερωμένο στο νομικό πλαίσιο που διέπει τα μουσεία και τους συναφείς πολιτιστικούς οργανισμούς στην Ελλάδα – σε σύγκριση με το εξωτερικό. Το δεύτερο μέρος του μαθήματος εστιάζει σε συγκεκριμένα θέματα πολιτιστικής πολιτικής, όπως θέματα στρατηγικής και σχεδιασμού (strategyandplanning), η οικονομία του πολιτισμού, μετέχοντες στον πολιτιστικό σχεδιασμό (stakeholders), ιδεολογία και πολιτιστική πολιτική, πολιτιστική διπλωματία, σχέση του πολιτισμού με την ανάπτυξη και τον τουρισμό, πολιτιστική πολιτική και νέες τεχνολογίες.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με την ολοκλήρωση του μαθήματος οι φοιτητές θα πρέπει να μπορούν:

- Να ορίσουν την έννοια της πολιτιστικής πολιτικής
- Να αναφερθούν στο νομικό πλαίσιο για τα μουσεία στην Ελλάδα
- Να προτείνουν βήματα για τον σχεδιασμό και τη στρατηγική ανάπτυξη ελληνικών μουσείων διαφορετικών κατηγοριών
- Να συζητήσουν τον πολιτικό ρόλο των μουσείων (και της πολιτιστικής κληρονομιάς) σε διεθνές επίπεδο
- Να αναπτύξουν τη σημασία του πολιτισμού για τον τουρισμό
- Να προτείνουν εφαρμογές πληροφορικής που σχετίζονται με την πολιτιστική ανάπτυξη
- Να υποστηρίξουν με επιχειρήματα τον ρόλο διαφορετικών ομάδων κοινού στη χάραξη πολιτιστικής πολιτικής
- Να ορίσουν την έννοια της πολιτιστικής διπλωματίας και να συζητήσουν τον ρόλο της διαχρονικά

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Βουδούρη, Δ., 2003. *Κράτος και Μουσεία: το Θεσμικό Πλαίσιο των Αρχαιολογικών Μουσείων*, Εκδ. Σάκκουλα, Αθήνα-Θεσσαλονίκη.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Bounia, A., “Cultural policy in Greece, the case of the national museums (1990-2010): an overview”, στο Arne Bruge Amundsen and Lill Eilertsen (eds), *Museum Policies in Europe 1990-2010: negotiating professional and political utopia*, Conference Proceedings, Oslo 27-29/6/2012. Eunamus Report No. 3. University of Linköping Electronic Press, 2012, σελ. 127-156

(διαθέσιμο ηλεκτρονικά <http://liu.diva-portal.org/smash/record.jsf?pid=diva2:557284>) (ημερομ. τελ. επίσκ. 19/9/2013).
 Dallas, C. (2003), Greece. Council of Europe/ ERICarts «Compendium of Cultural Policies and Trends in Europe», 8
 (διαθέσιμο ηλεκτρονικά <http://www.culturalpolicies.net>) (ημ. τελευτ. επίσκ. 19/9/2013).

Μπιανκίνι, Φ. et. al., Πολιτιστική πολιτική και αναζωογόνηση των πόλεων, Αθήνα, ΕΕΤΑΑ, 1994

Κωστάκης, Μ., Ελληνική πολιτιστική εξωτερική πολιτική. Εκδόσεις Οξύ, 2008.
 Τζουμάκα, Ε., Πολιτιστική Διπλωματία. Διεθνή δεδομένα και ελληνικές προοπτικές. Ι. Σιδέρης, 2005.

Κόνσολα, Ντ., Πολιτιστική Δραστηριότητα και Κρατική Πολιτική στην Ελλάδα. Παπαζήση, 1990.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Κοινωνιολογία των κοινωνικών κινήματων

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ-215
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Μιχάλης Ψημίτης

Περιεχόμενο μαθήματος: Το μάθημα αποτελεί ουσιαστικό στοιχείο του Προγράμματος Σπουδών ενός σύγχρονου Τμήματος Κοινωνιολογίας, επειδή αναφέρεται σε επίκαιρα φαινόμενα οργανωμένης συλλογικής δράσης και σύγκρουσης. Συναρτάται με το μάθημα «Κοινωνική Ταυτότητα -Πολυπολιτισμική Κοινωνία», υπό την έννοια ότι η κοινωνική και πολιτισμική κατασκευή της ταυτότητας στη μεταβιομηχανική κοινωνία αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση για τη διαμόρφωση και ανάπτυξη των σύγχρονων κοινωνικών κινήματων. Επομένως η ανάλυση και εξήγηση των χαρακτηριστικών της μετανεωτερικής κοινωνίας συνιστά ουσιαστική προϋπόθεση για την ανάπτυξη αμφότερων των μαθημάτων.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Μέχρι την περάτωση του αντίστοιχου εξαμήνου, ο φοιτητής ή η φοιτήτρια θα διδαχθεί:

1. Τις βασικές θεωρίες της συλλογικής δράσης και, ιδιαίτερα, των «νέων κοινωνικών κινήματων» ως πλαισίων βιωματικού αναπροσδιορισμού του γνωστικού και διαπροσωπικού πλαισίου της κοινωνικής ζωής, με τρόπο ασύμβατο με τους εξουσιαστικούς όρους που προωθεί η κεντρική πολιτική διαδικασία.

2. Την ανάλυση της ιστορικής σχέσης/διαφοράς των «νέων κοινωνικών κινήσεων» με τα παραδοσιακά κοινωνικά κινήματα.
3. Την εξέταση από κοινωνιολογική άποψη των κοινωνικών, πολιτισμικών, ταυτοτικών και υποκειμενικών χαρακτηριστικών των πρώτων, καθώς και των επιπτώσεων της δράσης τους επί του ευρύτερου εθνικού και διεθνούς πολιτικού συστήματος στο πλαίσιο της παγκοσμιοποίησης.
4. Την προσέγγιση τέτοιων κινήσεων αφενός ως δυναμικών μορφών συλλογικής δράσης με σύνθετες και συχνά αντιφατικές εκδηλώσεις και διεκδικήσεις, αφετέρου ως χώρων συγκρότησης συλλογικών ταυτοτήτων που υπερασπίζονται δικαιώματα ατομικά, κοινωνικά και πολιτισμικά.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Ψημίτης, Μ. *Εισαγωγή στα σύγχρονα κοινωνικά κινήματα*: Αθήνα, Διάδραση, 2005.
 Della Porta D. & M. Diani, *Κοινωνικά Κινήματα. Μια Εισαγωγή*, Αθήνα, Κριτική, 2010.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Melucci, A., *Challenging codes. Collective action in the information age*. Καίμπριτζ: Cambridge University Press, 1996.

Tarrow, S., *Power in movements. Social movements and contentious politics*. Καίμπριτζ: Cambridge University Press, 1998.

Jasper, J. M., *The art of moral protest. Culture, biography and creativity in social movements*. Σικάγο: University Chicago Press, 1997.

Τουραίν, Α., Πώς να ξεφύγουμε από τον φιλελευθερισμό; Αθήνα: Πόλις, 1999.

Ψημίτης, Μ., «Εναλλακτικά κοινωνικά κινήματα: Η αναζήτηση του εφικτού ανάμεσα σε υποκειμενικές ανάγκες και κρατικές πολιτικές». *Ελληνική Επιθεώρηση Πολιτικής Επιστήμης*, τχ. 8, Νοέμβριος, 17-50, 1996.

Αλεξανδρόπουλος, Σ., *Θεωρίες για τη Συλλογική Δράση και τα Κοινωνικά Κινήματα*. Αθήνα: Κριτική, 2001.

Σερντεδάκις, Ν., «Στην καρδιά των κοινωνικών κινήσεων: μια κριτική ανάγνωση της σύγχρονης θεωρίας», *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τ. 24, 1998, σ. 41-65.

Ψημίτης, Μ., «Η ατομική επιλογή ως παράγοντας πολιτισμικής ταυτότητας σε συνθήκες πολυπλοκότητας: Η περίπτωση της αλληλεγγύης». Στο Χρ. Κωνσταντοπούλου κ.ά (επιμ.), *‘Εμείς’ και οι ‘Άλλοι’. Αναφορά στις τάσεις και τα σύμβολα*, 85-106. Αθήνα, Τυπωθήτω - Γ. Δαρδανός, 1999.

Ψημίτης, Μ., «Μορφές συλλογικής δράσης στην Ελλάδα: Κοινωνικό κίνημα και κοινωνικό αντικίνημα απέναντι στο εκσυγχρονιστικό πρόταγμα», εισήγηση σε Συνέδριο Κοινωνιολογίας,

Θεσ/νίκη 8-10/11/02.

Ψημίτης, Μ., «Κοινωνικά κινήματα στην Ευρώπη: Διαδικασίες συγκρότησης νέων ταυτοτήτων στην Ευρωπαϊκή ολοκλήρωση», *Το Βήμα των Κοινωνικών Επιστημών*, τ. 33, Σεπτ. 2002, σ. 47-80

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα θα πραγματοποιηθεί με διαλέξεις και συζητήσεις μετά από προβολή βίντεο και σχολιασμό επίκαιρων κινηματικών γεγονότων. Στο μάθημα θα καλούνται κατά περίπτωση να πραγματοποιούν εισηγήσεις και να παρουσιάζουν μελέτες περίπτωσης ειδικοί σε ζητήματα συλλογικής δράσης και εκπρόσωποι κοινωνικών κινήσεων. Τα θέματα που θα αναπτύσσονται θα είναι σχετικά με την ιδιότητα του κάθε εισηγητή.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης/βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση του φοιτητή ή της φοιτήτριας στο μάθημα θα προκύπτει από την παρουσία στις διαλέξεις και την ενεργό συμμετοχή στις συζητήσεις.

Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εισαγωγή στην ιστορία της τέχνης

- **Κωδικός μαθήματος:** ΔΣΧ ΙΤΕ-500
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Ευαγγελία Σαμπανίκου
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Εισαγωγή: Έννοιες και ορισμοί της Τέχνης. Οι παραδοσιακές Καλές Τέχνες και η Ιστορία της Τέχνης. Θεωρία και Μεθοδολογία της Ιστορίας της Τέχνης. Περίοδοι της Ιστορίας της Τέχνης, από την προϊστορία έως τη σύγχρονη εποχή. Ορολογία της τέχνης. Οι έννοιες του ρεαλισμού/φουσιοκρατίας και της αφαίρεσης.
  - Οι σημαντικοί προϊστορικοί πολιτισμοί της Ανατολής. Η Αίγυπτος.
  - Οι πολιτισμοί του Αιγαίου και της ηπειρωτικής Ελλάδας. Η τέχνη της Κλασικής Αρχαιότητας.
  - Η Αισθητική Φιλοσοφία και οι πρώτες θεωρίες για την τέχνη.
  - Η Κλασική Τέχνη: Στοιχεία αρχιτεκτονικής, Γλυπτική, Αγγειογραφία
  - Ο Ευρωπαϊκός Μεσαίωνας και οι αισθητικές θεωρίες του.
  - Η Βυζαντινή και Μεταβυζαντινή Τέχνη.
  - Η Γοτθική Τέχνη. Η Πρώιμη Αναγέννηση.
  - Ο Ουμανισμός, η γεωμετρική προοπτική και οι αισθητικές θεωρίες της Αναγέννησης. Το κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο της Αναγέννησης. Τέχνη και επιστήμη.
  - Η Ωριμη Αναγέννηση (Φλωρεντία – Ρώμη, Βενετία), Ι.
  - Η Ωριμη Αναγέννηση (Φλωρεντία – Ρώμη, Βενετία), ΙΙ. Ο Ευρωπαϊκός Βορράς.
  - Ο Μανιερισμός και το Μπαρόκ, Ι. Ιστορικό και κοινωνικοπολιτικό πλαίσιο
  - Ο Μανιερισμός και το Μπαρόκ, ΙΙ. Το Ροκοκό. Ο χαρακτήρας της Ευρωπαϊκής τέχνης του 18ου αιώνα.
  - Οι αισθητικές θεωρίες της τέχνης από τον 17ο έως το 19ο αιώνα. Ο Διαφωτισμός και οι επιδράσεις του.
  - Επίλογος: Από τη Νεώτερη στη Μοντέρνα τέχνη. Γενική επισκόπηση των θεωριών του 20ου αιώνα. Ο 20ος αιώνας, η Αρχαιότητα και η Αναγέννηση, η αναθεώρηση της στάσης απέναντι στο Μεσαίωνα, η δικαίωση της αφαίρεσης.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αποτελεί μια πρώτη επαφή με την Ιστορία της Τέχνης. Οι φοιτητές-τριες, κατά τη διάρκεια και κυρίως μετά την περάτωση της διδασκαλίας του μαθήματος θα πρέπει:
  - Να κατανοούν τη σχέση τέχνης και κοινωνίας και την ένταξη των πολιτισμικών προϊόντων και φαινομένων στο κοινωνικοπολιτισμικό τους πλαίσιο.

- Να γνωρίζουν τις περιόδους της Ιστορίας της Τέχνης και τα βασικά κοινωνικοπολιτικά χαρακτηριστικά της κάθε περιόδου.
- Να είναι ικανοί να χειριστούν τη μεθοδολογία της Ιστορίας της Τέχνης και τις βασικές θεωρίες για την τέχνη.
- Να είναι ικανοί να αναγνωρίσουν και να χρονολογήσουν έργα τέχνης διαφόρων εποχών.
- Να κατανοούν έννοιες όπως Αρχαιότητα, Μεσαίωνας, Αναγέννηση, Ευρωπαϊκή Τέχνη, ρεαλισμός, αφαίρεση και να αντιλαμβάνονται τους συσχετισμούς και την χρονική ένταξη και συνέχεια των όρων.
- Να αντιλαμβάνονται το ρόλο που έπαιξε η τέχνη στην συνολική πορεία της ανθρωπότητας, τη σχέση μεταξύ τέχνης και επιστήμης και το διεπιστημονικό της περιεχόμενο.

- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

E.H.Gombrich, *Το Χρονικό της Τέχνης*, μτφρ. Λίνας Κάσδαγλη, Μορφωτικό Ίδρυμα Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1998, 14^η εκδ. – 2011, ISBN: 978-960-250-144-3 (Κωδ. ΕΥΔΟΞΟΣ: 44017).

JulianBell, *Καθρέφτης του Κόσμου. Μια Νέα Ιστορία της Τέχνης*, μετάφραση: Γιώργος Λαμπράκος, Ελεάννα Πανάγου, επιστημονική επιμέλεια: Κωνσταντίνος Ιωαννίδης, εκδόσεις ΜΕΤΑΙΧΜΙΟ, Αθήνα 2009, ISBN:978-960-455-605-2 (Κωδ. ΕΥΔΟΞΟΣ: 24154).

BeltingH.,DillyH.,KempW.,WarnkeM.,SauerlanderW., *Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης*, εκδόσεις ΒΑΝΙΑΣ, Θεσσαλονίκη 1995 (Κωδ. ΕΥΔΟΞΟΣ: 4860)

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Χιού Χόνορ, Τζών Φλέμινγκ, *Ιστορία της Τέχνης*, Εκδ. ΕΛΕΝΗ ΣΑΡΑΦΙΔΟΥ & ΣΙΑ, Αθήνα 1991, ISBN: 9789607183057 (Κωδ. Εύδοξος: 34344)

HenrichWolfflin, *Βασικές Έννοιες της Ιστορίας της Τέχνης*, εκδ. Παρατηρητής, Θεσσαλονίκη 1992, ISBN: 9602606762.

Μιχ. Τιβέριος, *Ελληνική Τέχνη. Αρχαία Αγγεία*, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ, Αθήνα 1996, ISBN: 960-213-291-4.

Νικ. Γιαλούρης, *Ελληνική Τέχνη. Αρχαία Γλυπτά*, ΕΚΔΟΤΙΚΗ ΑΘΗΝΩΝ, Αθήνα 1994-5, ISBN: 960-213-290-6.

Giorgio Vasari, *The Lives of the Artists*, Oxford University Press, 1991, ISBN: 019281754X.

ArnoldHauser, *Κοινωνική Ιστορία της Τέχνης*, τόμος 2, εκδόσεις Κάλβος, Αθήνα 1980.

Άντονι Χιούζ, Μιχαήλ Άγγελος, εκδόσεις Καστανιώτη, Αθήνα 2001, ISBN: 960-03-3313-0.

Μ. Λαμπράκη – Πλάκα, *Οι Πραγματείες περί ζωγραφικής Αλμπέρτι και Λεονάρντο*, Βικελαία Δημοτική Βιβλιοθήκη, Ηράκλειο Κρήτης 1988.

Έρβιν Πανόφσκι, *Μελέτες Εικονολογίας. Ουμανιστικά Θέματα στην τέχνη της Αναγέννησης*, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1991.

Νικολο Μακιαβέλι, *Ο Ηγεμόνας*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα 2002, ISBN: 960-293-945-1.

Επίσης: Συμπληρωματική ξενόγλωσση και ελληνική βιβλιογραφία δίνεται σε κάθε επιμέρους ενότητα κατά τη διάρκεια των παραδόσεων.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

ΞΓΛ-01,02, 03, 04 Αγγλικά I, II, III, IV
ΔΙΔΑΣΚΟΥΣΑ: Αικατερίνη Νικολαρέα
ΔΙΔΑΚΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ: 3
ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ: 5

Πρακτικές ασκήσεις/σεμινάρια

Όψεις της έννοιας του προσώπου (Μελανησία, Αφρική)

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-001
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο - 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Αιμίλιος Τσεκένης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Έννοιες σύνθετες όπως «πρόσωπο», «εαυτός» και «άτομο» αποτελούν ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικά οριζόμενες κατηγορίες. Στόχος της πρώτης ενότητας είναι να δείξουμε ότι οι κατηγορίες αυτές δεν είναι έμφυτες αλλά πολιτισμικά/κοινωνικά προσδιορισμένες και ότι υπόκεινται σε ιστορικούς μετασχηματισμούς. Σημασία έχει επίσης να δείξουμε πως συνδέονται μεταξύ τους. Τα ερωτήματα στα οποία καλούμαστε να απαντήσουμε είναι τα εξής: μπορούμε να διακρίνουμε απόλυτα το «πρόσωπο» από το «άτομο»; Το «πρόσωπο»-ρόλος (personnage) από τον «εαυτό»;

Στη δεύτερη ενότητα παρουσιάζουμε κάποια από τα σημαντικότερα κείμενα που πραγματεύονται τις παραπάνω έννοιες μέσα από παραδείγματα από τη Μελανησία και την υποσαχάρια Αφρική. Αναδεικνύουμε τις διαφορές ανάμεσα σε ένα 'Μελανησιακό' και ένα 'Αφρικανικό' πρόσωπο και ιδιαίτερα το γεγονός ότι το πρώτο μελετήθηκε κυρίως μέσα από τις ανταλλαγές και το κοινωνικό φύλο ενώ το δεύτερο προσεγγίστηκε μέσα από τις αναπαραστάσεις και τη θρησκεία. Προσπαθούμε όμως ταυτόχρονα να τονίσουμε τα κοινά σημεία τους.

Οι ανθρωπολόγοι που ασχολήθηκαν και ασχολούνται με τις έννοιες του «προσώπου», του «εαυτού», του «ατόμου» (και της σχέσης τους με την ιδέα της «κοινωνίας») ίσως λόγω του ίδιου του αντικειμένου τους, λογαριάστηκαν πολύ νωρίς και έντονα με κάποια θεμελιώδη επιστημολογικά ερωτήματα που απασχολούν την κοινωνική ανθρωπολογία εν γένει όπως: συνιστά το «άτομο» μια ιδιαιτερότητα του δυτικού πολιτισμού; Πως μπορούμε να χρησιμοποιήσουμε την αντίθεση εμείς/άλλοι

– αναπόφευκτη διάσταση του ανθρωπολογικού εγχειρήματος αλλά και κατασκευή του ανθρωπολογικού λόγου – για να μελετήσουμε διαπολιτισμικά την έννοια του προσώπου; Στην τρίτη και τελευταία ενότητα παρουσιάζουμε κάποιες λύσεις και απαντήσεις στα παραπάνω ερωτήματα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το σεμινάριο εισαγάγει τους/της φοιτητές/τριες σε μια βασική αναλυτική κατηγορία της κοινωνικής ανθρωπολογίας η ιδιαιτερότητα και η ευρηστική δύναμη της οποίας έγκειται στο γεγονός ότι συνδέεται άρρηκτα με άλλες – εξίσου θεμελιώδεις – αναλυτικές κατηγορίες όπως: το κοινωνικό φύλο, οι ανταλλαγές, το σώμα, κτλ. Με άλλα λόγια, το ‘πρόσωπο’ συμπυκνώνει πολλαπλές αναλυτικές κατηγορίες που η ανθρωπολογία αντιμετωπίζει πολλές φορές ξεχωριστά, και άρα μας επιτρέπει να αποκτήσουμε μια πιο ολοκληρωμένη εικόνα του αντικειμένου μελέτης.

Επιπλέον, οι φοιτητές/τριες έρχονται αντιμέτωποι – και εξοικειώνονται – με το γεγονός ότι η ιδέα που σχηματίζουμε για τον ‘εαυτό’ δεν είναι έμφυτη αλλά πολιτισμικά/κοινωνικά και ιστορικά οριζόμενη: με άλλα λόγια, η αντίληψη που έχει ο άνθρωπος για τον ‘εαυτό’ (του) εξαρτάται από την κοινωνία και την εποχή στις οποίες ζει. Αυτό μας οδηγεί, μεταξύ άλλων, και στο συμπέρασμα ότι η εννοιολόγηση του ‘προσώπου’ και του ‘εαυτού’ συνδέεται άμεσα με τον τρόπο που αντιλαμβανόμαστε και την ‘κοινωνία’ (ή τις κοινωνικές σχέσεις). Τέλος, οι συμμετέχοντες αποκτούν πρόσθετες γνώσεις γύρω από τα επιστημολογικά ζητήματα που εγείρει το ανθρωπολογικό εγχείρημα.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος :

Marcel Mauss. 2004. *Κοινωνιολογία και Ανθρωπολογία*. Ι. Νικολόπουλος και Σια ΕΕ – Αθήνα.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Alvi, A. 2001. The category of the person in rural Punjab. *Social Anthropology* 9 (1): 45-63.

Broch-Due, V., Rudie, I. & T. Bleie (επιμ.). 1993. *Carved Flesh/Cast Selves. Gendered Symbols and Social Practices*. Oxford – Providence: Berg.

Carrithers M., Collins S. and Lukes S. (επιμ.). 1985. *The category of the person. Anthropology, philosophy, history*. Cambridge: Cambridge University Press.

Comaroff, John & Jean. 2001. On Personhood: an Anthropological Perspective from Africa. *Social Identities* 7 (2): 267-83.

Fortes, Meyer. 1973. On the concept of the person among the Tallensi. In *La notion de personne en Afrique Noire*, Paris, CNRS: 283-319.

Lambek, M. and A. Strathern (επιμ.). 1998. *Bodies and Persons: Comparative Perspectives from Africa and Melanesia*. Cambridge, Cambridge University Press.

Strathern, M. 1988. *The Gender of the Gift: Problems with Women and Problems with Society in Melanesia*. Berkeley: University of California Press.

Strathern, M. 1993. Making Incomplete. In Broch-Due, V., Rudie, I. & T. Bleie (επιμ.). *Carved Flesh/Cast Selves. Gendered Symbols and Social Practices*. Oxford – Providence: Berg: 41-51.

Wagner, Roy. 1991. The Fractal Person. In M. Godelier & M. Strathern (επιμ.), *Big Men and Great Men: Personifications of Power in Melanesia*. Cambridge: Cambridge University Press: 159-73.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Παρουσίαση κειμένων και συζήτηση/διαλέξεις.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσίαση κειμένων, συμμετοχή και τελική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορία του Αρχαίου Κόσμου III: Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας και κριτικής των πηγών

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-004
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο, 8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Βασίλης Αναστασιάδης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο της άσκησης αποτελεί η μελέτη εξειδικευμένων προβλημάτων της αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας, και συγκεκριμένα τη διασταύρωση πολλαπλών πηγών για γεγονότα της πολιτικής και κοινωνικής ιστορίας.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η εξοικείωση με την αξιοποίηση και την ερμηνεία γραπτών πηγών της αρχαιότητας.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εβδομαδιαίες σεμιναριακές συναντήσεις.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση στηρίζεται στην τακτική παρακολούθηση και συμμετοχή, αλλά και στη συγγραφή σύντομου δοκιμίου γύρω από προκαθορισμένο ερώτημα.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Το οθωμανικό ιεροδικείο

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-016
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο

- Έτος σπουδών:
- Εξάμηνο σπουδών:

6 ^ο , 8 ^ο

- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):

6

- Αριθμός διδακτικών μονάδων:

3

- Όνομα διδάσκουσας:

Ελένη Γκαρά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του σεμιναριακού μαθήματος είναι το ιεροδικείο ή δικαστήριο του καδή και η λειτουργία του στην Οθωμανική Αυτοκρατορία κατά τους πρώιμους νεότερους χρόνους. Το ιεροδικείο, το δικαστήριο δηλαδή όπου εφαρμόζεται ο ισλαμικός ιερός νόμος, ήταν ο κύριος θεσμός απονομής δικαιοσύνης στις προνεωτερικές ισλαμικές κοινωνίες και το οθωμανικό κράτος δεν αποτέλεσε εξαίρεση. Επιπλέον, στην οθωμανική περίπτωση, ο καδής είχε κεντρικό ρόλο στην επαρχιακή διοίκηση, καθώς ασκούσε ευρείες διοικητικές και ελεγκτικές αρμοδιότητες στο όνομα του σουλτάνου. Το μάθημα θα εστιαστεί στις κυριότερες λειτουργίες του οθωμανικού ιεροδικείου, την απονομή δικαιοσύνης και τον οθωμανικό νομικό πολιτισμό, καθώς και στη φύση και τις δυνατότητες αξιοποίησης από τον ιστορικό των ιεροδικαστικών κωδίκων, των αρχειακών πηγών που συνδέονται με τη δραστηριότητα του ιεροδικείου.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στις εβδομαδιαίες συναντήσεις, μελετούν την ύλη και ολοκληρώνουν τις ασκήσεις και την εργασία για το μάθημα:

- εμβαθύνουν στον τρόπο λειτουργίας ενός από τους κεντρικότερους και σημαντικότερους οθωμανικούς θεσμούς,
- αποκτούν νέες γνώσεις για την κοινωνική ιστορία της οθωμανικής περιόδου,
- μαθαίνουν να αναγνωρίζουν τις δυνατότητες και τα όρια των πηγών, ιδίως των αρχειακών, για την έρευνα της πρώιμης νεότερης ιστορίας
- αποκτούν την ικανότητα κριτικής στάσης απέναντι στις πηγές,
- μαθαίνουν πώς να αξιοποιούν τις αρχειακές πηγές στο πλαίσιο της ιστορικής έρευνας.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα. Σε περίπτωση που η ζήτηση είναι μεγάλη θα προτιμηθούν οι φοιτητές που:

1. Έχουν εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300- 1839).
2. Βρίσκονται στο τέταρτο έτος σπουδών ή το έχουν υπερβεί.

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα εγχειρίδια για το μάθημα.

β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Αναστασόπουλος, Αντώνης και Ελένη Γκαρά, «Οθωμανικές αντιλήψεις περί εγκλήματος και τιμωρίας», *Μνήμων*, 21 (1999), 37-54.

Faroqhi, Suraiya, *Προσεγγίζοντας την οθωμανική ιστορία: Εισαγωγή στις πηγές*, μτφρ. Κ. Καμπουρίδης, Θεσσαλονίκη, 2006.

Γκαρά Ελένη, «Δολοφόνοι και δικαστές στην οθωμανική Βέροια», *Ήμερος* 1 (2001), 113-130.

Καραντζίκου, Ελένη και Πηνελόπη Φωτεινού, «Μια πρώτη προσέγγιση του περιεχομένου 1669-1673», στον *ιδίων, Ιεροδικείο Ηρακλείου Τρίτος Κώδικας (1669-1673 και 1750-1767)*, επιμ. Ελισάβετ Α. Ζαχαριάδου, Ηράκλειο, 2003, κθ'-οδ'.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση κειμενικού και πολυμεσικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές και γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ιστορική δημογραφία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-026
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Σπύρος Καράβας
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα επικεντρώνεται σε τρεις θεματικές ενότητες που εξετάζονται παράλληλα. Θέμα της πρώτης ενότητας είναι το αντικείμενο και οι τεχνικές της Ιστορικής Δημογραφίας (Κοινωνική ιστορία, δημογραφία και «γέννηση» της Ιστορικής Δημογραφίας - Πρακτική εφαρμογή των τεχνικών). Η δεύτερη ενότητα εξετάζει την ιστορία του πληθυσμού (Εξέλιξη του παγκόσμιου πληθυσμού από την παλαιολιθική εποχή μέχρι σήμερα - Θεωρίες περί πληθυσμού και δημογραφικές πολιτικές). Τέλος, θέματα της τρίτης ενότητας είναι η δημογραφική ανάλυση - αστική δημογραφία - ανάλυση των δημογραφικών συμπεριφορών, 16ος-19ος αιώνας - συγκρότηση του αστικού πληθυσμού και μεταναστεύσεις, 18ος-20ος αι. Ελληνική Ιστοριογραφία.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα αποσκοπεί στην καλύτερη δυνατή κατανόηση των τεχνικών και μεθόδων της ιστορικής δημογραφίας και στην ανάπτυξη των δεξιοτήτων των φοιτητών στον χώρο αυτό.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Μπαφούνης Γ., Στατιστική της Ελλάδος . Πληθυσμός του έτους 1861, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Αθήνα 1991
Μπαφούνης Γ., «Στατιστική και πλάνη είναι λέξεις συνώνυμοι». Η ελληνική στατιστική τον 19ο αιώνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Αθήνα 2006
  - Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις και ασκήσεις κατά τη διάρκεια του μαθήματος.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών στο μάθημα. Γραπτές εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Διαπραγματεύσεις κληρονομικών δικαιωμάτων στην οθωμανική Λέσβο το 19ο αιώνα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-028
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο, 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Μαρία Σταματογιαννοπούλου

• **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η Πρακτική αυτή άσκηση εστιάζει στις ενδοοικογενειακές συγκρούσεις που συνδέονται με την κυκλοφορία των αγαθών στο εσωτερικό των συγγενικών ομάδων. Στηρίζεται σε ένα corpus τεκμηρίων, το Αρχείο του Εκκλησιαστικού Δικαστηρίου Μυτιλήνης και το αντίστοιχο της Μητρόπολης Μηθύμνης (1880-1912), με τα οποία αρχικά εξοικειώνονται οι ασκούμενοι φοιτητές και φοιτήτριες. Επομένως, μετά από μια πρώτη περίοδο κατά την οποία δοκιμάζεται η δυνατότητα προσπέλασης των χειρόγραφων αυτών υποθέσεων που εκδικάζονται ενώπιον των μητροπολιτικών δικαστηρίων, εξετάζονται τα ζητήματα που αναδεικνύει το αρχειακό υλικό σχετικά με την οργάνωση της συγγένειας και τη μεταβίβαση των αγαθών, αλλά και τις ενδοοικογενειακές διενέξεις.

Οι στόχοι της πρακτικής άσκησης είναι πολλαπλοί: να εξοικειωθεί ο ασκούμενος φοιτητής/φοιτήτρια με τις δυσκολίες ανάγνωσης και κατανόησης του αρχειακού υλικού, να συνδέσει την ερευνητική του εργασία με τις θεωρήσεις στο πεδίο της ιστοριογραφίας της οικογένειας, να παρουσιάσει τέλος μια προσέγγιση που θα στηρίζεται στο ίδιο το αρχειακό υλικό.

• **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το κύριο και ουσιαστικό μαθησιακό αποτέλεσμα είναι η επαφή των ασκούμενων φοιτητών και φοιτητριών με τα τεκμήρια, η προσπάθεια ανάγνωσης αυτού του χειρόγραφου υλικού, η σύνδεσή του με το πλαίσιο οργάνωσης της συγγένειας στον υπό μελέτη χώρο.

• **Προσπαιτούμενα:** Κανένα

3. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**

β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

• **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εβδομαδιαίες συναντήσεις της ομάδας, με εισηγήσεις αρχικά της διδάσκουσας και υπεύθυνης της Πρακτικής Άσκησης,

εξοικείωση με το ψηφιοποιημένο αρχαικό υλικό –ανάγνωση τεκμηρίων, παρουσίαση στη συνέχεια από τους εμπλεκόμενους φοιτητές και φοιτήτριες του υλικού της έρευνάς τους.

4. **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Αξιολογείται η παρουσία και η συμμετοχή κατά τις εβδομαδιαίες συναντήσεις, η προφορική παρουσίαση και επεξεργασία των τεκμηρίων και η γραπτή τελική εργασία.

Σημ. Στην Πρακτική Άσκηση οι φοιτητές/τριες ασκούνται σε τεκμήρια ψηφιοποιημένα (www.archiveionnimon.gak.gr), χρησιμοποιούν το υλικό του μαθήματος «Συγγένεια, Γάμος, Οικογένεια στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο, 18ος-19ος αιώνας» και σχετική βιβλιογραφία για τη Λέσβο.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ιστοριογραφία του Βυζαντίου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-030
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση / Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο, 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος / διδασκόντων :** Σμαρνάκης Γιάννης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Θέμα της πρακτικής άσκησης είναι η ανάλυση ζητημάτων που έχουν απασχολήσει τη βυζαντινή ιστοριογραφία. Στην πρώτη ενότητα εξετάζεται η συγκρότηση του γνωστικού αντικείμενου των «Βυζαντινών σπουδών», κατά το 19^ο αι., τόσο στην Ευρώπη, όσο και στην Ελλάδα. Ερμηνεύεται το διανοητικό κλίμα της εποχής και εξετάζονται τα σημαντικότερα ιδεολογικά και επιστημολογικά ρεύματα, που οδήγησαν από την αρνητική εικόνα του Διαφωτισμού για το Βυζάντιο στην οριοθέτηση και καθιέρωση του νέου «επιστημονικού» πεδίου των «Βυζαντινών Σπουδών» στα τέλη του 19^{ου} αι. Στη δεύτερη ενότητα αναλύονται κάποιες μεγάλες ιστοριογραφικές συζητήσεις που αφορούν το βυζαντινό παρελθόν. Εξετάζονται οι συζητήσεις για τις βυζαντινές ταυτότητες, η ιστοριογραφία για το Βυζάντιο και τις σταυροφορίες και ζητήματα που αφορούν την ιστορία του βυζαντινού πολιτισμού κατά τον 11^ο και το 12^ο αι.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα μαθησιακά αποτελέσματα αποσκοπούν καταρχάς στην κατανόηση του ευρύτερου νοηματοδοτικού πλαισίου, μέσα στο οποίο έχουν συγκροτηθεί οι Βυζαντινές σπουδές. Στη συνέχεια ο στόχος είναι η εξοικείωση των φοιτητών/τριών με τον τρόπο εργασίας ενός ιστορικού, μέσα από τη μελέτη πηγών και βιβλιογραφίας και τη συγγραφή εργασιών. Έτσι οι φοιτητές/τριες εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους, εξοικειώνονται με τη διαδικασία

συγγραφής μιας ιστορικής μελέτης και αναπτύσσουν τις αναλυτικές και τις συνθετικές ικανότητές τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κοινωνική και Πολιτισμική Ιστορία του Βυζαντίου.
- **5. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:** Κανένα
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - A.Harvey, 1997. *Οικονομική ανάπτυξη στο Βυζάντιο 900-1200*, μτφ. Ε. Σταμπόγλη, Αθήνα: ΜΙΕΤ.
    - A.Kazhdan – A.W.Epstein, 1997. *Αλλαγές στο βυζαντινό πολιτισμό κατά τον 11^ο και 12^ο αιώνα*, Αθήνα: ΜΙΕΤ.
    - G.G. Iggers, 1999. *Η ιστοριογραφία στον εικοστό αιώνα. Από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού*, μτφ. Π. Ματάλας, Αθήνα: Νεφέλη.
    - T. Κιοσοπούλου, 2007. *Βασιλεύς ή Οικονόμος; Πολιτική εξουσία και ιδεολογία πριν την Άλωση*, Αθήνα: Πόλις.
    - H.G.Beck, 2009. *Η Βυζαντινή χιλιετία*, μτφ. Δ.Κούρτοβικ, Αθήνα: ΜΙΕΤ.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εισαγωγικές διαλέξεις και στη συνέχεια μελέτη βιβλιογραφίας και εβδομαδιαίες παρουσιάσεις μικρών εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δύο γραπτές εργασίες και σύντομες εβδομαδιαίες προφορικές παρουσιάσεις των φοιτητών/τριών.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ανθρωπολογία του αστικού χώρου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-032
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Γιαννακόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο θα εξετάσει τις κυριότερες προσεγγίσεις του χώρου στην ανθρωπολογία αλλά και γενικότερα στη κοινωνική θεωρία και κυρίως την μετάβαση από την μελέτη των υλικών και χωρικών διαστάσεων ενός πολιτισμού σε εκείνη της κατανόησης του πολιτισμού με όρους χώρου. Έτσι, θα διερευνηθεί πώς ο χώρος της σύγχρονης πόλης αποτελεί πεδίο όπου υλοποιούνται, χωροποιούνται εθνοτικές, ταξικές, έμφυλες, σεξουαλικές διαφορές, ταυτότητες. Επίσης, θα δοθεί έμφαση στις προσεγγίσεις που αμφισβητούν τη φυσικοποιημένη ταύτιση του πολιτισμικού/κοινωνικού ανήκειν με έναν ορισμένο τόπο. Στα πλαίσια

αυτής της προβληματικής, θα παρουσιαστούν ανθρωπολογικές έρευνες που εστιάζονται στη συγκρότηση του οικείου χώρου από ανθρώπους οι οποίοι μετακινούνται, μετατοπίζονται και βρίσκονται σε μια συνεχή διαδικασία απεδαφοποίησης και εδαφοποίησης.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Με το τέλος του σεμιναρίου οι φοιτητές/τριες αναμένεται:
  - Να εξοικειωθούν με την χωρική προσέγγιση της κοινωνίας
  - Να γνωρίζουν τις βασικές θεματικές της ανθρωπολογίας της πόλης
  - Να ασκηθούν στην επιτόπια έρευνα στον αστικό χώρο και στη βιβλιογραφική έρευνα.
- **Προαπαιτούμενα:** Προαιρετικά ανθρωπολογική θεωρία.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προφορικές παρουσιάσεις κειμένων από φοιτητές, προβολή φωτογραφιών και ταινιών.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Συμμετοχή στο σεμινάριο δηλαδή προφορικές παρουσιάσεις κειμένων και παρατήρηση της καθημερινής ζωής με βάση την βιβλιογραφία, και τελική γραπτή εργασία.
    - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
    - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Πραγματολογία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-034
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Κανάκης

Περιεχόμενο μαθήματος: Η πραγματολογία στη γλωσσική επιστήμη μπορεί κατ' αρχήν να οριστεί ως ανάλυση του πώς (και του γιατί) επιτελούμε πράξεις με τις λέξεις – συχνά δε αναπάντεχα πράγματα, όπως το να προσβάλουμε ένα φίλο λέγοντάς του χάρμα το μπλουζάκι σου. Το εκφώνημα αυτό αντιστοιχεί σε μια πρόταση που, αληθειακά (δηλ. επιφανειακά και από αυστηρά σημασιολογική άποψη), μπορεί να είναι απλώς αληθής ή ψευδής. Πραγματολογικά, όμως, δηλώνει μάλλον την έκφραση ειρωνείας προς τον φίλο ως προς την επιλογή της συγκεκριμένης μπλούζας, παρά φιλοφρόνηση. Η ειρωνεία είναι μια από τις συχνότερες χρήσεις αυτού του εκφωνήματος – τόσο συχνή περίπου, όσο κι η φιλοφρόνηση.

Το ίδιο συμβαίνει και με το εκφώνημα καλά, είσαι τέρας ευφυΐας. Άρα συχνά εννοούμε πολύ διαφορετικά πράγματα από αυτά που λέμε. Πώς συμβαίνει αυτό; Ποια είναι η ανάγκη ύπαρξης αυτού του πολύπλοκου μηχανισμού; Ποιος είναι ο προσφορότερος τρόπος ανάλυσής του; Αυτά και άλλα ερωτήματα θα μας απασχολήσουν σε αυτό το μάθημα, το οποίο θα έχει, αναγκαστικά, ως βάση του γλωσσικά δεδομένα που προκύπτουν φυσικά, αλλά και άλλο υλικό όπως λεζάντες από γελοιογραφίες, διαφημιστικά μηνύματα, ανέκδοτα και χρονογραφήματα.

Πραγματολογία, λοιπόν, σημαίνει η μελέτη μιας συγκεκριμένης πλευράς της γλωσσικής σημασίας: της μη-αληθειακής – της συνομιλιακής – της κοινωνικής. Είναι η όψη της μελέτης της σημασίας που – ούτως ή άλλως γνωρίζουμε ότι – ξεπερνά τη στενή, κυριολεκτική και αφηρημένη σημασία των λέξεων (όπως ορίζονται στο λεξικό) και ταυτίζεται έτσι με την συμφραστική, εξω-λογική και, συχνά, υπερ-προτασιακή σημασία των γλωσσικών εκφράσεων. Αυτό καθιστά την πραγματολογία ξεχωριστό επίπεδο γλωσσικής ανάλυσης που επιτάσσεται της τυπικής αληθειακής σημασιολογίας (truth-conditional semantics) μιας και είναι κατ' εξοχήν επιφορτισμένη με το δύσκολο έργο της ερμηνείας των εκφωνημάτων στα συμφραζόμενά τους, δηλ. με αυτό που εννοεί ο ομιλητής – το πλέον άυλο και φευγαλέο κομμάτι της γλωσσικής ανάλυσης.

Όπως δηλώνει το όνομά της, η πραγματολογία (pragmatics) είναι στενά συνδεδεμένη με την φιλοσοφική παράδοση του πραγματισμού (pragmatism) και ταυτόχρονα με την παραδοχή ότι υπάρχει αντικειμενικός έξω κόσμος που ενώ μας «περιέχει» δεν τον «περιέχουμε». Η φιλοσοφική αυτή παράδοση οδήγησε τους γλωσσολόγους σε τέσσερα χωριστά – αλλά και σαφώς διαπλεκόμενα – ενδιαφέροντα που θα αποτελέσουν τις θεματικές αυτού του μαθήματος: i) τη δείξη (deixis), ii) τις ομιλιακές πράξεις/ενεργήματα (speech acts), iii) τα διαλογικά υπονοήματα (conventional & conversational implicature) και iv) την προϋπόθεση (presupposition).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα. Συνιστάται το μάθημα 'Εισαγωγή στη Γλωσσολογία'.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, ασκήσεις στην ανάλυση εμπειρικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εθνογραφία της Μεσογείου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-39
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο, 8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Έφη Πλεξουσάκη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο έχει ως αφετηρία το φαινόμενο της σύγκρουσης η οποία συχνά εκφράζεται ως εθνική ή εθνοτική σύγκρουση. Η σύγκρουση παραπέμπει τόσο σε αυτά καθαυτά βίαια γεγονότα (πχ πόλεμος, εξέγερση και άλλα) όσο και σε φαινόμενα κοινωνικής και πολιτικής περιθωριοποίησης κοινωνικών ομάδων. Η έμφαση του μαθήματος είναι στις κοινωνικές και πολιτισμικές πτυχές συγκρούσεων που συναντάμε στην περίπτωση της Θράκης στην Ελλάδα και στην περιοχή της Μέσης Ανατολής (Ισραήλ και Παλαιστίνη), περιπτώσεις τις οποίες θα προσπαθήσουμε να συγκρίνουμε με άξονα τον εθνικισμό και τις πολιτικές χρήσεις του παρελθόντος, τις μειονότητες και την έννοια του συνόρου. Το σεμινάριο θα βασιστεί στην παρουσίαση και στο σχολιασμό εθνογραφικών κειμένων και κυρίως κινηματογραφικών ταινιών (ερευνητικών ντοκιμαντέρ), που θίγουν καθημερινές πτυχές της σύγκρουσης, όπως βιώνονται από τις διαφορετικές πλευρές που εμπλέκονται σε αυτήν.

Να εξοικειωθούν οι φοιτητές/τριες με τη σύγκριση, μέσω μιας κοινής θεματικής, κοινωνιών της περιοχής της Μεσογείου τοποθετώντας την ελληνική εμπειρία σχετικά με τις μειονότητες και τα σύνορα, τις κρατικές πρακτικές και τον τρόπο διαχείρισης του μειονοτικού στάτους και των συνόρων από τα ίδια τα υποκείμενα, σε ένα ευρύτερο πλαίσιο. Να ασκηθούν στο πώς μπορεί να χρησιμοποιηθεί ο κινηματογράφος ως εθνογραφικό εργαλείο στη μελέτη της κοινωνικής πραγματικότητας.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές καλούνται να εντοπίσουν την ιστορική και πολιτισμική διάσταση στη μελέτη του εθνικισμού και της εθνικής ταυτότητας. β) να κατανοήσουν τη μορφή που παίρνουν τα παραπάνω ζητήματα σε συνοριακές περιοχές ή σε περιοχές που ζουν μειονότητες. γ) να αναλύσουν με συγκριτικό τρόπο των ιστορικών, πολιτικών, κοινωνικών και εθνογραφικών συμφραζομένων στην περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου. και δ) να σχολιάζουν ταινίες από τη σκοπιά της ανθρωπολογικής προσέγγισης της καθημερινής ζωής στο σχολείο.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα

6. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

André Nouschi, 2000. *Η Μεσόγειος στον 20^ο αιώνα*, Αθήνα: Μεταίχμιο

Μπένεντικτ Άντερσον, 1997. *Φανταστικές κοινότητες. Στοχασμοί για τις απαρχές και τη διάδοση του εθνικισμού*, Αθήνα: Νεφέλη.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Ταινίες

Route181. Fragments of a journey in Palestine-Israel (ειδικά το μέρος 2 με τίτλο *Center. From Lod/Lydd to Bethlehem*) (Αυτοκινητόδρομος 181. Στιγμές από ένα ταξίδι στην Παλαιστίνη-Ισραήλ, μέρος 2 : Κέντρο. Από την Lod/Lydd στη Βηθλεέμ) των Michel Khleifi & Eyal Sivan, Παραγωγή: Momento films 2002.

Dead presumed missing? (Νεκροί φερόμενοι ως αγνοούμενοι;) των Colette Piauxt και Paul Sant Cassia. Παραγωγή: Πανεπιστήμιο του Ντούραμ και Les films du quotidien 2003.

Pyla-Living together separately (Πύλα. Ζώντας μαζί χωριστά) του Ηλία Δημητρίου (επιστημονική επιμέλεια: Γιάννης Παπαδάκης). Παραγωγή: Hellenic Broadcasting Corporation 2003.

Κείμενα

- Yael Navaro-Yashin, 2012. «Η υλικότητα της κυριαρχίας: γεωγραφική πραγματογνωσία και αλλαγή τοπωνυμίων στη βόρεια Κύπρο». Στο Ν. Διαμαντούρος, Θ. Δραγώνα και Τ. Κευντέρ (επιμ.), *Ελλάδα και Τουρκία. Εκσυγχρονιστικές γεωγραφίες και χωρικές αντιλήψεις του έθνους*, 215-238. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Γιάννης Παπαδάκης, 2009. *Η ηχώ της νεκρής ζώνης. Οδοιπορικό στη διαιρεμένη Κύπρο*. Αθήνα: Scripta.
- Nadia Abu El-Haj, «Translating truths: nationalism, the practice of archaeology, and the remaking of past and present in contemporary Jerusalem», *American Ethnologist*, 25(2): 166-188.
- Dan Rabinowitz, 1998. «Education on the Israeli-Palestinian frontier». Στο Η. Donnan Τ. W. Wilson (επιμ.) *Border identities: nation and state at international frontiers*. Καίμπριτζ: Cambridge University Press.
- A. Bornstein, «Borders and the utility of violence: state effects of the “super-exploitation” of the West Bank Palestinians», *Critique of Anthropology*, 22, 2002.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προβολή ερευνητικών ντοκουμαντέρ, ανάγνωση και σχολιασμός κειμένων, συζήτηση.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Σύντομες γραπτές εργασίες υπό μορφή ασκήσεων και τελική γραπτή εργασία.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Μνήμη, ιστορία, αναπαράσταση του Β' Παγκόσμιου Πολέμου: Η γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-044
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/ Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο, 8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ποθητή Χαντζαρούλα

7. **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο εστιάζει στην ιστορία της εξόντωσης των Εβραίων της Ευρώπης στον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και αποσκοπεί στην εξέταση ιστοριογραφικών και μεθοδολογικών ζητημάτων. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί σε ζητήματα που αφορούν τη μνήμη του Ολοκαυτώματος στις μεταπολεμικές κοινωνίες. Θα μας απασχολήσει η «έκρηξη της μνήμης» και ο κεντρικός ρόλος της μαρτυρίας στη συγγραφή της ιστορίας του Ολοκαυτώματος

που συνδέεται με την ανάγκη για μια ιστορία γραμμένη από διαφορετική οπτική γωνία από την ιστορία που βασίζεται στα επίσημα έγγραφα του ναζιστικού κράτους. Θα μας απασχολήσουν ερωτήματα: Πότε η μαρτυρία των επιζώντων μπαίνει στην ιστορική αφήγηση; Ποιες είναι οι χρήσεις της μαρτυρίας; Ποιες είναι οι ευρύτερες συνεπαγωγές της μαρτυρίας για τον τρόπο που μελετάμε το παρελθόν; Η εγγραφή της μνήμης στον κοινωνικό και ιστορικό χώρο (μνημεία, ερείπια, τοπία κλπ) αλλά και σε μορφές τέχνης, όπως η ποίηση και ο κινηματογράφος, αποτελεί πρόσφορο έδαφος για να σκεφτούμε πάνω στη σχέση της μνήμης με την ιστορία.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/-τριες αναμένεται:
Να διακρίνουν τα διαφορετικά στάδια της ναζιστικής πολιτικής αναφορικά με τις διώξεις και την εξόντωση των Εβραίων.
Να κατανοούν και να αναγνωρίζουν την ευρωπαϊκή διάσταση της γενοκτονίας των Εβραίων.
Να εντοπίζουν τις διαφορές και τις ομοιότητες της εμπειρίας των επιζώντων σε διαφορετικές περιοχές της Ευρώπης αλλά και στο εσωτερικό της Ελλάδας.
Να εξασκηθούν στη χρήση αναλυτικών κατηγοριών και να τις χρησιμοποιήσουν ευρύτερα στην ανάλυση των πηγών του παρελθόντος.
Να κατανοήσουν την σημασία της μαρτυρίας για την μελέτη του παρελθόντος.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα
- **8. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Saul Friedlander, *Η ναζιστική Γερμανία και οι Εβραίοι: I. Τα χρόνια των διώξεων, 1933-1939. II. Τα χρόνια της εξόντωσης, 1939-1945*. Αθήνα: Πόλις 2013.
Mark Mazower, *Η αυτοκρατορία του Χίτλερ: Ναζιστική εξουσία στην κατοχική Ευρώπη*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια 2009.
Έρικα Κούνιο-Αμαρίλιο και Αλμπέρτος Ναρ, *Προφορικές μαρτυρίες εβραίων της Θεσσαλονίκης για το Ολοκαύτωμα*. Θεσσαλονίκη: Επίκεντρο 1998.
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Ρίκα Μπενβενίστε, *Αυτοί που επέζησαν: Αντίσταση, εκτόπιση, επιστροφή. Θεσσαλονικείς Εβραίοι στη δεκαετία του 1940*. Αθήνα: Πόλις 2014.
Πρίμο Λέβι, *Αυτοί που βούλιαζαν και αυτοί που σώθηκαν*. Άγρα 2000.
Ian Kershaw, *Ο Χίτλερ, οι Γερμανοί και η τελική λύση*. (μτφ. Ο. Παπακωνσταντοπούλου). Πατάκης 2011.
Bernard Pierron, *Εβραίοι και χριστιανοί στη νεότερη Ελλάδα: ιστορία των διακοινοτικών σχέσεων από το 1821 ως το 1945* (μτφ. Γ. Σαρατσιώτης-εισαγωγή Ρ. Μπενβενίστε).
Κ. Fleming, *Ιστορία των Ελλήνων Εβραίων* (Ν. Γάσπαρης). Οδυσσέας, 2009.
Καρίνα Λάμψα και Ιακώβ Σιμπή, *Η ζωή απ' την αρχή: Η μετανάστευση των Ελλήνων Εβραίων στην Παλαιστίνη (1945-1948)*. Αλεξάνδρεια, 2010.
Ο. Βαρών-Βασάρ, *Η ανάδυση μιας δύσκολης μνήμης*. Εστία 2012.
Ρ. Μόλχο, *Οι Εβραίοι της Θεσσαλονίκης, 1856-1919*. Θεμέλιο, 2001.
Ρ. Μπενβενίστε (επιμ.) *Οι Εβραίοι της Ελλάδας στην Κατοχή*, Πρακτικά γ' Συμποσίου Ιστορίας της Εταιρείας Μελέτης Ελληνικού Εβραϊσμού, εκδ. Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1998.
Γ. Μαργαρίτης, *Ανεπιθύμητοι συμπατριώτες, Στοιχεία για την καταστροφή των μειονοτήτων της Ελλάδας: Εβραίοι, Τσάμηδες*. Βιβλιόραμα 2005.
Χάγκεν Φλάισερ, *Οι πόλεμοι της μνήμης: Ο Β' Παγκόσμιος Πόλεμος στη Δημόσια Ιστορία*, Νεφέλη 2008.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Εισηγήσεις από τη διδάσκουσα, χαρτογράφηση και παρουσίαση του διαθέσιμου υλικού (εκδόσεις προφορικών και γραπτών μαρτυριών, φωτογραφικό υλικό, απομνημονεύματα, λογοτεχνία, κινηματογράφος, ηλεκτρονικές πηγές και αρχεία). Θεωρητικές και μεθοδολογικές

κατευθύνσεις για την χρήση του υλικού και την εκπόνηση παρουσιάσεων και εργασιών. Το μάθημα υποστηρίζεται από ηλεκτρονική σελίδα στην πλατφόρμα Open EClass, όπου υπάρχει αναρτημένο βιβλιογραφικό και άλλο υλικό καθώς και συνδέσεις με σημαντικά αρχεία του Ολοκαυτώματος.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών και φοιτητριών στο μάθημα. Παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου. Συνθετική τελική γραπτή εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ειδικά ζητήματα ανθρωπολογίας του τουρισμού

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-047
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αυτό επικεντρώνεται σε ειδικά ζητήματα στην Ανθρωπολογία του Τουρισμού. Στόχος της πρακτικής άσκησης είναι η βαθύτερη κατανόηση του τουριστικού φαινομένου από τη σκοπιά της ανθρωπολογικής ερευνητικής πρακτικής και της θεωρητικής ανάλυσης. Η μελέτη εθνογραφικών παραδειγμάτων θα αναδείξει ζητήματα που σχετίζονται με τις τουριστικές αναπαραστάσεις και τον οπτικό πολιτισμό (καρτ ποστάλ), εναλλακτικές μορφές τουρισμού –αγροτουρισμός, και θρησκευτικός τουρισμός- τη μελέτη του υλικού πολιτισμού και της τροφής, αντιλήψεις για τη φύση, την παράδοση, την αγροτικότητα, χρήσεις της παράδοσης, πολιτιστική κληρονομιά κ.ά.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Η εξοικείωση των φοιτητών/-τριών σε ειδικά ζητήματα της Ανθρωπολογίας του Τουρισμού τόσο σε επίπεδο αναλυτικών προσεγγίσεων (προβληματικών) όσο και μεθοδολογικά.

- **Προσπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Χριστίνα Μπονάρου, *Οπτικός πολιτισμός και τουρισμός*, εκδ. Παπαζήση, 2012.

Β. Γαλανή-Μουτάφη, *Έρευνες για τον Τουρισμό στην Ελλάδα και την Κύπρο: Μια Ανθρωπολογική Προσέγγιση*, εκδ. Προπομπός, 2002.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Κεφάλαια από επιλεγμένα βιβλία και άρθρα (στην αγγλική και ελληνική γλώσσα).

Ενδεικτικά:

Δέλτσου, Ελευθερία, 2000, “Η οικοτουριστική ανάπτυξη και ο προσδιορισμός της φύσης και της παράδοσης: παραδείγματα από τη βόρεια Ελλάδα”. Στο: *Ο Ορεινός Χώρος της Βαλκανικής. Συγκρότηση και Μετασχηματισμοί*, Β. Νιτσιάκος – Χ. Κασίμης (επιμ.), σελ. 231-248.

Δέλτσου, Ελευθερία, 2006, “Χρόνος, τόπος και νοσταλγία σε αναπαραστάσεις του εναλλακτικού τουρισμού”, 9ο Πανελλήνιο Συνέδριο Αγροτικής Οικονομίας “Η Οικονομία και η Κοινωνία μπροστά στις νέες προκλήσεις του παγκόσμιου Αγροτροφικού Συστήματος” (2-4 Νοεμβρίου 2006), σελ. 1-18.

Galani-Moutafi, Vasiliki, 2013, “Rural space (re)produced - Practices, performances and visions: A case study from an Aegean island”, *Journal of Rural Studies* 32, σελ. 103-113.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Οι φοιτητές/-τριες θα συμμετέχουν ενεργά με παρουσιάσεις και σχολιασμό κειμένων και θα αναλάβουν μικρές ασκήσεις «πεδίου» τις οποίες θα διεξάγουν σε συνεργασία με την διδάσκουσα. Θα αξιολογηθούν με βάση την προφορική τους συμμετοχή και την τελική εργασία που θα παραδώσουν μετά το πέρας της άσκησης. Το θέμα της τελικής εργασίας θα επιλεγεί από τις προτεινόμενες ενότητες σε συνεννόηση με την διδάσκουσα. Γίνεται χρήση power point σε επιλεγμένες θεματικές ενότητες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Οι φοιτητές/-τριες θα αξιολογηθούν με βάση την προφορική τους συμμετοχή και την τελική εργασία που θα παραδώσουν μετά το πέρας της άσκησης. Το θέμα της τελικής εργασίας θα επιλεγεί από τις προτεινόμενες ενότητες σε συνεννόηση με την διδάσκουσα.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-052
- **Τύπος μαθήματος:** Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο, 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο, 7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** το μάθημα εξετάζει τις σχέσεις Ευρώπης και ισλαμικής Ασίας, και διερευνά τη διαμόρφωση της ευρωπαϊκής κυριαρχίας και τους όρους συγκρότησης του ευρωπαϊκού αναπαραστατικού και λογοθετικού συστήματος για τους ασιατικούς λαούς καλύπτοντας τη χρονική περίοδο από τις Σταυροφορίες μέχρι τις πρώτες ευρωπαϊκές αυτοκρατορίες τον 18^ο αιώνα. Από την οπτική του έργου του

Ε. Said *Οριενταλισμός* και των μετααποικιακών σπουδών το πλέγμα των ευρωπαϊκών αναπαραστάσεων θα μελετηθεί στη βάση σχετικών γραπτών και οπτικών πηγών, όπως πραγματείες, διπλωματικές αναφορές, ταξιδιωτικά κείμενα, θεατρικά και λογοτεχνικά έργα, χαρτογραφικές απεικονίσεις.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να περιγράφουν βασικά υπό εξέταση ιστορικά φαινόμενα, να διακρίνουν μακροϊστορικές διαδικασίες αλλά και να εστιάζουν σε επιμέρους φαινόμενα, να διεξάγουν βιβλιογραφική έρευνα και να συγγράφουν εργασίες πάνω σε ένα ειδικευμένο ιστορικό ζήτημα, να αξιολογούν τις αλλαγές στην ιστορική οπτική, να αναθεωρούν παραδεδομένες ιστορικές κρίσεις, να αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης, να οργανώνουν το ιστορικό υλικό υπό την οπτική συναφών γνωστικών πεδίων και να κρίνουν τη σχέση της ιστορικής έρευνας με το παρόν.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.

9. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος (έως 3 συγγράμματα):

Said Edward, 1996 (1^η έκδ. 1978). *Οριενταλισμός*, Αθήνα.

Bhabha Homi, 1994. *The Location of Culture*, Λονδίνο.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Akbari Suzanne Conklin, 2009. *Idols in the East: European Representations of Islam and the Orient, 1100-1450*, Ithaca.

Davis Natalie Zemon, 2006. *Trickster Travels. A Sixteenth-Century Muslim Between Worlds*, Νέα Υόρκη.

Dursteler Eric, 2011. *Renegade Women: Gender, Identity and Boundaries in the Early Modern Mediterranean*, Βαλτιμόρη.

Fuchs Barbara, 2001. *Mimesis and Empire: The New World, Islam and European Identities*, Cambridge.

Ingham Patricia και Michelle Warren (επιμ.), 2003. *Postcolonial Moves: Medieval Through Modern*, Νέα Υόρκη.

MacLean Gerald, 2007. *Looking East: English Writing and the Ottoman Empire before 1800*, Νέα Υόρκη.

Meserve Margaret, 2008. *Empires of Islam in Renaissance Historical Thought*, Cambridge MA.

Ostovich Helen (επιμ.), 2008. *The Mysterious and the Foreign in Early Modern England*, Newark.

Tolan John, 2002. *Saracens: Islam in the Medieval European Imagination*, Νέα Υόρκη.

Valensi Lucette, 2000. *Βενετία και Υψηλή Πύλη: Η γένεση του δεσπότη*, Αθήνα.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σύντομες διαλέξεις, παρουσίαση εργασιών από τους / τις φοιτητές / τριες, συζήτηση, μελέτη πηγών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών / τριών στο σεμινάριο, παρουσίαση κειμένων και εργασιών, γραπτές εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ταξίδι και ταξιδιώτες στον οθωμανικό χώρο

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΠΑ/Σ-054

- **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
  - **Έτος σπουδών:** 3^ο -4^ο
  - **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
  - **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
  - **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
  - **Όνομα διδάσκουσας:** Ελένη Γκαρά
  - **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του σεμιναριακού αυτού μαθήματος αποτελεί αφενός η πρακτική και η εμπειρία του ταξιδιού στους πρώιμους νεότερους χρόνους, με πλαίσιο αναφοράς τον οθωμανικό χώρο, και αφετέρου η εικόνα για την Οθωμανική Αυτοκρατορία και τους λαούς της, όπως διαμορφώνεται την ίδια εποχή στη Δυτική Ευρώπη μέσα από γεωγραφικά και περιηγητικά έργα. Στο πλαίσιο της άσκησης εξετάζονται ευρωπαϊκές, οθωμανικές και ελληνικές πηγές, κατά κύριο λόγο κείμενα «ταξιδιωτικής φιλολογίας» (οι δύο πρώτες κατηγορίες σε ελληνική μετάφραση), και διερευνώνται οι δυνατότητες και τα όρια των πηγών τέτοιου είδους για την κοινωνική ιστορία των υπό οθωμανική εξουσία πληθυσμών.
  - **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στις εβδομαδιαίες συναντήσεις και ανταποκρίνονται πλήρως στις υποχρεώσεις τους, συμπεριλαμβανομένης της τελικής γραπτής εργασίας,
    - εξοικειώνονται με τις έννοιες, τις μεθόδους και τις πηγές που χρησιμοποιούνται για τη μελέτη του ταξιδιού κατά τους πρώιμους νεότερους χρόνους και αποκτούν νέες γνώσεις, τόσο για το συγκεκριμένο ζήτημα όσο και γενικότερα για την κοινωνική ιστορία της εποχής,
    - μελετούν σε βάθος επιμέρους όψεις του ζητήματος, στο πλαίσιο της τελικής τους εργασίας,
    - αποκτούν την ικανότητα για κριτική ανάγνωση των πρωτογενών και δευτερογενών πηγών, ιδίως των έργων «ταξιδιωτικής φιλολογίας»,
    - εκπαιδεύονται στον τρόπο έρευνας και συγγραφής μιας εργασίας ακαδημαϊκού χαρακτήρα στη βάση πηγών και βιβλιογραφίας.
  - **Προαπαιτούμενα:** Κανένα. Σε περίπτωση που η ζήτηση είναι μεγάλη θα προτιμηθούν οι φοιτητές που:
    1. Έχουν εξετασθεί επιτυχώς στο μάθημα Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας (1300- 1839).
    2. Βρίσκονται στο τέταρτο έτος σπουδών ή το έχουν υπερβεί.
    3. Δεν έχουν ολοκληρώσει τα τρία σεμιναριακά μαθήματα που απαιτούνται για τη λήψη πτυχίου.
- 4. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
Δεν υπάρχουν συγκεκριμένα εγχειρίδια για το μάθημα
- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
Βιγγοπούλου, Ιόλη, «Εισαγωγή», στο Κωνσταντίνος Στάικος (επιμ.), *Ο ελληνικός κόσμος μέσα από το βλέμμα των περιηγητών (15ος-20ός αιώνας): Ανθολόγιο από τη συλλογή του Δημήτριου Κοντομηνά*, Αθήνα, 2005, 13-27.
Βιγγοπούλου, Ιόλη, «Περιηγητές στο Αιγαίο», στο *Πολιτιστική Πύλη του Αρχιπελάγους του Αιγαίου*, Ίδρυμα Μείζονος Ελληνισμού, <http://www.ehw.gr/l.aspx?id=6964>.

Δρούλια, Λουκία, «Ταξίδια, πλοία και περιηγητές», στο *Το ταξίδι από τους αρχαίους έως τους νεότερους χρόνους*, 2003, 7-13.

Χατζηπαναγιώτη, Ίλια, «Για μια τυπολογία της ταξιδιωτικής φιλολογίας του 18ου αιώνα», στο Λουκία Δρούλια (επιμ.), *Περιηγητικά θέματα: υποδομή και προσεγγίσεις*, Αθήνα, 1993, 451-503.

Χρυσοχοΐδης, Κρίτων, «Ιερά Αποδημία: το προσκυνηματικό ταξίδι στους Αγίους Τόπους στα μεταβυζαντινά χρόνια», στο *Το ταξίδι από τους αρχαίους έως τους νεότερους χρόνους*, 2003, 99-110.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση κειμενικού και πολυμεσικού υλικού.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές και γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΠΑ/Σ-058

- **Τύπος μαθήματος:**

Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Προπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

3^ο, 4^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

5^ο, 7^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας :**

Πηνελόπη Τοπάλη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αυτό προσφέρει στους/τις φοιτητές/τριες τη δυνατότητα να ασκηθούν στην ανθρωπολογική επιτόπια έρευνα. Προκειμένου να κατανοηθεί η ανθρωπολογική οπτική πάνω σε ζητήματα επιτόπιας έρευνας θα γίνει παρουσίαση και μελέτη βασικών κειμένων που αναλύουν το πώς επιλέγεται από έναν/μία ανθρωπολόγο ένα ερευνητικό πεδίο, πώς αποφασίζει ο/η ανθρωπολόγος το πού θα διενεργηθεί μια έρευνα, πώς σχεδιάζει την έρευνα, πώς την ολοκληρώνει, πώς αναλύει τα δεδομένα και πώς γράφει μια εθνογραφία. Επίσης, θα συζητηθεί το ζήτημα της εγκυρότητας της ανθρωπολογικής μεθόδου και της συμβολής της στη μεθοδολογία των κοινωνικών επιστημών. Θα ακολουθήσουν ασκήσεις στο πεδίο προκειμένου οι φοιτητές/τριες να κατανοήσουν το πώς κάνουμε παρατήρηση, πώς καταγράφουμε δεδομένα και πώς συμμετέχουμε σε δραστηριότητες των πληροφορητών μας. Εν συνεχεία θα διενεργηθούν ασκήσεις πάνω στη διεξαγωγή μη δομημένων και δομημένων συνεντεύξεων και στη χρήση τεχνολογικού εξοπλισμού κατά τη διάρκεια της έρευνας. Παράλληλα, οι φοιτητές/τριες θα μάθουν να οργανώνουν σημειώσεις πεδίου και να κρατούν ημερολόγια πεδίου.

Για όσους/ες το επιθυμούν δίνεται η δυνατότητα να σχεδιάσουν και να ολοκληρώσουν ένα δικό τους ερευνητικό project με επιτόπια έρευνα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/τριες αναμένεται να γνωρίσουν τον συστηματικό τρόπο με τον οποίο διενεργείται μια ανθρωπολογική επιτόπια έρευνα με χρήση συμμετοχικής παρατήρησης. Πιο συγκεκριμένα, αναμένεται:
  - Να εξασκούν τις αισθήσεις τους, να μπορούν να διακρίνουν πολλαπλά οπτικά, ακουστικά και οσφρητικά επίπεδα και να τα καταγράφουν.
  - Να παρατηρούν τους πληροφορητές και παράλληλα να καταγράφουν τις πρακτικές τους.
  - Να συμμετέχουν σε δραστηριότητες των πληροφορητών διατηρώντας την ικανότητά τους να παρατηρούν
  - Να διεξάγουν δομημένες και κυρίως μη-δομημένες συνεντεύξεις.
  - Να χρησιμοποιούν τεχνολογικό εξοπλισμό κατά την έρευνα γνωρίζοντας τα προτερήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης του. Να απομαγνητοφωνούν.
  - Να οργανώνουν το υλικό τους σε σημειώσεις πεδίου.
  - Να οργανώνουν το υλικό τους σε ημερολόγια πεδίου.
  - Να επιλέγουν ερευνητικά πεδία και να θέτουν ερωτήματα.
  - Να αναγνωρίζουν τις δυσκολίες και τις ευκολίες που προσφέρει κάθε ερευνητικό πεδίο.
  - Να σχεδιάζουν και να υλοποιούν ερευνητικά projects.
  - Να αξιολογούν την συστηματικότητα και εγκυρότητα της ανθρωπολογικής μεθόδου.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
    - Copans, J. 2004. *Η επιτόπια εθνολογική έρευνα*. Gutenberg.
    - Ιωσηφίδης, Θ. 2008. *Ποιοτικές μέθοδοι έρευνας στις κοινωνικές επιστήμες*. Κριτική.
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**
    - **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις με χρήση οπτικο-ακουστικού υλικού. Ασκήσεις στο πεδίο, παρατήρηση και συνεντεύξεις.
    - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Αξιολόγηση συμμετοχής στις ασκήσεις στην τάξη και στο πεδίο. Αξιολόγηση συγγραφής σημειώσεων πεδίου και ημερολογίου πεδίου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Η δημόσια ιστορία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-059
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 5^ο-7^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξερτζόγλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο αποσκοπεί σε μια συστηματική διερεύνηση της δημόσιας ιστορίας σε θεωρητικό και πρακτικό επίπεδο. Η δημόσια ιστορία εμπλέκει τα άτομα και τα συλλογικά υποκείμενα με το παρελθόν και τη μνήμη με απρόβλεπτες μορφές και τρόπους. Ταυτόχρονα εμπλέκει και την ακαδημαϊκή ιστοριογραφία και τον τρόπο με τον οποίο η τελευταία εργάζεται. Παρά τις διαφορές που χωρίζουν την δημόσια ιστορία με την ακαδημαϊκή ιστοριογραφία διαμορφώνεται ένα ενδιαφέρον πεδίο επικαλύψεων και ανταλλαγών το οποίο απαιτεί διερεύνηση. Στο πλαίσιο του σεμιναρίου θα εξετασθούν ζητήματα που συνδέονται με αυτό το πεδίο, όπως η σχέση μνήμης-ιστορίας, η ενσυναίσθηση του ιστορικού, τα όρια της ιστορικής αντικειμενικότητας, και η σχέση του ιστορικού με το ακροατήριο της εποχής του. Στη συνέχεια θα εξεταστούν συγκεκριμένα παραδείγματα που αφορούν το ιστορικό φιλμ, το ιστορικό μυθιστόρημα, τη σχέση των media με τη δημόσια ιστορία καθώς και των πολιτικών αντιπαραθέσεων που προκαλεί η δημόσια ιστορία. Τα περισσότερα παραδείγματα στα οποία θα επικεντρωθεί το σεμινάριο αφορούν την σύγχρονη Ελλάδα.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το σεμινάριο αποσκοπεί να εμπλέξει τους φοιτητές με ένα πεδίο έρευνας που πρόσφατα απασχολεί τους ιστορικούς. Οι φοιτητές/τριες θα εργαστούν σε συγκεκριμένο υλικό [φιλμ, μυθιστόρημα, διαδίκτυο, αρχείο] προκειμένου να κατανοήσουν πως μέσα από την δημόσια ιστορία επανατίθεται η σχέση με το παρελθόν. Θα είναι σε θέση να τοποθετήσουν αυτό το υλικό στα ευρύτερα κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα της εποχής στην οποία παράγεται. Η εξέταση του υλικού αυτού θα τους επιτρέψει να κατανοήσουν πως προκύπτουν αξιώσεις αληθείας που διαμορφώνουν ιστορική συνείδηση στο παρόν πέρα και ανεξάρτητα από την ακαδημαϊκή ιστορία. Θα είναι σε θέση να κατανοήσουν την παροντική υπόσταση του ιστορικού και των ερωτημάτων που θέτει στο παρελθόν.
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη: Η βιβλιογραφία και το υλικό του μαθήματος είναι διαθέσιμα στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος στην οποία έχουν πρόσβαση μόνο όσοι παρακολουθούν το σεμινάριο.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το σεμινάριο συνδυάζει διαλέξεις του διδάσκοντα, παρουσιάσεις των φοιτητών και συζήτηση στη διάρκεια του μαθήματος. Οι φοιτητές/τριες έχουν εβδομαδιαίο φόρτο εργασίας που γνωστοποιείται εκ των προτέρων. Στο σεμινάριο προβλέπεται η χρήση διαδικτύου και η προβολή οπτικού υλικού.
Μέθοδοι αξιολόγησης/βαθμολόγησης: Προφορικές παρουσιάσεις, συμμετοχή στο μάθημα και εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Συγγένεια, θρησκεία, αναπαραγωγή

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-061
- **Τύπος μαθήματος:** Πρακτική άσκηση/Σεμινάριο
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
5^ο-7^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

6

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Βενετία Καντσά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η αναπαραγωγή -με την ευρύτερη έννοιά της ως το σύνολο των αντιλήψεων, πρακτικών, δοξασιών, διευθετήσεων που συνδέονται με τη σύλληψη, τη γέννηση και την ανατροφή- αποτελεί κεντρικό θέμα ενδιαφέροντος και ενασχόλησης για τους ανθρωπολόγους. Σε ένα πρώτο επίπεδο η αναπαραγωγή συνδέεται άρρηκτα με κοινωνικές σχέσεις: οι αντιλήψεις μας περί αναπαραγωγής μπορούν να ερμηνευτούν μέσω κοινωνικών σχέσεων αλλά και οι κοινωνικές σχέσεις μπορεί να δομούνται στη βάση αντιλήψεων για την αναπαραγωγή. Σε ένα δεύτερο, ωστόσο, επίπεδο πολύ σπάνια η ανθρώπινη αναπαραγωγή αφορά μόνο ανθρώπινες σχέσεις αλλά εμφανίζεται άμεσα συνδεδεμένη με συμβολισμούς και θρησκευτικά πιστεύω. Στα πλαίσια αυτού του σεμιναρίου θα εξετάσουμε τη σύνδεση της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής με θρησκευτικές αντιλήψεις. Μέσα από εθνογραφίες που ασχολούνται με την υποβοηθούμενη αναπαραγωγή σε πέντε χώρες της Μεσογείου με διαφορετική θρησκεία, -Ελλάδα (Ορθόδοξοι Χριστιανοί), Ιταλία (Καθολικοί Χριστιανοί), Ισραήλ (Εβραίοι), Τουρκία (Σουνίτες Μουσουλμάνοι), Λίβανος (Σιίτες και Σουνίτες Μουσουλμάνοι, Μαρωνίτες Χριστιανοί)-, θα αναλύσουμε τις σύνθετες σχέσεις ανάμεσα στην ιατρική τεχνολογία, τις αντιλήψεις περί αναπαραγωγής, τη θρησκεία και το νομικό πλαίσιο.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές/ήτριες θα γνωρίσουν εθνογραφικά πέντε χώρες της Μεσογείου και θα εξοικειωθούν με α) τη διάδοση της ιατρικώς υποβοηθούμενης αναπαραγωγής σε διαφορετικά πολιτισμικά και θρησκευτικά πλαίσια, β) τις διαφοροποιημένες στάσεις, αντιλήψεις και πρακτικές απέναντι σε ιατρικές τεχνολογίες όπως η δωρεά γενετικού υλικού, η ετερόλογη γονιμοποίηση και η παρένθετη μητρότητα, γ) τη σύνδεση θρησκείας, κράτους και νομικού πλαισίου με αναφορά στην υποβοηθούμενη αναπαραγωγή, δ) τη διασυνοριακή μετακίνηση ανθρώπων και γενετικού υλικού για θρησκευτικούς, νομικούς και τεχνολογικούς λόγους.
- **Προαπαιτούμενα:** Το σεμινάριο προσφέρεται σε φοιτητές/τριες που βρίσκονται στο δεύτερο κύκλο σπουδών του προγράμματος σπουδών του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Το σεμινάριο δεν προτείνει διδακτικό εγχειρίδιο. Προσφέρεται ηλεκτρονική σελίδα με εκτενή βιβλιογραφία στην οποία έχουν άμεση πρόσβαση όσοι /ες παρακολουθήσουν το σεμινάριο.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Clarke, Morgan. 2009. *Islam and New Kinship: Reproductive Technology and the Shariah in Lebanon*. New York and Oxford: Berghahn.

Gürtin, Zeynep. 2013. "The ART of making babies: Turkish IVF patients' experiences of childlessness, infertility and Tüp Bebek". Unpublished PhD Thesis, Cambridge University, UK.

Kahn, Susan. 2000. *Reproducing Jews : a cultural account of assisted conception in Israel*. Durham: Duke University Press.

Paxson, Heather. 2013. “Η αναπαραγωγή ως πνευματικό έργο συγγένειας: Ορθοδοξία, εξωσωματική γονιμοποίηση και η ηθική οικονομία της μητρότητας στην Ελλάδα». Στο Β. Καντσά (επιμ.) *Η μητρότητα στο προσκήνιο. Σύγχρονες έρευνες στην ελληνική εθνογραφία*, 285-314. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.

Zanini, Giulia. 2013. “Transnational Reproduction: Experiences of Italian Reproductive Travelers Receiving Donors Gametes and Embryos Abroad”. Unpublished PhD Thesis, European University Institute Florence, Italy.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το σεμινάριο στηρίζεται σε εβδομαδιαίες συναντήσεις στις οποίες γίνεται συζήτηση κειμένων και ανάλυση συγκεκριμένων εθνογραφικών παραδειγμάτων που έχουν αναλάβει να παρουσιάσουν οι συμμετέχοντες/ έχουσες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορική συμμετοχή και παρουσίαση θεμάτων στα πλαίσια των διαλέξεων, μικρές εργασίες, γραπτή τελική εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Κοινωνιογλωσσολογία

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-066
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο- 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο- 8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Κώστας Κανάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αυτό το μάθημα εισάγει τους/τις φοιτητές/τριες στην κοινωνιογλωσσολογία, τον κλάδο της γλωσσολογίας που έχει ως αντικείμενό του τη μελέτη της πολύπλοκης και αμφίδρομης σχέσης γλώσσας και κοινωνίας. Σε αντίθεση με την κυρίαρχη γλωσσολογία, η κοινωνιογλωσσολογία δεν μελετά τη γλώσσα ως ενιαίο και αυτόνομο σύστημα αλλά εστιάζει στην γλωσσική ποικιλότητα και τις γλωσσικές ποικιλίες (βλ. γεωγραφικές, κοινωνικές και υφολογικές γλωσσικές ποικιλίες). Οι παράγοντες που επιδρούν στη γλωσσική ποικιλότητα περιλαμβάνουν τα κοινωνικά χαρακτηριστικά των ατόμων που συμμετέχουν στο επικοινωνιακό γεγονός (καταγωγή, φύλο, ηλικία, κλπ.), τις μεταξύ τους σχέσεις (απόσταση/οικειότητα, αλληλεγγύη), την κοινωνική κατάσταση (επίσημη/οικεία), το θέμα της συζήτησης, τη λειτουργία που επιτελεί ο λόγος τους, κλπ. Δηλαδή, η μελέτη αφορά το ποιος/α μιλά, πού, πότε και γιατί. Παράλληλα, η κοινωνιογλωσσολογία εξετάζει την έννοια της νόρμας και το ρόλο της στις αξιολογικές κρίσεις για τη γλώσσα σε μία γλωσσική κοινότητα (π.χ. το κύρος της

πρότυπης ή επίσημης γλώσσας σε σχέση με τις «διαλέκτους»). Σε αυτό το μάθημα θα εισαχθούμε στις παραπάνω βασικές έννοιες και θα τις εξετάσουμε δίνοντας έμφαση στην ελληνική γλώσσα.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Βασικός στόχος αυτού του μαθήματος, που προσεγγίζει τη σχέση γλώσσας και κοινωνίας, είναι να εξοικειώσει φοιτητές/τριες κοινωνικών επιστημών με γενικές αρχές της κοινωνιογλωσσολογίας. Οι γνώσεις που αποκτούν οι εκπαιδευόμενοι/ες προάγουν την κατανόηση της γλώσσας ως σύνθετου κοινωνικού φαινομένου, ενώ οι σχετικές δεξιότητες που αποκτούν τους επιτρέπουν να αναλύουν σχετικά δεδομένα με συστηματικό τρόπο. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές/τριες συνειδητοποιούν την πολυδιάσταση σχέση γλώσσας και κοινωνίας και τους κοινωνικούς θεσμούς που κατασκευάζουν τη γλώσσα και κατασκευάζονται από αυτήν. Επιπλέον, εκτιθέμενοι/ες στους διάφορους παράγοντες που ενεργοποιούν την παρατηρούμενη γλωσσική ποικιλότητα –τόσο μέσα σε μία κοινωνία όσο και μεταξύ κοινωνιών— οι εκπαιδευόμενοι/ες αποκτούν συνείδηση της διαπολιτισμικότητας.
- **Προαπαιτούμενα:** Συνιστάται η «Εισαγωγή στη θεωρητική γλωσσολογία» ή άλλο σχετικό μάθημα.

5. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

Αρχάκης, Α. & Μ. Κονδύλη. 2011. *Εισαγωγή σε ζητήματα κοινωνιογλωσσολογίας*. 3^η έκδοση. Αθήνα: Νήσος.

Γεωργαλίδου, Μ., Σηφianού, Μ. & Β. Τσάκωνα (επιμ.). 2014. *Ανάλυση Λόγου: Θεωρία και εφαρμογές*. Αθήνα: Νήσος.

Κωστούλα-Μακράκη, Ν. 2001. *Γλώσσα και κοινωνία*. Αθήνα: Μεταίχμιο.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- **Διαδασκτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, συζήτηση, πρακτική εξάσκηση στην τάξη
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές ασκήσεις/εργασίες, σύντομες ατομικές ή ομαδικές παρουσιάσεις στην τάξη.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντα συνεπικουρούμενη από εκπαιδευτικό υλικό αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος στο Eclass.

Η Ελληνική Οικονομία στο Δεύτερο Μισό του Εικοστού Αιώνα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-067
  - **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
  - **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
  - **Έτος σπουδών:** 3^ο-4^ο
  - **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
  - **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
  - **Αριθμός διδασκτικών μονάδων:** 3
- Χριστόδουλος Μπέλλας

- **Όνομα διδάσκοντος:**
  - **Περιεχόμενο μαθήματος:** το μάθημα εξετάζει την πορεία της ελληνικής οικονομίας κατά τη διάρκεια της περιόδου 1953-2002. Το σημείο αφετηρίας είναι η υποτίμηση της δραχμής και το «κλείδωμα» της ισοτιμίας της έναντι του δολαρίου το 1953. Μέσω της παρακολούθησης της πορείας της συμπεριφοράς βασικών μακροοικονομικών δεικτών (ΑΕΠ, κατανάλωση, επενδύσεις, ισοζύγιο εξωτερικών συναλλαγών, δημοσιονομικό ισοζύγιο, μισθοί, τιμές, ισοτιμία, παραγωγικότητα, ανεργία, ανισότητα, φτώχεια) επιχειρείται ο εντοπισμός κομβικών σημείων που υποδιαίρουν την παραπάνω περίοδο σε υποπεριόδους κατά τη διάρκεια των οποίων σημειώνονται σημαντικές αλλαγές και ανασηματοδοτήσεις. Σημείο απόληξης αποτελεί η ένταξη της χώρας στη ζώνη του ευρώ το 2002.
  - **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** οι φοιτητές/τριες θα είναι σε θέση να περιγράφουν βασικές αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των παραπάνω οικονομικών μεταβλητών κατά τη διάρκεια του ιστορικού χρόνου ώστε τελικά να μπορούν να σχηματίζουν μια όσο το δυνατό συνεκτική εικόνα των αιτιών των μεταβολών που συντελέστηκαν στην ελληνική οικονομία κατά τη διάρκεια της υπό εξέταση περιόδου.
  - **Προσawaitόμενα:** Επιτυχής εξέταση στο μάθημα Αρχές της Οικονομικής (ΟΙ-400)
- 6. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
- X.I. Ιορδάνογλου, *Η Ελληνική Οικονομία στη «Μακρά Διάρκεια» 1954-2005*, Αθήνα, Εκδόσεις Πόλις, 2008
- A. Φραγκιάδης, *Η ελληνική οικονομία 19ος-20ος αιώνας : από τον αγώνα της ανεξαρτησίας στην οικονομική και νομισματική ένωση της Ευρώπης*, Αθήνα, Εκδόσεις Δουβίτσας, 2007.
- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία (έως 10 συγγράμματα):**
- Αλογοσκούφης Γ. και Λαζαρέτου, Σ., *Η Δραχμή*, Αθήνα, ΙΜΟΠ, 1997.
- Γιαννίτσης, Τ., et al (επιμ.), *Βιομηχανική και Τεχνολογική Πολιτική στην Ελλάδα*, Αθήνα, Θεμέλιο 1993
- Γκαργκάνας, Ν., Θωμόπουλος, Τ., Σημίτης, Κ., Σπράος, Ι., *Η πολιτική της οικονομικής σταθεροποίησης*, Αθήνα, εκδόσεις Γνώση, 1989
- Δημέλη, Σ., Κολλίντζας, Τ., Χριστοδουλάκης, Ν. *Οικονομικές Διακυμάνσεις και Ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρώπη*, Αθήνα, ΙΜΟΠ, 1997.
- Δρακάτος, Κ.Γ. *Ο Μεγάλος Κύκλος της Ελληνικής Οικονομίας (1945-95)* Αθήνα, εκδόσεις Παπζήση, 1997.
- Ζολώτας, Ξ., *Νομισματική Ισορροπία και Οικονομική Ανάπτυξη*, Αθήνα, Τράπεζα της Ελλάδος, 1964.
- Ιορδάνογλου, Χ. και Μπέλλας, Χ., *Η πορεία του Ελληνικού Εταιρικού Κεφαλαίου*, Θεσσαλονίκη, εκδόσεις Παρατηρητής, 2003
- Ιωάννου, Χ., *Μισθωτή απασχόληση και συνδικαλισμός στην Ελλάδα*, Αθήνα, Ίδρυμα Μεσογειακών Μελετών, 1989.
- Κιντής, Α., (επιμ.) *Το παρόν και το μέλλον της Ελληνικής Οικονομίας*, Αθήνα Gutenberg, 2000.
- Λώλος Σ. και Παπαγιαννάκης Λ., *Η Ελληνική βιομηχανία στην Ευρωπαϊκή Κοινότητα*, Αθήνα, Ακαδημία Αθηνών, 1993.
- Μαραβέγιας, Ν., (επιμ.) *Η Ελληνική γεωργία προς το 2000* Αθήνα, Παπαζήσης, 1999.
- Μητράκος, Θ. και Τσακλόγλου Π., (2000) «Μεταβολές την συνολική ανισότητα και φτώχεια την Ελλάδα μετά τη μεταπολίτευση», στο *Μελέτες Οικονομικής Πολιτικής* 5.
- Παπαηλίας Θ. (1996), *Η Ελληνική Οικονομία, 1948-1995. Μύθοι και Πραγματικότητα*, Αγροτική Τράπεζα της Ελλάδος

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σύντομες διαλέξεις, παρουσίαση εργασιών από τους / τις φοιτητές / τριες, συζήτηση, μελέτη πηγών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** παρουσία και συμμετοχή των φοιτητών / τριών στο σεμινάριο, παρουσίαση κειμένων και εργασιών, γραπτές εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορικοί και ιστοριογραφία της μεσαιωνικής και πρώιμης νεότερης Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:** ΠΑ/Σ-068
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Προπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 3^ο- 4^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 6^ο-8^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 6
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:**
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
- **Προαπαιτούμενα:**
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Material cultures and ethnographies

- **Course Code:** ΠΑ/Σ-065
- **Type of Module/Course:** Seminar
- **Level of Module/Course:** Undergraduate
- **Year of Study:** 3rd -4th

- **Semester:** Winter
- **ECTS Credits:** 7,5
- **Teaching Units:** 3
- **Name of Lecturers:** E. Petridou, V. Galani-Moutafi, P. Panopoulos, E. Papataxiarchis, E. Tsekenis

- **Content Outline:** The aim of the course is to shed light on how things affect our lives, mediate in building social relations and contribute in the shaping of cultures. We will examine how things encode meanings and function as codes of communication, how they both reflect and constitute social hierarchies and power relations, how they are embedded in the construction of gender and other forms of identity. Also, by adopting phenomenological approaches, we will examine how materials participate in embodied practices and in the formation of subjectivity and personhood. Finally, we will explore the limits of materiality – a rather problematic and culturally biased concept. Ethnographic examples will be used throughout the course to illustrate the theoretical points presented.

COURSE UNITS:

1. Introduction to the study of things (E. Petridou)
2. Material culture, commensality and gender (E. Papataxiarchis)
3. Material culture and tourism in Greek ethnography (V. Galani-Moutafi)
4. The material culture of clothing (E. Petridou)
5. Materialities of sound (P. Panopoulos)
6. Personhood, food and efficacy of ritual: an African example (E. Tsekenis)

Learning Outcomes: Students will develop a better understanding of the workings of things in everyday life in a variety of cultures. They will learn how to look for the stories that things can tell through ethnographic research and understand their contribution in the crafting of cultures and selves. They will also realize the cultural constraints that exist in our understanding of the relation between man and the material environment. Additionally, due to the limited number of participants, the course will provide students with the opportunity to carry out guided intensive work, and develop their skills in class discussions and oral presentations as well as essay writing.

- **Prerequisites:** Good command of the English language.
- **Recommended Reading:**

Miller, D. (2010) *Stuff*, Cambridge: Polity, pp. 12-41, 42-78

Tilley, C. (2001) “Ethnography and material culture” in P. Atkinson et al (eds) *Handbook of Ethnography*, London: Sage, pp. 258-271

Warnier, J.-P. (2001) “A praxeological approach to subjectivation in a material world.” *Journal of Material Culture* 6(1): 5-24.

Woodward, I. (2007) *Understanding material culture*, London: Sage.
- **Learning Activities and Teaching Methods:** Lectures, oral presentations by students, discussion.
- **Assessment / Grading Methods:** Class participation, two written essays (3000 words each).
- **Language of Instruction:** English.
- **Mode of Delivery:** Face to face. Compulsory attendance.

Greek history in European Perspective

- **Course Code:** ΠΑ/Σ-069
- **Type of Module/Course:** Elective
- **Level of Module/Course:** Undergraduate
- **Year of Study:** 3rd -4th
- **Semester:** 6th -8th
- **ECTS Credits:** 7,5
- **Teaching Units:** 3
- **Name of Lecturers:** Haris Exertzoglou, Eleni Gara, Yannis Smarnakis, Yannis Yannitsiotis

• **Content Outline:** The course deals with specific aspects of Greek history, from medieval to contemporary times, in their interplay with major social, economic and ideological developments in the European continent. It consists of four parts, each of which concerns a different historical period:

- Byzantium and the Medieval European world
- Greeks, Ottomans and Early Modern Europe
- Nationalism and the making of Modern Greece
- Urbanization, cities, and urban cultures in Greece, 19th-20th centuries.

Besides providing an introduction to Greek history to international Erasmus students, the course explores major themes of medieval and modern history which are especially relevant to contemporary concerns and debates, such as the role of religion, the formation of national identities or the shaping of urban space.

Learning Outcomes: The course objectives are to provide students with a theoretical understanding of various aspects of Greek and European history and enable them to demonstrate the ability to analyze and interpret what they have learnt, orally through class presentations and in writing through essays.

- **Prerequisites:** None.
- **Recommended Reading:**

Bastea, Eleni, *The Creation of Modern Athens: Planning the Myth*, Cambridge: Cambridge University Press, 2000.

Blinkhorn, Martin, and Thanos Veremis (eds.), *Modern Greece: Nationalism and Nationality*, Athens: Sage, 1990.

Clogg, Richard, *A Concise History of Greece*, Cambridge: Cambridge University Press, 1992.

Gofmann, Daniel, *The Ottoman Empire and Early Modern Europe*, Cambridge: Cambridge University Press, 2002.

Haldon, John (ed.), *The Social History of Byzantium*, Malden Mass.: Wiley-Blackwell, 2009.

Hanioğlu, Şükrü, *A Brief History of the Ottoman Empire*, Princeton: Princeton University Press, 2008.

Necipoğlu, Nevra, *Byzantium between the Ottomans and the Latins: Politics and Society in the Late Empire*, Cambridge: Cambridge University Press, 2009.

Roudometof, Victor, "From Rum Millet to Greek Nation: Enlightenment, Secularization, and National Identity in Ottoman Balkan Society, 1453-1821", *Journal of Modern Greek Studies* 16 (1998), 11-48.

- **Learning Activities and Teaching Methods:** Seminar with active student participation, use of textual and multimedia resources.
- **Assessment / Grading Methods:** Oral presentations and written essays.
- **Language of Instruction:** English.
- **Mode of Delivery:** Face to face. Compulsory attendance.

4. Πρόγραμμα Σπουδών ακαδημαϊκού έτους 2015-2016

ΠΡΩΤΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

Α΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

KA-100	Εισαγωγή στην Κοινωνική Ανθρωπολογία Ι	Πλεξουσάκη
KA-140	Ιστορία της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας	Πετρίδου
I-200	Εισαγωγή στην Ιστορία	Εξερτζόγλου
I-241	Ιστορία Αρχαίου Κόσμου Ι: Πολιτεύματα και πολιτική ιστορία στην Αρχαία Ελλάδα	Αναστασιάδης
OI-400	Αρχές της Οικονομικής	Μπέλλας
ΞΓΛ-01	Αγγλικά Ι	Νικολαρέα

Β΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

KA-104	Εισαγωγή στην Ανθρωπολογία της Αφρικής	Τσεκένης
KA-120	Ανθρωπολογία της συγγένειας	Καντσά
I-218	Κοινωνική και Πολιτισμική Ιστορία της Μεσαιωνικής και Πρώιμης Νεότερης Ευρώπης	Πλακωτός
I-221	Κράτος και κοινωνία στη Νεότερη Ελλάδα (19ος – αρχές 20ού αι.)	Γιαννιτσιώτης
I - 265	Η Ευρώπη και η ιστορία των λαών «χωρίς ιστορία»	Σταματογιαννοπούλου
ΞΓΛ-02	Αγγλικά ΙΙ	Νικολαρέα

Γ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

KA-112	Ελληνική Εθνογραφία	Παπαταξιάρχης
KA-192	Ανθρωπολογία της μουσικής	Πανόπουλος
I-208	Προφορική ιστορία	Χαντζαρούλα
I-235	Ιστορία της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας	Γκαρά
ΓΛ-300	Εισαγωγή στη Γλωσσολογία	Κανάκης
Φ-471	Εισαγωγή στην Πολιτική Φιλοσοφία	Ιακώβου
ΞΓΛ-03	Αγγλικά ΙΙΙ	Νικολαρέα

Δ΄ ΕΞΑΜΗΝΟ

KA-123	Ανθρωπολογία της μετανάστευσης	Τοπάλη
KA-141	Ανθρωπολογική θεωρία	Γιαννακόπουλος
KA-150	Οικονομική Ανθρωπολογία	Γαλανή-Μουτάφη
I-214	Εισαγωγή στην Κοινωνική και Πολιτισμική Ιστορία του Βυζαντίου	Σμαρνάκης
I-267	Σύγχρονη Ευρωπαϊκή Ιστορία (τέλη 18ου-αρχές 20ού αι.)	Καράβας
ΞΓΛ-04	Αγγλικά ΙV	Νικολαρέα

ΣΗΜΕΙΩΣΗ: Τα μαθήματα του πρώτου διετούς κύκλου είναι υποχρεωτικά.

ΔΕΥΤΕΡΟΣ ΚΥΚΛΟΣ ΣΠΟΥΔΩΝ

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΧΕΙΜΕΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ (Ε΄-Ζ΄)

ΚΑ-102	Ζητήματα αφρικανικής εθνογραφίας Ι	Τσεκένης
ΚΑ-119	Μετανάστευση και ρατσισμός	Τοπάλη
ΚΑ-122	Ανθρωπολογία των φύλων	Γιαννακόπουλος
ΚΑ-145	Ένδυση και πολιτισμός	Πετρίδου
ΚΑ-153	Ανθρωπολογία του τουρισμού	Γαλανή-Μουτάφη
I-258	Συγγένεια, γάμος οικογένεια στον οθωμανικό και ελληνικό χώρο, 18 ^{ος} -19 ^{ος} αι.	Σταματογιαννοπούλου
ΟΙ-402	Εισαγωγή στη Φιλοσοφία της Ιστορίας	Μπέλλας
ΔΣΧ ΠΟΛ-224	Μουσεία και πολιτιστική πολιτική	Μπούνια
ΔΣΧ 215	Κοινωνιολογία των κοινωνικών κινήματων	Ψημίτης
ΔΣΧ ΙΤΕ-500	Εισαγωγή στην Ιστορία της Τέχνης	Σαμπανίκου
ΠΑ/Σ-001	ΠΑ/Σ: Όψεις της έννοιας του προσώπου (Αφρική, Μελανησία)	Τσεκένης
ΠΑ/Σ-026	ΠΑ/Σ: Ιστορική Δημογραφία	Καράβας
ΠΑ/Σ-028	ΠΑ/Σ: Διαπραγματεύσεις κληρονομικών δικαιωμάτων στην οθωμανική Λέσβο το 19ο αιώνα	Σταματογιαννοπούλου
ΠΑ/Σ-030	ΠΑ/Σ: Ιστοριογραφία του Βυζαντίου	Σμαρνάκης
ΠΑ/Σ-047	ΠΑ/Σ: Ειδικά ζητήματα της ανθρωπολογίας του τουρισμού	Γαλανή-Μουτάφη
ΠΑ/Σ-052	ΠΑ/Σ: Αναπαραστάσεις της Ανατολής και του Ισλάμ στη Μεσαιωνική και Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη	Πλακωτός
ΠΑ/Σ-058	ΠΑ/Σ: Επιτόπια έρευνα και συμμετοχική παρατήρηση	Τοπάλη
ΠΑ/Σ-059	ΠΑ/Σ: Η Δημόσια Ιστορία	Εξερτζόγλου
ΠΑ/Σ-061	ΠΑ/Σ: Συγγένεια, θρησκεία, αναπαραγωγή	Καντσά
ΠΑ/Σ-065	ΠΑ/Σ: Material cultures and ethnographies	Πετρίδου

ΜΑΘΗΜΑΤΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΕΑΡΙΝΟΥ ΕΞΑΜΗΝΟΥ (ΣΤ΄-Η΄)

ΚΑ-106	Ζητήματα αφρικανικής εθνογραφίας: Αναπαράσταση, νεωτερικότητα, εθνογραφία	Τσεκένης
ΚΑ-129	Ανθρωπολογία της επιστήμης	Καντσά
ΚΑ-180	Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης	Πλεξουσάκη
I-206	Το Μακεδονικό ζήτημα τον 20 ^ο αιώνα	Καράβας
I-213	Κοινωνική πολιτική, εργασία και εργατικό κίνημα στην Ευρώπη	Χαντζαρούλα
I-226	Οι βυζαντινές πόλεις (4 ^{ος} -15 ^{ος} αι.)	Σμαρνάκης
I-236	Έθνη και εθνικισμοί στο βαλκανικό χώρο (19 ^{ος} -	Εξερτζόγλου

	αρχές 20 ^{ου} αιώνα)	
I-243	Εισαγωγή στη ρωμαϊκή ιστορία	Αναστασιάδης
ΔΣΧ-103	Διαμόρφωση και Αρχές Νεότερικότητας	Μαραγκουδάκης
ΔΣΧ ΠΟΛ-213	Μουσεία και εκθέσεις	Χουρμουζιάδη
ΠΑ/Σ-004	ΠΑ/Σ: Ιστορία Αρχαίου Κόσμου ΙΙΙ: Ζητήματα αρχαιοελληνικής ιστοριογραφίας και κριτικής των πηγών	Αναστασιάδης
ΠΑ/Σ-016	ΠΑ/Σ: Το οθωμανικό ιεροδικείο	Γκαρά
ΠΑ/Σ-032	ΠΑ/Σ: Ανθρωπολογία του αστικού χώρου	Γιαννακόπουλος
ΠΑ/Σ-034	ΠΑ/Σ: Πραγματολογία	Κανάκης
ΠΑ/Σ-039	ΠΑ/Σ : Εθνογραφία της Μεσογείου	Πλεξουσάκη
ΠΑ/Σ-044	ΠΑ/Σ: Μνήμη, ιστορία και αναπαράσταση του Β' Παγκοσμίου Πολέμου: Η γενοκτονία των Εβραίων της Ευρώπης	Χαντζαρούλα
ΠΑ/Σ-054	ΠΑ/Σ: Ταξίδι και ταξιδιώτες στον οθωμανικό χώρο	Γκαρά
ΠΑ/Σ-066	ΠΑ/Σ: Κοινωνιογλωσσολογία	Κανάκης
ΠΑ/Σ-067	ΠΑ/Σ: Η ελληνική οικονομία στο δεύτερο μισό του 20ου αιώνα	Μπέλλας
ΠΑ/Σ-068	ΠΑ/Σ: Ιστορικοί και ιστοριογραφία της μεσαιωνικής και πρώιμης νεότερης Ευρώπης	Πλακωτός
ΠΑ/Σ-069	ΠΑ/Σ: Greek history in European perspective	Γκαρά

5. Θερινή Πρακτική Άσκηση

Επιστημονική Υπεύθυνη: Έφη Πλεξουσάκη

Συντονιστική Επιτροπή: Γιάννης Γιαννιτσιώτης, Χαρίλαος Εξερτζόγλου, Μαρία Σταματογιαννοπούλου

Η Πρακτική Άσκηση εντάχθηκε στο Πρόγραμμα Σπουδών του Τμήματος με την υπ' αριθμό 8/21.05.2003 απόφαση της Γ.Σ. ως ένα κατ' επιλογή μάθημα. Η ΠΑ αντιστοιχεί σε 10 πιστωτικές μονάδες, δεν βαθμολογείται και λογίζεται ως ένα επιπλέον μάθημα, με την έννοια ότι δεν περιλαμβάνεται στα μαθήματα που απαιτούνται για τη λήψη του πτυχίου.

Η Θερινή Πρακτική Άσκηση χρηματοδοτήθηκε από το «Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης Τριτοβάθμιας Εκπαίδευσης» του Πανεπιστημίου Αιγαίου στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Αρχική Επαγγελματική Κατάρτιση» (ΕΠΕΑΕΚ) ΙΙ (μέτρο 2.4, ενέργεια 2.4.2.) του Γ' Κοινοτικού Πλαισίου Στήριξης για το διάστημα από 2002 έως 2005 και στη Β' Φάση του ίδιου Προγράμματος από το 2006-2009. Η τελευταία χρηματοδότηση της Πρακτικής Άσκησης προέρχεται το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» (ΕΣΠΑ 2007-2013).

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ, ΣΤΟΧΟΙ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ

Η Θερινή Πρακτική Άσκηση (Θ.Π.Α) στοχεύει να εξοικειώσει τους φοιτητές/-τριες με επιστημονικές μεθόδους που αφορούν στη διαχείριση και οργάνωση αρχαιολογικού υλικού, στην επιτόπια συλλογή πληροφοριών, στη χρήση τους για την οργάνωση εκθέσεων και άλλων δραστηριοτήτων (π.χ. εργαστήρια για παιδιά και ενήλικες) στην

ταξινόμηση ερευνητικού υλικού σε βάσεις δεδομένων, στην αποδελτίωση υλικού, στη σύνταξη ευρετηρίων, κ.ά.

Μέσω της Θ.Π.Α. επιδιώκεται: α) να προσεγγίσουν οι φοιτητές/-τριες από μία διαφορετική, σε σχέση με τη συμμετοχή τους σε μαθήματα, σκοπιά γνωστικές περιοχές της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και της Ιστορίας, β) να γνωρίσουν επαγγελματικούς χώρους (ιστορικά αρχεία, ερευνητικά κέντρα και ιδρύματα, μουσεία, οργανισμούς παροχής κοινωνικών υπηρεσιών) όπου χρησιμοποιούνται τα επιστημονικά εργαλεία και οι μέθοδοι τις οποίες έχουν διδαχθεί, και γ) να γίνει γνωστή στους συγκεκριμένους επιστημονικούς επαγγελματικούς χώρους η φυσιογνωμία των αποφοίτων του Τμήματος.

Στο πλαίσιο της Πρακτικής Άσκησης οι φοιτητές/τριες: α) εξοικειώνονται με μεθόδους που αφορούν στην διαχείριση και ταξινόμηση αρχειακού υλικού, στη συλλογή ερευνητικού υλικού μέσω αρχειακής ή επιτόπιας έρευνας, στη χρήση ερευνητικών δεδομένων για την οργάνωση εκθέσεων και άλλων δραστηριοτήτων (π.χ. εργαστήρια για παιδιά και ενήλικες), στην ταξινόμηση ερευνητικού υλικού σε βάσεις δεδομένων, στην αποδελτίωση υλικού, στη σύνταξη ευρετηρίων κ.ά.

Το ΠΠΑ απευθύνεται, κατά κύριο λόγο, σε τεταρτοετείς και τριτοετείς φοιτητές και φοιτήτριες, οι οποίοι κάθε ακαδημαϊκό έτος έχουν την δυνατότητα να εργαστούν, αμειβόμενοι από το ΠΠΑ, κατά την διάρκεια των μηνών Ιουλίου και Αυγούστου (η διάρκεια της άσκησης δεν μπορεί να είναι λιγότερη από 1 μήνα) σε δημόσιους και ιδιωτικούς φορείς, όπως οι παραπάνω. Επιδίωξη του τμήματος είναι να έχει την δυνατότητα ένας μεγάλος αριθμός φοιτητών να συμμετάσχει μία τουλάχιστον φορά στην διάρκεια των σπουδών του στη θερινή, όπως αποκαλείται, άσκηση.

Επιπλέον δίδεται η δυνατότητα στους φοιτητές και στις φοιτήτριες να πραγματοποιούν άσκηση και κατά τη διάρκεια των δύο εξαμήνων σπουδών, στους φορείς που εδρεύουν στη Μυτιλήνη. Η άσκηση περιλαμβάνει δύο περιόδους, για δύο ξεχωριστές ομάδες φοιτητών: (Νοέμβριο-Φεβρουάριο) και (Μάρτιο-Μάιο).

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΕΣ ΕΚΔΡΟΜΕΣ

Τέλος, το Πρόγραμμα Πρακτικής Άσκησης οργανώνει κάθε χρόνο εκπαιδευτικές εκδρομές (διάρκειας 4-6 ημερών) που απευθύνονται σε διαφορετικές ομάδες φοιτητών. Η πρώτη απευθύνεται στους τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές οι οποίοι θα έχουν την δυνατότητα να επισκεφτούν και να γνωρίσουν από κοντά ιστορικά αρχεία, μουσεία, ερευνητικά κέντρα στα οποία θα μπορέσουν να ασκηθούν την τρέχουσα χρονιά.

Το δεύτερο είδος εκδρομών απευθύνεται στους πρωτοετείς και δευτεροετείς φοιτητές και φοιτήτριες και στοχεύει στην εξοικείωση των φοιτητών και των φοιτητριών με την ερευνητική διαδικασία μέσα από εργασίες που θα εκπονήσουν επί τέσσερις ημέρες στο πλαίσιο ενός αρχείου, ενός μουσείου ή οποιασδήποτε άλλης οργανωμένης ερευνητικής δραστηριότητας. Οι εκδρομές αυτές εντάσσονται σε δύο θεματικές ενότητες, ανάλογα με το ανθρωπολογικό ή το ιστορικό περιεχόμενό τους, με τίτλο: «**Η ανθρωπολογία έξω από το Πανεπιστήμιο**» και «**Μια βδομάδα στο αρχείο**» και πραγματοποιούνται είτε το χειμερινό, είτε το εαρινό εξάμηνο.

ΟΡΓΑΝΩΣΗ

Για την διεξαγωγή της Πρακτικής Άσκησης συνεργάζονται: η Επιστημονική Υπεύθυνη του Προγράμματος, η Συντονιστική Επιτροπή από την ίδια και το Γραφείο Πρακτικής Άσκησης με υπεύθυνη την κ. **Ανθή Βαΐου** Ταχυδρομική

διεύθυνση: Κτίριο Διοίκησης, Λόφος Πανεπιστημίου, Τ.Κ. 81 100, Μυτιλήνη, Τηλέφωνο: 22510-36188 Ηλεκτρονική διεύθυνση: ava@lesvos.aegean.gr.

Η επιλογή των φοιτητών/-τριών που συμμετέχουν στην άσκηση γίνεται από τη συντονιστική επιτροπή με βάση συγκεκριμένα κριτήρια που έχουν οριστεί από την ίδια και εγκριθεί από τη Γ.Σ. του Τμήματος. Δικαίωμα συμμετοχής έχουν οι τριτοετείς και τεταρτοετείς φοιτητές/-τριες που έχουν εξεταστεί επιτυχώς σε τουλάχιστον 14 μαθήματα.

Στις αρχές του κάθε εξαμήνου πραγματοποιείται ενημερωτική συνάντηση της υπεύθυνης του Προγράμματος και των διδασκόντων που συμμετέχουν στη Θ.Π.Α. με τους φοιτητές/-τριες με αντικείμενο την παρουσίαση της θερινής άσκησης και της επιστημονικής ταυτότητας και των δραστηριοτήτων των φορέων στους οποίους προσφέρονται το συγκεκριμένο έτος θέσεις άσκησης. Στη συνέχεια οι φοιτητές/-τριες καλούνται να υποβάλλουν αιτήσεις συμμετοχής επιλέγοντας κατά σειρά προτεραιότητας τρεις φορείς στους οποίους επιθυμούν να ασκηθούν. Οι περιορισμοί που τίθενται στον αριθμό των φοιτητών/-τριών που γίνονται δεκτοί/-ές αφορά μόνο τις προσφερόμενες κατ' έτος θέσεις άσκησης στους φορείς υποδοχής με τους οποίους συνεργάζεται το Πρόγραμμα.

Για κάθε ασκούμενο/η ορίζεται επιβλέπων/-ουσα γνωστικού αντικείμενου σχετικού με το θέμα της Θ.Π.Α. οι οποίοι/-ες συνεργάζονται με τους υπεύθυνους/-ες επιβλέποντες/-ουσες στους φορείς υποδοχής προκειμένου να οριστούν συγκεκριμένες εργασίες για τους ασκούμενους/-ες.

ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΣΚΟΥΜΕΝΩΝ

Ο φοιτητής/-τρια καταθέτει στον επιβλέποντα/-ουσα έκθεση η οποία περιλαμβάνει: 1) συστηματική καταγραφή του έργου που του/της ανατέθηκε, 2) αναφορά στις μεθόδους με τις οποίες εργάστηκε, και 3) περιγραφή και αποτίμηση της εμπειρίας που αποκόμισε. Η έκθεση αυτή θα συνοδεύεται από πρωτόκολλο αξιολόγησης της εργασίας του ασκούμενου/-ης από τον επιβλέποντα/-ουσα στο συνεργαζόμενο φορέα.

ΗΜΕΡΙΔΑ ΔΗΜΟΣΙΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΩΝ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η τμηματική υπεύθυνη της Θ.Π.Α. σε συνεργασία με τη συντονιστική επιτροπή και τους διδάσκοντες/-ουσες που συμμετείχαν διοργανώνουν, τον μήνα Νοέμβριο, ημερίδα με αντικείμενο την αξιολόγηση της άσκησης των φοιτητών/-τριών και τις προοπτικές της Θ.Π.Α. Συγκεκριμένα, οι φοιτητές/-τριες παρουσιάζουν τις εργασίες τους και οι συνεργάτες/-ιδες στους φορείς παρουσιάζουν αφενός τη φυσιογνωμία του φορέα και τις δραστηριότητες του, αφετέρου τις συγκεκριμένες δραστηριότητες στις οποίες ενέπλεξαν τους ασκούμενους/-ες. Ευρύτερος στόχος της ημερίδας, εκτός από την δημοσιοποίηση των εργασιών του συγκεκριμένου έτους, είναι να επιτρέψει στους φοιτητές/-τριες να διαμορφώσουν σαφή εικόνα τόσο των ερευνητικών πεδίων στα οποία μπορούν να εξειδικευθούν όσο και των προοπτικών (επαγγελματικών και ερευνητικών) που ανοίγονται μέσα από τις σπουδές τους.

Για περισσότερη Θ.Π.Α.:
http://www.aegean.gr/socialanthropology/iridion/html/akadhmaika_pro_therinh.php

Δ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία

1. Οργάνωση του Προγράμματος

ΤΟ Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας οργανώνει και λειτουργεί διετές Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών με τίτλο «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία», σύμφωνα με την ΥΑ 113891/Β7 (ΦΕΚ 2061/29.7.2014). Το Πρόγραμμα άρχισε να λειτουργεί το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002 και έχει ως αντικείμενο τη διεπιστημονική μελέτη των σύγχρονων και ιστορικών κοινωνιών και πολιτισμικών συστημάτων από την πλευρά της κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας. Το Πρόγραμμα έχει ως στόχο τη μετεκπαίδευση νέων επιστημόνων και απονέμει μεταπτυχιακό δίπλωμα ειδίκευσης σε δύο κατευθύνσεις, την ανθρωπολογική και την ιστορική κατεύθυνση. Κατά τη διάρκεια του θέρους μετά το δεύτερο εξάμηνο σπουδών οι φοιτητές/-τριες υποχρεούνται να διεξαγάγουν θερινή άσκηση. Στην αρχή του τρίτου εξαμήνου οι φοιτητές/-τριες επιλέγουν μια από τις δύο κατευθύνσεις που προσφέρονται στο Πρόγραμμα.

Ο διετής κύκλος μαθημάτων συνιστά κυρίως ένα πεδίο εντατικής προετοιμασίας στους βασικούς τομείς της σύγχρονης κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας, ενώ παράλληλα εξειδικεύεται στην εθνογραφία και κοινωνική ιστορία του ευρύτερου ελληνικού, βαλκανικού και μεσογειακού χώρου. Για την επιτυχή αποφοίτηση απαιτείται εκπόνηση μεταπτυχιακής εργασίας η οποία επιλέγεται και οργανώνεται κατά το τέταρτο εξάμηνο και ολοκληρώνεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου, πέραν του τετάρτου.

Στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι ΑΕΙ του εσωτερικού και του εξωτερικού, όλων των ειδικοτήτων, τόσο στις Ανθρωπιστικές και Κοινωνικές όσο και στις Θετικές Επιστήμες. Η παρακολούθηση των μεταπτυχιακών μαθημάτων δεν προϋποθέτει ειδικές γνώσεις στην κοινωνική ανθρωπολογία ή την ιστορία. Μετά τη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης στον ημερήσιο τύπο, και όπως αυτή ορίζει, οι υποψήφιοι υποβάλλουν στο Τμήμα αίτηση συμμετοχής στις εξετάσεις εισαγωγής και βιογραφικό σημείωμα. Οι υποψήφιοι διαγωνίζονται σε μία τουλάχιστον από τις δύο ξένες γλώσσες στις οποίες είναι γραμμένο το μεγαλύτερο μέρος της χρησιμοποιούμενης βιβλιογραφίας στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα (αγγλικά και γαλλικά). Επίσης διαγωνίζονται γραπτώς σε θέματα που προέρχονται από μια καθορισμένη βιβλιογραφία την οποία προμηθεύονται εγκαίρως από τη Γραμματεία του Τμήματος. Τέλος, οι υποψήφιοι συμμετέχουν και σε προφορική συνέντευξη.

Οι φοιτητές υποχρεούνται να παρακολουθούν τις διαλέξεις και τα σεμινάρια των μεταπτυχιακών μαθημάτων όπως αυτά προσδιορίζονται στο πρόγραμμα. Τα μεταπτυχιακά μαθήματα συνήθως συνδυάζουν τη διάλεξη με τη σεμιναριακής μορφής ανάπτυξη κάποιων θεμάτων. Στη διάλεξη, ο διδάσκων/-ουσα αναπτύσσει το θέμα και ακολουθεί συζήτηση. Στο σεμινάριο, ένας ή περισσότεροι φοιτητές έχουν την ευθύνη να παρουσιάσουν ένα ζήτημα που εξειδικεύει ορισμένες πλευρές της διάλεξης και να θέσουν τις βάσεις για μια συστηματική, εις βάθος συζήτηση με τους συναδέλφους του. Ο ακριβής κύκλος των διαλέξεων και των σεμιναρίων μαζί με την προτεινόμενη βιβλιογραφία αναγράφονται στον οδηγό του μαθήματος. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές/-τριες αξιολογούνται στη βάση της προφορικής συμμετοχής, των σεμιναρίων που παρουσιάζουν και των γραπτών εργασιών που εκπονούν κατά μάθημα.

Οι απόφοιτοι του προγράμματος έχουν το δικαίωμα να υποβάλλουν ερευνητική πρόταση για εκπόνηση διδακτορικής διατριβής στο Τμήμα, η οποία, αν εγκριθεί, επιτρέπει στον υποψήφιο/-α διδάκτορα να εργαστεί για την απόκτηση διδακτορικού διπλώματος. Κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας υπάρχει τακτική συνεργασία ανάμεσα στον ερευνητή/-τρια φοιτητή/-τρια και στον επόπτη/-τρια καθηγητή/-τρια. Η τελική αξιολόγηση και κρίση της διδακτορικής διατριβής γίνεται από επταμελή εξεταστική επιτροπή στην οποία συμμετέχουν ο επιβλέπων/-ουσα καθηγητής/-τρια, τα άλλα μέλη της συμβουλευτικής επιτροπής και δύο άλλα μέλη ΔΕΠ του ίδιου ή άλλου ΑΕΙ και της ίδιας ή συγγενούς επιστημονικής ειδικότητας.

Η ανθρωπολογική και ιστορική προσέγγιση του πολιτικού, η ιστορία των πόλεων, οι χωρικές προσεγγίσεις του φύλου, της ταυτότητας και γενικότερα του πολιτισμού, το φύλο, η σεξουαλικότητα και η ιδιότητα του πολίτη, η υγεία, το σώμα και η βιοπολιτική, η κοινωνική και πολιτισμική συγκρότηση της ψυχικής ασθένειας, η συγγένεια, οι τεχνολογικοί μετασχηματισμοί και οι νέες μορφές συσχητικότητας, η εθνογραφία του σχολείου, του αθλητισμού, του ασκητισμού, η θρησκεία και η μετανάστευση, η παιδική και νεανική ηλικία, το φύλο και η εθνική ταυτότητα στη λογοτεχνία, η γελοιογραφία και η πολιτική κριτική, οι πρακτικές της ανάγνωσης σε σχέση με την ταυτότητα και την πολιτική αποτελούν παραδείγματα των τομέων της διδακτορικής έρευνας που διεξάγεται στο Τμήμα μας. Την εύρυθμη λειτουργία του Προγράμματος μεταπτυχιακών σπουδών εγγυάται η μακρά εμπειρία του Τμήματος στη προσφορά μεταπτυχιακών κύκλων μαθημάτων.

2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του ΠΜΣ «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία»

ΑΡΘΡΟ 1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα διοικείται από την Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ.) του Τμήματος. Η Γ.Σ.Ε.Σ. αποτελεί το αρμόδιο όργανο για θέματα εποπτείας, σχεδιασμού και αξιολόγησης μεταπτυχιακών σπουδών εν γένει και κατά συνέπεια εκφράζει την πολιτική του Τμήματος σχετικά με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα. Την Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζουν ο Πρόεδρος του Τμήματος, τα μέλη ΔΕΠ και δύο εκπρόσωποι των μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και συντονισμό της Λειτουργίας του Προγράμματος. Η Σ.Ε. απαρτίζεται από τρία μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν αναλάβει έργο στα πλαίσια του ΠΜΣ. Η Σ.Ε. είναι επίσης αρμόδια για τον καθορισμό των ειδικότερων υποχρεώσεων των μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών που παρακολουθούν το Πρόγραμμα.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης ορίζεται μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή ως Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών με έργο την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του Π.Μ.Σ. Στον Διευθυντή Σπουδών μπορεί να επιτραπεί μερική απαλλαγή από τα διδακτικά του καθήκοντα. Ο Διευθυντής Σπουδών προεδρεύει της Συντονιστικής Επιτροπής, συντονίζει το προσωπικό του Προγράμματος, εποπτεύει των εργασιών του και εφαρμόζει τις αποφάσεις και υποδείξεις των ανωτέρω συλλογικών οργάνων του Προγράμματος. Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης ορίζεται ως Αναπληρωτής Διευθυντής Μεταπτυχιακών Σπουδών μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή Αναπληρωτή Καθηγητή. Ο

Αναπληρωτής Διευθυντής αντικαθιστά στα καθήκοντά του τον Διευθυντή όταν αυτός απουσιάζει ή κωλύεται.

Τα Όργανα του Πανεπιστημίου Αιγαίου που επίσης συμμετέχουν στην οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ είναι τα εξής:

–Η ΣΥΓΚΛΗΤΟΣ ΕΙΔΙΚΗΣ ΣΥΝΘΕΣΗΣ είναι αρμόδια για κάθε θέμα διοικητικού ή οργανωτικού χαρακτήρα που σχετίζεται με τις μεταπτυχιακές σπουδές.

–Η ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ, αρμόδια για τον συντονισμό και την εποπτεία των μεταπτυχιακών προγραμμάτων όλων των Τμημάτων.

ΑΡΘΡΟ 2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Σπουδών στην Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία υλοποιείται από το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Το Πρόγραμμα λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002, σύμφωνα με τις διατάξεις του Ν.3685/2008 (ΦΕΚ 148 Α).

ΑΡΘΡΟ 3. Αντικείμενο-Σκοπός

Σκοπός του προτεινόμενου προγράμματος είναι η εξειδίκευση σε ορισμένους τομείς της κοινωνικής και ιστορικής ανθρωπολογίας, η εμβάθυνση στις μεσογειακές, βαλκανικές και ευρωπαϊκές ανθρωπολογικές και ιστορικές σπουδές, η προαγωγή της ανθρωπολογικής έρευνας στη νεοελληνική κοινωνία και ιστορία (από το 19ο αιώνα μέχρι σήμερα) με συγκριτικό προσανατολισμό στον ευρύτερο ιστορικό και πολιτισμικό χώρο στον οποίο εντάσσονται οι κοινωνίες της ελλαδικής χερσονήσου, και τέλος, η κατάρτιση στελεχών εξειδικευμένων στην ανθρωπολογική και ιστορική έρευνα.

Ειδικότερα το Πρόγραμμα σκοπεύει:

–Να προσφέρει στους φοιτητές/-τριές του τις απαραίτητες γνώσεις, εμπειρίες και δεξιότητες που θα τους καταστήσουν ικανούς να επιδιώξουν επαγγελματική σταδιοδρομία σε τομείς επιστημονικής εργασίας που σχετίζονται με την κοινωνική ανθρωπολογία και την ιστορία.

–Να προάγει τις Επιστήμες της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας τόσο στον τομέα της θεωρίας όσο και της εμπειρικής έρευνας και των συνεπαγόμενων εφαρμογών της.

ΑΡΘΡΟ 4. Απονεμόμενοι Μεταπτυχιακοί τίτλοι

α.Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ)

Το ΠΜΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (Master's) στην «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία» με τις εξής κατευθύνσεις:

α. Κοινωνική Ανθρωπολογία

β. Ιστορία

β.Διδακτορικό Δίπλωμα

Το ΠΜΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑ απονέμει Διδακτορικό Δίπλωμα στην Κοινωνική Ανθρωπολογία και την Ιστορία.

ΑΡΘΡΟ 5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας ξεκίνησε την λειτουργία Μεταπτυχιακού Προγράμματος Ειδίκευσης διετούς διάρκειας από το ακαδημαϊκό έτος 2001-2002.

5.1 ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο ανώτατος αριθμός εισακτέων για κάθε ακαδημαϊκό έτος, καθορίζεται με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ.. Ο αριθμός των υποψηφίων που τελικά θα επιλεγούν συναρτάται με την επίδοση των υποψηφίων κατά τη διαδικασία επιλογής και μπορεί να είναι μικρότερος από τον αριθμό εισακτέων που προσδιορίζεται στη σχετική πρόσκληση ενδιαφέροντος.

5.2. Διαδικασία υποβολής αιτήσεων υποψηφίων

Μεταπτυχιακών

Η πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή υποψηφιοτήτων στο ΠΜΣ δημοσιεύεται τουλάχιστον δύο μήνες πριν το τέλος Ιουνίου και περιέχει όλες τις πληροφορίες για τον τρόπο υποβολής των αιτήσεων, τα απαραίτητα προσόντα, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα κριτήρια επιλογής. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων ορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ. Οι αιτήσεις είναι έγκυρες αν υποβληθούν απευθείας στη Γραμματεία του Τμήματος ή ταχυδρομηθούν εντός της παραπάνω προθεσμίας.

5.3. Διαδικασία Επιλογής υποψηφίων για ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

- Αίτηση
- Πτυχίο Ανώτατης Σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ)
- Αναλυτική βαθμολογία (ισχύει και για όσους αποκτήσουν πτυχίο μετά την ολοκλήρωση της διαδικασίας επιλογής)
- Υπόμνημα που να αναφέρονται τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου καθώς και τους λόγους για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο (1000-2000 λέξεις).
- Βιογραφικό σημείωμα
- Δύο (2) συστατικές επιστολές.
- Διπλώματα ξένων γλωσσών (αν υπάρχουν)
- Εργασία που έχει κατατεθεί κατά τη διάρκεια των προπτυχιακών ή μεταπτυχιακών σπουδών.

Στο ΠΜΣ για απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης γίνονται δεκτοί υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

- να είναι πτυχιούχοι Α.Ε.Ι. της ημεδαπής ή αντίστοιχων τμημάτων της αλλοδαπής καθώς και πτυχιούχοι Τμημάτων Τ.Ε.Ι., σύμφωνα με τις προϋποθέσεις του άρθρου 5 παρ. 12γ του Ν.2916/2001 (ΦΕΚ 114 τ. Α).
- να επιτύχουν σε γραπτές εξετάσεις που πιστοποιούν τη γνωστική επάρκεια στην αγγλική ή στη γαλλική γλώσσα.
- να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε τρεις φάσεις:

1. Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

2. Στην δεύτερη φάση αξιολόγησης συμμετέχουν όσοι κρίθηκαν επιτυχόντες της α' φάσης και περιλαμβάνει τη διαδικασία των γραπτών εξετάσεων στην ξένη γλώσσα.

3. Η τρίτη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη στην οποία προσέρχονται όλοι οι υποψήφιοι που επέτυχαν στη δεύτερη φάση και πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας μετά τις γραπτές εξετάσεις.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

- Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη
- Η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις γλώσσας
- Ο βαθμός του πτυχίου
- Ο βαθμός σε μαθήματα που ανήκουν σε συναφή γνωστικά αντικείμενα
- Η γενικότερη εικόνα του υποψηφίου που προκύπτει από το υπόμνημα, το βιογραφικό σημείωμα και τις συστατικές επιστολές.

5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από 3 (τρία) τακτικά και 2 (δύο) αναπληρωματικά μέλη ΔΕΠ η οποία, μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων, συνυπολογίζοντας τις επιδόσεις των υποψηφίων στα προαναφερθέντα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιλογής των επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 7 ημερών αν αποδέχονται ή όχι την ένταξη τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με παραίτηση από την υποψηφιότητα του. Εφόσον υπάρξουν παραιτήσεις η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό κατάλογο επιλαχόντων.

5.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση σε όλα τα μαθήματα. Επιπλέον συνυπολογίζεται η επιτυχής διεκπεραίωση της διαδικασίας έρευνας, συγγραφής και υποστήριξης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης, καθώς και η συμμετοχή του σπουδαστή στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του προγράμματος.

5.6.1. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των υποχρεώσεων των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια τριών διδακτικών εξαμήνων και ακολούθως η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης (διπλωματικής εργασίας) η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί σε διάστημα όχι μικρότερο του ενός εξαμήνου και όχι μεγαλύτερο των δύο εξαμήνων.

5.6.2. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Για κάθε μεταπτυχιακό/-ή φοιτητή/-τρια η Γ.Σ.Ε.Σ. μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής ορίζει σύμβουλο-καθηγητή από το σύνολο των διδασκόντων στο πρόγραμμα. Ο σύμβουλος καθηγητής παρακολουθεί την πορεία του φοιτητή/-τριας, τον συμβουλεύει σε ακαδημαϊκά, οργανωτικά ή διοικητικά θέματα και εισηγείται σε ζητήματα που αφορούν τον συγκεκριμένο/-η φοιτητή/-τρια. Ο ορισμός του συμβούλου – καθηγητή γίνεται αμέσως με την εγγραφή του στο ΠΜΣ και αποβλέπει στην άμεση προσφορά υπηρεσιών για τον προσδιορισμό των ειδικών εκπαιδευτικών αναγκών και την επιλογή του προγράμματος μαθημάτων.

5.6.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτούνται 36 διδακτικές μονάδες και 120 πιστωτικές μονάδες από μαθήματα που προσφέρονται στο Π.Μ.Σ και την εκπόνηση Μεταπτυχιακής Διπλωματικής Εργασίας Ειδίκευσης.

Οι διδακτικές μονάδες του κάθε μαθήματος είναι τρεις (3) και οι πιστωτικές μονάδες δέκα (10) και αντιστοιχούν σε τρεις ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε εννέα διδακτικές μονάδες και τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες.

Τα μαθήματα των δύο πρώτων εξαμήνων είναι υποχρεωτικά και η επιτυχής ολοκλήρωσή τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την παρακολούθηση του τρίτου εξαμήνου. Κατά το τρίτο εξάμηνο οι φοιτητές καλούνται να επιλέξουν ανάμεσα α) στην Ανθρωπολογική ή β) την Ιστορική κατεύθυνση. Οι υποχρεώσεις τους στο πλαίσιο της κατεύθυνσης που επέλεξαν είναι να παρακολουθήσουν το υποχρεωτικό μάθημα της κατεύθυνσης και ένα τουλάχιστον από τα μαθήματα που προσφέρονται σε αυτήν. Το τρίτο μάθημα μπορούν να επιλέξουν είτε από τα μαθήματα της κατεύθυνσης που δεν επέλεξαν είτε από τα υπόλοιπα προσφερόμενα μαθήματα της κατεύθυνσής τους.

Μετά το τέλος του τρίτου εξαμήνου και την κάλυψη των υποχρεώσεών τους οι φοιτητές εκπονούν τη Μεταπτυχιακή Εργασία τους η ολοκλήρωση της οποίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος

Το ακριβές πρόγραμμα μαθημάτων του Μεταπτυχιακού Προγράμματος καθορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ.

5.6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Οι φοιτητές/-τριες του προγράμματος υποβάλλονται στο τέλος κάθε εξαμήνου σε αξιολόγηση σε όλα τα μαθήματα που διδάχθηκαν στο εξάμηνο αυτό. Οι φοιτητές/-τριες αφενός υπογράφουν στο δελτίο παρουσίας και αξιολόγησης, πιστοποιώντας έτσι τη φυσική τους παρουσία στα μαθήματα και αφετέρου αξιολογούνται από το διδάσκοντα/-ουσα για την προφορική τους συμμετοχή στα μαθήματα. Μέρος ή το σύνολο της αξιολόγησης των φοιτητών/-τριών είναι δυνατόν να καλύπτεται με εργασίες στο αντίστοιχο μάθημα. Οι βαθμολογίες των φοιτητών/-τριών υποβάλλονται από τους διδάσκοντες/-ουσες στη Γραμματεία του Προγράμματος όχι αργότερα από τη λήξη της εξεταστικής περιόδου των αντίστοιχων χειμερινών και εαρινών

εξαμήνων. Η Γραμματεία μεριμνά για την ανάρτηση των αποτελεσμάτων της αξιολόγησης στους πίνακες ανακοινώσεων του Προγράμματος.

Αν ένας φοιτητής /-τρια αποτύχει σε κάποιο μάθημα του χειμερινού ή του εαρινού εξαμήνου έχει δικαίωμα να επανεξεταστεί στη δεύτερη εξεταστική. Η δεύτερη εξεταστική τοποθετείται χρονικά τρεις βδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου του εαρινού εξαμήνου.

Κανείς φοιτητής/-τρια δεν δικαιούται να έχει εκκρεμότητα σε περισσότερα από ένα μαθήματα ανά εξάμηνο.

Η δεύτερη εξεταστική για τους φοιτητές/-τριες που έχουν εκκρεμότητα στο 3ο εξάμηνο είναι τρεις εβδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής περιόδου του χειμερινού εξαμήνου.

Ο βαθμός του πτυχίου αποτελεί το σταθμισμένο μέσο όρο των βαθμών των μαθημάτων καθώς και της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης. Η στάθμιση γίνεται ανάλογα με τις διδακτικές μονάδες που αντιστοιχούν στο κάθε ένα από αυτά.

Σε περίπτωση που μεταπτυχιακός φοιτητής/-τρια δεν ολοκληρώσει επιτυχώς τις σπουδές του, έχει δικαίωμα να υποβάλει εν νέου υποψηφιότητα στο Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών «Κοινωνική και Ιστορική Ανθρωπολογία» μόνο μετά την πάροδο 5 ετών από τη διακοπή των σπουδών του/της.

5.6.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Η μεταπτυχιακή εργασία ειδίκευσης είναι συνθετική εργασία που εκτείνεται, όχι περιοριστικά, ανάμεσα σε 12.000 και 15.000 λέξεις, χωρίς τις υποσημειώσεις, τη βιβλιογραφία και τυχόν Παραρτήματα. Βασίζεται σε βιβλιογραφική έρευνα. Μπορεί επίσης να βασίζεται και σε αρχειακή ή επιτόπια ανθρωπολογική έρευνα. Το θέμα της εργασίας πρέπει να εμπίπτει στα γνωστικά πεδία που καλύπτει το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών.

Μετά την επιτυχή ολοκλήρωση των εξετάσεων του τρίτου εξαμήνου οι φοιτητές/-τριες τυπικά εισέρχονται στη φάση της εκπόνησης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης. Για το σκοπό αυτό περιγράφουν το θέμα τους στη στην Γ.Σ.Ε.Σ. καταθέτοντας, στις αρχές του εαρινού εξαμήνου του δεύτερου έτους σπουδών, πρόταση που δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 1000 λέξεις. Η ΓΣΕΣ, αφού προηγηθεί συνεννόηση κάθε φοιτητή/-τρια με τον διδάσκοντα/-ουσα που κρίνεται καταλληλότερος/-η για να επιβλέψει την πραγμάτευση ενός συγκεκριμένου θέματος, επικυρώνει την ανάθεση των διπλωματικών εργασιών και τον ορισμό των αντίστοιχων επιβλεπόντων/-ουσών στις πρώτες συνεδριάσεις του τέταρτου εξαμήνου του προγράμματος.

Η διπλωματική εργασία κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος όχι πριν από τη 15η Ιουνίου και μέχρι τη 15η Οκτωβρίου του δεύτερου έτους του προγράμματος, ή μετά από 23 Φεβρουαρίου και μέχρι 28 Φεβρουαρίου του επόμενου έτους. Εάν η εργασία βαθμολογηθεί κατά μέσο όρο κάτω από πέντε (5) μονάδες, ο φοιτητής/-τρια δικαιούται να καταθέσει εκ νέου βελτιωμένη την εργασία του, όχι πριν από τρεις μήνες και σε διάστημα 5 ημερών μετά τη λήξη της τελευταίας προθεσμίας (τέλη Μαΐου - αρχές Ιουνίου). Η βαθμολογία κάθε μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης κοινοποιείται από τη Γραμματεία του Τμήματος όχι αργότερα από έναν μήνα μετά την κατάθεση της αντίστοιχης εργασίας. Κάθε παράταση της μέγιστης προθεσμίας, όπως αυτή παραπάνω ορίζεται, αποκλείεται για οποιαδήποτε αιτία εκτός από τυχόν σημαντικό κώλυμα λειτουργίας του Πανεπιστημίου.

Η Γραμματεία του Τμήματος μεριμνά για τη διανομή των μεταπτυχιακών εργασιών ειδίκευσης στους εξεταστές. Η αξιολόγηση της εργασίας γίνεται από τριμελή εξεταστική επιτροπή που ορίζεται από την Γ. Σ. Ε. Σ. Αντίγραφο των εργασιών που εξετάζονται με επιτυχία κατατίθενται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου. Επίσης, οι φοιτητές/-τριες είναι υποχρεωμένοι να προσκομίσουν στη γραμματεία περίληψη της εργασίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Η περίληψη αποτελεί μια σύντομη περιγραφή του αντικειμένου, της μεθοδολογίας και των συμπερασμάτων της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης και δεν πρέπει να υπερβαίνει τη μια σελίδα.

5.6.6. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι φοιτητές/-τριες που είναι εγγεγραμμένοι στο Π.Μ.Σ. είναι υποχρεωμένοι:

–να παρακολουθούν κανονικά και ανελλιπώς τα μαθήματα του ισχύοντος προγράμματος σπουδών και να παρακολουθούν τις επιστημονικές εκδηλώσεις του Τμήματος.

–να υποβάλλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις απαιτούμενες εργασίες.

–να προσέρχονται στις προβλεπόμενες εξετάσεις.

–να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων καθώς και την ακαδημαϊκή δεοντολογία.

Η μη τήρηση όλων των παραπάνω, χωρίς σοβαρή και τεκμηριωμένη δικαιολογία, αποτελεί βάση απορριπτικού βαθμού ή αποκλεισμού από το Πρόγραμμα.

5.6.7. ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ – ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα προσφέρει την δυνατότητα υποτροφίας σε μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες βάσει των χρηματοδοτικών δεδομένων του Προγράμματος για κάθε ακαδημαϊκό έτος. Οι υποτροφίες δίνονται με βάση την ακαδημαϊκή επίδοση.

Υποτροφία δεν χορηγείται στις περιπτώσεις:

α) Μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών οι οποίοι λαμβάνουν ήδη υποτροφία από άλλη πηγή

β) Μεταπτυχιακών φοιτητών/-τριών που είναι δημόσιοι υπάλληλοι και

είτε πληρώνονται από κάποια δημόσια πηγή

είτε βρίσκονται σε εκπαιδευτική άδεια μετά αποδοχών

είτε είναι αποσπασμένοι στο Πανεπιστήμιο Αιγαίου

Η Συντονιστική Επιτροπή του προγράμματος επανεξετάζει ανά τρίμηνο την πλήρωση των προϋποθέσεων για καταβολή υποτροφιών στους μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες. Σε περίπτωση που διαπιστώνεται μη τήρηση των προϋποθέσεων καταβολής, η υποτροφία διακόπτεται.

5.6.8. ΑΠΟΝΟΜΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Μετά την επιτυχή εξέταση στα εξαμηνιαία μαθήματα και την έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας, απονέμεται στον Μεταπτυχιακό/-ή Φοιτητή/-τρια το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Στο δίπλωμα αναφέρονται: το ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ο αριθμός του Διπλώματος και η ημερομηνία απονομής, το όνομα, επώνυμο, όνομα πατέρα, και τόπος καταγωγής του

μεταπτυχιακού/-ής φοιτητή/-τριας. Ο τίτλος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης υπογράφεται από κοινού από τον Πρύτανη και τον Προϊστάμενο Γραμματείας ΑΕΙ του Ιδρύματος.

Ο τύπος του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης ως προς τα βασικά χαρακτηριστικά του όπως: οι διαστάσεις, το χρώμα, το τμήμα, το όνομα, το επώνυμο, το όνομα πατέρα και τον τόπο καταγωγής του διπλωματούχου είναι ο ίδιος με τον τύπο του πτυχίου, όπως αυτός αναλυτικά ορίζεται στην παρ. 6 της απόφασης Β1/721/1989 (Β' 754). Επιπλέον στο μεταπτυχιακό δίπλωμα αναφέρεται η ειδίκευση.

ΑΡΘΡΟ 6. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

6.1 ΠΡΟΣΟΝΤΑ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Στο ΠΜΣ για απόκτηση Διδακτορικού Διπλώματος γίνονται δεκτοί κάθε χρόνο υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

–να είναι κάτοχοι Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης στην Κοινωνική Ανθρωπολογία, την Ιστορία ή σε συναφές γνωστικό αντικείμενο ελληνικού ή ισότιμου ξένου ΑΕΙ.

–να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

–να πιστοποιούν την επαρκή γνώση μιας τουλάχιστον ξένης γλώσσας με την υποβολή σχετικών τίτλων σπουδών. Για τους αλλοδαπούς υποψήφιους επιβάλλεται να γνωρίζουν επαρκώς την Ελληνική γλώσσα.

6.2 ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΩΝ

Υποψηφιότητα υποβάλλεται με σχετική αίτηση προς την Γραμματεία του Τμήματος, ύστερα από προκήρυξη του Τμήματος ή με πρωτοβουλία του/της ιδίου/ας ενδιαφερομένου/ης. Στην αίτηση πρέπει να αιτιολογείται επαρκώς η υποβολή της υποψηφιότητας. Την αίτηση συνοδεύουν:

–αναλυτικό βιογραφικό σημείωμα

–τίτλοι σπουδών (επίσημα επικυρωμένα αντίγραφα)

–σχέδιο πρότασης διδακτορικής διατριβής (αντικείμενο έρευνας, περιγραφή μεθοδολογίας, επιμέρους στόχοι, αρχική βιβλιογραφία, προσδοκώμενα αποτελέσματα)

–δύο συστατικές επιστολές.

6.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ

Σε περιπτώσεις που η αίτηση γίνεται μετά από πρωτοβουλία των υποψηφίων, αφού πρώτα γίνει έλεγχος των τυπικών προσόντων των υποψηφίων, συγκροτείται τριμελής Επιτροπή Εισαγωγής από μέλη ΔΕΠ με γνωστικό αντικείμενο συναφές προς το αντικείμενο της προτεινόμενης έρευνας. Μετά από προφορική συνέντευξη και με βάση τις επιστημονικές διαθεσιμότητες του Τμήματος η Επιτροπή εισηγείται προς τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης την αποδοχή ή όχι της υποψηφιότητας.

Σε περιπτώσεις που η αίτηση γίνεται στο πλαίσιο πρόσκλησης ενδιαφέροντος για την εκπόνηση διδακτορικών διατριβών σε συγκεκριμένους επιστημονικούς τομείς η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε δύο φάσεις:

1. Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι αφενός η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών, καθώς και η πιστοποίηση της επάρκειας στην ξένη γλώσσα.

2. Η δεύτερη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη που πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

1. Η επίδοση στις Μεταπτυχιακές Σπουδές

2. Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη

3. Προηγούμενη Ερευνητική Δραστηριότητα (αν υπάρχει)

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από 3 (τρία) τακτικά και 2 (δύο) αναπληρωματικά μέλη ΔΕΠ του Τμήματος η οποία:

1. Προβαίνει σε προκαταρκτικό έλεγχο πληρότητας των τυπικών προσόντων. Εφόσον ο υποψήφιος πληροί τις τυπικές προϋποθέσεις συμμετέχει σε προφορική συνέντευξη από την Επιτροπή σε ημερομηνία για την οποία ενημερώνεται εγγράφως και έγκαιρα από την Γραμματεία του Προγράμματος.

2. Με βάση τις επιδόσεις των υποψηφίων σύμφωνα με τα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του ΠΜΣ.

3. Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται στους υποψηφίους μετά την επικύρωση των αποτελεσμάτων από τη Γ.Σ.Ε.Σ., αναρτώνται στους πίνακες του Τμήματος και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 15 ημερών από την ανάρτηση των αποτελεσμάτων αν αποδέχονται ή όχι την ένταξη τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα Διδακτορικού Διπλώματος, αποδεχόμενοι τους όρους λειτουργίας του.

4. Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με άρνηση αποδοχής. Εφόσον υπάρξουν αρνήσεις η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό πίνακα.

Για τους υποψηφίους που γίνονται δεκτοί, η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης ορίζει τριμελή συμβουλευτική επιτροπή η οποία είναι αρμόδια για την καθοδήγηση και επίβλεψη του υποψήφιου σύμφωνα με τα οριζόμενα στο εδαφ. β της παρ. 1 του άρθρου 13 και στο εδαφ. Α της παρ. 5 του άρθρου 12 του Ν. 2083/92. Πρόταση για τον ορισμό μελών της τριμελούς εισηγητικής επιτροπής μπορεί να τεθεί από μέλος ΔΕΠ του οικείου Τμήματος.

6.4. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΔΙΔΑΚΤΟΡΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΫΠΟΘΕΣΕΙΣ ΑΠΟΝΟΜΗΣ ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ

Οι υποψήφιοι διδάκτορες έχουν τακτική παρουσία στους χώρους και τις εκδηλώσεις του Πανεπιστημίου. Επίσης έχουν τη δυνατότητα να συμβάλλουν στο εκπαιδευτικό και ερευνητικό έργο του Τμήματος σε θέματα συναφή των ερευνητικών τους ενδιαφερόντων, μετά από εισήγηση του επιβλέποντα καθηγητή.

Η Γ.Σ.Ε.Σ. κατά την κρίση της, έχει το δικαίωμα να απαιτήσει από οποιονδήποτε υποψήφιο διδάκτορα, κατά το πρώτο έτος των σπουδών ή σε οποιοδήποτε ενδιάμεσο στάδιο, την παρακολούθηση ανάλογα προς τις ανάγκες που απαιτεί η ομαλή εξέλιξη της έρευνας και διατριβής του, μαθημάτων από το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα ή τη μελέτη θεματικών ενοτήτων. Η επιτυχής παρακολούθηση αποτελεί προϋπόθεση για την συνέχιση του διδακτορικού.

Κατά τη διάρκεια της επιτόπιας έρευνας υπάρχει τακτική συνεργασία ανάμεσα στον υποψήφιο διδάκτορα και στον επιβλέποντα καθηγητή. Ο ερευνητής υποχρεώνεται να υποβάλλει γραπτές εκθέσεις πάνω στην πρόοδο της εργασίας του στο τέλος κάθε ακαδημαϊκού έτους. Οι υποψήφιοι επίσης παρουσιάζουν σε ετήσια βάση την πρόοδο των σπουδών τους στα πλαίσια των σεμιναρίων.

6.5. ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΠΡΟΤΑΣΗ

Μετά την εισαγωγή τους στο Τμήμα, και σε διάστημα όχι μεγαλύτερο των 2 εξαμήνων από τον ορισμό του θέματος της διατριβής, οι υποψήφιοι διδάκτορες καταθέτουν στην τριμελή συμβουλευτική επιτροπή ολοκληρωμένη ερευνητική πρόταση.

Η ερευνητική πρόταση πρέπει να περιέχει την ακριβή περιγραφή των αντικειμένων της έρευνας, καθώς και κάποιες υποθέσεις εργασίας που να δηλώνουν με συστηματικό και τεκμηριωμένο τρόπο τη σκοπιά και τη θεωρητική προβληματική στην οποία εντάσσεται η έρευνα. Πρέπει επίσης να περιγράφει διεξοδικά το πραγματολογικό πεδίο στη βαθύτερη γνώση του οποίου θα συμβάλει η έρευνα και τις ερευνητικές υποθέσεις. Τέλος, η πρόταση πρέπει να συμπεριλαμβάνει τη μεθοδολογία και το χρονοδιάγραμμα της έρευνας.

6.6. ΔΟΜΗ ΚΑΙ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Η διάρκεια της εκπόνησης διδακτορικής διατριβής δεν μπορεί να είναι μικρότερη από έξι (6) διδακτικά εξάμηνα, ούτε μεγαλύτερη από δώδεκα (12). Σε εξαιρετικές περιπτώσεις μπορεί να δίδεται παράταση του μέγιστου χρόνου για δύο (2) ακόμη εξάμηνα, ύστερα από ειδικά αιτιολογημένη πρόταση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος.

Σε εξαιρετικές περιπτώσεις, μετά από πρόταση της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και ειδικά αιτιολογημένη απόφαση της Γενικής Συνέλευσης Ειδικής Σύνοψης είναι δυνατόν να μην προσμετράται συγκεκριμένη χρονική περίοδος στην διάρκεια εκπόνησης της διατριβής.

6.7. ΥΠΟΒΟΛΗ ΤΗΣ ΔΙΑΤΡΙΒΗΣ – ΠΡΟΦΟΡΙΚΗ ΔΟΚΙΜΑΣΙΑ ΑΝΑΓΟΡΕΥΣΗ ΚΑΙ ΚΑΘΟΜΟΛΟΓΗΣΗ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥ ΔΙΔΑΚΤΟΡΑ

Η Συμβουλευτική Επιτροπή υποβάλλει προς τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης του Τμήματος έκθεση και ζητά τη σύγκλιση της επταμελούς επιτροπής, η οποία και συγκροτείται σύμφωνα με τις σχετικές διατάξεις του νόμου. Στην επταμελή εξεταστική επιτροπή συμμετέχουν ο επιβλέπων καθηγητής, τα υπόλοιπα μέλη της τριμελούς συμβουλευτικής επιτροπής και τέσσερα άλλα μέλη ΔΕΠ του ίδιου ή άλλου Α.Ε.Ι., της ίδιας ή συγγενούς επιστημονικής ειδικότητας. Τα τρία τουλάχιστον από τα μέλη της εξεταστικής επιτροπής ανήκουν στη βαθμίδα του καθηγητή.

Μετά την υποβολή της έκθεσης της Συμβουλευτικής Επιτροπής ο υποψήφιος διδάκτωρ υποβάλλει προς εξέταση τη διδακτορική διατριβή με πρωτοκολλημένη αίτηση προς τη Γραμματεία του Τμήματος. Η συγγραφή της διατριβής πραγματοποιείται στην ελληνική γλώσσα. Για τους μη έχοντες την ελληνική ως μητρική γλώσσα είναι δυνατή, μετά από έγκριση της Γ.Σ., η συγγραφή της διατριβής στην αγγλική ή γαλλική γλώσσα με εκτενή περίληψη στην ελληνική (1500-3000 λέξεις).

Η διδακτορική διατριβή υποβάλλεται σε 8 αντίτυπα σχήματος Α4, σταθερά συρραμμένα, με ενάμιση διαστήματα και γράμματα μεγέθους 12 στιγμών. Στο εξώφυλλο αναφέρονται οι ενδείξεις: α) ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΑΙΓΑΙΟΥ – ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ – ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, β) το όνομα και επώνυμο του υποψήφιου διδάκτορα, γ) ο τίτλος της Διατριβής, δ) η ένδειξη Διδακτορική Διατριβή, ε) η έδρα του Τμήματος και ζ) το έτος. Στο εσώφυλλο αναγράφονται τα ονόματα του Επιβλέποντα Καθηγητή και των μελών της Τριμελούς Επιτροπής καθώς και η φράση: «η έγκριση διδακτορικής διατριβής από το Πανεπιστήμιο Αιγαίου δεν δηλώνει αποδοχή των γνώμων του συγγραφέα». Στην αρχή της Διατριβής δίδεται περίληψη (όχι μεγαλύτερη από 1000 λέξεις) και ακολουθούν ο πίνακας περιεχομένων, το κυρίως κείμενο, η βιβλιογραφία και τα τυχόν Παραρτήματα. Το κείμενο της διατριβής δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 70.000 λέξεις, εξαιρουμένων των Παραρτημάτων.

Τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής μελετούν τη Διατριβή που τους διαβίβασε η Γραμματεία του Τμήματος και αποφαινόμενοι αν η Διατριβή γίνεται δεκτή ως έχει, αν πρέπει να παραπεμφθεί στον υποψήφιο διδάκτορα για συμπληρώσεις ή/και διορθώσεις ή αν απορρίπτεται. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας διόρθωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 2 μήνες. Η απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής διατυπώνεται σε πρακτικό, που συντάσσεται με τη μέριμνα του Επιβλέποντα Καθηγητή και υπογράφεται από όλα τα μέλη της. Το πρακτικό διαβιβάζεται στον Πρόεδρο του Τμήματος και κοινοποιείται στον υποψήφιο διδάκτορα. Η Εξεταστική Επιτροπή με ευθύνη του Επιβλέποντα Καθηγητή, προτείνει στον Πρόεδρο του Τμήματος ημέρα και ώρα της δημόσιας δοκιμασίας του υποψήφιου διδάκτορα αμέσως μετά την κατάθεση της εισήγησής τους, εφόσον η διατριβή έγινε δεκτή ως κατατέθηκε, ή αμέσως μετά την κατάθεση του οριστικού κειμένου, μετά την τυχόν αναπομπή της στον υποψήφιο διδάκτορα για συμπληρώσεις ή /και διορθώσεις. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας διόρθωσης δεν πρέπει να υπερβαίνει τους 2 μήνες. Δεύτερη αναπομπή δεν επιτρέπεται. Σε περίπτωση απόρριψης της Διατριβής η Εξεταστική Επιτροπή μπορεί να εισηγηθεί τη χορήγηση πιστοποιητικού μεταπτυχιακής έρευνας, εάν κρίνει ότι η έρευνα είναι ικανοποιητική έστω και αν δεν μπορεί να γίνει δεκτή ως διδακτορική διατριβή.

Η προφορική δοκιμασία του υποψήφιου διδάκτορα γίνεται δημόσια σε τόπο και χρόνο που ορίζεται δέκα τουλάχιστον μέρες πριν με πρόσκληση του Προέδρου του Τμήματος. Η πρόσκληση κοινοποιείται στον υποψήφιο διδάκτορα, στα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής, στα μέλη ΔΕΠ και στους υποψήφιους διδάκτορες του Τμήματος και τοιχοκολλείται στις πινακίδες ανακοινώσεων του Τμήματος σε τρία τουλάχιστον περίβλεπτα σημεία των κτιρίων του Πανεπιστημίου.

Στη διαδικασία της προφορικής δοκιμασίας προεδρεύει ο Πρόεδρος της Εξεταστικής Επιτροπής. Ο λόγος δίνεται πρώτα στον υποψήφιο διδάκτορα, ο οποίος παρουσιάζει με τη βοήθεια σύντομων σημειώσεων και σε χρόνο που δεν υπερβαίνει τα 30 λεπτά, το αντικείμενο της διατριβής του, τον τρόπο έρευνας και εργασίας του, τα πορίσματά του, και παρουσιάζει τα σημεία που κατά τη γνώμη του συνιστούν το πρωτότυπο της διατριβής, καθώς και τη συμβολή της στην ανάπτυξη της επιστήμης. Στη συνέχεια ο Πρόεδρος δίνει το λόγο σε καθένα από τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής. Τα μέλη της Εξεταστικής Επιτροπής θέτουν ερωτήματα στον υποψήφιο διδάκτορα σχετικά με το θέμα της διατριβής του, το αντικείμενο και τα συμπεράσματα της έρευνάς του. Η συνολική προφορική δοκιμασία δεν μπορεί να διαρκέσει περισσότερο από τρεις ώρες.

Μετά το τέλος της δοκιμασίας η Εξεταστική Επιτροπή αποσύρεται σε σύσκεψη και αξιολογεί τη διατριβή, την επιστημονική επάρκεια και τη συνολική προφορική δοκιμασία του υποψήφιου διδάκτορα, και τον βαθμολογεί στην κλίμακα: «άριστα», «πολύ καλά», «καλά», «ανεπαρκής». Θεωρείται εγκεκριμένη ως διατριβή και επιτυχών ο υποψήφιος διδάκτωρ που συγκέντρωσε τη σύμφωνη γνώμη τουλάχιστον πέντε μελών της Επιτροπής, και βαθμό κατά πλειοψηφία τουλάχιστον «καλά». Η απόφαση της Εξεταστικής Επιτροπής αναγγέλλεται στον υποψήφιο διδάκτορα ενώπιον του ακροατηρίου της προφορικής δοκιμασίας. Το πρακτικό της Εξεταστικής Επιτροπής υπογεγραμμένο από όλα τα μέλη της διαβιβάζεται στη Γ.Σ.Ε.Σ. από τον πρόεδρό της. Η ολοκλήρωση της διαδικασίας δεν πρέπει να υπερβαίνει το 1 εξάμηνο.

Σε περίπτωση που η επταμελής εξεταστική επιτροπή ζητήσει αλλαγές ή/και διορθώσεις στο κείμενο της διατριβής, τότε ακολουθείται η εξής διαδικασία: α) οι διορθώσεις καταγράφονται σε ειδικό έντυπο δελτίο αντίγραφο του οποίου δίδεται στον υποψήφιο β) οι αλλαγές ή/και διορθώσεις πρέπει να πραγματοποιηθούν σε διάστημα δύο μηνών και ελέγχονται από μέλος της τριμελούς επιτροπής το οποίο και υπογράφει το δελτίο γ) το δελτίο κατατίθεται στη Γραμματεία του Τμήματος και αποτελεί προϋπόθεση για την ορκωμοσία του/της υποψηφίου.

ΑΡΘΡΟ 7. ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΚΑΝΟΝΙΣΜΟΥ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑΣ ΠΜΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. έχει τη δυνατότητα να τροποποιεί διατάξεις του παρόντος κανονισμού λειτουργίας. Οι τροποποιήσεις εγκρίνονται από τη Σύγκλητο Ειδικής Σύνθεσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

3. Προσφερόμενα μαθήματα

Α΄ Εξάμηνο

ΚΙΑ-1 Κοινωνική και πολιτική ιστορία του Αρχαίου Κόσμου. Πολιτική και κοινωνία στην ελληνική πόλη-κράτος: ζητήματα ενότητας και διχασμού (Υποχρεωτικό).

ΚΙΑ-2 Θεωρία και ιστορία της σύγχρονης ανθρωπολογικής σκέψης (Υποχρεωτικό).

ΚΙΑ-3 Ανθρωπολογία της θρησκείας, της τελετουργίας και των συμβολικών συστημάτων (Υποχρεωτικό).

Β΄ Εξάμηνο

ΚΙΑ-4 Ζητήματα πολιτικής και οικονομικής Ανθρωπολογίας (Υποχρεωτικό).

ΚΙΑ-5 Η οικογένεια στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία (Υποχρεωτικό).

ΚΙΑ-6 Ιστορικές προσεγγίσεις του εθνικού φαινομένου (Υποχρεωτικό).

Γ΄ Εξάμηνο: Ανθρωπολογική κατεύθυνση

ΚΙΑ-A-1 Εθνογραφία της Ελλάδας και της Νότιας Ευρώπης (Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης).

ΚΙΑ-A-2 Ανθρωπολογία της συγγένειας και του φύλου (Επιλογής).

ΚΙΑ-A-3 Ειδικά θέματα Ανθρωπολογίας: Ανθρωπολογία της Εκπαίδευσης (Επιλογής).

Γ΄ Εξάμηνο: Ιστορική κατεύθυνση

ΚΙΑ-I-1 Ζητήματα Ιστορικής Ανθρωπολογίας: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και η ποιητική της ιστορικής γνώσης (Υποχρεωτικό Κατεύθυνσης).

ΚΙΑ-I-2 Ειδικά θέματα ιστοριογραφίας. Κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός:

Η κρίση του 17ου αιώνα και ο μετασχηματισμός του οθωμανικού κόσμου (Επιλογής).

ΚΙΑ-I-3 Πολιτική και κοινωνική ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την επινοήση της Ελλάδας στον αλυτρωτισμό του ελληνικού κράτους.

Δ' Εξάμηνο

Μεταπτυχιακή Εργασία Ειδίκευσης.

4. Περιλήψεις μαθημάτων

Κοινωνική και πολιτική ιστορία του Αρχαίου Κόσμου. Πολιτική και κοινωνία στην ελληνική πόλη-κράτος: ζητήματα ενότητας και διχασμού

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΙΑ-1
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Βασίλης Αναστασιάδης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η αρχαιοελληνική πόλη-κράτος παρουσιάζεται από πολλούς μελετητές ως εξέχον παράδειγμα κοινωνικής και πολιτικής ενότητας, την ίδια ακριβώς στιγμή που μια αντίπαλη μερίδα τους επικαλείται την ίδια την κλασική ιστοριογραφία για να αναδείξει την πόλη σε εστία φατριασμού και πυρήνα κάθε λογής εσωτερικής σύγκρουσης. Στο συγκεκριμένο μάθημα αναδεικνύονται οι συνεκτικές αλλά και οι φυγόκεντρες δυνάμεις οι οποίες εκλύονται μέσα στην πόλη, η στάση των διανοουμένων απέναντι σε αυτές, αλλά και συγκεκριμένα γεγονότα που κατεξοχήν συνδέονται με τη διαχείριση της ανισότητας και της βίας. Η θρησκεία, η νοοτροπία, καθώς και ο ιδιοσυγκρασιακός χαρακτήρας των ελληνικών ανταγωνιστικών αξιών και του ατομισμού, συνιστούν κύριους άξονες των θεμάτων που αναπτύσσονται.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Ο φοιτητής κατανοεί την πολυμορφία των απόψεων, συχνά διστάμενων, όσον αφορά στην ερμηνεία του φαινομένου της πόλης-κράτους ως κοινωνίας ισότιμων πολιτών. Παράλληλα, κατανοεί τη διαφορετικότητα ενός πολιτικού θεσμού, γεγονός που ευνοεί την όξυνση της αναλυτικής ικανότητας των φοιτητών, αλλά και την άσκησή τους στην εφαρμογή συγκριτικών και αναλογικών μεθόδων για την ερμηνεία ιστορικών φαινομένων.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Θεωρία και ιστορία της σύγχρονης ανθρωπολογικής σκέψης

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΙΑ-2
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Ευθύμιος Παπαταξιάρχης

• **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα παρουσιάζει τη μέθοδο και το αντικείμενο της κοινωνικής ανθρωπολογίας υπό το πρίσμα των διαφορετικών θεωρητικών παραδόσεων του 20ου αιώνα και σε σχέση με τις πολιτικές διαστάσεις του ανθρωπολογικού εγχειρήματος. Οι διαφορετικές θεωρίες εξετάζονται στο πλαίσιο των ιστορικών συνθηκών διαμόρφωσής τους τόσο αυτοτελώς όσο και μέσα από εθνογραφικές «εφαρμογές» τους. Στο πρώτο μέρος σχολιάζονται οι ιστορικές τάσεις της σύγχρονης ανθρωπολογίας και οι "εθνικές" σχολές (Αγγλική, Αμερικανική, Γαλλική), η πρόταση του εξελικτισμού για μια φυσική επιστήμη του κοινωνικού και ο βιολογικός ουνιβερσαλισμός, η τομή με τον εξελικτισμό και τη Βικτωριανή ανθρωπολογία και η γένεση του σύγχρονου ανθρωπολογικού παραδείγματος που βασίζεται στη συμμετοχική παρατήρηση και την εθνογραφία καθώς και η θεωρία της κοινωνικής δομής. Στο δεύτερο μέρος παρουσιάζονται η επίδραση της δομικής γλωσσολογίας στην ανθρωπολογία και ο ανθρωπολογικός δομισμός του Levi-Strauss η επίδραση του δομισμού στο μαρξισμό και οι κριτικές στον δομισμό όπως η θεωρία της πρακτικής του Bourdieu και η θεωρία της δομοποίησης. Στο τρίτο μέρος παρουσιάζονται η ερμηνευτική ανθρωπολογία και οι σύγχρονες συζητήσεις για την ανθρωπολογική έννοια του πολιτισμού, η θεωρία της κατασκευής στην ανθρωπολογία και οι καταβολές της στις σύγχρονες πολιτικές της ταυτότητας, η κριτική του εθνογραφικού ρεαλισμού υπό το πρίσμα της κειμενικότητας και της χωρικής αποδόμησης και οι εναλλακτικές μορφές εθνογραφίας που βασίζονται στη διατοπικότητα, τη διαλογικότητα και τον αναστοχασμό, οι μετα-κουλτουραλιστικές και μετα-αποικιακές προσεγγίσεις του πολιτισμού και οι επιπτώσεις τους στη μελέτη της πολιτισμικής διαφοράς (σε σχέση με το φύλο, τη φυλή, το έθνος και την τάξη) και τέλος οι σύγχρονες ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της «παγκοσμιοποίησης».

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Παροχή βασικών γνώσεων στα πεδία της ανθρωπολογικής θεωρίας και της εθνογραφικής παραγωγής της ανθρωπολογικής γνώσης καθώς και εξειδίκευση σε ορισμένες πτυχές τους που θα επιλέξει ο φοιτητής
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα

- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης: Με βάση γραπτές εργασίες και προφορική επίδοση στο σεμιναριακό μάθημα
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ανθρωπολογία της θρησκείας, της τελετουργίας και των συμβολικών συστημάτων

- Κωδικός μαθήματος: ΚΙΑ-3
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος: Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 1^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Θεόδωρος Παραδέλλης
- Περιεχόμενο μαθήματος: Το μάθημα αναφέρεται στους τρόπους που προσεγγίζονται, αναλύονται και ερμηνεύονται οι θρησκευτικές πεποιθήσεις και τα θρησκευτικά και κοσμικά τελετουργικά και συμβολικά συστήματα. Συζητούνται σε βάθος οι ανθρωπολογικές θεωρίες και προσεγγίσεις της θρησκείας. Αναλύονται τα συστήματα ταξινόμησης και δόμησης της ανθρώπινης εμπειρίας, η λογική της μαγικής σκέψης και πρακτικής, η τελετουργική πρακτική και οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις στο συμβολισμό. Εξετάζονται επίσης θέματα γνωστικής ανθρωπολογίας, καθώς και ανθρωπολογίας του προσώπου, των συναισθημάτων και του σώματος.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα: Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ζητήματα πολιτικής και οικονομικής Ανθρωπολογίας

- Κωδικός μαθήματος: ΚΙΑ-4

- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βασιλική Γαλανή-Μουτάφη

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα περιλαμβάνει τρεις ενότητες. Στην πρώτη ενότητα παρουσιάζονται οι βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού», εξετάζονται η εμπορευματική ανταλλαγή, το δώρο και ο αντιπραγματισμός, ενώ επιπλέον σχολιάζονται παραδείγματα ανθρωπολογικών θεωρήσεων για τα υλικά αντικείμενα. Τα τελευταία αναλύονται ως εμπορευματικά αγαθά από μια πολιτικο-οικονομική οπτική ή ως φορείς συμβολικών νοημάτων. Εξετάζονται ακόμα διάφορες αντιλήψεις για την ηθική και το συμβολισμό του χρήματος καθώς και αναλυτικές προσεγγίσεις της κατανάλωσης. Η δεύτερη ενότητα καλύπτει βασικά ζητήματα της ανθρωπολογίας του τουρισμού και παρουσιάζει, από μια κριτική σκοπιά, παλαιότερους και νεότερους προβληματισμούς πάνω σε ζητήματα συναφή με τον κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό – όπως, για παράδειγμα, την πηγή προέλευσης της κοινωνικής αλλαγής και τη σχέση μεταξύ δομής και δράσης. Στην τρίτη ενότητα του μαθήματος αναλύεται η σχέση της πολιτικής ανθρωπολογίας με την πολιτική επιστήμη και παρουσιάζονται παραδείγματα από μη δυτικές κοινωνίες που καθιέρωσαν την προβληματική της πολιτικής ανθρωπολογίας. Τέλος, εξετάζονται οι κυριότερες προσεγγίσεις του εθνικού και του εθνοτικού (ethnic) φαινομένου και σχολιάζεται η σχέση μεταξύ των σχετικών όρων και αναλυτικών κατηγοριών. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στον εθνικισμό ως πολιτισμική διαδικασία συγκρότησης της ταυτότητας.

Στόχοι: Η αναγνώριση των σημαντικότερων προβληματικών στα πεδία της οικονομικής ανθρωπολογίας και της πολιτικής ανθρωπολογίας. Η εξοικείωση με τις αναλυτικές ερμηνείες των οικονομικών και πολιτικών σχέσεων και πρακτικών στο πλαίσιο της κριτικής προσέγγισης συγκεκριμένων παραδειγμάτων που αφορούν στην ανταλλαγή, το δώρο, το χρήμα, τις εθνοτικές σχέσεις και τη συγκρότηση της ταυτότητας (εθνικής και εθνοτικής).

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η γνωριμία με τις βασικές προσεγγίσεις της έννοιας του «οικονομικού», την εμπορευματική ανταλλαγή, το δώρο και τον αντιπραγματισμό καθώς και αναλυτικές ερμηνείες για τα υλικά αντικείμενα, το χρήμα και την κατανάλωση. Η ανάλυση παλαιότερων και νεότερων προβληματισμών πάνω σε ζητήματα συναφή με τον κοινωνικο-οικονομικό μετασχηματισμό – όπως, για παράδειγμα, την πηγή προέλευσης της κοινωνικής αλλαγής και τη σχέση μεταξύ δομής και δράσης. Η κατανόηση της προβληματικής της πολιτικής ανθρωπολογίας και, ειδικότερα, των προσεγγίσεων του εθνικού και του εθνοτικού (ethnic) φαινομένου (της σχέσης μεταξύ των σχετικών όρων και αναλυτικών κατηγοριών).
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Η οικογένεια στην ευρωπαϊκή ιστοριογραφία

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-5
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Μαρία Σταματογιαννοπούλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο αποσκοπεί στην παρουσίαση βασικών όψεων της ιστοριογραφίας της οικογένειας στον ευρωπαϊκό χώρο (17ος-19ος αιώνας) και παρακολουθεί τη συζήτηση του πεδίου με τις αντίστοιχες έρευνες στον χώρο της κοινωνικής ανθρωπολογίας. Κατά τη διάρκειά του παρουσιάζονται οι σύγχρονες ιστοριογραφικές τάσεις στο πεδίο της ιστορίας της οικογένειας και της συγγένειας στον ευρωπαϊκό χώρο. Το ενδιαφέρον επικεντρώνεται στις σχετικές με την καταγωγή και τους μετασχηματισμούς του ευρωπαϊκού συστήματος συγγένειας μελέτες, τις μορφές εγκατάστασης και οικιακής οργάνωσης, τις πρακτικές και το θεσμικό πλαίσιο μεταβίβασης των οικογενειακών αγαθών και τις επιπτώσεις τους στη συγκρότηση της οικιακής/συγγενικής ομάδας, τις ιστοριογραφικές προσεγγίσεις ως προς την ανάδυση νέων μορφών υποκειμενικότητας στον οικιακό χώρο.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να εισάγει τους φοιτητές στη σύγχρονη ιστορική έρευνα στο πεδίο της οργάνωσης της οικιακής ζωής, των μορφών κυκλοφορίας των οικογενειακών αγαθών και της σημασίας των συγγενικών σχέσεων στον ευρωπαϊκό χώρο κατά τη νεότερη περίοδο. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές και φοιτήτριες εξοικειώνονται με προσεγγίσεις στο πεδίο της ιστοριογραφίας της οικογένειας, μαθαίνουν να συνδέουν ιστορικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις, εξασκούνται στη συνθετική παρουσίαση επιμέρους μελετών.

- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα

7. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

G. Iggers, 1999. *Η ιστοριογραφία στον 20ό αιώνα: από την επιστημονική αντικειμενικότητα στην πρόκληση του μεταμοντερνισμού.*

P. Burke, 2002. *Ιστορία και κοινωνική θεωρία.*

P. Burke, 2007 (1991). *The French Historical Revolution. The Annales School, 1929-1989.*

- M.Anderson, 1980. *Approaches to the History of the Western Family*.
- L. Stone, "Family History in the 1980's. Past Achievements and Future Trends", *Journal of Interdisciplinary History*, XII, 1, 1981, 51-87.
- M. Doolittle, "Close Relations? Bringing together Gender and Family in the English History", *Gender and History*, 11, 1999, 542-554.
- J. Goody, 1983. *The Development of Family and Marriage in Europe*.
- Fr. Heritier, 2005 (1994). *Οι δυο αδελφές και η μητέρα τους. Ανθρωπολογία της αιμομιξίας*.
- H. Medick – W. Sabeau, 1984. *Interest and Emotion. Essays on the Study of Family and Kinship*.
- J. Goody, J. Thirsk, E.P. Thompson, 1978. *Family and Inheritance in Rural Society in Western Europe, 1200-1800*.
- J. Goody, 2008. *Η υφαντική της ιστορίας*.
- J. Scott- L.Tilly, 1987. *Women, Work and the Family*.
8. **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συμμετοχή στο εβδομαδιαίο σεμινάριο, προφορικές παρουσιάσεις σχετικών με το μελετώμενο πεδίο ερευνών, που καταλήγουν σε γραπτές εργασίες.
  9. **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Στη βάση της συμμετοχής στην εκπαιδευτική διαδικασία, των προφορικών και γραπτών εργασιών των μεταπτυχιακών φοιτητών/τριών.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ιστορικές προσεγγίσεις του εθνικού φαινομένου

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΙΑ-6
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Χάρης Εξεργζόγλου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα έχει στόχο να προβληματοποιήσει το εθνικό φαινόμενο τοποθετώντας το στα ιστορικά συμφραζόμενα της νεωτερικότητας. Η συζήτηση για τα έθνη και τον εθνικισμό έχει αναπτυχθεί ιδιαίτερα κατά την τελευταία εικοσαετία μέσα σε ένα καινούργιο παγκοσμιοποιημένο περιβάλλον που έθεσε υπό αμφισβήτηση πολλές βεβαιότητες για τα έθνη και τα εθνικά κράτη, βεβαιότητες που έτειναν να ταυτίζουν το μεν πρώτα με περίπου φυσικές οντότητες τα δε δεύτερα με αυτονόητες μορφές πολιτικής οργάνωσης. Το μάθημα επιχειρεί να παρακολουθήσει την ιστορική διαμόρφωση της εθνικής ιδέας και των εθνικών θεσμών, δηλαδή την

πολιτισμική και κοινωνική επινόησή τους στη βάση παραδειγμάτων από την ευρωπαϊκή ιστορία του δέκατου ένατου και του εικοστού αιώνα. Το μάθημα οργανώνεται σε τρεις ενότητες οι οποίες εξετάζουν,

-το πρόβλημα της ιστορικότητας του έθνους μέσα από την πρόσφατη θεωρητική συζήτηση

-η πολιτισμική επινόηση της εθνικής ταυτότητας, γλώσσα, ιστορία, πολιτισμός, φυλή

-η σχέση του εθνικού λόγου με την διαμόρφωση των επιστημών και των θεσμών

-η ιδιότητα του πολίτη και η εθνική ιδεολογία

-το έθνος και η παραγωγή της έμφυλης διαφοράς

-το έθνος και η παραγωγή του πληθυσμού

-η παραγωγή του εθνικού συναισθήματος

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα επιδιώκει να εξοικειώσει του φοιτητές/τριες με τις σύγχρονες συζητήσεις για τον εθνικισμό και το εθνικό φαινόμενο στη βάση συγκεκριμένων θεματικών και ιστορικών παραδειγμάτων. Αν και η προσέγγιση του αντικειμένου είναι ιστορική οι φοιτητές έχουν την δυνατότητα να γνωρίσουν ένα φαινόμενο που έχει ιδιαίτερη ισχύ μέχρι σήμερα και να κατανοήσουν τις ιστορικές συνθήκες συγκρότησής του. Οι διαλέξεις και η ανάγνωση συγκεκριμένης βιβλιογραφίας αποσκοπεί στον εμπλουτισμό και την εμπέδωση των γνώσεων των φοιτητών και στην καλλιέργεια της ικανότητάς τους να τοποθετούν τη διαμόρφωση του εθνικισμού σε ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα.
- **Προαπαιτούμενα:** Δεν υπάρχουν προαπαιτούμενα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:** Στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος υπάρχει πολυσέλιδη ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση βιβλιογραφία σχετική με τις θεματικές του μαθήματος. Οι φοιτητές/τριες έχουν πρόσβαση σε αυτήν από την αρχή του μαθήματος.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Το μάθημα βασίζεται σε διαλέξεις του διδάσκοντα και στη συζήτηση που ακολουθεί με βάση βιβλιογραφία. Για την υποστήριξη του μαθήματος χρησιμοποιείται ηλεκτρονική σελίδα στο e-class στην οποία οι φοιτητές/τριες έχουν άμεση πρόσβαση. Κατά την έναρξη των μαθημάτων προτείνονται δύο θεματικές ενότητες με τη σχετική βιβλιογραφία στις οποίες θα εξεταστούν γραπτά οι φοιτητές/τριες σε ορισμένη ημερομηνία. Προτείνονται επίσης θέματα εργασιών τα οποία όσοι συμμετέχουν στο μάθημα οφείλουν να επιλέξουν ως τελική εργασία.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η αξιολόγηση των φοιτητών/τριών βασίζεται σε γραπτή εξέταση (30%) και στην κατάθεση γραπτής εργασίας (70%). Τα θέματα για τη γραπτή εξέταση δίνονται από την αρχή των μαθημάτων και οι φοιτητές/τριες καλούνται να προετοιμαστούν δουλεύοντας σε μια διαθέσιμη βιβλιογραφία. Τα θέματα των γραπτών εργασιών προτείνονται από το διδάσκοντα μαζί με μια ενδεικτική βιβλιογραφία από την αρχή του μαθήματος για την καλύτερη προετοιμασία και επίβλεψη των φοιτητών/τριών.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Εθνογραφία της Ελλάδας και της Νότιας Ευρώπης

- **Κωδικός μαθήματος:**

KIA-A-1

- **Τύπος μαθήματος**

Υποχρεωτικό κατεύθυνσης

Μεταπτυχιακό

- **Επίπεδο μαθήματος:**
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Παναγιώτης Πανόπουλος
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Περιγραφή: Το μάθημα παρουσιάζει εθνογραφικές μελέτες που αφορούν τη σύγχρονη ελληνική κοινωνία και τις άλλες κοινωνίες της νότιας Ευρώπης, με άξονα τη διαπολιτισμική σύγκριση. Οι δύο πρώτες ενότητες αναφέρονται στην ιστορία της εθνογραφικής έρευνας στον συγκεκριμένο χώρο, ως προς τις μεθοδολογικές τάσεις και τις εξειδικεύσεις σε αντικείμενα και πεδία ενδιαφέροντος. Στη συνέχεια, παρουσιάζονται πιο αναλυτικά τα αντικείμενα στα οποία εστιάστηκε η ανθρωπολογική έρευνα στην Ελλάδα και στην ευρύτερη περιοχή της νότιας Ευρώπης, όπως οι μορφές και οι διαφοροποιήσεις της συγγένειας και της οικιακής ομάδας, τα σύμβολα και οι σημασίες της θηλυκότητας και του ανδρισμού, οι πολιτισμικές διαστάσεις του πολιτικού, η συμβολική κατασκευή της εντοπιότητας, η εθνογραφία των εθνικών και εθνοτικών ταυτοτήτων, και ειδικότερα η συγκρότηση της νεοελληνικής πολιτισμικής και εθνικής ταυτότητας, ζητήματα ανθρωπολογίας του σώματος και των συναισθημάτων.
Στόχοι: Σ' αυτό το σεμιναριακό μάθημα, θα εξετάσουμε πώς έχει εφαρμοστεί στο παρελθόν και πώς εφαρμόζεται σήμερα η προβληματική της κοινωνικής ανθρωπολογίας στη μελέτη της ελληνικής κοινωνίας και των άλλων κοινωνιών της νότιας Ευρώπης. Θα εστιάσουμε ιδιαίτερα στη μεθοδολογική και θεματολογική ανανέωση της ελληνικής και ευρωπαϊκής εθνογραφίας, που ήρθε ως αποτέλεσμα της εφαρμογής, στη μελέτη της κοινωνίας και του πολιτισμού, των νεότερων θεωρητικών αναζητήσεων και προβληματικών που αναπτύχθηκαν στις ανθρωπολογικές σπουδές κατά τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Θα συγκρίνουμε, τέλος, τις εθνογραφικές προσεγγίσεις Ελλάδας, Μεσογείου και νότιας Ευρώπης ως προς την έκταση, τη θεματολογία, τη μεθοδολογία, καθώς και ως προς τις πολιτικές διαστάσεις της ανάδειξης ενός ιστορικού και γεωγραφικού χώρου σε ενιαίο ερευνητικό αντικείμενο.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Η συστηματική εξοικείωση με τη μέθοδο και τις θεματικές της εθνογραφικής έρευνας στην περιοχή της νότιας Ευρώπης. Η ανάδειξη των βασικών ζητημάτων που έχουν μελετηθεί και των δυνατοτήτων για περαιτέρω και εις βάθος έρευνα, σε μεταπτυχιακό και διδακτορικό επίπεδο.
- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, προφορικές παρουσιάσεις από τους φοιτητές/ φοιτήτριες.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές παρουσιάσεις, μικρές γραπτές εργασίες κατά τη διάρκεια του εξαμήνου, μεγάλη γραπτή εργασία στο τέλος του εξαμήνου.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ανθρωπολογία της συγγένειας και του φύλου

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-A-2
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Βενετία Καντσά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η συζήτηση για τη σχέση φύσης και πολιτισμού είναι το κατεξοχήν ερώτημα που έχει απασχολήσει, και συνεχίζει να απασχολεί την ανθρωπολογία. Αρχικά μέσα από μια συζήτηση για τη φυλή, αργότερα για τη συγγένεια, και στη συνέχεια για το φύλο και τη σεξουαλικότητα, το ενδιαφέρον για τη σχέση «φύση και πολιτισμός», «βιολογία και συγγένεια/φύλο/σεξουαλικότητα», συνεχίζει να κεντρίζει το ενδιαφέρον, αφού φαίνεται να αφορά, σε τελευταία ανάλυση, ζητήματα ταξινόμησης, ένταξης, και αποκλεισμού.
Στο πλαίσιο του μαθήματος επιχειρείται η παρουσίαση και ανάλυση των κυριότερων ανθρωπολογικών προσεγγίσεων που αφορούν στη μελέτη της συγγένειας, του φύλου, και της σεξουαλικότητας. Εξετάζονται οι ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της συγγένειας από τα τέλη του 19^{ου} αι. μέχρι σήμερα, αναλύεται το ζήτημα της έμφυλης διαφοροποίησης, παρουσιάζονται οι θεωρίες της κατασκευής και της επιτελεστικότητας, και προσεγγίζεται κριτικά η άποψη ότι οι πλέον διαδεδομένες κοινωνικές μας σχέσεις, συγγενικές, έμφυλες ή σεξουαλικές βασίζονται στη «βιολογία» ή τη «φύση».
Πιο συγκεκριμένα, θα μας απασχολήσουν η σημασία της μελέτης της συγγένειας στην ανθρωπολογία και η σύνδεσή της ως ερευνητικού πεδίου με τα θεωρητικά ρεύματα του εξελικτικισμού, του δομολειτουργισμού και του δομισμού κατά την διάρκεια 19^{ου} και 20^{ου} αι., η ανθρωπολογική ενασχόληση με τις γυναίκες ως υποκείμενα της έρευνας και η μετατόπιση του ανθρωπολογικού ενδιαφέροντος στους πολλαπλούς τρόπους σχηματισμού των έμφυλων υποκειμένων και της διαπραγμάτευσης των έμφυλων σχέσεων, η επίδραση της θεωρίας της παραστασιακής επιτέλεσης και της queer θεωρίας στην ανάλυση του φύλου και της σεξουαλικότητας, η εκ νέου ανθρωπολογική στροφή, στο τέλος του 20^{ου} και τις αρχές του 21^{ου} αι., στη μελέτη της συγγένειας, και η εμφάνιση των επονομαζόμενων «νέες μελέτες της συγγένειας»—οι οποίες μελετούν τη χρήση νέων μεθόδων αναπαραγωγής, την εμφάνιση νέων τρόπων συμβίωσης και καινούργιων μορφών γαμήλιων σχέσεων, τη σύνδεση συγγένειας και σεξουαλικότητας και την δημιουργία οικογενειών από άτομα με ομόφυλες ερωτικές πρακτικές.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Στόχος του μαθήματος είναι η ανάλυση των κοινωνικών και πολιτισμικών συμφραζομένων μέσα στα οποία αναδύονται κάθε φορά τα συστήματα της συγγένειας, οι εννοιολογήσεις του φύλου, και οι αντιλήψεις περί σεξουαλικότητας μέσα από συγκεκριμένα εθνογραφικά παραδείγματα σε διαφορετικούς πολιτισμούς. Σε ένα δεύτερο επίπεδο, προβληματοποιείται η ίδια η

εννοιολόγηση του φύλου και της συγγένειας μέσα από την ενασχόληση με θεωρητικές προσεγγίσεις που αναλύουν το φύλο και τη συγγένεια ως επιτελεστικές πρακτικές.

Ανάμεσα στα μαθησιακά αποτελέσματα περιλαμβάνεται: Η γνωριμία με τα σημαντικότερα θεωρητικά ρεύματα στο πεδίο της ανθρωπολογίας της συγγένειας (εξελικτικισμός, θεωρία των ομάδων μονογραμμικής καταγωγής, θεωρία της αγχιστείας, η πολιτισμική προσέγγιση της συγγένειας). Η εξοικείωση με τη χρήση του φύλου στην ανθρωπολογική μελέτη του πολιτισμού (το ανθρωπολογικό ενδιαφέρον για τις γυναίκες και το φύλο, το φύλο ως αναλυτικό εργαλείο στην ανθρωπολογία, ανθρωπολογικές προσεγγίσεις του ανδρισμού, ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της σεξουαλικότητας). Η προβληματοποίηση θεωρούμενων ως δεδομένων εννοιών όπως «βιολογία», «φύση», «συγγένεια», «φύλο», «σεξουαλικότητα». Η ανάλυση εθνογραφικών παραδειγμάτων σε διαφορετικούς πολιτισμούς και η κατανόηση σύγχρονων μορφών συγγένειας ως αποτέλεσμα τεχνολογικών μεταβολών και κοινωνικών αλλαγών (η συγγένεια ως συσχετικότητα, νέες μορφές οικογένειας, συγγένεια και αναπαραγωγικές τεχνολογίες). Με την ολοκλήρωση του μαθήματος ο/η φοιτητής/ήτρια αναμένεται να έχει αποκτήσει το θεωρητικό και μεθοδολογικό εκείνο υπόβαθρο που θα του/ης επιτρέπει να κατανοεί τις κυριότερες ανθρωπολογικές θεωρίες για τη συγγένεια και το φύλο, να προσεγγίζει και να αναλύει συγγενειακές και έμφυλες σχέσεις σε διαφορετικά πολιτισμικά πλαίσια, και να ερμηνεύει τη συγγένεια και το φύλο συσχετικά με άλλες πλευρές του βίου (για παράδειγμα, θρησκεία, νομικό πλαίσιο, τεχνολογία, κατανάλωση).

- **Προαπαιτούμενα:** Η επιτυχής ολοκλήρωση του πρώτου έτους μεταπτυχιακών σπουδών.

10. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

- Butler, Judith. 1990. *Gender Trouble. Feminism and the Subversion of Identity*. Routledge: New York and London [μτφ. στα ελληνικά *Αναταραχή φύλου. Ο φεμινισμός και η ανατροπή της ταυτότητας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια]
- Carsten, Janet (ed.). 2000. *Cultures of Relatedness. New Approaches to the Study of Kinship*. Cambridge University Press: Cambridge.
- Γιαννακόπουλος, Κώστας. 2006. *Σεξουαλικότητα. Θεωρίες και Πολιτικές της Ανθρωπολογίας*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
- Collier, Jane Fishburne and Sylvia Junko Yanagisako (eds.). 1987. *Gender and Kinship. Essays Toward a Unified Analysis*. Stanford University Press: Stanford, California.
- Edwards, Janet, Sarah Franklin, Eric Hirsch, Frances Price, Marilyn Strathern (eds). 1993 (2nd edition). *Technologies of Procreation. Kinship in the Age of Assisted Conception*. Routledge: London and New York.
- Frankin, Susan & Susan McKinnon (eds.) 2001. *Relative Values. Reconfiguring Kinship Studies*. Duke University Press: Durham & London.
- Holy, Ladislav. 1996. *Anthropological Perspectives on Kinship*. Pluto Press: London.
- Inhorn, Marcia C. et al. (eds.). 2009. *Reconceiving the Second Sex. Men, Masculinity and Reproduction*. Νέα Υόρκη και Οξφόρδη: Berghahn.
- Καντσά, Βενετία, Βασιλική Μουτάφη, Ευθύμιος Παπαταξιάρχης (επιμ.) 2011 *Μελέτες για το φύλο στην ιστορία και την ανθρωπολογία*. Αλεξάνδρεια: Αθήνα.
- Moore, Henrietta L., 1994. *A Passion for Difference. Essays in Anthropology and Gender*. Polity Press: London.
- Parkin, Roger and Linda Stone. 2004. *Kinship and Family. An Anthropological Reader*. Blackwell Publishing.
- Strathern, Marilyn 2005 *Kinship, Law and the Unexpected: Relatives are Always a Surprise*. Cambridge: Cambridge University Press.

Weston, Kath. 1998. *longslowburn. Sexuality and Social Science.* . Routledge: New York and London.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
Το μάθημα αρθρώνεται γύρω από τις διαλέξεις της διδάσκουσας, τη συζήτηση συγκεκριμένων κειμένων σχετικών με το θέμα της εισήγησης και την παρουσίαση ενός σεμιναρίου ή/και εθνογραφίας. Σε κάθε ενότητα όλες/οι οι φοιτήτριες/ές καλούνται να έχουν διαβάσει τα κείμενα που προορίζονται για συζήτηση και να έχουν προετοιμαστεί για αυτή μέσα από σχόλια, σημειώσεις και ερωτήσεις τις οποίες θα αποστέλλουν ηλεκτρονικά. Κάθε φορά μία/ένας φοιτήτρια/ής αναλαμβάνει να παρουσιάσει το αντίστοιχο σεμινάριο της ενότητας.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Η βαθμολογία διαμορφώνεται ως εξής:
α) Συμμετοχή στο μάθημα και στη συζήτηση (20% της συνολικής βαθμολογίας): Σε κάθε ενότητα οι φοιτητές/ήτριες είναι υποχρεωμένοι να προετοιμάζονται στα αντίστοιχα κείμενα που αναφέρονται στον οδηγό του μαθήματος.
β) Προφορικές παρουσιάσεις και γραπτές εργασίες (30% της συνολικής βαθμολογίας): Κατά την διάρκεια του μαθήματος κάθε φοιτητής/ήτρια θα παρουσιάσει προφορικά δύο θέματα σεμιναρίων/ή και εθνογραφιών στην αντίστοιχη ενότητα, τα οποία στη συνέχεια κατατίθενται γραπτά σε μορφή σύντομης εργασίας.
γ) Γραπτή εργασία σε θέμα επιλογής (50% της συνολικής βαθμολογίας): Το θέμα της εργασίας αναφέρεται σε θεωρητικά ζητήματα που μας απασχόλησαν στα πλαίσια των διαλέξεων και των σεμιναρίων
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ειδικά θέματα Ανθρωπολογίας. Ανθρωπολογία της εκπαίδευσης

- **Κωδικός μαθήματος:** KIA-A-3
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Έφη Πλεξουσάκη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα παρουσιάζει μελέτες για τη σχέση της εκπαιδευτικής διαδικασίας με την κοινωνία και τον πολιτισμό και εθνογραφικές έρευνες με αντικείμενο το σχολείο σε συγκεκριμένα ιστορικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα. Ιδιαίτερη έμφαση θα δοθεί στη συγκριτική προσέγγιση κοινωνιών της Νότιας Ευρώπης υπό το πρίσμα των πολιτισμικών νοημάτων της εκπαιδευτικής διαδικασίας και των αξιών που συνδέονται με το σχολείο και τη μόρφωση.

Στις ανθρωπολογικές προσεγγίσεις της εκπαίδευσης διακρίνονται δύο βασικές ερευνητικές κατευθύνσεις. Ο πρώτος στρέφεται γύρω από τη θέση και το ρόλο που έχει το σχολείο σε διαφορετικές κοινωνίες και σε διαφορετικά μέρη του κόσμου, από την οπτική γωνία της «πολιτισμικής μεταβίβασης», όπως την επεξεργάστηκε, κατά κύριο λόγο, η αμερικανική ανθρωπολογία. Από αυτή την οπτική το «δυτικό» σχολείο ως επίσημη μορφή εκπαίδευσης στο σύγχρονο κόσμο είναι μία από τις μορφές πολιτισμικής μεταβίβασης και η διαπολιτισμική σύγκριση διαφορετικών πρακτικών ανατροφής και κοινωνικοποίησης των παιδιών συνιστά τον πυρήνα αυτής της προσέγγισης. Στη διεύρυνση αυτής της προβληματικής, το σχολείο νοείται ως χώρος που διέπεται από ιδιαίτερους πολιτισμικούς κώδικες που φέρουν τη σφραγίδα της «Δύσης» και μάλιστα των μεσαίων κοινωνικών στρωμάτων, και τα ερευνητικά ερωτήματα αφορούν τις λεκτικές και μη λεκτικές ανταλλαγές στο σχολείο ως μορφές διαπολιτισμικής επικοινωνίας οι οποίες εγγράφονται σε συγκεκριμένες σχέσεις ιεραρχίας.

Σύμφωνα με τη δεύτερη, η ανθρωπολογική προσέγγιση της εκπαίδευσης δεν αποτελεί ένα γνωστικό κλάδο που συγκροτείται με βάση ένα αντικείμενο (την εκπαίδευση στους «άλλους» πολιτισμούς) αλλά μια αναλυτική σκοπιά η οποία εστιάζει στο σχολείο ως ένα επιμέρους κοινωνικό πλαίσιο, πεδίο δράσης των ατόμων που νοηματοδοτείται από το περιεχόμενο που αποδίδουν στις έννοιες «μαθητής», «δάσκαλος» κλπ. Οι μετασχηματισμοί στους οποίους υπόκεινται οι τοπικές κοινωνικές δομές, αξίες και πρακτικές όπως αποτυπώνονται στο εκπαιδευτικό πεδίο κατέχει σημαντική θέση στην προσέγγιση αυτή. Ορισμένες από τις πρόσφατες μελέτες εστιάζουν στις καθημερινές σχολικές πρακτικές και τη συγκρότηση της υποκειμενικότητας μαθητών, εκπαιδευτικών και γονέων κατά τη δράση τους στο εκπαιδευτικό πεδίο.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**

Οι φοιτητές επιδιώκεται: α) να εντοπίζουν τους τρόπους με τον οποίο εκφράζονται οι κοινωνικές και πολιτισμικές ιεραρχίες στην εκπαίδευση
β) να κατανοήσουν τις διαφορετικές προσεγγίσεις ως προς την έμφαση που δίνουν στις θεσμικές ή στις καθημερινές και άτυπες πλευρές της σχολικής ζωής
γ) να συνδέουν την ανθρωπολογία του σχολείου με την ευρύτερη ανθρωπολογική θεωρία

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

- α) Εγχειρίδια του μαθήματος:**

Heath Shirley Brice, 1983. *Ways with words: Language, life and work in communities and classrooms*. Cambridge, Cambridge University Press.

Willis Paul, 2012. *Μαθαίνοντας να δουλεύεις. Πώς τα παιδιά εργατικής προέλευσης επιλέγουν δουλειές της εργατικής τάξης*. Gutenberg, Αθήνα, (πρώτη αγγλική έκδοση 1977)

- β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Reed-Danahay Deborah, 1987. «Habitus and cultural identity: Home/School relationships in Rural France». Στο B. Levinson κ.ά (επιμ.), *Schooling the symbolic animal*, Rowman and Littlefield, Lanham Maryland, 2000, 223-236.

Maddox Richard. «Culture, schooling, and the politics of class identity in an Andalusian town», *Comparative Education Review*, vol 38, no 1, February 1994, σ. 88-114.

Abu-Rabia-Queder, 2006. «Between tradition and modernization: understanding the problem of Bedouin female dropout», *British Journal of Sociology of Education*, 27 (1), 3-19.

Philips Susan, 1983. *The invisible culture: Communication in classroom and community on the Warm Springs Reservation*, Longman, New York,.

Philips Susan U., 1972. «Participant structures and communicative competence: Warm Springs children in community and classroom» In C.B. Gadzen, D. Hymes

- & John-Steiner (eds), *Functions of language in the classroom*, New York, Teachers College Press: 370-394.
- Dumont Robert V., 1972. «Learning English and how to be silent: Studies in Sioux and Cherokee classrooms» In C.B. Gadzen, D. Hymes & John-Steiner (eds), *Functions of language in the classroom*, New York, Teachers college Press: 344-369.
- Ogbu John U., 1987. “Variability in minority school performance: a problem in search of explanation”, *Anthropology and Education Quarterly*, 18 (4), 312-334.
- Ogbu John. U., 1982. “Cultural discontinuities and schooling”, *Anthropology and Education Quarterly*, 13 (4), 290-307.
- Archer L. Francis B., «The impossibility of minority ethnic educational "success"? An examination of the discourses of teachers and pupils in British secondary schools», *European Educational Research Journal*, 7 (1), 89-107.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις, παρουσίαση και σχολιασμός κειμένων, προβολή ταινιών με θέμα την εκπαίδευση και το σχολείο.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προβολή και σχολιασμών ταινιών, σύντομες γραπτές εργασίες και τελική γραπτή εργασία.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Ζητήματα Ιστορικής Ανθρωπολογίας: Ιστοριογραφικές προσεγγίσεις και η ποιητική της ιστορικής γνώσης

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΙΑ-I-1
- **Τύπος μαθήματος** Υποχρεωτικό κατεύθυνσης
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ποθητή Χαντζαρούλα

11. **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το σεμινάριο ασχολείται με ιστοριογραφικά ζητήματα τα οποία έχουν αποτελέσει αντικείμενο διαφορετικών πειθαρχιών (κυρίως της ιστορίας και της ανθρωπολογίας) και διαφορετικών γνωστικών πεδίων και αναλύει αυτά τα ζητήματα μέσα από τη διεπιστημονική οπτική. Πρόκειται για κεντρικά ζητήματα και έννοιες που απασχολούν τη σημερινή ιστοριογραφία, όπως το ζήτημα της αφήγησης, της ερμηνείας και της αντιπροσωπευτικότητας, των πηγών και του αρχείου, καθώς και οι έννοιες της μνήμης, του χρόνου, της μαρτυρίας, της κουλτούρας, της εμπειρίας, του φύλου, της υποκειμενικότητας και της ταυτότητας.

Θα εστιάσουμε σε ιστοριογραφικές πρακτικές που διακρίνονται για τη διεπιστημονική προσέγγισή τους και προέκυψαν μέσα από την ανάγκη να εμπλουτιστεί η ιστορική μελέτη με νέα εργαλεία. Η προφορική ιστορία, η ιστορία των νοοτροπιών, η

μικροϊστορία, η ιστορία του φύλου, η ιστορία του σώματος και της σεξουαλικότητας καθώς και η ιστορία των συναισθημάτων μετασχημάτισαν την ιστοριογραφική σκέψη και γραφή μέσα από τις μεθοδολογικές, θεωρητικές και ερμηνευτικές προσεγγίσεις τους. Τα ιστοριογραφικά κείμενα που επιλέχθηκαν έχουν συμβάλει σημαντικά στην ανανέωση της μεθοδολογίας και των αναλυτικών εργαλείων της ιστοριογραφίας.

Στόχοι του μαθήματος είναι:

- Να διδαχθούν οι φοιτητές και οι φοιτήτριες ιστοριογραφικές πρακτικές και ιστοριογραφικά παραδείγματα που θα τους επιτρέψουν να εμβαθύνουν σε διεπιστημονικές προσεγγίσεις.
  - Να εξοικειωθούν με τη χρήση αναλυτικών εργαλείων διαφορετικών πειθαρχιών, και ιδιαίτερα της κοινωνικής ανθρωπολογίας, στην ιστοριογραφία.
  - **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
    - Να κατανοήσουν σε βάθος τις έννοιες και τα ιστοριογραφικά ζητήματα τα οποία απασχολούν τη σύγχρονη ιστοριογραφία.
    - Να χρησιμοποιήσουν νέα αναλυτικά εργαλεία και ερμηνευτικές προσεγγίσεις στις εργασίες και στη διπλωματική εργασία τους – στη μελέτη, δηλαδή, του παρελθόντος.
  - **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
  - **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
    - Brian Keith Axel, 2002. “Introduction: Historical Anthropology and its Vicissitudes” στο Brian Keith Axel (επιμ.), *From the Margins: Historical Anthropology and its Futures*. Duke University Press, Λονδίνο.
    - Clifford Geertz, “History and Anthropology”. *New Literary History*, Vol. 21, No. 2, (1990), pp. 321-335.
    - Natalie Zemon Davis, “The Possibilities of the Past”. *Journal of Interdisciplinary History*: 267-275.
    - Carlo Ginzburg, “The Possibilities of the Past [A Comment]”. *Journal of Interdisciplinary History*: 277-278.
    - Peter Burke, 1987. *The Historical Anthropology of Early Modern Italy: Essays on Perception and Communication*. Κέμπριτζ: Cambridge University Press: 3-14.
    - A. Burguière, “L’anthropologie historique et l’école des Annales”. *Réflexions Historiographiques* 22 (1999): 39-60.
    - Penelope Papailias, 2005. *Genres of recollection: archival poetics and modern Greece*. Palgrave.
    - Carolyn Steedman, 2001. *Dust: The Archive and Cultural History*, Manchester: Manchester UP.
    - Ρίκα Μπενβενίστε, «Ιστορία και Ανθρωπολογία». *Σύγχρονα Θέματα* 56 (1995): 44-49.
    - Ευθύμιος Παπαταξιάρχης, 1993. «Το παρελθόν στο παρόν. Ανθρωπολογία, ιστορία και μελέτη της νεοελληνικής κοινωνίας». Στο Ε. Παπαταξιάρχης και Θ. Παραδέλλης (επιμ.), *Ανθρωπολογία και παρελθόν. Συμβολές στην Κοινωνική Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια: 13-74.
    - Dipesh Chakrabarty, 2000. *Provincializing Europe: Postcolonial Thought and Historical Difference*. Princeton: Princeton UP.
    - Έφη Αβδελά, 2002. «Διά λόγους τιμής»: βία, συναισθήματα και αξίες στη μετεμφυλιακή Ελλάδα, Αθήνα, Νεφέλη.
    - Thomas Gallant, *Η εμπειρία της αποικιακής κυριαρχίας: Πολιτισμός, ταυτότητα και εξουσία στα Επτάνησα, 1817-1864* (μτφ. Π. Μαρκέτου), Αλεξάνδρεια 2014.
    - J. Olick, V. Vinitzky-Seroussi, D. Levy (επιμ.) 2011. *The Collective Memory Reader*, Oxford University Press.
- Στην ηλεκτρονική σελίδα του μαθήματος στην πλατφόρμα Open eClass υπάρχει ξενόγλωσση και ελληνόγλωσση βιβλιογραφία σχετική με τις θεματικές του μαθήματος.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις και ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/-τριών στη συζήτηση που ακολουθεί.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δύο γραπτές εργασίες (2.500 και 5.000 λέξεων), συμμετοχή και συμβολή στο σεμινάριο (περιλαμβάνει «αντίδραση» στα κείμενα, γραπτές ασκήσεις και παρουσιάσεις).
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

**Ειδικά θέματα ιστοριογραφίας. Κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός:
Η κρίση του 17ου αιώνα και ο μετασχηματισμός του οθωμανικού κόσμου**

- **Κωδικός μαθήματος:** ΚΙΑ-I-2/ΙΑΛ 3
- **Τύπος μαθήματος:** Επιλογής
- **Επίπεδο μαθήματος :** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 2^ο /1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο /1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Ελένη Γκαρά
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Ο 17ος αιώνας υπήρξε εποχή γενικευμένης κρίσης, πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής αλλά και πολιτισμικής, που εκδηλώθηκε με δημογραφική κάμψη, οικονομική δυσπραγία, κοινωνικές αναταραχές, πολιτικές συγκρούσεις και σκληρούς πολέμους. Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία –όπως και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο, αν και με διαφορετικό τρόπο– η «κρίση του 17ου αιώνα» οδήγησε σε μεγάλης κλίμακας μετασχηματισμό των θεσμών, των κοινωνικοοικονομικών δομών και των σχέσεων εξουσίας, αλλά και των διακοινοτικών σχέσεων. Το μάθημα εξετάζει την κρίση του 17ου αιώνα στον οθωμανικό χώρο, με έμφαση στις ελληνικές και βαλκανικές περιοχές, καθώς και τις θεσμικές και κοινωνικοοικονομικές αλλαγές που οδήγησαν στον μετασχηματισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των κοινωνιών της.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στις εβδομαδιαίες συναντήσεις και ανταποκρίνονται πλήρως στις υποχρεώσεις τους, συμπεριλαμβανομένης της τελικής γραπτής εργασίας,
  - εξοικειώνονται με τις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις στην ιστορική μελέτη και ανάλυση της λεγόμενης «κρίσης του 17ου αιώνα»,
  - εμβαθύνουν σε ζητήματα κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας του πρώιμου νεότερου ευρωπαϊκού και οθωμανικού κόσμου,
  - κατανοούν τις διαδικασίες μετασχηματισμού του οθωμανικού κράτους και των κοινωνιών του,
  - μελετούν σε βάθος επιμέρους όψεις του ζητήματος στο πλαίσιο συγγραφής της τελικής εργασίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

İnalçık, Halil, "Military and fiscal transformation in the Ottoman Empire, 1600-1700", *Archivum Ottomanicum* 6, 1980, 283-337.

McGowan, Bruce, *Economic life in Ottoman Europe: taxation, trade and the struggle for land, 1600-1800*, Καίμπριτζ, 1981.

Parker, Geoffrey και Lesley M. Smith (επιμ.), *The General Crisis of the Seventeenth Century*, β' έκδ., Λονδίνο, 1997.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Abou El-Haj, Rifa'at, *Formation of the modern state: The Ottoman Empire sixteenth to eighteenth centuries*, Ωλμπανυ, 1991.

Benedict, Philip Myron P. Gutmann, *Early Modern Europe: From Crisis to Stability*, Κράνμπερι, 2005.

Faroqhi, Suraiya, "Making a Living: Economic Crisis and Partial Recovery", στο Halil İnalçık και Donald Quataert (επιμ.), *An Economic and Social History of the Ottoman Empire 1300-1914*, Καίμπριτζ, 1994, 433-473.

Goldstone, Jack A., *Revolution and Rebellion in the Early Modern World*, Μπέρκλεϋ, 1991.

Κωστής, Κώστας, *Στον καιρό της πανώλης*, Ηράκλειο, 1995.

Özel, Oktay, "Population Changes in Ottoman Anatolia during the 16th and 17th Centuries: The 'Demographic Crisis' Reconsidered", *International Journal of Middle East Studies* 36 (2004), 183-205.

Salzmann, Ariel, "An Ancient Régime Revisited: 'Privatization' and Political Economy in the Eighteenth-Century Ottoman Empire", *Politics & Society*, 21:4 (1993), 393-423.

Tezcan, Baki, *The Second Ottoman Empire: Political and Social Transformation in the Early Modern World*, Καίμπριτζ, 2010.

White, Sam, "Climate Change and Crisis in Ottoman Turkey and the Balkans, 1590-1710", στο *International Conference on Climate Change and the Middle East: Past, Present and Future*, Κωνσταντινούπολη, 2006, 391-409.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση κειμενικού και πολυμεσικού υλικού..
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές και γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εργασία..
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Πολιτική και Κοινωνική Ιστορία της Νεότερης Ελλάδας: Από την επινόηση της Ελλάδας στον αλυτρωτισμό του ελληνικού κράτους

• **Κωδικός μαθήματος:**

ΚΑΙ-Ι-3

• **Τύπος μαθήματος:**

Επιλογής

• **Επίπεδο μαθήματος**

Μεταπτυχιακό

• **Έτος σπουδών:**

2^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:** 3^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Σπύρος Καράβας

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα αποσκοπεί στην παρουσίαση-κατανόηση των μηχανισμών παραγωγής και διαμόρφωσης της κυρίαρχης ελληνικής ιδεολογίας, μέσα από τις αντανάκλασεις της στις πολιτικές πρακτικές. Οι γεωγραφίες της Ελλάδας από την Αναγέννηση μέχρι την εποχή του Διαφωτισμού, η γεωγραφία της Επανάστασης και το αίτημα της «ομοεθνίας», οι «μικρολαοί» και το έθνος του «ελληνισμού», το πέρασμα από τον Διαφωτισμό στον Ρομαντισμό, η διαδικασία συγκρότησης του ελληνικού επιχειρήματος περί «εθνικών δικαίων», το ασύμπτωτο των εδαφικών βλέψεων με τις πολιτικές και εθνολογικές παραμέτρους, η πολιτική διαθεσιμότητα των «αλυτρώτων», η γένεση του Μακεδονισμού και η καταστολή της επανάστασης στη Μακεδονία, καθώς και οι ιστοριογραφικές στρεβλώσεις του εθνικού ζητήματος, είναι ορισμένα από τα θέματα που θα συζητηθούν.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Να αναδειχτούν οι άγνωστες σχετικά με την προϊστορία του ελληνικού παραδείγματος, να ιστοριοποιηθούν οι έννοιες και να επισημανθούν οι αντινομίες μεταξύ των πηγών και της χρησιμοθηρικής ιστορίας.
- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

- Καράβας Σ., 2014. «Τα όρια της Ελλάδας και η ‘Ομοεθνία’: Ιχνηλατήσεις με αφετηρία το Περί Πολιτειών του Ι. Π. Κοκκώνη (1828-1829)», στο Βουλγαρική Ακαδημία Επιστημών, Ινστιτούτο Βαλκανικών Σπουδών, Κέντρο Θρακολογίας, *Τα Βαλκάνια. Εκσυγχρονισμός, Ταυτότητες, Ιδέες*, Ηράκλειο, ΠΕΚ-ΙΤΕ, 2014, σ.833-884.
- Λιάκος Α., 1994. «Προς επισκευήν ολομελείας και ενότητας. Η δόμηση του εθνικού χρόνου στην ελληνική ιστοριογραφία», *Επιστημονική συνάντηση στη μνήμη του Κ. Θ. Δημαρά*, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ, , σ. 171-199.
- Σιγάλας Ν., 2001. «“Ελληνισμός” και εξελληνισμός: ο σχηματισμός της Νεοελληνικής έννοιας ελληνισμός», π. *Τα Ιστορικά*, τχ. 34, σ. 3-70.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία

- Ροτζώκος Ν., 2009. «Το έθνος ως πολιτικό υποκείμενο: σχόλια για το ελληνικό εθνικό κίνημα», στο Πέτρος Πιζάνιας (επιμ.), *Η Ελληνική Επανάσταση του 1821: ένα ευρωπαϊκό γεγονός*, Αθήνα.
- Σκοπετέα Ε., 1988. *Το «Πρότυπο Βασίλειο» και η Μεγάλη Ιδέα. Όψεις του εθνικού προβλήματος στην Ελλάδα (1830-1880)*. Πολύτυπο, Αθήνα.
- Anagnostopoulou S., 2010. «The “Nation” of the Rum Sings of its Sultan: The many Faces of Ottomanism», στον τόμο L. T. Baruh-V. Kechriotis (επιμ.), *Economy and Society on Both Shores of the Aegean*, Αθήνα, σ. 79-105
- Γιακωβάκη Ν., 2006. *Ευρώπη μέσω Ελλάδας: μια καμπή στην ευρωπαϊκή αυτοσυνείδηση*, Αθήνα.
- Διαμαντούρος Ν., 2006 (2002). *Οι απαρχές της συγκρότησης σύγχρονου κράτους στην Ελλάδα 1821-1828*, (μτφ. Κ. Κουρεμένος), Αθήνα.
- Καράβας Σ., 2008. «Η Μεγάλη Βουλγαρία και η Μικρά Ιδέα», στο *«Εν έτει...». 1878 / 1922*, Αθήνα, Εταιρεία Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού και Γενικής Παιδείας, , σ. 11-81 και 143-168.

- Καράβας Σ., 2004. «Ο Κωνσταντίνος Παπαρρηγόπουλος και οι εθνικές διεκδικήσεις (1877-1885)», *Ιστοριογραφία της νεότερης και σύγχρονης Ελλάδας 1833-2002*, Πρακτικά Δ' Διεθνούς Συνεδρίου Ιστορίας, Αθήνα, ΚΝΕ/ΕΙΕ, τ. Α', σ. 149-169.
- Καράβας Σ. 2010. «Μακάριοι οι κατέχοντες την γήν». *Γαιοκτητικοί σχεδιασμοί προς απαλλοτρίωση συνειδήσεων στη Μακεδονία 1880-1909*. Βιβλιόραμα, Αθήνα.
- Ματάλας Π., 2002. *Έθνος και Ορθοδοξία. Οι περιπέτειες μιας σχέσης από το «Ελλαδικό» στο Βουλγαρικό σχίσμα*, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, Ηράκλειο.
- Πολίτης Α., 1993. *Ρομαντικά χρόνια: Ιδεολογίες και Νοοτροπίες στην Ελλάδα του 1830-1880*, Αθήνα.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Δέκα μικρές εργασίες, που αφορούν σχολιασμό κειμένων-πηγών και εκπονούνται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ε. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία

1. Οργάνωση του Προγράμματος

ΤΟ Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας οργανώνει και λειτουργεί Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία» από το 2014-2015 σύμφωνα με την Υ.Α 113895/Β7 (ΦΕΚ 2063/29.7.2014 τ.Β').

Το Πρόγραμμα περιλαμβάνει τα κυριότερα θεωρητικά και μεθοδολογικά ζητήματα που θέτουν οι σπουδές για τις γυναίκες και το φύλο στην ανθρωπολογία και την ιστορία, και ασχολείται με τη διερεύνηση του φύλου ως αναλυτικού εργαλείου για την πληρέστερη κατανόηση ζητημάτων που σχετίζονται με την πολιτική, την οικονομία, την υγεία, την εκπαίδευση, τη γλώσσα, την τέχνη. Στόχος του είναι η υψηλού επιπέδου εκπαίδευση επιστημόνων και ερευνητών, εξειδικευμένων στις γυναικείες σπουδές και τις σπουδές για το φύλο, οι οποίες/-οι θα είναι σε θέση να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των σημερινών πολυπολιτισμικών κοινωνιών, συμβάλλοντας στην προώθηση της αρχής της ισότητας στη βάση της ετερότητας σε όλους τους τομείς. Πρόκειται για ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα το οποίο συνθέτει την Κοινωνική Ανθρωπολογία με την Ιστορία, και εξετάζει τη διαπλοκή τους με συναφείς επιστήμες, όπως η Οικονομία, η Πολιτική Φιλοσοφία, η Κοινωνιογλωσσολογία, και η Τέχνη.

Ένα επιπλέον καινοτόμο στοιχείο του προγράμματος συνιστούν οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις που συνδυάζουν τις γνώσεις από μη δυτικές κοινωνίες και πολιτισμούς σε θέματα φύλου, με τον ανάλογο διάλογο που διεξάγεται στη χώρα μας γύρω από τα ίδια θέματα. Συνεπώς, τα στοιχεία που συνθέτουν τη φυσιογνωμία του ΠΜΣ είναι η διεπιστημονική προσέγγιση την οποία εφαρμόζει ο εξ ορισμού διαπολιτισμικός του προσανατολισμός, καθώς και η έμφαση στις ποιοτικές κυρίως μεθόδους έρευνας και ιδιαίτερα στην εθνογραφική προσέγγιση.

Ειδικότερα το ΠΜΣ στοχεύει στο:

- Να εισάγει τις/ους φοιτήτριες/ές στους κυριότερους σύγχρονους προβληματισμούς για το φύλο στους διαφορετικούς επιστημονικούς κλάδους και πεδία.
- Να συμβάλει στην κατανόηση του έμφυλου χαρακτήρα των κοινωνικών σχέσεων και αντιλήψεων σε τομείς όπως η πολιτική, η εκπαίδευση, η οικονομία, η υγεία, η γλώσσα και η τέχνη
- Να παρέχει υψηλού επιπέδου εκπαίδευση σε κοινωνικά ευαίσθητους τομείς όπου διαμορφώνονται οι πολιτικές της ισότητας και του φύλου.
- Να συνδέσει τις παρεχόμενες γνώσεις με τις διεθνείς εξελίξεις στις σχετικές επιστήμες, ερευνητικές κατευθύνσεις και ειδικότητες.

Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί πτυχιούχοι όλων των Τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής καθώς και οι κάτοχοι αναγνωρισμένων τίτλων σπουδών από ομοταγή Πανεπιστήμια της αλλοδαπής. Μετά τη δημοσίευση της σχετικής προκήρυξης στον ημερήσιο τύπο, και όπως αυτή ορίζει, οι υποψήφιοι υποβάλλουν στο Τμήμα αίτηση συμμετοχής στις εξετάσεις εισαγωγής και βιογραφικό σημείωμα. Οι υποψήφιοι διαγωνίζονται στην αγγλική γλώσσα και συμμετέχουν σε προφορική συνέντευξη. Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας και δεν υπερβαίνει τους 20.

Για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτείται η επιτυχής ολοκλήρωση των υποχρεώσεων των φοιτητών/-τριών κατά τη διάρκεια 2 διδακτικών εξαμήνων και ακολούθως η εκπόνηση Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης, η οποία πρέπει να ολοκληρωθεί σε διάστημα ενός εξαμήνου. Για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού Τίτλου Ειδίκευσης απαιτούνται 90 πιστωτικές μονάδες. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε 10 πιστωτικές μονάδες και σε τρεις ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε 30 πιστωτικές μονάδες. Από τα προσφερόμενα μαθήματα των δύο εξαμήνων τα τρία (3) μαθήματα του χειμερινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κορμού και τα τρία (3) μαθήματα του εαρινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κατ' επιλογήν. Οι βασικές μέθοδοι διδασκαλίας του ΠΜΣ είναι α) οι διαλέξεις, εισηγήσεις και ομάδες εργασίας (workshops) από μέλη ΔΕΠ του Τμήματος, προσκεκλημένους καθηγητές και ειδικούς επιστήμονες, β) προφορικές παρουσιάσεις εργασιών που διεξάγονται κατά τη διάρκεια του εξαμήνου από τους μεταπτυχιακούς/-ές φοιτητές/-τριες με στόχο την ανάπτυξη της αυτενέργειας, γ) εκπόνηση ερευνητικών εργασιών. Οι φοιτητές/-τριες αξιολογούνται στη βάση της προφορικής συμμετοχής και των γραπτών εργασιών που εκπονούν σε κάθε μάθημα. Η επιτυχής παρακολούθηση τους είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση, στο τρίτο εξάμηνο, της Μεταπτυχιακής Ερευνητικής ή Συνθετικής Διατριβής. Η ολοκλήρωση της τελευταίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ). Η διπλωματική Εργασία υποστηρίζεται δημόσια σε τριμελή επιτροπή που απαρτίζουν ο/η επιβλέπουσα και δύο άλλα μέλη από το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος, του Πανεπιστημίου ή άλλων αντίστοιχων φορέων. Το θέμα της ορίζεται ύστερα από συνεννόηση με τους διδάσκοντες/-ουσες στο τέλος του δευτέρου εξαμήνου. Η διπλωματική εργασία κυμαίνεται από 12.000 ως 15.000 λέξεις και ολοκληρώνεται σε διάστημα όχι μεγαλύτερο του ενός εξαμήνου.

2. Εσωτερικός Κανονισμός Λειτουργίας του ΠΜΣ «Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία»

ΑΡΘΡΟ 1. ΟΡΓΑΝΑ ΤΟΥ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

Το Πρόγραμμα διοικείται από τη Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύνοψης (Γ.Σ.Ε.Σ) του Τμήματος. Η Γ.Σ.Ε.Σ. αποτελεί το αρμόδιο όργανο για θέματα εποπτείας, σχεδιασμού και αξιολόγησης μεταπτυχιακών σπουδών εν γένει και κατά συνέπεια εκφράζει την πολιτική του Τμήματος σχετικά με το Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα. Την Γ.Σ.Ε.Σ. απαρτίζουν ο Πρόεδρος του Τμήματος, τα μέλη ΔΕΠ και δύο εκπρόσωποι των μεταπτυχιακών φοιτητριών/-ών.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ ορίζεται Συντονιστική Επιτροπή (Σ.Ε.) που είναι αρμόδια για την παρακολούθηση και συντονισμό της Λειτουργίας του Προγράμματος. Η Σ.Ε. απαρτίζεται από πέντε μέλη ΔΕΠ του Τμήματος που έχουν αναλάβει έργο στα πλαίσια του ΠΜΣ. Η Σ.Ε. είναι επίσης αρμόδια για τον καθορισμό των ειδικότερων υποχρεώσεων των μεταπτυχιακών φοιτητριών/-ών που παρακολουθούν το Πρόγραμμα.

Με απόφαση της Γ.Σ.Ε.Σ. επίσης, μέλος ΔΕΠ ορίζεται Επιστημονικός Υπεύθυνος του Προγράμματος με έργο την διεκπεραίωση των διοικητικών υποθέσεων και την προώθηση της αποτελεσματικής εφαρμογής του ΠΜΣ. Επιπλέον, από την Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζεται Διευθυντής του Προγράμματος μέλος ΔΕΠ στη βαθμίδα του Καθηγητή ή

Αναπληρωτή Καθηγητή, ο οποίος έχει την εποπτεία του ακαδημαϊκού σκέλους του Προγράμματος.

Την οργάνωση και την εν γένει λειτουργία του ΠΜΣ εποπτεύει η Σύγκλητος Ειδικής Σύνθεσης του Πανεπιστημίου Αιγαίου, αρμόδια για κάθε θέμα διοικητικού ή οργανωτικού χαρακτήρα που σχετίζεται με τις μεταπτυχιακές σπουδές.

ΑΡΘΡΟ 2. ΓΕΝΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας της Σχολής Κοινωνικών Επιστημών του Πανεπιστημίου Αιγαίου θα λειτουργήσει από το ακαδημαϊκό έτος 2014–2015 αναμορφωμένο το Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (Π.Μ.Σ.) με τον τίτλο «Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία», σύμφωνα με τις διατάξεις της απόφασης αυτής και τις διατάξεις του Ν. 3685/2008 (ΦΕΚ 148 Α'), όπως τροποποιήθηκε και ισχύει.

ΑΡΘΡΟ 3. ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ-ΣΚΟΠΟΣ

Αντικείμενο του ΠΜΣ του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας είναι η ανάπτυξη Γυναικείων Σπουδών και Μελετών για το Φύλο στη βάση μιας διεπιστημονικής προσέγγισης, η οποία συνδυάζει τη σκοπιά της Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας με άλλες συναφείς επιστήμες. Σκοπός είναι η εκπαίδευση νέων επιστημόνων με στόχο την ανάπτυξη της έρευνας και την επαγγελματική τους κατάρτιση.

ΑΡΘΡΟ 4. ΑΠΟΝΕΜΟΜΕΝΟΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΣ ΤΙΤΛΟΣ

Το ΠΜΣ απομένει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης (ΜΔΕ) στο «Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία».

ΑΡΘΡΟ 5. ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Η χρονική διάρκεια για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης ορίζεται σε τρία (3) εξάμηνα.

5.1. ΑΡΙΘΜΟΣ ΕΙΣΑΚΤΕΩΝ

Ο αριθμός εισακτέων κατ' έτος για το ΠΜΣ ορίζεται από τη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος και δεν υπερβαίνει τους 20.

5.2. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΥΠΟΒΟΛΗΣ ΑΙΤΗΣΕΩΝ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Η πρόσκληση ενδιαφέροντος για την υποβολή υποψηφιοτήτων στο ΠΜΣ δημοσιεύεται στον ημερήσιο τύπο τον Μάιο και περιέχει όλες τις πληροφορίες για τον τρόπο υποβολής των αιτήσεων, τα απαραίτητα προσόντα, τα απαιτούμενα δικαιολογητικά και τα κριτήρια επιλογής. Η προθεσμία υποβολής αιτήσεων ορίζεται από την Γ.Σ.Ε.Σ. Οι αιτήσεις είναι έγκυρες αν υποβληθούν στη Γραμματεία του Προγράμματος ή ταχυδρομηθούν εντός της παραπάνω προθεσμίας. Η διαδικασία επιλογής των υποψηφίων ολοκληρώνεται στις αρχές Ιουλίου.

5.3. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΠΙΛΟΓΗΣ ΥΠΟΨΗΦΙΩΝ ΓΙΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟ ΔΙΠΛΩΜΑ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Τα απαραίτητα δικαιολογητικά για τη συμμετοχή στη διαδικασία επιλογής είναι:

–Αίτηση

–Πτυχίο Ανώτατης Σχολής (στην περίπτωση που ο τίτλος έχει αποκτηθεί στην αλλοδαπή πρέπει να συνοδεύεται από πιστοποιητικό ισοτιμίας του ΔΟΑΤΑΠ).

–Αναλυτική βαθμολογία

–Υπόμνημα που να αναφέρονται τα ερευνητικά ενδιαφέροντα του υποψηφίου καθώς και οι λόγοι για τους οποίους επιθυμεί να συνεχίσει τις σπουδές του σε μεταπτυχιακό επίπεδο (1000-2000 λέξεις).

–Βιογραφικό σημείωμα

–Δύο (2) συστατικές επιστολές

–Διπλώματα ξένων γλωσσών (αν υπάρχουν)

Στο ΠΜΣ για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης γίνονται δεκτοί υποψήφιοι οι οποίοι θα πρέπει:

–να είναι πτυχιούχοι όλων των Τμημάτων των Πανεπιστημίων της ημεδαπής καθώς και οι κάτοχοι αναγνωρισμένων τίτλων σπουδών από ομοταγή Πανεπιστήμια της αλλοδαπής.

–να επιτύχουν σε γραπτές εξετάσεις που πιστοποιούν τη γνωστική επάρκεια στην αγγλική γλώσσα.

–να επιτύχουν σε προφορική συνέντευξη.

Η αξιολόγηση των υποψηφίων, οι οποίοι μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες έχουν προσκομίσει όλα τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, πραγματοποιείται σε τρεις φάσεις:

1. Η πρώτη φάση αφορά τον έλεγχο των τυπικών προσόντων των υποψηφίων. Απαραίτητη προϋπόθεση μετάβασης στην επόμενη φάση είναι η κατάθεση όλων των απαιτούμενων δικαιολογητικών.

2. Στη δεύτερη φάση αξιολόγησης συμμετέχουν όσοι κρίθηκαν επιτυχόντες της πρώτης φάσης και περιλαμβάνει τη διαδικασία των γραπτών εξετάσεων στην ξένη γλώσσα.

3. Η τρίτη φάση αφορά την προσωπική συνέντευξη στην οποία προσέρχονται όλοι οι υποψήφιοι που επέτυχαν στη δεύτερη φάση και πραγματοποιείται στην έδρα του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας μετά την γραπτή εξέταση στην ξένη γλώσσα.

Για τον καθορισμό της σειράς επιτυχίας λαμβάνονται υπόψη με συντελεστές βαρύτητας που καθορίζει και μπορεί να αναπροσαρμόζει η Γ.Σ.Ε.Σ.:

–Η επίδοση στην προφορική συνέντευξη

–Η επίδοση στις γραπτές εξετάσεις γλώσσας

–Ο βαθμός του πτυχίου

–Ο βαθμός σε μαθήματα που ανήκουν σε συναφή γνωστικά αντικείμενα

–Η γενικότερη εικόνα του υποψηφίου που προκύπτει από το υπόμνημα, το βιογραφικό σημείωμα και τις συστατικές επιστολές.

5.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΠΡΟΚΡΙΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΛΙΚΗΣ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

Η Γ.Σ.Ε.Σ. ορίζει Επιτροπή Εισαγωγής αποτελούμενη από πέντε (τακτικά) μέλη ΔΕΠ και ένα (1) αναπληρωματικό η οποία, μετά την ολοκλήρωση των εξετάσεων, συνυπολογίζοντας τις επιδόσεις των υποψηφίων στα προαναφερθέντα κριτήρια επιλογής, καταρτίζει κατάλογο επιλογής των επιτυχόντων και επιλαχόντων και παρουσιάζει τις προτάσεις της στη Γ.Σ.Ε.Σ. του Τμήματος.

Τα αποτελέσματα ανακοινώνονται και κοινοποιούνται ταχυδρομικώς στους ενδιαφερόμενους. Οι τελευταίοι καλούνται να απαντήσουν επίσης γραπτά εντός 7 ημερών αν αποδέχονται ή όχι την ένταξή τους στο Μεταπτυχιακό Πρόγραμμα.

Η μη απάντηση μέσα στην παραπάνω προθεσμία από υποψήφιο που έχει επιλεγεί, ισοδυναμεί με παραίτηση από την υποψηφιότητά του. Εφόσον υπάρξουν παραιτήσεις, η Γραμματεία ενημερώνει τους αμέσως επόμενους στη σειρά αξιολόγησης από τον σχετικό κατάλογο επιλαχόντων.

5.5. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ

Για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης απαιτείται η επιτυχής εξέταση σε όλα τα μαθήματα. Επιπλέον συνυπολογίζεται η επιτυχής διεκπεραίωση της διαδικασίας έρευνας, συγγραφής και υποστήριξης της μεταπτυχιακής εργασίας ειδίκευσης, καθώς και η συμμετοχή τη/του φοιτήτριας/-ή στις εκπαιδευτικές και ερευνητικές δραστηριότητες του προγράμματος.

5.6.1. ΧΡΟΝΙΚΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Η χρονική διάρκεια ορίζεται για το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης σε τρία διδακτικά εξάμηνα πλήρους φοίτησης με το τελευταίο εξάμηνο να διατίθεται για την εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης (διπλωματικής εργασίας).

5.6.2. ΣΥΜΒΟΥΛΟΣ ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ

Από τη στιγμή ένταξής τους στο ΠΜΣ, οι φοιτήτριες/-ές κατανέμονται σε ομάδες, για την εποπτεία των οποίων υπάρχει υπεύθυνος σύμβουλος σπουδών. Ο σύμβουλος-καθηγητής ανήκει στο διδακτικό προσωπικό του Προγράμματος, παρακολουθεί την πορεία της φοιτήτριας/-ή, την/τον συμβουλεύει σε ακαδημαϊκά, οργανωτικά ή διοικητικά θέματα και εισηγείται σε ζητήματα που αφορούν την/τον συγκεκριμένη/-ο φοιτήτρια/-ή. Οι σύμβουλοι σπουδών ορίζονται στην αρχή κάθε ακαδημαϊκού έτους από τη Γ.Σ.Ε.Σ., μετά από εισήγηση της Συντονιστικής Επιτροπής.

5.6.3. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΑΘΗΜΑΤΩΝ

Για την απόκτηση Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ) απαιτούνται ενενήντα (90) πιστωτικές μονάδες. Κάθε μάθημα αντιστοιχεί σε επτάμισυ (10) πιστωτικές μονάδες και σε 3 ώρες διδασκαλίας την εβδομάδα. Η εκπόνηση της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης αντιστοιχεί σε τριάντα (30) πιστωτικές μονάδες.

Από τα προσφερόμενα μαθήματα των δύο εξάμηνων τα τρία (3) είναι υποχρεωτικά κορμού και τα τρία (3) μαθήματα εαρινού εξαμήνου είναι υποχρεωτικά κατ' επιλογήν.

Η επιτυχής παρακολούθηση των μαθημάτων είναι απαραίτητη προϋπόθεση για την εκπόνηση, στο τρίτο εξάμηνο, της Μεταπτυχιακής Εργασίας Ειδίκευσης. Η

ολοκλήρωση της τελευταίας είναι υποχρεωτική για την απονομή του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης (ΜΔΕ).

5.6.4. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΤΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ ΤΟΥ ΠΜΣ

Η αξιολόγηση των φοιτητριών/-ών γίνεται με βάση την προφορική τους συμμετοχή, τα σεμινάρια που παρουσιάζουν, τις γραπτές εργασίες που εκπονούν κατά μάθημα και τη διπλωματική τους εργασία.

Οι φοιτήτριες/-ές αφ' ενός υπογράφουν στο δελτίο παρουσίας και αξιολόγησης πιστοποιώντας έτσι τη φυσική τους παρουσία στα μαθήματα και αφ' ετέρου αξιολογούνται από τον εκάστοτε διδάσκοντα/-ουσα για την προφορική τους συμμετοχή στις διαλέξεις. Η παρακολούθηση των μαθημάτων είναι υποχρεωτική. Η μη παρακολούθηση μαθημάτων συνιστά λόγο διαγραφής από το πρόγραμμα. Στις περιπτώσεις αυτές το θέμα παραπέμπεται στη Γ.Σ.Ε.Σ.

Η/ο φοιτήτρια/-ής δεν δικαιούται να έχει εκκρεμότητες σε περισσότερα από ένα μαθήματα ανά εξάμηνο. Αν αποτύχει σε κάποιο μάθημα του 1ου ή του 2ου εξαμήνου, έχει δικαίωμα να επανεξεταστεί στη δεύτερη εξεταστική η οποία τοποθετείται χρονικά τρεις εβδομάδες μετά το τέλος της εξεταστικής του κάθε εξαμήνου.

5.6.5. ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ ΕΚΠΟΝΗΣΗΣ ΚΑΙ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗΣ ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗΣ ΕΡΓΑΣΙΑΣ

Με το τέλος της εξεταστικής του Ιουνίου οι μεταπτυχιακές/-οί φοιτήτριες/-ές επιλέγουν το θέμα της διπλωματικής εργασίας τους σε συνεννόηση με έναν/μία επιβλέπουσα καθηγήτρια. Η Γ.Σ.Ε.Σ. επικυρώνει την ανάθεση των διπλωματικών εργασιών και τον ορισμό των επιβλεπόντων καθηγητών και συγκροτεί τριμελή επιτροπή. Η τριμελής επιτροπή βαθμολογεί τη διπλωματική εργασία. Η διπλωματική εργασία υποστηρίζεται δημόσια σε τριμελή επιτροπή που απαρτίζουν ο/η επιβλέπουσα και δύο άλλα μέλη από το διδακτικό προσωπικό του Τμήματος, του Πανεπιστημίου ή άλλων αντίστοιχων φορέων.

Η διπλωματική εργασία είναι συνθετική εργασία, το ενδεικτικό μέγεθος της οποίας κυμαίνεται μεταξύ 12 και 15 χιλιάδων λέξεων (χωρίς τις υποσημειώσεις, την βιβλιογραφία και τα παραρτήματα). Βασίζεται σε βιβλιογραφική, αρχειακή ή επιτόπια ανθρωπολογική έρευνα και το θέμα της πρέπει να εμπίπτει στα γνωστικά πεδία που καλύπτει το πρόγραμμα μεταπτυχιακών σπουδών. Προσφέρει τη δυνατότητα να κριθεί αλλά και να κατευθυνθεί η ερευνητική/αναλυτική ικανότητα της/του φοιτήτριας/-ής, αντιπροσωπεύει υψηλό επίπεδο ερευνητικής δραστηριότητας και συμβάλλει στην επιστημονική γνώση.

Οι διπλωματικές εργασίες παραδίδονται στη Γραμματεία, όχι νωρίτερα από τις 15 Νοεμβρίου και όχι αργότερα από τις 15 Μαΐου (σε περίπτωση παράτασης ενός εξαμήνου), η οποία μεριμνά για τη διανομή τους στους εξεταστές. Στην περίπτωση που η/ο φοιτήτρια/-ής αδυνατεί να καταθέσει εμπρόθεσμα την διπλωματική της/του εργασία μπορεί σε συνεννόηση με τον επιβλέποντα και αφού ενημερωθεί σχετικά τη Γραμματεία να πάρει παράταση, η οποία δεν μπορεί να υπερβαίνει το ένα εξάμηνο (βλ. παραπάνω). Αν δεν καταθέσει την διπλωματική του εργασία στη Γραμματεία πριν τη λήξη της παράτασης, η/ο μεταπτυχιακή/-ός φοιτήτρια/-ής διαγράφεται. Αντίγραφα των διπλωματικών εργασιών που εξετάζονται με επιτυχία κατατίθενται στη βιβλιοθήκη του Πανεπιστημίου Αιγαίου.

Επίσης, οι φοιτήτριες/-ές είναι υποχρεωμένοι να προσκομίσουν στη Γραμματεία μια περίληψη της διπλωματικής τους εργασίας στην ελληνική και αγγλική γλώσσα σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή. Η περίληψη αποτελεί μια σαφή και σύντομη περιγραφή των ερευνητικών ζητημάτων (συμπεριλαμβανομένης και της μεθοδολογικής προσέγγισης) καθώς και των συμπερασμάτων της διπλωματικής εργασίας σε μια το πολύ σελίδα.

5.6.6. ΥΠΟΧΡΕΩΣΕΙΣ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΦΟΙΤΗΤΩΝ

Οι φοιτήτριες/-ές που είναι εγγεγραμμένοι στο ΠΜΣ είναι υποχρεωμένοι:

–να παρακολουθούν κανονικά και ανελλιπώς τα μαθήματα του ισχύοντος προγράμματος σπουδών

–να υποβάλουν μέσα στις προβλεπόμενες προθεσμίες τις απαιτούμενες εργασίες

–να προσέρχονται στις προβλεπόμενες εξετάσεις

–να συμμετέχουν στις ακαδημαϊκές δραστηριότητες του προγράμματος

–να σέβονται και να τηρούν τις αποφάσεις των οργάνων καθώς και την

–ακαδημαϊκή δεοντολογία.

5.6.7. ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Για το έτος 2015-2016 ορίζεται ότι το ύψος των διδάκτρων αναλογεί σε πεντακόσια (500) ευρώ.

5.6.8. ΑΠΟΝΟΜΗ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΟΥ ΔΙΠΛΩΜΑΤΟΣ ΕΙΔΙΚΕΥΣΗΣ

Μετά την επιτυχή εξέταση στα εξαμηνιαία μαθήματα και την έγκριση της Διπλωματικής Εργασίας, απονέμεται στη/στο μεταπτυχιακή/-ό φοιτήτρια/-ή το Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης. Στο δίπλωμα αναφέρονται: το ΤΜΗΜΑ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΛΟΓΙΑΣ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΑΣ, ο αριθμός του Διπλώματος και η ημερομηνία απονομής, το όνομα, επώνυμο, όνομα πατέρα, και τόπος καταγωγής της/του μεταπτυχιακής/-ού φοιτήτριας/-ή. Ο τίτλος του Μεταπτυχιακού Διπλώματος Ειδίκευσης υπογράφεται από κοινού από τον Πρύτανη και τον Προϊστάμενο Γραμματείας Α.Ε.Ι. του Ιδρύματος.

ΑΡΘΡΟ 6. ΜΕΤΑΒΑΤΙΚΕΣ ΔΙΑΤΑΞΕΙΣ. Οι μεταπτυχιακοί φοιτητές που έχουν εισαχθεί στο πρόγραμμα μέχρι και το ακαδ. έτος 2014-15 θα περατώσουν τις σπουδές τους σύμφωνα με τις διατάξεις της προηγούμενης υπουργικής απόφασης.

3. Προσφερόμενα Μαθήματα

A' Εξάμηνο

ΦΠΚ 1 Θεωρίες του φύλου

ΦΠΚ 2 Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα

ΦΠΚ 3 Φύλο, σώμα και «φυλή» στην Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

B' Εξάμηνο

ΦΠΚ 4 Ιστορικές προσεγγίσεις του φύλου

ΦΠΚ 5 Φύλο και μετανάστευση

ΦΠΚ 6 Οικονομική ανισότητα, φύλο και αναπτυσσόμενος κόσμος

4. Περιλήψεις Μαθημάτων

Θεωρίες του φύλου

- Κωδικός μαθήματος: ΦΠΚ-1
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος: Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 1^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδάσκοντος: Κώστας Γιαννακόπουλος

Περιεχόμενο μαθήματος: Το μάθημα χωρίζεται σε 4 επιμέρους ενότητες. Η πρώτη αφορά την ιστορική συγκρότηση των σπουδών του φύλου και πιο συγκεκριμένα τον μετασχηματισμό των 'γυναικείων σπουδών' σε σπουδές του φύλου και το πιο βασικό ζήτημα που διατρέχει τις μελέτες του φύλου δηλαδή τις εννοιολογήσεις της σχέσης μεταξύ βιολογικού και κοινωνικού φύλου. Η δεύτερη ενότητα εστιάζει στη σχέση μεταξύ φύλου και σεξουαλικότητας όπως αυτή αναπτύχθηκε στα πλαίσια της φεμινιστικής θεωρίας αλλά και του φεμινιστικού κινήματος. Στην τρίτη ενότητα εξετάζονται οι διαφορές θεωρίες (κονστρουκτιβιστική, μεταδομιστική, ψυχαναλυτική) για την έμφυλη και σεξουαλική ταυτότητα και οι πολιτικές χρήσεις τους. Η τέταρτη ενότητα αφορά την συμβολή των φεμινιστικών και queer σπουδών στην αμφισβήτηση του θετικιστικού παραδείγματος στην επιτόπια έρευνα και στην αναζήτηση νέων μορφών έρευνας και γραφής.

Στόχοι: Παροχή βασικών γνώσεων αλλά και εξοικείωση των φοιτητριών/ών με τα σύγχρονα θεωρητικά ρεύματα στη φεμινιστική/queer θεωρία.

Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Στο τέλος του σεμιναρίου αναμένεται οι φοιτήτριες/ές να:

- ο έχουν αποκτήσει τις βασικές γνώσεις για τις σπουδές του φύλου
- ο να έχουν κατανοήσει τον διεπιστημονικό και πολιτικό χαρακτήρα τους
- ο να μπορούν να χειρίζονται τα αναλυτικά εργαλεία των σπουδών του φύλου και της σεξουαλικότητας και να τα εφαρμόζουν στην ανάλυση της κοινωνίας
- Προσπαιτούμενα: Κανένα.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- ο Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Διαλέξεις, παρουσιάσεις και σχολιασμός κειμένων, προβολή ταινιών.
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης: Με βάση γραπτές εργασίες και προφορική επίδοση στο σεμιναριακό μάθημα.
- Γλώσσα διδασκαλίας: Ελληνικά

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Γλώσσα, φύλο και σεξουαλικότητα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΦΠΚ-2
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος /ουσας:** Κώστας Κανάκης
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα εστιάζει σε δύο ζητήματα: α) την εξοικείωση με την κοινωνιογλωσσολογική έρευνα που έχει ως αντικείμενο το φύλο και β) μια προσέγγιση της ενδεικτικής σχέσης γλώσσας-φύλου-σεξουαλικότητας. Εστιάζοντας στο φύλο ως αναλυτική κατηγορία στη μελέτη της γλώσσας, θα εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους τυχόν διαφοροποιείται η γλωσσική παραγωγή των υποκειμένων βάσει το φύλου τους, καθώς επίσης και ζητήματα γλωσσικής ανισότητας και σεξισμού σε όλα τα επίπεδα γλωσσικής ανάλυσης. Παράλληλα, θα γίνει σαφής η αλληλεξάρτηση γλωσσικών μοτίβων, έμφυλων σχέσεων και γλωσσικών στάσεων των έμφυλων υποκειμένων. Προφανώς, το φύλο και η σεξουαλικότητα διακρίνονται, σε θεωρητικό επίπεδο. Ωστόσο, εξετάζοντας τον παράγοντα της σεξουαλικότητας και της στενής διαπλοκής του με τη γλώσσα, θα διαπιστώσουμε ότι μια συζήτηση για τη σεξουαλικότητα χωρίς αναφορά στο φύλο είναι ανεδαφική, ενώ, ταυτόχρονα κάθε συζήτηση για τη σεξουαλικότητα που λαμβάνει υπόψη το φύλο επιστρέφει στο συμπέρασμα ότι στο βαθμό που η ετεροκανονικότητα αποτελεί θεσμό, η όποια σχέση μεταξύ φύλου-γλώσσας-σεξουαλικότητας είναι, εν πολλοίς, προδιαγεγραμμένη βάσει ισχυρότατων στερεοτύπων. Παρόλα αυτά, στο βαθμό που η γλώσσα δεν δομείται μόνο από το κοινωνικό γίνεσθαι αλλά και το δομεί με τη σειρά της, υπάρχει πάντα κάποιο περιθώριο διαπραγμάτευσης. Αυτή η διαπραγμάτευση—και το κοινωνικό της κόστος—είναι εμφανής στο λόγο των ατόμων (και των ομάδων) που αρνούνται να συμμορφωθούν με τα προτάγματα της θεσμοθετημένης ετεροκανονικότητας, παίρνοντας αποστάσεις από τα έμφυλα στερεότυπα αλλά και το ρίσκο που ενέχει η μη-ευθυγραμμισμένη γλωσσική, έμφυλη ή/και σεξουαλική συμπεριφορά.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Κύριος στόχος του μαθήματος είναι να εξοικειώσει τους/τις φοιτητές/φοιτήτριες με έννοιες-κλειδιά στην έρευνα της σχέσης γλώσσας και φύλου και γλώσσας και σεξουαλικότητας από τη σκοπιά της γλωσσολογίας (λαμβάνοντας παράλληλα σοβαρά υπόψη τα πορίσματα συναφών κλάδων). Οι γνώσεις που παρέχονται σε αυτό το μάθημα προάγουν την κατανόηση του καίριου ρόλου της γλώσσας στη συγκρότηση (την αυτοπαρουσίαση και την

ετεροπαρουσίαση) των έμφυλων υποκειμένων, ενώ οι σχετικές δεξιότητες επιτρέπουν την ανάλυση σχετικών δεδομένων με συστηματικό τρόπο.

Συγκεκριμένα, το μάθημα αποσκοπεί να συνδέσει τη γλωσσική μορφή με τη γλωσσική λειτουργία και να περάσει από τους γλωσσικούς τύπους στις γλωσσικές σημασίες, από το *parole* του de Saussure ως παραγωγή λόγου ή γλωσσική χρήση στο *discours* του Foucault ως πρακτική που συγκροτεί την κοινωνική πραγματικότητα σε σχέση με το φύλο και τη σεξουαλικότητα.

Σε αυτό το μάθημα, που επιχειρεί τη σύνδεση της γλώσσας ως τυπικού και των λειτουργιών της σε επίπεδο κοινωνικής πρακτικής, θεωρητικό σημείο εκκίνησης είναι η γλωσσική παραγωγή ως γλωσσικές πράξεις, μέσω των οποίων προσεγγίζεται κριτικά ο συνεχής λόγος (τόσο ως *parole* όσο και ως *discours* ή *discourse*): το κατ'εξοχήν σημείο συνάντησης της γλωσσολογίας με τις κοινωνικές επιστήμες. Απώτερος στόχος είναι η συνειδητοποίηση ότι το γλωσσικό τυπικό, και κυρίως το σωσυρικό *parole*, αποτελεί προϋπόθεση για την κριτική κατανόηση του φουκωικού Λόγου/*discours* που προάγεται ως προνομιακή προσέγγιση της έμφυλης κατάστασης. Αυτό με τη σειρά του προϋποθέτει συστηματική ενασχόληση με την έννοια της κατηγοριοποίησης και των κατηγοριών σε μια εποχή όπου ποικίλες *queer* προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι οι κατηγορίες υποστυλώνουν τις κοινωνικές ανισότητες και καλούν για την αποδόμηση των σχετικών κατηγοριών, χωρίς όμως να εξετάζουν την καταστατική, μετωνυμική σχέση γλώσσας και κατηγοριοποίησης.

Η εξέταση αυτής της μετωνυμικής σχέσης αποτελεί βασικό μαθησιακό στόχο του μαθήματος και προϋπόθεση κάθε περαιτέρω συζήτησης για το φύλο και τη σεξουαλικότητα..

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

12. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος: Δεν υπάρχουν εγχειρίδια

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

- Bucholtz, M. & K. Hall. 2004. Theorizing identity in language and sexuality research. *Language in Society* 33(4): 469-515.
- Cameron, D. & D. Kulick. 2003. *Language and Sexuality*. OUP.
- Cameron, D. & D. Kulick (επιμ.). 2006. *The Language and Sexuality Reader*. London: Routledge.
- Canakis, C., Kantsa, V. & K. Yannakopoulos (επιμ.). 2010. *Language and Sexuality: (Through and) beyond Gender*. Newcastle upon Tyne: Cambridge Scholars Press.
- Eckert, P. & S. McConnell-Ginet. 1992. Think practically and look locally: Language and gender as community-based practice. *Annual Review of Anthropology* 21, 461-490.
- Κανάκης, Κ. (επιμ.). 2011. *Γλώσσα και σεξουαλικότητα: Γλωσσολογικές και ανθρωπολογικές προσεγγίσεις*. Αθήνα: Εικοστός Πρώτος.
- Lakoff, R. 1973. Language and woman's place. *Language in Society* 2: 45-79.
- Μακρή-Τσιλιπάκου, Μ. 2012. Η γυναικεία γλώσσα και η γλώσσα των γυναικών. Στο Ε. Παπαταξιάρχης, Β. Μουτάφη & Β. Καντσά (επιμ.) *Το φύλο τόπος συνάντησης των επιστημών: Ένας πρώτος ελληνικός απολογισμός*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια.
- Ochs, E. 1992. Indexing gender. In A. Duranti & C. Goodwin (eds.), *Rethinking Context: Language as an Interactive Phenomenon*. Cambridge: Cambridge University Press, 335-358.
- Παυλίδου, Θ.-Σ. (επιμ.). 2002. *Γλώσσα – γένος – φύλο*. Θεσσαλονίκη: Παρατηρητής.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διάλεξη, συζήτηση, προφορικές παρουσιάσεις των φοιτητών/-τριών.
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή άσκηση, παρουσίαση (ξενόγλωσσου) κειμένου στην τάξη, γραπτή εργασία αντί προόδου, τελική γραπτή εργασία και προφορική παρουσίασή της.
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος (με φυσική παρουσία, εξ αποστάσεως):** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος συνεπικουρούμενη από εκπαιδευτικό υλικό αναρτημένο στην ιστοσελίδα του μαθήματος μέσω της σχετικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας.

Φύλο, σώμα και «φυλή» στην Πρώιμη Νεότερη Ευρώπη

- **Κωδικός μαθήματος:** ΦΠΚ-3
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 1^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιώργος Πλακωτός
- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Το μάθημα επικεντρώνεται στη διερεύνηση του φύλου, του σώματος και της «φυλής» ως πεδίων παραγωγής της ετερότητας στην προνεοτερική Ευρώπη (15^{ος} – 18^{ος} αιώνας). Εκκινώντας από τις ιστοριογραφικές συζητήσεις στο χώρο της ιστορίας των γυναικών και της ιστορίας του φύλου επιδιώκει την ιστορικοποίηση του έμφυλου λόγου, των έμφυλων αναπαραστάσεων και της έμφυλης εμπειρίας στα μεταβαλλόμενα συμφραζόμενα της Ευρώπης των πρώιμων νεότερων χρόνων. Σε συνάρτηση με την έμφυλη παραγωγή του υποκειμένου το μάθημα εξετάζει το σώμα ως μετωνυμικό τόπο ή πεδίο εγγραφής αναδυόμενων λόγων και νοηματικών τεχνολογιών. Αντλώντας από την πρόσφατη ιστοριογραφική συζήτηση περί της άρρηκτης ή μη σχέσης του φυλετικού λόγου με τη διαμόρφωση της νεοτερικότητας, την συγκρότηση των φυλετικών θεωριών του 18^{ου} αι. και τον επιστημονικό φυλετισμό του 19^{ου} αι. το μάθημα διερευνά το προνεοτερικό παρελθόν της «φυλής», και τη διαπλοκή της με το φύλο και το σώμα, ως κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένης νοηματοδοτικής κατηγορίας παραγωγής της ετερότητας και επιβολής. Κύρια πεδία μελέτης αποτελούν τα κινήματα των Μεταρρυθμίσεων και οι νέοι πειθαρχικοί λόγοι και πρακτικές, η ανάδυση του κράτους, ο ιατρικός και επιστημονικός λόγος και πρακτική, η διαμόρφωση της «εθνογραφικής» οπτικής, η εξωευρωπαϊκή επέκταση και η συγκρότηση των πρώτων ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών σε Αμερική και Ασία. Τα κύρια θέματα του μαθήματος μελετώνται στη βάση πραγματολογικού υλικού, όπως κανονιστική γραμματεία, αρχαιακό υλικό, λογοτεχνία και οπτικές αναπαραστάσεις. Η διερεύνηση του πραγματολογικού υλικού συναθρώνεται με τη μελέτη των σχετικών ιστοριογραφικών συζητήσεων, μεθοδολογικών επιλογών και ερμηνευτικών οπτικών. Το μάθημα επικεντρώνεται στη διερεύνηση του φύλου, του σώματος και της «φυλής» ως πεδίων παραγωγής της ετερότητας στην προνεοτερική Ευρώπη (15^{ος} – 18^{ος} αιώνας). Εκκινώντας από τις ιστοριογραφικές συζητήσεις στο χώρο της ιστορίας των γυναικών και της ιστορίας του φύλου επιδιώκει την ιστορικοποίηση

του έμφυλου λόγου, των έμφυλων αναπαραστάσεων και της έμφυλης εμπειρίας στα μεταβαλλόμενα συμφραζόμενα της Ευρώπης των πρώιμων νεότερων χρόνων. Σε συνάρτηση με την έμφυλη παραγωγή του υποκειμένου το μάθημα εξετάζει το σώμα ως μετωνυμικό τόπο ή πεδίο εγγραφής αναδυόμενων λόγων και νοηματικών τεχνολογιών. Αντλώντας από την πρόσφατη ιστοριογραφική συζήτηση περί της άρρηκτης ή μη σχέσης του φυλετικού λόγου με τη διαμόρφωση της νεωτερικότητας, την συγκρότηση των φυλετικών θεωριών του 18^{ου} αι. και τον επιστημονικό φυλετισμό του 19^{ου} αι. το μάθημα διερευνά το προνεοτερικό παρελθόν της «φυλής», και τη διαπλοκή της με το φύλο και το σώμα, ως κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένης νοηματοδοτικής κατηγορίας παραγωγής της ετερότητας και επιβολής. Κύρια πεδία μελέτης αποτελούν τα κινήματα των Μεταρρυθμίσεων και οι νέοι πειθαρχικοί λόγοι και πρακτικές, η ανάδυση του κράτους, ο ιατρικός και επιστημονικός λόγος και πρακτική, η διαμόρφωση της «εθνογραφικής» οπτικής, η εξωευρωπαϊκή επέκταση και η συγκρότηση των πρώτων ευρωπαϊκών αυτοκρατοριών σε Αμερική και Ασία. Τα κύρια θέματα του μαθήματος μελετώνται στη βάση πραγματολογικού υλικού, όπως κανονιστική γραμματεία, αρχαιακό υλικό, λογοτεχνία και οπτικές αναπαραστάσεις. Η διερεύνηση του πραγματολογικού υλικού συναθρώνεται με τη μελέτη των σχετικών ιστοριογραφικών συζητήσεων, μεθοδολογικών επιλογών και ερμηνευτικών οπτικών.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της ιστορικότητας των υπό εξέταση ζητημάτων και την εξοικείωση με τη χρήση τους στην ιστορική έρευνα. Στα μαθησιακά αποτελέσματα περιλαμβάνονται η προβληματοποίηση των εννοιών «φύλο», «σώμα», «φυλή» ως κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένων αλλά και ο εμπλουτισμός των γνώσεων για τις κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές των κοινωνιών της προνεοτερικής Δύσης μέσω των παραπάνω θεματικών. Οι φοιτητές/τριες εξοικειώνονται με βασικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, θεωρητικές αναζητήσεις και εργαλεία ανάλυσης, αναγνωρίζουν τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης, εξασκούνται στη βιβλιογραφική έρευνα και τη γραπτή σύνθεση.
- **Προσπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) **Εγχειρίδια του μαθήματος:**
  - β) **Συμπληρωματική βιβλιογραφία:**

Lyndal Roper, *The Holy Household. Women and Morals in Reformation Augsburg*, Oxford: Oxford University Press, 1989.

Tim Hitchcock and Michele Cohen (eds), *English Masculinities, 1660-1800*, London: Longman, 1999.

Thomas Laqueur, *Κατασκευάζοντας το Φύλο. Σώμα και κοινωνικό φύλο από τους αρχαίους Έλληνες έως τον Φρόιντ*, Αθήνα: Πολύτροπον, 2003.

Laura Gowing, *Common Bodies. Women, Touch and Power in Seventeenth-Century England*, New Haven and London: Yale University Press, 2003

Michel Feher, et al. (eds), *Fragments for a History of the Human Body*, 3 vols, New York: Zone, 1989.

Margaret Greer, et al. (eds), *Rereading the Black Legend. The Discourses of Religious and Racial Difference in the Renaissance Empires*, Chicago: University of Chicago Press, 2007.

Kenneth Borris and George Rousseau (eds), *The Sciences of Homosexuality in Early Modern Europe*, London: Routledge, 2007.

Judith Brown and Robert Davis (eds), *Gender and Society in Renaissance Italy*, London: Longman, 1998.

Kim Hall, *Things of Darkness: Economies of Race and Gender in Early Modern England*, Ithaca and London: Cornell University Press, 1995

Carrera Magali, *Imagining Identity in New Spain: Race, Lineage, and the Colonial Body in Portraiture and Casta Paintings*, Austin: University of Texas Press, 2003.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις του διδάσκοντα, χρήση κειμενικού και οπτικού υλικού, συζήτηση πάνω σε κείμενα της βιβλιογραφίας, ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εργασίες, παρουσιάσεις και συμμετοχή στο μάθημα.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Ιστορικές προσεγγίσεις του φύλου: Φύλο, σεξουαλικότητα και χώρος στις ευρωπαϊκές και βορειοαμερικανικές πόλεις του 19ου και 20ού αιώνα

- **Κωδικός μαθήματος:** ΦΠΚ-4
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκοντος:** Γιάννης Γιαννιτσιώτης

Περιεχόμενο μαθήματος: Στο συγκεκριμένο σεμινάριο επιχειρούμε να εξετάσουμε τους τρόπους με τους οποίους η ιστορία του φύλου και η ιστορία της σεξουαλικότητας εγκοιλώνονται την προβληματική της χωρικότητας και πώς εντέλει συνομιλούν με το παράδειγμα της «χωρικής στροφής» ειδικότερα, και την αστική ιστορία (urban history) γενικότερα. Το ενδιαφέρον μας επικεντρώνεται στη διαπλοκή του φύλου, της σεξουαλικότητας και του χώρου στο αστικό ευρωπαϊκό και αμερικανικό περιβάλλον του 19^{ου} και 20ού αιώνα.

Η ανανέωση του ενδιαφέροντος της ιστορίας για το χώρο συντελέστηκε στο πλαίσιο της «γλωσσικής στροφής» και της συζήτησης περί ταυτοτήτων. Μέσα από αυτούς τους δρόμους η κοινωνική ιστορία συναντήθηκε με την πολιτισμική γεωγραφία. Υποστηρίχθηκε ότι οι ταυτότητες του φύλου, της τάξης, της φυλής, της σεξουαλικότητας, της ηλικίας και της εθνοπολιτισμικής ομάδας συγκροτούνται ιστορικά σε σχέση, μεταξύ άλλων, και με συγκεκριμένους τόπους καθώς και σε σχέση με ποικίλες, αμφισβητούμενες και συχνά συγκρουσιακές εννοιολογήσεις, όπως του «μέσα» και του «έξω», του «δημόσιου» και του «ιδιωτικού», της «εδαφικότητας», του «τοπίου» και του «συνόρου». Παράλληλα, εννοιολογήσεις του «χώρου» και του «τόπου» επηρεάζουν αποφασιστικά το χαρακτήρα και τη λειτουργία της εξουσίας, την πολιτισμική παραγωγή και την κοινωνική εμπειρία.

Το ενδιαφέρον για τη χωρικότητα των κοινωνικών σχέσεων και στην προκειμένη περίπτωση για τις έμφυλες σχέσεις το συναντάμε στο δεύτερο κύμα του φεμινισμού. Στο πλαίσιο της ιστορίας των γυναικών και του φύλου έχει υποστηριχτεί ότι η οικία, ο χώρος εργασίας, το προάστιο και η πόλη είναι με έμφυλο τρόπο οργανωμένα. Την τελευταία δεκαπενταετία οι ιστορικοί των γυναικών και του φύλου επηρεασμένες/οι από την ιστορική και πολιτισμική γεωγραφία και από την ανθρωπολογία έχουν προβληματοποιήσει το κανονιστικό έμφυλο σχήμα των χωριστών σφαιρών «δημόσιο/ιδιωτικό», διερευνώντας τους τρόπους με τους οποίους άνδρες και γυναίκες χρησιμοποιούν και σημασιοδοτούν τους χώρους της καθημερινότητας, αμφισβητώντας πολλές φορές τα νοήματα των κρατικών μηχανισμών και της εξουσίας. Επιπλέον, επικεντρώνουν το ενδιαφέρον τους στην έννοια του «σωματοποιημένου χώρου», που από τη μια μας βοηθά να ξεπεράσουμε το δυϊσμό μεταξύ αναπαραστάσεων και υλικών πλευρών του ζητήματος σώμα-χώρος και από την άλλη υπογραμμίζει τη σημασία του σώματος ως φυσικής και βιολογικής οντότητας, ως βιωμένης εμπειρίας και ως πεδίου εμπρόθετης δράσης.

Στο πλαίσιο της ιστορίας της σεξουαλικότητας καταγράφονται τα τελευταία χρόνια σημαντικές μελέτες, οι οποίες δίνουν έμφαση στην εξέταση της σχέσης «ομοφυλοφιλίας» και πόλης. Οι συγκεκριμένες προσεγγίσεις υποστηρίζουν ότι η ανδρική ομοφυλοφιλία βρίσκεται στην πόλη τον προνομιακό τόπο εκδήλωσής της, ότι οι νέες μορφές γκέι κουλτούρας συνυπάρχουν με παραδοσιακές και ότι αυτές ταυτίζονται με συγκεκριμένους χώρους στην πόλη, υπάρχει δηλαδή μια σεξουαλική τοπογραφία που μεταβάλλεται. Οι μελέτες για τη σχέση ετεροφυλοφιλίας και αστικού χώρου είναι αντίθετα περιορισμένες. Ιδιαίτερα πλούσιο σε αριθμό και περιπτώσεις είναι το πεδίο διερεύνησης της γυναικείας σεξουαλικότητας σε σχέση με τον αστικό χώρο. Η ιστοριογραφική έρευνα έχει δείξει ότι κατά τη διάρκεια του 18ου και 19ου αιώνα, στο πλαίσιο του αυστηρού έμφυλου διαχωρισμού «δημόσιο-ανδρικό/ιδιωτικό-γυναικείο», τα όρια μεταξύ των δύο πεδίων ήταν στην πραγματικότητα ρευστά και πορώδη. Ταυτόχρονα, όμως, όπως επισημαίνεται, η παρουσία ποικίλων γυναικείων τύπων στο δημόσιο χώρο (πόρνες, οδηγόι δίτροχων αμαξών, λωποδύτισσες, καταναλώτριες, φιλάνθρωποι, φεμινίστριες και κοινωνικές λειτουργοί) μεταβλήθηκε, σε μια περίοδο έντονης συλλογικής ανησυχίας εξαιτίας της διαρκούς μετανάστευσης, της εντεινόμενης αστικοποίησης και της εκβιομηχάνισης, σε συμβολικό τόπο μέτρησης της ηθικής αταξίας (πόρνες, λωποδύτισσες) ή της ηθικής ευταξίας ενός αστικού περιβάλλοντος (μεταρρυθμιστρίες), στο οποίο κυριαρχούσαν αβέβαιες και ρευστές ταυτότητες. Η συστηματική και ποικίλη δημόσια παρουσία των γυναικών γινόταν συχνά ταυτόσημη με την πορνεία, καθώς έθετε στο επίκεντρο του κυρίαρχου ανδρικού φαντασιακού το γυναικείο σώμα, γεννώντας ταυτόχρονα την εξής αμφισημία: από τη μια αυτό θεωρούνταν απαραίτητο πλέον συστατικό της μητροπολιτικής ζωής και από την άλλη αντιμετωπιζόταν ως αντικείμενο ελέγχου και κολασμού.

13. Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα: Οι φοιτητές και οι φοιτήτριες του μεταπτυχιακού σεμιναρίου:

- Εξοικειώνονται με τις αναλυτικές κατηγορίες του φύλου, της σεξουαλικότητας και του χώρου και τη διαπλοκή τους στο πλαίσιο της σύγχρονης ιστοριογραφίας.
- Κατανοούν την κεντρική σημασία του χώρου στην οργάνωση των έμφυλων και σεξουαλικών σχέσεων.
- Εξοικειώνονται με τη βασική βιβλιογραφία γύρω από ζητήματα φύλου και σεξουαλικότητας στο πλαίσιο της σύγχρονης ιστοριογραφίας.
- Αντιλαμβάνονται ότι το φύλο και η σεξουαλικότητα μπορούν να κατανοηθούν μόνο σε σχέση με άλλες αναλυτικές κατηγορίες (σεξουαλικότητα, φύλο, σώμα, τάξη, ηλικία, εθνικότητα) που παραπέμπουν σε συστήματα παραγωγής της ιεραρχίας και της διαφοράς.

- ο Αναγνωρίζουν την πολυπλοκότητα των ιστορικών φαινομένων και, στην προκειμένη περίπτωση, της έφυλης και σεξουαλικής οργάνωσης του αστικού χώρου στη διάρκεια του 19ου και 20ού αιώνα.

14. Προαπαιτούμενα: Κανένα.

15. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:

Albert Nicole G., *Saphisme et décadence dans Paris fin-de-siècle*, Martinière, Παρίσι 2005.

Aldrich Robert, "Homosexuality and the City: An Historical Overview", *Urban Studies* 41/9 (2004), σ. 1719-1737

Bieri Sabin - Natalia Gerodetti, "'Falling Women'-'Saving Angels': Spaces of Contested Mobility and the Production of Gender and Sexualities within Early Twentieth-Century Train Stations", *Social and Cultural Geography* 8/2 (2007), σ. 217-234.

Chauncey George, *Gay New York: Gender, Urban Culture and the Making of the Gay Male World, 1890-1940*, Basic Books, Νέα Υόρκη 1994.

Clement Elizabeth, "From Sociability to Spectacle: Interracial Sexuality and the Ideological Uses of Space in New York City, 1900-1930", *Journal of International Women's Studies* 6/2 (2005), σ. 24-43

Croll Andy, "Street Disorder, Surveillance and the Shame: Regulating Behaviour in the Public Spaces of the Late Victorian British Town", *Social History* 24/3 (1999), σ. 250-268.

Gilfoyle Timothy J., "Prostitutes in History: From Parables of Pornography to Metaphors of Modernity", *The American Historical Review* 104/1 (1999), σ. 117-141,

Gunn Simon - Robert J. Morris (επιμ.), *Identities in Space: Contested Terrains in the Western City since 1850*, Ashgate, Άλντερσοτ - Βερμόντ 2001.

Higgs David (επιμ.), *Queer Sites: Gay Urban Histories since 1600*, Routledge, Λονδίνο - Νέα Υόρκη 1999.

Hitchcock Tim - Heather Shore (επιμ.), *The Streets of London: From the Great Fire to the Great Stink*, Rivers Oram Press, Λονδίνο 2003.

Houlbrook Matt, *Queer London: Perils and Pleasures in the Sexual Metropolis, 1918-1957*, Chicago University Press, Σικάγο 2005.

Keire Mara L., *For Business and Pleasure: Red Light Districts and the Regulation of Vice in the United States, 1890-1933*, John Hopkins University, Βαλτιμόρη 2010.

Nead Lynda, *Victorian Babylon: People, Streets and Images in Nineteenth-Century London*, Yale University Press, Νιου Χέβεν - Λονδίνο 2005.

Reay Barry, "Writing the Modern Histories of Homosexual England", *The Historical Journal* 52/1 (2009), σ. 213-233

Revenin Regis, *Homosexualité et prostitution masculines à Paris, 1870-1918*, L'Harmattan, Παρίσι 2005.

Rowe Dorothy, *Representing Berlin: Sexuality and the City in Imperial and Weimar Germany*, Ashgate Publishing Limited, Άλντερσοτ 2003. Victoria Harris, *Selling Sex in the Reich: Prostitution in German Society, 1914-1945*, Oxford University Press, Οξφόρδη - Νέα Υόρκη 2010.

Tamagne Florence, *Histoire de l'homosexualité en Europe: Berlin, Londres, Paris (1919-1939)*, Le Seuil, Παρίσι 2000

Walkowitz Judith R., *City of the Dreadful Delight: Narratives of Sexual Danger in Late-Victorian London*, Virago Press, Λονδίνο 1994.

Women's History Review Kathryn Beebe - Angela Davis - Kathryn Gleadle (επιμ.), "Space, Place and Gendered Identities: Feminist History and the Spatial Turn", *Women's History Review* 21/4 (2012).

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συζήτηση πάνω σε κείμενα, διαλέξεις.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Παρουσιάσεις φοιτητών/τριών, εξετάσεις, εργασία.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Φύλο και μετανάστευση

- **Κωδικός μαθήματος:** ΦΠΚ-5
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1^ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10
- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:** 3
- **Όνομα διδάσκουσας:** Πηνελόπη Τοπάλη
- **Περιεχόμενο μαθήματος:**
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
  - α) Εγχειρίδια του μαθήματος:
  - β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία:
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:**
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκουσας.

Οικονομική ανισότητα, φύλα και ο αναπτυσσόμενος κόσμος

- **Κωδικός μαθήματος:** ΦΠΚ-6
- **Τύπος μαθήματος:** Υποχρεωτικό μάθημα
- **Επίπεδο μαθήματος:** Μεταπτυχιακό
- **Έτος σπουδών:** 1ο
- **Εξάμηνο σπουδών:** 2^ο
- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):** 10

• **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

• **Όνομα διδάσκοντος:**

Χριστόδουλος Μπέλλας

• **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η θεματολογία του μαθήματος καλύπτει θεωρίες για την οικονομική ισότητα και ευημερία. Εξετάζονται υπό το πρίσμα αυτών των θεωριών ζητήματα που αφορούν έμφυλες οικονομικές σχέσεις εντός των οικιακών ομάδων του αναπτυσσόμενου κόσμου. Γίνεται αναφορά σε σχετικές μελέτες που έχουν γίνει στην Ινδία και στο Μπανγκλαντές και ιδιαίτερα στο ζήτημα των «χαμένων» γυναικών στην Ινδία την Κίνα και την Βόρειο Αφρική. Επιστέγασμα είναι η αναστοχαστική αποτίμηση της εφαρμογής της θεωρίας των ανθρώπινων δυνατοτήτων, όπως έχει διαμορφωθεί από τον Amartya Sen και την Martha Nussbaum, στο πεδίο των έμφυλων σχέσεων.

• **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Επιδιώκεται:

- Η θεμελίωση της προβληματικής σχετικά με την οικονομική ανισότητα με πεδίο εφαρμογής τις έμφυλες σχέσεις στον αναπτυσσόμενο κόσμο.
- Η κατανόηση εναλλακτικών προσεγγίσεων των εννοιών της ανισότητας, της κοινωνικής δικαιοσύνης και της κοινωνικής ευημερίας με πεδίο αναφοράς τις έμφυλες οικονομικές σχέσεις στο αναπτυσσόμενο κόσμο.
- Η δυνατότητα πραγματοποίησης συγκρίσεων και εντοπισμού αναλογιών και διαφορών στις έμφυλες σχέσεις ανάμεσα στον αναπτυσσόμενο και στον λεγόμενο αναπτυγμένο κόσμο.

• **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

16. Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:

- John Rawls, 2001. *Θεωρία της Δικαιοσύνης*, Κεφάλαια 2 και 3. Εκδόσεις Πόλις.
- Amartya Sen, 2004, *Επανεξετάζοντας την Ανισότητα*, Κεφάλαια 2,3,4,5. Εκδόσεις Αναστοχασμός (Καστανιώτης).
- X. Μπέλλας (σημειώσεις υπό έκδοση έργου), *Η Ιστορία της Έννοιας της Κοινωνικής Ευημερίας*, Κεφάλαια 2 και 4.
- Sen, A. K., 1984. «Family and food: sex bias in poverty». Στο *Resources, Values, and Development* A. K. Sen (επιμ.). Harvard University Press, Cambridge, Mass: 346-368.
- Partha Dasgupta, 1993. *An Inquiry into Well Being and Destitution*, Κεφάλαιο 11 «Food, Care and Work: The Household as an Allocation Mechanism»: 304-336.
- Debraj Ray, 1998. *Development Economics*, Κεφάλαιο 8, ειδικά σελίδες 279-288.
- The World Bank, 2006. *World Development Report Equity and Development*. (1. Introduction: 18-23 ; 2. Inequality within countries: Individuals and groups: 28-55).
- A.K. Sen, 1992. «Missing women. Social inequality outweighs women's survival advantage in Asia and north Africa». *British Medical Journal* vol 304: 586-7.
- A.K. Sen, 2003. «Missing women—revisited Reduction in female mortality has been counterbalanced by sex selective abortions». *British Medical Journal* vol. 327: 1297-8.
- Ansley J. Coale (1991) «Excess Female Mortality and the Balance of the Sexes in the Population: An Estimate of the Number of "Missing Females"». *Population and Development Review*, Vol. 17 : 517-523.
- The Economist 6-10 March 2010: 61-64 «The Worldwide war on baby girls».
- Martha C. Nussbaum , 2001. *Women and Human Development. The Capabilities Approach*. Cambridge University Press. (Introduction :1-33, In Defense of Universal Values: 34-110. Adaptive Preferences and Women's Options: 110-166).

Martha C. Nussbaum and A.K.Sen (επιμ.), 1993. *The Quality of Life*. Oxford University Press.

(Part III Women's Lives and Gender Justice. Julia Annas. *Women and the Quality of Life: Two Norms or One?* :279-302. Onora O' Neill. *Justice, Gender and International Boundaries*. :303-335).

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Συνδυασμός διαλέξεων και παρουσιάσεων εργασιών των φοιτητριών και φοιτητών. Στις τρεις πρώτες εβδομάδες παρουσιάζονται από τον διδάσκοντα και συζητούνται οι έννοιες της ευημερίας, ισότητας και δικαιοσύνης χωρίς να γίνει ειδική αναφορά στα φύλα. Στις επόμενες τέσσερις εβδομάδες φοιτήτριες / -ές παρουσιάζουν τη θεματολογία που αφορά τις έμφυλες διακρίσεις που γίνονται στα φτωχά νοικοκυριά του αναπτυσσόμενου κόσμου. Στις επόμενες πέντε εβδομάδες φοιτήτριες/ --ές παρουσιάζουν τη θεματολογία που αφορά στην εξέταση της καταλληλότητας της θεωρίας των ανθρώπινων δυνατοτήτων για την δημιουργία μιας ουνιβερσαλιστικής φεμινιστικής φιλοσοφικής προσέγγισης.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Την τελευταία ώρα της τρίτης εβδομάδας θα γίνει γραπτή δοκιμασία που αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού. Την τελευταία ώρα της έβδομης εβδομάδας θα γίνει γραπτή δοκιμασία που αντιστοιχεί στο 20% του συνολικού βαθμού. Με την ολοκλήρωση των μαθημάτων η κάθε φοιτήτρια θα παραδώσει εργασία περίπου 5.000 λέξεων στην οποία θα αναπτύσσει το ίδιο ή παρόμοιο θέμα με εκείνο που είχε παρουσιάσει στο πλαίσιο των συναντήσεων που προηγήθηκαν. Η εργασία αλλά και η γενικότερη παρουσία και συμμετοχή κατά τη διάρκεια του μαθήματος καθορίζει κατά 60% τον τελικό βαθμό.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνική. Απαιτείται η δυνατότητα άριστης κατανόησης σχετικών κειμένων στην αγγλική γλώσσα.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Διεύθυνση του ΠΜΣ *Φύλο, Πολιτισμός και Κοινωνία*
Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας,
Λόφος Πανεπιστημίου, 81 100 Μυτιλήνη, Λέσβος, τηλ. 22510-36331
gender@sa.aegean.gr

ΣΤ. Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών Κρίση και Ιστορική Αλλαγή

1. Οργάνωση του Προγράμματος

Το Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας οργανώνει και λειτουργεί από το ακαδημαϊκό έτος 2015-16 εντατικό μονοετές Πρόγραμμα Μεταπτυχιακών Σπουδών (ΠΜΣ) με τίτλο «Κρίση και Ιστορική Αλλαγή», το οποίο απονέμει Μεταπτυχιακό Δίπλωμα Ειδίκευσης.

Το πρόγραμμα θέτει στο επίκεντρο την ιστορική μεταβολή, δηλαδή τις μεγάλης κλίμακας και σημασίας αλλαγές στην κοινωνική οργάνωση, τις οικονομικές λειτουργίες, τους τρόπους σκέψης και την καθημερινή ζωή, οι οποίες συντελέστηκαν στην ανθρώπινη ιστορία. Η ιστορική έρευνα έχει δείξει ότι τέτοιες μείζονες μεταβολές, συχνά αλματώδεις, συνδέονται με ή συνοδεύονται από περιόδους κρίσης, καθώς το παλιό συγκρούεται με το καινούριο. Και, βέβαια, αυτές οι κρίσεις έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά, ανάλογα με την εποχή και την κοινωνία. Οι έννοιες της κρίσης και της ιστορικής αλλαγής αποτελούν, λοιπόν, θεμελιώδη ερμηνευτικά εργαλεία κατανόησης της εξέλιξης των ανθρώπινων κοινωνιών, και βρίσκονται στην καρδιά της ιστορικής επιστήμης.

Το ΠΜΣ «Κρίση και Ιστορική Αλλαγή» προσφέρει μια σφαιρική εξέταση του ζητήματος της ιστορικής μεταβολής στα μείζονα πεδία της ανθρώπινης δράσης, μέσα από συγκεκριμένα κάθε φορά ιστορικά παραδείγματα, ενώ παράλληλα εκπαιδεύει τους φοιτητές/τριες στα μεθοδολογικά εργαλεία και τις αναλυτικές προσεγγίσεις της σύγχρονης ιστορικής έρευνας.

ΔΙΑΡΚΕΙΑ

Το πρόγραμμα διαρκεί συνολικά δώδεκα (12) μήνες.

ΦΟΙΤΗΤΕΣ

Στο πρόγραμμα γίνονται δεκτοί το ανώτερο δώδεκα (12) φοιτητές/τριες κάθε έτος. Στο ΠΜΣ γίνονται δεκτοί/ές πτυχιούχοι όλων των τμημάτων πανεπιστημίων της ημεδαπής και ομοταγών αναγνωρισμένων ιδρυμάτων της αλλοδαπής, καθώς και πτυχιούχοι τμημάτων ΤΕΙ συναφούς γνωστικού αντικειμένου. Για τα απαιτούμενα δικαιολογητικά, δείτε εδώ.

ΔΙΔΑΚΤΡΑ

Τετρακόσια (400) ευρώ. Τα διδάκτρα έχουν αυστηρά ανταποδοτικό χαρακτήρα και, στο μέγιστο μέρος τους, δαπανώνται για την οργάνωση ειδικού επιστημονικού εργαστηρίου (workshop) στο τέλος του εαρινού εξαμήνου, με συμμετοχή ομιλητών από άλλα πανεπιστήμια ή ερευνητικά κέντρα.

ΥΠΟΤΡΟΦΙΕΣ

Το πρόγραμμα δεν προσφέρει υποτροφίες. Ωστόσο, η Γενική Συνέλευση Ειδικής Σύγκλησης του Τμήματος Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας, μετά από εισήγηση της επιτροπής επιλογής υποψηφίων και με αποκλειστικό κριτήριο την τεκμηριωμένη οικονομική αδυναμία κάποιων από τους επιτυχόντες υποψηφίους να

ανταποκριθούν στην καταβολή των διδάκτρων, είναι δυνατό να αποφασίσει τη μερική απαλλαγή καταβολής διδάκτρων για τέσσερις (4) φοιτητές/τριες ή την πλήρη απαλλαγή για δύο (2) φοιτητές/τριες κατ' ανώτατο όριο.

Στη διάρκεια του ακαδημαϊκού έτους οι φοιτητές/τριες παρακολουθούν συνολικά πέντε υποχρεωτικά μαθήματα.

Οι τίτλοι των μαθημάτων εξειδικεύονται κάθε χρόνο από τους διδάσκοντες του προγράμματος. Δείτε σχετικά στα Μαθήματα.

Στη διάρκεια του εαρινού εξαμήνου, οι φοιτητές/τριες εκπονούν παράλληλα ιστορική έρευνα, την οποία και παρουσιάζουν σε ειδικό επιστημονικό εργαστήριο (workshop) στο τέλος του εξαμήνου.

Για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης απαιτείται επίσης η εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας 10.000-15.000 λέξεων, η οποία ολοκληρώνεται τη θερινή περίοδο.

ΠΙΣΤΩΤΙΚΕΣ ΜΟΝΑΔΕΣ (ECTS)

Για την απόκτηση του μεταπτυχιακού διπλώματος ειδίκευσης απαιτούνται συνολικά εβδομήντα πέντε (75) πιστωτικές μονάδες (π. μ.), οι οποίες κατανέμονται ως εξής:

- Μαθήματα: δέκα (10) π. μ.
- Εκπόνηση ιστορικής έρευνας και παρουσίασή της σε ειδικό επιστημονικό εργαστήριο: δέκα (10) π. μ.
- Εκπόνηση μεταπτυχιακής διπλωματικής εργασίας: δεκαπέντε (15) π. μ.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΦΟΙΤΗΤΩΝ/-ΤΡΙΩΝ

- Οι φοιτητές/τριες αξιολογούνται με γραπτές εργασίες ή εξετάσεις στα μαθήματα κάθε εξαμήνου. Εάν κάποιος/α αποτύχει σε ένα –και μόνο ένα– μάθημα, παρέχεται η δυνατότητα επανεξέτασης για μία –και μόνο μία– ακόμη φορά.
- Η εκπόνηση και παρουσίαση ιστορικής έρευνας στο ειδικό επιστημονικό εργαστήριο του εαρινού εξαμήνου αξιολογείται από τον/την επιβλέποντα/ουσα καθηγητή/τρια.
- Η διπλωματική εργασία, η οποία υποβάλλεται γραπτώς μέχρι τις 30 Σεπτεμβρίου, αξιολογείται από τριμελή επιτροπή.

2. Προσφερόμενα μαθήματα

A' Εξάμηνο

ΙΑΛ-1 Θεωρίες της ιστορικής μεταβολής: Κρίση, κριτική, ουτοπία.

ΙΑΛ-2 Τομές στη μακρο- και μικροϊστορία: Ο βυζαντινός κόσμος μετά το 1204.

ΙΑΛ-3 Κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός: Η κρίση του 17ου αιώνα και ο μετασχηματισμός του οθωμανικού κόσμου.

B' Εξάμηνο

ΙΑΛ-4 Συνέχειες και ασυνέχειες των ιδεών: Γλώσσα και ιστορία των εννοιών.

ΙΑΛ-5 Κοινωνίες σε σύγκρουση: Πόλεμος, διωγμός, γενοκτονία στο ευρωπαϊκό παρελθόν.

3. Περιλήψεις μαθημάτων

Θεωρίες της ιστορικής μεταβολής: Κρίση, κριτική, ουτοπία

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΙΑΛ-1

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Μεταπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

1 ^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

1 ^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

10

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Βίκυ Ιακώβου

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η ‘κρίση’ και η ‘κριτική’ αναγνωρίζονται ως έννοιες καταστατικές της αυτοκατανόησης της νεωτερικότητας τόσο στο πεδίο της φιλοσοφίας (βλ. J. Habermas, Ο φιλοσοφικός λόγος της νεωτερικότητας) όσο και σε εκείνο της ιστορίας (βλ. R. Koselleck, Critique and crisis). Οι κοινωνικές και πολιτικές ουτοπίες, από την άλλη, επίσης αναγνωρίζονται ως σύμφυτες με τη νεωτερική συνείδηση, είτε ως ένα από τα ρεύματα σκέψης που, μαζί με τις θεωρίες του φυσικού δικαίου, αρδεύουν το νεωτερικό χειραφετικό αίτημα (βλ. E. Bloch, Natural law and human dignity) είτε ως προάγγελοι των κοινωνικών επιστημών και της κριτικής κοινωνικής θεωρίας είτε ως παράγοντες που συμβάλλουν στη χαρακτηριστική της νεωτερικότητας ολοένα και μεγαλύτερη αποσύνδεση του «ορίζοντα προσδοκίας» από τον «χώρο εμπειρίας» (βλ. R. Koselleck, Futures past, P. Ricoeur, Temps et récit III). Στόχος του μαθήματος είναι αναδειχθεί ο ρόλος της ουτοπίας ως κριτικής που προκύπτει από τη διάγνωση μιας κρίσης της οποίας επιτάσσει την υπέρβαση, τόσο φέρνοντας στην επιφάνεια τις συνθήκες δυνατότητάς της όσο και προτείνοντας το λιγότερο ή περισσότερο σαφές σχέδια μιας συμφιλωμένης κοινωνίας. Στα πρώτα μαθήματα θα επιχειρηθεί η αποσαφήνιση των εννοιών της ‘κρίσης’ και της ‘κριτικής’ καθώς και της μεταξύ τους σχέσης, μέσα από τη μελέτη καίριων θεματοποιήσεών τους από τη νεότερη και σύγχρονη θεωρία. Στη συνέχεια, θα μελετηθούν ουτοπικά έργα (κυρίως του 19ου αιώνα) καθώς και κοινωνιολογικές και φιλοσοφικές αναλύσεις της ουτοπίας (Μαρξ, Μανχάιμ, Μπλοχ, Ρικέρ).
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:**
- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**
Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
  - **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:**
  - **Γλώσσα διδασκαλίας:** ελληνική.
  - **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Τομές στη μακρο – και μικροϊστορία: Ο βυζαντινός κόσμος μετά το 1204

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΙΑΛ-2

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος:**

Μεταπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

1 ^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

1 ^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

10

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκοντος:**

Γιάννης Σμαρνάκης

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Η άλωση της Κωνσταντινούπολης το 1204 από τους σταυροφόρους αποτέλεσε τομή στην ιστορία του βυζαντινού κόσμου. Κύρια χαρακτηριστικά της νέας περιόδου είναι ο πολιτικός κατακερματισμός, οι αλλαγές στα συστήματα νομής της εξουσίας, η αναδιάταξη των οικονομικών δικτύων, ο δυτικός εποικισμός κυρίως στο νότιο ελλαδικό χώρο και στο Αιγαίο Στο μάθημα ερμηνεύονται αυτές οι εξελίξεις έως και τα μέσα του 14ου αι. και αναδεικνύονται τοπικές διαφοροποιήσεις, παραλλαγές, αλλά και αδράνειες στο χώρο των Βαλκανίων, του Αιγαίου και της δυτικής Μ.Ασίας. Ιδιαίτερη έμφαση δίνεται στην ιστοριογραφική ανάλυση των οικονομικών και κοινωνικών μετασχηματισμών, των λόγων περί ετερότητας και ταυτότητας και των διαδικασιών συγκρότησης νέων πολιτικών μορφωμάτων.

Παράλληλα το 1204 βιώθηκε από μέλη της βυζαντινής ελίτ ως ένα «οριακό» γεγονός που δημιούργησε την ανάγκη για νέα αφηγήματα ερμηνείας του χαμένου παρελθόντος αλλά και του παρόντος και επανακαθόρισε τους ορίζοντες προσδοκιών των υποκειμένων. Στο επίπεδο της μικροϊστορίας εξετάζονται παραδειγματικά οι προσωπικές επιλογές, στρατηγικές και κοσμοθεωρίες κάποιων διανοούμενων, αυτοκρατόρων και πατριαρχών της εποχής.

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Τα μαθησιακά αποτελέσματα αποσκοπούν καταρχάς στην εξοικείωση μέσα από το εξεταζόμενο παράδειγμα των φοιτητών/τριών με τα ιδιαίτερα πολιτικά, κοινωνικά και πολιτισμικά συμφραζόμενα των ιστορικών τομών και αλλαγών. Στόχος είναι η προβληματοποίηση των σχέσεων μεταξύ παρόντος και παρελθόντος και η κριτική σχηματικών γενεαλογικών προσεγγίσεων ή περιοδολογήσεων του ιστορικού χρόνου. Οι φοιτητές/τριες έρχονται σε επαφή με αναλυτικές κατηγορίες και εργαλεία της ιστοριογραφίας, εξασκούνται στη βιβλιογραφική έρευνα και στη σύνθεση ενός ιστορικού δοκιμίου, εμπλουτίζουν τις γνώσεις τους και αναπτύσσουν τις αναλυτικές και συνθετικές ικανότητές τους.

- **Προαπαιτούμενα:** Κανένα

- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

- D. Angelon, *Imperial Ideology and Political Thought in Byzantium, 1204-1330*, Cambridge 2007.
- M. Angold, *A Byzantine Government in Exile: Government and Society under the Laskarids of Nicaea (1204-1261)*, Oxford 1974.
- M. Angold, *Η τέταρτη σταυροφορία*, μτφ. Α.Ν.Κονδύλης, Αθήνα 2006.
- J. Herrin – G. Saint-Guillain, επιμ., *Identities and Allegiances in the Eastern Mediterranean after 1204*, Farnham 2011.

T. Κιουσοπούλου, *Οι άόρατες βυζαντινές πόλεις στον ελλαδικό χώρο (13^{ος} – 15^{ος} αι.)*, Αθήνα 2013.

A. E. Λαΐου – C. Morrisson, *Η Βυζαντινή Οικονομία*, μτφ. Δ.Κυρίτσης, Αθήνα 2011.

D. Nicol, *Το Δεσποτάτο της Ηπείρου (1267-1479)*, Αθήνα 1991.

G. Page, *Being Byzantine. Greek Identity before the Ottomans*, Cambridge 2008.

T. Shawcross, *The Chronicle of Morea. Historiography in Crusader Greece*, Oxford 2009.

Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι: Εισαγωγικές διαλέξεις του διδάσκοντα, παρουσιάσεις κειμένων της βιβλιογραφίας και εργασιών από τους/τις φοιτητές/τριες.

- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτή εργασία και συμμετοχή στο σεμινάριο.

- **Γλώσσα διδασκαλίας:** ελληνική.

- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία του διδάσκοντος.

Κοινωνικο-οικονομικός μετασχηματισμός:

Η κρίση του 17ου αιώνα και ο μετασχηματισμός του οθωμανικού κόσμου

- **Κωδικός μαθήματος:**

ΙΑΛ-3/ ΚΙΑ-I-2

- **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- **Επίπεδο μαθήματος :**

Μεταπτυχιακό

- **Έτος σπουδών:**

1 ^ο / 2 ^ο

- **Εξάμηνο σπουδών:**

1 ^ο / 3 ^ο

- **Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS):**

10

- **Αριθμός διδακτικών μονάδων:**

3

- **Όνομα διδάσκουσας:**

Ελένη Γκαρά

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Ο 17ος αιώνας υπήρξε εποχή γενικευμένης κρίσης, πολιτικής, κοινωνικής, οικονομικής αλλά και πολιτισμικής, που εκδηλώθηκε με δημογραφική κάμψη, οικονομική δυσπραγία, κοινωνικές αναταραχές, πολιτικές συγκρούσεις και σκληρούς πολέμους. Στην Οθωμανική Αυτοκρατορία –όπως και στον υπόλοιπο ευρωπαϊκό χώρο, αν και με διαφορετικό τρόπο– η «κρίση του 17ου αιώνα» οδήγησε σε μεγάλης κλίμακας μετασχηματισμό των θεσμών, των κοινωνικοοικονομικών δομών και των σχέσεων εξουσίας, αλλά και των διακοινοτικών σχέσεων. Το μάθημα εξετάζει την κρίση του 17ου αιώνα στον οθωμανικό χώρο, με έμφαση στις ελληνικές και βαλκανικές περιοχές, καθώς και τις θεσμικές και κοινωνικοοικονομικές αλλαγές που οδήγησαν στον μετασχηματισμό της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και των κοινωνιών της.
- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Οι φοιτητές που συμμετέχουν στις εβδομαδιαίες συναντήσεις και ανταποκρίνονται πλήρως στις υποχρεώσεις τους, συμπεριλαμβανομένης της τελικής γραπτής εργασίας, -εξοικειώνονται με τις κύριες θεωρητικές προσεγγίσεις στην ιστορική μελέτη και ανάλυση της λεγόμενης «κρίσης του 17ου αιώνα»,

-εμβαθύνουν σε ζητήματα κοινωνικής και οικονομικής ιστορίας του πρώιμου νεότερου ευρωπαϊκού και οθωμανικού κόσμου,
 -κατανοούν τις διαδικασίες μετασχηματισμού του οθωμανικού κράτους και των κοινωνιών του,
 -μελετούν σε βάθος επιμέρους όψεις του ζητήματος στο πλαίσιο συγγραφής της τελικής εργασίας.

• **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του πρώτου έτους.

• **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

α) Εγχειρίδια του μαθήματος:

İnalçık, Halil, “Military and fiscal transformation in the Ottoman Empire, 1600-1700”, *Archivum Ottomanicum* 6, 1980, 283-337.

McGowan, Bruce, *Economic life in Ottoman Europe: taxation, trade and the struggle for land, 1600-1800*, Καίμπριτζ, 1981.

Parker, Geoffrey και Lesley M. Smith (επιμ.), *The General Crisis of the Seventeenth Century*, β' έκδ., Λονδίνο, 1997.

β) Συμπληρωματική βιβλιογραφία

Abou El-Haj, Rifa'at, *Formation of the modern state: The Ottoman Empire sixteenth to eighteenth centuries*, Ωλμπανυ, 1991.

Benedict, Philip Myron P. Gutmann, *Early Modern Europe: From Crisis to Stability*, Κράνμπερι, 2005.

Faroghi, Suraiya, “Making a Living: Economic Crisis and Partial Recovery”, στο Halil İnalçık και Donald Quataert (επιμ.), *An Economic and Social History of the Ottoman Empire 1300-1914*, Καίμπριτζ, 1994, 433-473.

Goldstone, Jack A., *Revolution and Rebellion in the Early Modern World*, Μπέρκλεϋ, 1991.

Κωστής, Κώστας, *Στον καιρό της πανώλης*, Ηράκλειο, 1995.

Özel, Oktay, “Population Changes in Ottoman Anatolia during the 16th and 17th Centuries: The ‘Demographic Crisis’ Reconsidered”, *International Journal of Middle East Studies* 36 (2004), 183-205.

Salzmann, Ariel, “An Ancient Régime Revisited: ‘Privatization’ and Political Economy in the Eighteenth-Century Ottoman Empire”, *Politics & Society*, 21:4 (1993), 393-423.

Tezcan, Baki, *The Second Ottoman Empire: Political and Social Transformation in the Early Modern World*, Καίμπριτζ, 2010.

White, Sam, “Climate Change and Crisis in Ottoman Turkey and the Balkans, 1590-1710”, στο *International Conference on Climate Change and the Middle East: Past, Present and Future*, Κωνσταντινούπολη, 2006, 391-409.

- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Σεμινάριο με ενεργό συμμετοχή των φοιτητών, χρήση κειμενικού και πολυμεσικού υλικού..
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Προφορικές και γραπτές ασκήσεις, γραπτή τελική εργασία..
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** Ελληνικά.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Φυσική παρουσία της διδάσκουσας.

Συνέχειες και ασυνέχειες των ιδεών: Γλώσσα και ιστορία των εννοιών

• **Κωδικός μαθήματος:**

ΙΑΛ-4

• **Τύπος μαθήματος:**

Υποχρεωτικό

- Επίπεδο μαθήματος: Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 2^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδασκόντων: B. Αναστασιάδης & K. Κανάκης
- Περιεχόμενο μαθήματος: Στο γλωσσικό όργανο όχι μόνο αντανακλά η ροή του ιστορικού χρόνου αλλά και χάρη σε αυτό διαμορφώνονται οι όροι πρόσληψης των μεταβολών της πραγματικότητας. Ο κύκλος αυτός διαλέξεων αποσκοπεί να προσφέρει, αφενός, μια επισκόπηση των γλωσσικών θεωριών, από την αρχαιότητα μέχρι τη σύγχρονη εποχή, που φιλοδοξούν να αποκρυπτογραφήσουν τα γλωσσικά δεδομένα ως εργαλείο και δείκτη της εξέλιξης και των περιπετειών της συνείδησης. Αφετέρου, αποσκοπεί να εμβαθύνει στο περιεχόμενο τομών στο εννοιολογικό σύμπαν που, κάτω από ορισμένες ιστορικές συνθήκες, αποκρυσταλλώθηκαν σε αντιθετικά ζεύγη όπως νόμος/φύση, συμφέρον/δίκαιο, όλον/μέρος κ.ά.
- Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:
- Προαπαιτούμενα: Όλα τα μαθήματα του α' εξαμήνου.
- Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:
- Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:
- Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης.
- Γλώσσα διδασκαλίας: ελληνική.
- Τρόπος παράδοσης μαθήματος: Με φυσική παρουσία των διδασκόντων.

Κοινωνίες σε σύγκρουση: Πόλεμος, διωγμός, γενοκτονία στο ευρωπαϊκό παρελθόν

- Κωδικός μαθήματος: ΙΑΛ-5
- Τύπος μαθήματος: Υποχρεωτικό
- Επίπεδο μαθήματος: Μεταπτυχιακό
- Έτος σπουδών: 1^ο
- Εξάμηνο σπουδών: 2^ο
- Αριθμός πιστωτικών μονάδων (ECTS): 10
- Αριθμός διδακτικών μονάδων: 3
- Όνομα διδασκόντων: Γ. Πλακωτός & Π. Χαντζαρούλα

- **Περιεχόμενο μαθήματος:** Αντικείμενο του μαθήματος είναι η διερεύνηση διαφορετικών μορφών σύγκρουσης και βίας στον ευρωπαϊκό χώρο από τον 16ο ως τον 20ο αιώνα ως εκφράσεις κρίσεων και μετασχηματισμών. Με αφετηρία τη σύγκρουση ως αναλυτικό άξονα και εργαλείο, το μάθημα επιδιώκει να ανιχνεύσει συνέχειες και ασυνέχειες στο ευρωπαϊκό παρελθόν. Η μακροϊστορική διάρθρωση του μαθήματος μας επιτρέπει να διερευνήσουμε νοηματικούς μετασχηματισμούς όπως η υστερομεσαιωνική έννοια του δίκαιου πολέμου, που αναβίωσε πρόσφατα με την έννοια του τερματισμού της τυραννίας στον κόσμο και της εγκαθίδρυσης της δημοκρατίας, ή ο λόγος περί διαρκούς σύγκρουσης των πολιτισμών που επανέρχεται για να υποστασιοποιήσει σχέσεις ιεραρχίας σε παγκόσμιο επίπεδο. Ο προνεωτερικός μεσσιανισμός αποικίζει τη νεωτερικότητα υπονομεύοντας δυτικοκεντρικά αφηγήματα που διεκδικούν να αναχθούν σε οικουμενικά παραδείγματα ενώ ο πόλεμος αποτελεί μεταφορά για τον μεσσιανικό αγώνα για το μέλλον αλλά και για την εκπολιτιστική αποστολή των ευρωπαϊκών πολιτικών ελίτ, οι οποίες επιδόθηκαν σε έναν αγώνα για τη διατήρηση της πολιτισμικής ηγεμονίας τους σε παγκόσμια κλίμακα.

Το πρώτο μέρος του μαθήματος εστιάζει στην περίοδο της πρώιμης νεωτερικότητας (16ος-18ος αι.) και πιο συγκεκριμένα διερευνά την εποχή των θρησκευτικών Μεταρρυθμίσεων κατά την οποία οι ευρωπαϊκές κοινωνίες διέρχονται μια μακρά διαδικασία κοινωνικών και πολιτισμικών μετασχηματισμών, τους οποίους συχνά η ιστορική έρευνα προσεγγίζει ως «διαδικασία κοινωνικής πειθάρχησης και θρησκευτικής ομογενοποίησης». Η σύγκρουση με τη μορφή διακρατικών και εμφύλιων πολέμων ή διώξεων του θρησκευτικού αντιπάλου γίνεται συστατικό στοιχείο των ευρωπαϊκών κοινωνιών. Παράλληλα, η εξωευρωπαϊκή επέκταση με τη μαζική εξολόθρευση πληθυσμών και τις αποικιακές επιδιώξεις των ευρωπαϊκών δυνάμεων αναδιατάσσει τη νοηματοδότηση της σύγκρουσης και της επιβολής καθώς ο χριστιανικός οικουμενισμός διασταυρώνεται με το λόγο περί πολιτισμού και βαρβαρότητας και τις υπό συγκρότηση «φυλετικές» ιεραρχήσεις.

Το δεύτερο μέρος του μαθήματος εστιάζει στη γενοκτονία των Εβραίων κατά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο αναλύοντάς τη εντός του πολιτισμικού πλαισίου που την κατέστησε δυνατή και αποδεκτή και υπό το πρίσμα της σύλληψης της πολιτικής ως «φυλετικής πάλης». Τοποθετεί το Ολοκαύτωμα σε μια οπτική που αντιμετωπίζει τη γενοκτονία ως συνέχεια πρακτικών στην νεότερη εποχή και περιλαμβάνει την ιστορία του ρατσισμού, του ιμπεριαλισμού, της αποικιοκρατίας και της συγκρότησης εθνικών κρατών. Ταυτόχρονα θα μας απασχολήσει η σύνδεση της υιοθέτησης του όρου «γενοκτονία» με την ιστοριογραφική κρίση του 20ού αιώνα (Marc Nichanian). Το μάθημα θέτει τα εξής ερωτήματα: αποτελούσε ο φασισμός μια ιδεολογία ξένη προς την ευρωπαϊκή σκέψη; Ποιες είναι οι ρίζες της γενοκτονίας στο ιμπεριαλιστικό εκπολιτιστικό πρόγραμμα της νεωτερικότητας; Με ποιους τρόπους ο βιολογικός φυλετισμός φωτίζει τις αμφισημίες που χαρακτήριζαν την ευρωπαϊκή σκέψη σε σχέση με τη φυλή; Ποιες είναι οι ιδιαιτερότητες του ακραίου νεωτερικού γεγονότος και πώς συγκροτείται η μνήμη του;

- **Επιδιωκόμενα μαθησιακά αποτελέσματα:** Το μάθημα στοχεύει στην κατανόηση από τους/τις φοιτητές/τριες της ιστορικότητας των υπό εξέταση ζητημάτων και την εξοικείωση με τη χρήση τους στην ιστορική έρευνα. Στα μαθησιακά αποτελέσματα περιλαμβάνονται η προβληματοποίηση εννοιών, όπως κρίση, μετασχηματισμός, ετερότητα, ως κοινωνικά και πολιτισμικά προσδιορισμένων αλλά και ο εμπλουτισμός των γνώσεων για τις κοινωνικές και πολιτισμικές πρακτικές των ευρωπαϊκών κοινωνιών του παρελθόντος. Οι φοιτήτριες και οι φοιτητές αναμένεται να αναγνωρίζουν τη νεωτερικότητα της «φυλετικής» ιδεολογίας, καθώς και τις νομικές πολιτικές και ιστοριογραφικές διαστάσεις της έννοιας της «γενοκτονίας». Επιπλέον, εξοικειώνονται με βασικές ιστοριογραφικές προσεγγίσεις, θεωρητικές αναζητήσεις και εργαλεία ανάλυσης, αναγνωρίζουν την ιδεολογική διαπλοκή

παρόντος- ιστορικού παρελθόντος, τη συνθετότητα στην παραγωγή της ιστορικής γνώσης, εξασκούνται στη βιβλιογραφική έρευνα και τη γραπτή σύνθεση.

- **Προαπαιτούμενα:** Όλα τα μαθήματα του ά εξαμήνου.
- **Συνιστώμενη βιβλιογραφία προς μελέτη:**

Peter Blickle, *Religion, Politics and Social Protest. Three Studies on Early Modern Germany*, Λονδίνο, 1984.

Peter Blickle (επιμ.), *Resistance, Representation and Community*, Οξφόρδη, 1997.

Κώστας Γατανάκης, *Ο πόλεμος των λέξεων. Θρησκευτική διαμάχη και προπαγάνδα στη Γαλλία τον καιρό της νύχτας του Αγίου Βαρθολομαίου*, Αθήνα, 2003

Ole Peter Grell και Bob Scribner, *Tolerance and Intolerance in the European Reformation*, Cambridge, 1996.

John Headley και Hans Hillerbrand (επιμ.), *Confessionalization in Europe, 1555-1700*, Aldershot, 2004.

Christopher Hill, *Puritanism and Revolution. Studies in the Interpretation of the English Revolution of the 17th Century*, Λονδίνο, 1990.

David Nirenberg, *Communities of Violence. Persecution of Minorities in the Middle Ages*, Princeton, 1996.

Tzvetan Todorov, *Η κατάκτηση της Αμερικής. Το πρόβλημα του άλλου*, Αθήνα, 2004.

Julius Ruff, *Violence in Early Modern Europe 1500-1800*, Cambridge 2001.

John Walter, *Understanding Popular Violence in the English Revolution*, Cambridge, 1999.

Scott L. Waugh και Peter D. Diehl (επιμ.), *Christendom and Its Discontents: Exclusion, Persecution and Rebellion, 1000-1500*, Cambridge, 1996.

Saul Friedländer, *Η ναζιστική Γερμανία και οι Εβραίοι* (μτφ. Η. Ιατρού, Επίμετρο: Ρ. Μπενβενίστε). Πόλις 2013.

Paul Gilroy, *Between Camps: Nations, Culture and the Allure of Race*. Penguin 2001.

Mark Mazower, *Η αυτοκρατορία του Χίτλερ: Ναζιστική εξουσία στην κατοχική Ευρώπη*. Αθήνα: Αλεξάνδρεια 2009.

Yehuda Bauer, *Rethinking the Holocaust*. Yale University Press 2002.

Dirk Moses, "The Holocaust and World History". Dan Stone (επιμ.), *The Holocaust and Historical Methodology*. Berghahn, 2012.

Marc Nichanian, *The Historiographic Perversion*, μτφ. & επίμετρο Gil Anidjar, Columbia University Press, 2009.

Ρίκα Μπενβενίστε, *Αυτοί που επέζησαν: Αντίσταση, εκτόπιση, επιστροφή. Θεσσαλονικείς Εβραίοι στη δεκαετία του 1940*. Πόλις 2014.

Berber Bevernage, *History, Memory, and State-Sponsored Violence: Time and Justice*. Routledge, 2012.

Dan Stone, «The Historiography of Genocide: Beyond "Uniqueness" and Ethnic Competition». *Rethinking History*, 8, 1, 2004: 127-142.
- **Διδακτικές και μαθησιακές μέθοδοι:** Διαλέξεις του διδάσκοντα/της διδάσκουσας, χρήση κειμενικού και οπτικού υλικού, συζήτηση πάνω σε κείμενα της βιβλιογραφίας, ενεργή συμμετοχή των φοιτητών/-τριών.
- **Μέθοδοι αξιολόγησης / βαθμολόγησης:** Γραπτές εργασίες, παρουσιάσεις και συμμετοχή στο μάθημα.
- **Γλώσσα διδασκαλίας:** ελληνική.
- **Τρόπος παράδοσης μαθήματος:** Με φυσική παρουσία των διδασκόντων.

Επικοινωνία:

Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας και Ιστορίας Πανεπιστημίου Αιγαίου
Γραμματεία Προγραμμάτων Μεταπτυχιακών Σπουδών
ΠΜΣ «Κρίση και Ιστορική Αλλαγή»
Λόφος Πανεπιστημίου
Κτίριο Διοίκησης
81100 Μυτιλήνη
Τηλ.: 22510-36331
Φαξ: 22510-36349
E-mail : historical-change@sa.aegean.gr

ΧΡΗΣΙΜΑ ΤΗΛΕΦΩΝΑ

Κέντρο επικοινωνιών Πανεπιστήμιο Αιγαίου, 22510-36000, fax 22510-36099

Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας & Ιστορίας:

Γραμματεία Προπτυχιακού 22510-36303 και 36323, fax 22510-36309

Γραμματεία Μεταπτυχιακού 22510-36331, fax 22510-36349

Εργαστήριο Υπολογιστών 22510-36315 και 36325

Βιβλιοθήκη 22510-36030/1

Γραφείο Φοιτητικής Μέριμνας 22510-36109

Διεύθυνση Σπουδών 22510-36161

Γραφείο Συγγραμμάτων 22510-36114

Γραφείο Διασύνδεσης 22510-36117/8

Πρόγραμμα ERASMUS 22510-36165

Γραμματεία Τμήματος Περιβάλλοντος 22510-36200

Γραμματεία Τμήματος Γεωγραφίας 22510-36400

Γραμματεία Τμήματος Πολιτισμικής Τεχνολογίας και Επικοινωνίας 22510-36350

Γραμματεία Τμήματος Επιστημών της Θάλασσας 22510-36800

Γραμματεία Τμήματος Κοινωνιολογίας 22510-36500